

ESPOON POHJOIS- JA KESKIOSIEN YLEISKAAVA – VISIO 2050

Espoon kaupunkisuunnittelukeskus, yleiskaavayksikkö 2015

ESPOON KAUPUNKI
KAUPUNKISUUNNITTELUKESKUS
PL 43
02070 ESPOON KAUPUNKI

Asiakaspalvelu p. (09) 8162 5200
Julkaisu verkossa www.espoo.fi/yleiskaava

Tekijät:
Marianne Kaunio / Yleiskaavapäällikkö
Essi Leino / Suunnittelupäällikkö
Ritva Helminen-Halkola / Tutkimuspäällikkö
Seija Lonka / Yleiskaavasuunnittelija
Pihla Sillanpää / Yleiskaavasuunnittelija
Matti Liukkonen / Arkkitehti
Laura Malm-Grönroos / Tutkija
Sanna Jaatinen / Erikoissuunnittelija
Juho Kiuru / Erikoissuunnittelija
Anne Pitkänen / Yleiskaavateknikko
Tanja Hämäläinen / Erikoissuunnittelija
Paula Kuusisto-Hjort / Yleiskaavainsinööri
Niina Laasonen / Energiainsinööri
Aulis Palola / Liikenneinsinööri
Patrik Skogster / Erikoissuunnittelija
Sami Suviranta / Nimistöntutkija
Heini Kekki / Erikoissuunnittelija

Seurantaryhmä:
Markku Markkula
Kirsi Louhelainen
Stefan Ahlman
Jukka Lahti
Pirjo Kemppi-Virtanen
Kari Sipilä
Raimo Tiilikainen
Simon Elo

Taitto:
Tuija Sirén / Suunnitteluavustaja
Pihla Sillanpää / Yleiskaavasuunnittelija

Lisäksi työhön on osallistunut muita asiantuntijoita kaupunkisuunnittelukeskuksesta ja muilta toimialoilta.

Kansi: Espoon kaupunki, yleiskaavayksikkö

Painopaikka: Espoon kaupungin Painatuskeskus 2015

Lukijalle

Käsissäsi on raportti, joka koostuu runsaasta tausta-aineistomateriaalista sekä niistä johdetuista havainnoista ja kahdesta visiokartasta. Olemme työstäneet laajan kaupunkirakenteellisen kokonaisuuden selkeään karttamuotoon hahmottaaksemme varsin rikkaan ja monisävyisen suunnittelu-tehtävän. Visiotyöstä johdamme tavoitteet kaavatyölle, joka käynnistyy luonnosvaiheena. Raportin avulla pääsette tutustumaan mistä tulemme, missä olemme ja minne olemme matkalla - Espoo-tarinan hengessä.

’POKE’ -lempinimellä kutsumamme alue on kirvoittanut innostavia keskusteluja; tiimimme on viehättynyt alueen identiteeteistä ja erityisyydestä. Olemme myös havainnoineet haasteita, joita työs-tämme ja tutkimme edelleen jatkotyössä. Olemme päässeet aikamatkalle Espoon juurille, toisaalta mahdollisuutemme on katsoa työssä pitkälle tulevaisuuteen alueen ominaispiirteisiin tukeutuen.

Visioalue tarjoaa omanlaisiaan asuin-, työskentely- ja virkistäytymisympäristöjä monipuolistaen Espoon sekä edelleen seudun tarjontaa. Alueelta löytyy sekä urbaania sykettä että luonnonläheisiä piilopaikkoja. Tulevaisuuden maankäytön kannalta katsottuna visioalueelle on mahdollista sijoit-tua ennakkoluulottomia ja innovatiivisia työpaikka- ja asuinalueita; tätä ajattelumallia tukee myös strateginen visiomme. Visiosta löytyy muun muassa liike-elämän fantasia-alue ja rataan tukeutuvia kyläkaupungeja.

Raportti on syntynyt tiimityössä yleiskaavayksikön suunnittelijoiden, tutkijoiden sekä eri sidosryh-mien kesken. Lämmin kiitos kaikille työhön osallistuneille ja kannustavalle seurantaryhmällemme, joka on tuonut työhön oman sävöksensä.

Toivon teille koko tiimin puolesta kiinnostavia lukuhetkiä POKE:n parissa!

Marianne Kaunio
Yleiskaavapäällikkö

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO JA TAUSTA	6	MAISEMA.....	42
Työn tausta ja tarkoitus	6	Korkeussuhteet sekä maa- ja kallioperä.....	42
Vision ydinteemat.....	6	Rakennettavuus.....	44
Vision alue	6	Vedet.....	45
Asemakaavat yleiskaavan visioalueella.....	7	<i>POKE:n vesistöjen visio 2050.....</i>	<i>48</i>
Yleiskaavan visio ja kaupunkirakenteen kudelmat.....	7	Viheralueet	49
Vuorovaikutus ja asukasyhteistyö.....	7	<i>POKE:n viheralueiden visio 2050</i>	<i>52</i>
Lähtökohdat ja päätökset.....	8	LIIKENNE JA LIIKKUMINEN	54
VISIOINTIA - POKE 2050.....	12	Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015)	54
Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan visioalueen tarina	13	Nykyiset joukkoliikenteen palvelut	55
Kehittämisen painopistealueet	14	Nykyinen ajoneuvoliikenteen verkko.....	56
Identiteetialueet.....	15	Henkilöauton omistus	56
VÄESTÖ, KAUPUNKIRAKENNE JA ASUMINEN	20	Tulevaisuuden liikenne ja liikkuminen.....	57
Väestö.....	20	<i>POKE:n liikennevisio 2050</i>	<i>58</i>
Kaupunkirakenne – nykytila	23	Tie- ja rautatieliikenteen hiukkaspäästöt	59
Asuntokanta.....	24	Tie- ja rautatien melu visioalueella	59
Espoon asumisen kudelma 2050 (luonnos)	25	Lentomelu	60
<i>POKE:n asumisen visio 2050</i>	<i>26</i>	TYÖPAIKAT JA TYÖMATKAT	62
KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA MAASEUTU.....	28	Työpaikat.....	62
Kulttuuriympäristö	28	Työpaikka-alueiden saavutettavuus	64
<i>POKE:n kulttuuriympäristön visio 2050.....</i>	<i>29</i>	Espoon elinkeinokudelma 2050 (luonnos)	66
Alueiden nimistö Pohjois- ja Keski-Espoossa	36	<i>POKE:n elinkeinojen visio 2050</i>	<i>66</i>
Maaseutu	37	Työmatkat.....	68
<i>POKE:n maaseudun visio 2050</i>	<i>40</i>		

PALVELUT	72
Peruspalvelut visioalueella.....	72
Virkistyspalvelut.....	73
<i>POKE:n virkistyspalveluiden visio 2050.....</i>	<i>73</i>
Julkiset palvelut	74
Espoon palvelukudelman 2050 (luonnos, kevät 2015).....	76
<i>POKE:n palveluiden visio 2050</i>	<i>76</i>
Isot supermarketit	77
Hypermarketit	78
 TEKNINEN HUOLTO.....	80
Teknisen huollon toiminnot	80
<i>POKE:n teknisen huollon visio 2050.....</i>	<i>82</i>
Energia	83
<i>POKE:n energiavisio 2050.....</i>	<i>85</i>
Kaavatalous.....	86
<i>POKE:n kaavatalouden visio 2050</i>	<i>86</i>
 ASUKKAIDEN ÄÄNI.....	88
Asukasyhteistyö	88
Asukastilaisuuksissa saatu palaute	90
Paikan henki ja tarinat -kysely.....	92
Harava-kyselyt 2014–2015	98
 LÄHTEET	100
 SANASTOA.....	102

JOHDANTO JA TAUSTA

TYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

VISION YDINTEEMAT

VISION ALUE

ASEMAKAAVAT YLEISKAAVAN VISIOALUEELLA

YLEISKAAVAN VISIO JA KAUPUNKIRAKENTEE KUDELMAT

VUOROVAIKUTUS JA ASUKASYHTEISTYÖ

LÄHTÖKOHDAT JA PÄÄTÖKSET

JOHDANTO JA TAUSTA

Työn tausta ja tarkoitus

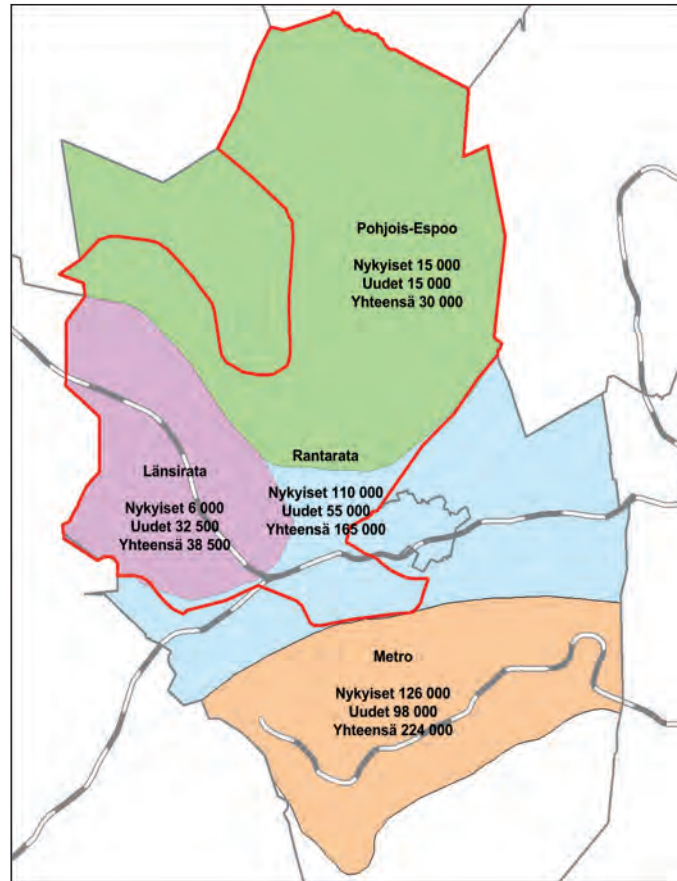
Espoon kaupunkisuunnittelukeskus on aloittanut yleiskaavan valmistelun Espoon keski- ja pohjoisosiin laatimalla maankäytön vision 2050. Visio toimii yleiskaavatyön pohjana ja lähtötietomateriaalina.

Voimassa olevan Espoon pohjoisosien yleiskaavan valmistelu aloitettiin vuonna 1984 ja osa I on saanut lainvoiman 1997. Espoon pohjoisosien yleiskaavan osa I ei enää kaikilta osin pysty vastaamaan muuttuvan kaupungin ja kehittyvän seudun haasteisiin.

Espoossa varaudutaan ja luodaan edellytykset väestön kasvuun sekä mahdollistetaan 400 000 asukkaan tai sitäkin suurempi väestömäärä vuonna 2050. Koska rakentamispotentiaali ei toteudu kaikilla alueilla, tulee yleiskaavoissa varautua erilaisiin kehittämissuuntiin. Tärkeät kasvu- ja kehityskäytävät Espoolle ovat Tukholma–Turku–Helsinki–Pietari -käytävä sekä Länsimetron ympärille muodostuva käytävä. Länsirata ja Espoon keskus kuuluvat Tukholma–Turku–Helsinki–Pietari -vyöhykkeeseen.

Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavalla mahdollistetaan 60 000 uuden asukkaan ja 11 000 työpaikan sijoittuminen alueelle vuoteen 2050 mennessä. Kaavalla pyritään osaltaan vastaamaan lyhyellä aikavälillä kaupungin 2500 asunnon vuositavoitteeseen.

Nyt valmisteilla olevassa Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavassa tehdään maankäytön visio vuoteen 2050. Keskeisiä suunnitteluhaasteita ovat kaupunkirakenteen eheyttäminen, joukkoliikennetyhteyksien ja palvelujen turvaaminen sekä nykyisten kyläalueiden tunnistaminen ja niiden elinkelpoisuuden vahvistaminen.

Vision ydinteemat

Yleiskaavalla tullaan vastaamaan Espoon kaupungin kasvutavoitteisiin luomalla kaupunkirakennetta eheyttävillä maankäyttöratkaisuilla edellytykset sujuvalle ja turvalliselle liikkumiselle sekä hyvälle joukkoliikenteelle.

Espoon keskusta laajennetaan liikenteellisenä solmu-kohtana ja palveluja kehittäen. Tavoitteena on nivoa Espoon keskus ja Lommila kaupunkirakenteelliseksi kokonaisuudeksi. Tulevan kaupunkiradan varrelle laajentuva virkeä kaupunkikeskus on toiminnoiltaan monipuolinen, kaupunkikuvallisesti korkeatasoinen, maankäytöltään tehokas sekä vaihteittain toteuttamiskelpoinen. Kirkonkylän ympäristöä vahvistetaan paikallisena identiteettitekijänä.

Lommilan alue rakentuu osaksi Espoon keskuksen palveluja siten, että sinne syntyy kaupallisten palvelujen ja työpaikkojen innovatiivinen keskittymä, 'liiketoiminnan fantasia-alue'. Lommila toimii merkittävänä vetovoimatekijänä ja linkittää Kehä III:n vyöhykkeen Espoon keskukseen.

Rantarata ja tuleva Länsirata muodostavat joukkoliikenneverkon rungon, johon tukeutuvat kyläkaupungit **Hista ja Forsbacka-Mynttilä**. Kyläkaupungeista on sujuvat ja viihtyisät kävely- ja pyöräily-yhteydet asemalle ja ne tarjoavat erilaisia yhteisöllisen asumisen muotoja Espooseen.

Kalajärveä kehitetään elinvoimaisena paikalliskeskukseksi ja lähipalvelukeskittymänä.

Kylänauhojen kylät tukeutuvat olemassa olevan palvelu- ja teknisen verkon varaan. Kyliä kehitetään niiden omien identiteettitekijöidensä mukaisesti.

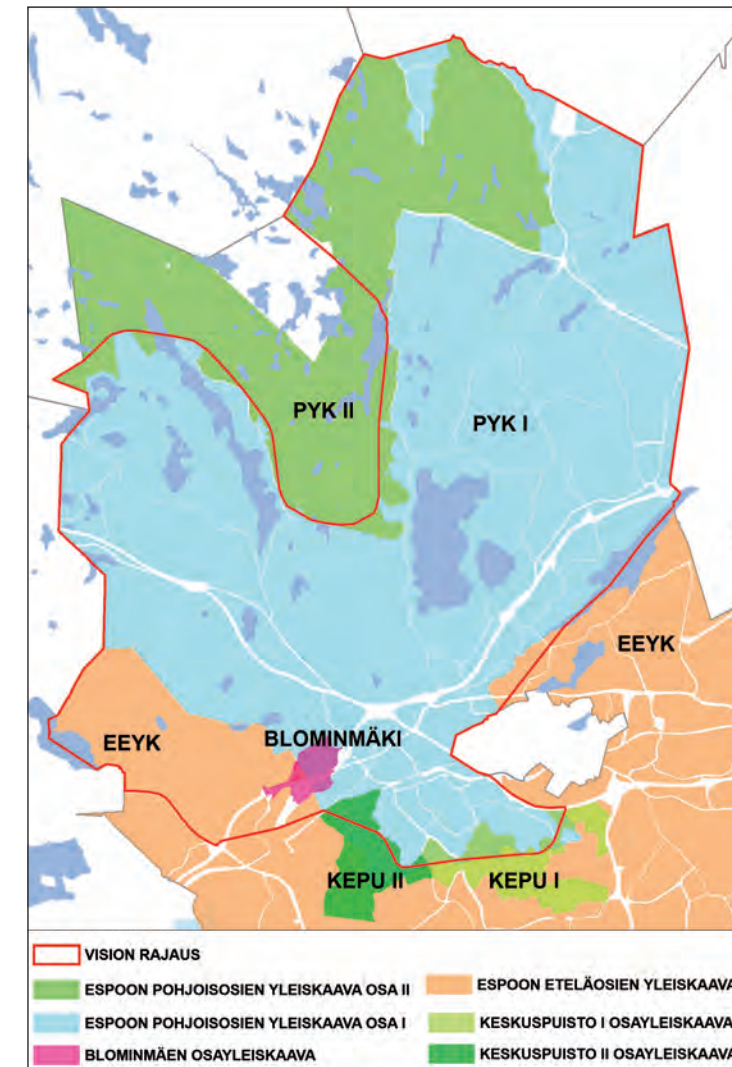
Terveys ja hyvinvointi näyttäytyvät visiossa yhteisöllisyyden tukemisen lisäksi rakentamattoman ympäristön arvojen tunnistamisena ja vaalimisena. Monille visioalueen asukkaille avautuu **luonto** miltei suoraan takapihalta. Alueen kulttuurihistoria nostetaan näkyväksi osaksi visioalueen identiteettiä. Alueella on tunnistettu toiminnallisina erityisyyksinä **hyvinvointikeskuksia** ja **hevostoiminnan** keskittymää.

Laajojen ja yhtenäisten virkistysalueiden ja kulttuuriympäristöjen säilyminen ja seudullinen kytkeytyminen turvataan. Kansallispuisto Nuukio ja Espoon Keskuspuisto tarjoavat laajemman ulkoilu- ja retkeilyympäristön.

Työpaikka- ja liiketoiminta-alueet on esitetty laajoina aluekokonaisuuksina. Pienteollisuusalue ja ekoteollisuusalue on lisäksi esitetty nykyisiin aluevarauksiin tukeutuviksi.

Vision alue

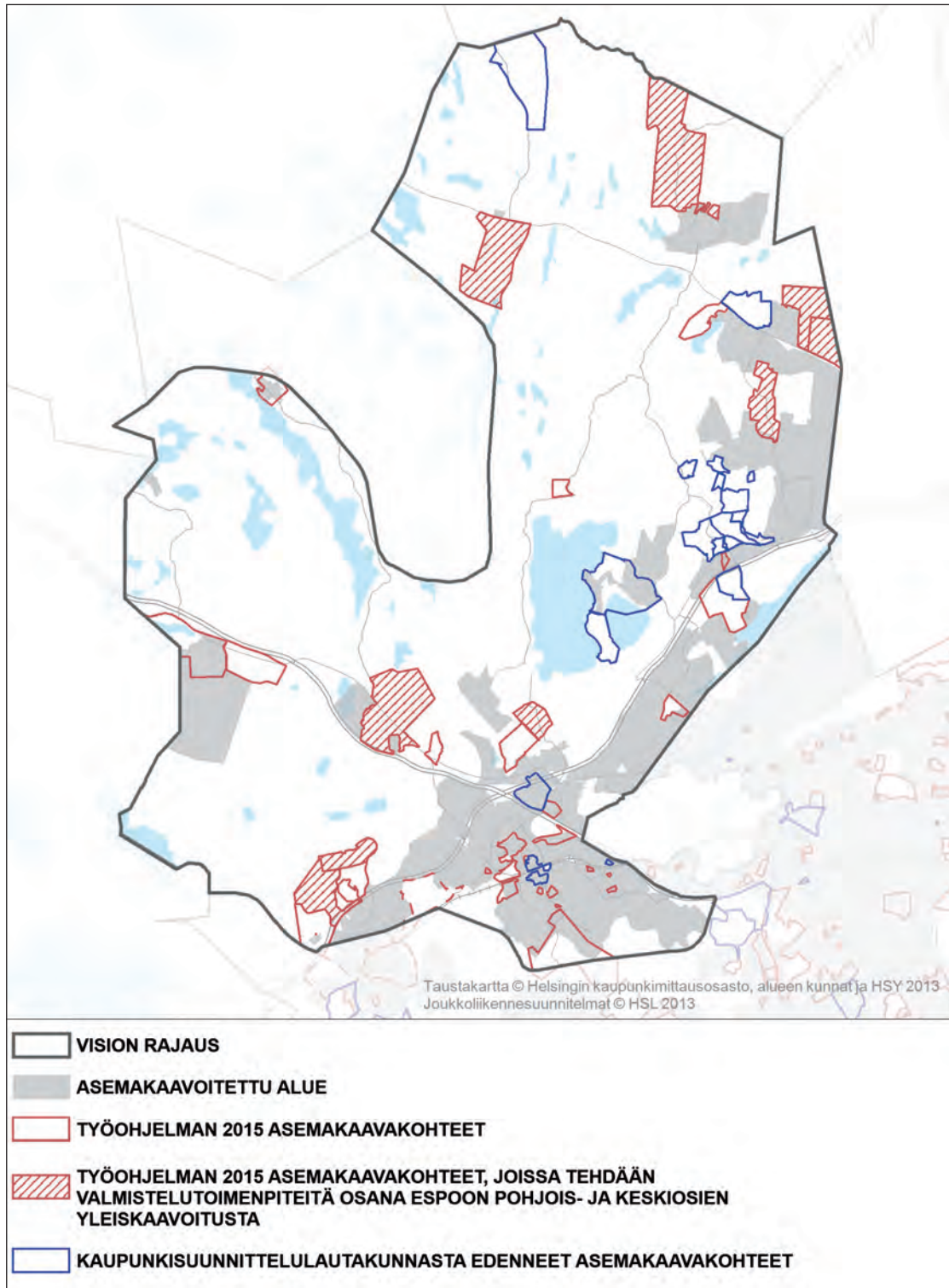
Visioalue käsittää Espoon pohjoisosien yleiskaavan osan I (PYK I) kokonaisuudessaan. Lisäksi mukana on alueita Espoon eteläosien yleiskaavasta (EEYK) sekä Espoon pohjoisosien yleiskaavan osa II (PYK II) alueita. Visiossa on myös mukana voimassaoleva Blominmäen osayleiskaava sekä osia Keskuspuisto I ja II osayleiskaavoista, mutta näitä alueita ei ole tarkoitus sisällyttää yleiskaavan suunnittelualueeseen.

Asemakaavat yleiskaavan visioalueella

Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan visioalueella on kaavoituksen työohjelmassa 2015 vireillä yli 50 asemakaavaa. Osa asemakaavoista voi edetä yleiskaavatyön aikana ja osa odottaa lisää selvityksiä tai seudullisia tarkasteluja.

Suunnittelualueesta noin 20 % on asemakaavoitettu (kesäkuu 2015). Asemakaavoittamattoman alueen yhdyskuntarakenne on muodostunut pääosin Espoon kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksymien suunnittelutarveratkaisujen valmisteluperiaatteiden mukaan.

Yleiskaavan visio ja kaupunkirakenteen kudelmat

Espoon kaupunkirakenteen kudelmissa ennakoita kaupunkin kasvua ja kehitystä pitkälle tulevaisuuteen, aina vuoteen 2050 saakka. Kudelmat ovat teemoja, joilla havainnoidaan Espoon elinkeinoja, asumista, viher- ja virkistysalueita, palveluja, liikennettä sekä energiataloutta pitkällä aikavälillä strategisesti. Kudelmat tarjoavat tietoa, jota tarvitaan kasvavan ja kehittyvän kaupungin seudulliseen suunnitteluun ja kaavoitukseen. Ne toimivat suunnittelun rakenteina, mutta myös kaupungin eri alueiden omaleimaisuuden, hengen ja identiteetin vahvistajina.

Kudelmat ovat visioinnin ja kaavoitustyön työkaluja ja niissä käytetään hyväksi monenlaisia lähtö- ja paikkatietoja sekä hyödynnetään valmistuneita asukaskyselyjä. Tässä Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavatyön visiossa on jo hyödynnetty kudelmassa tehtyjä analyysejä ja kudelmaluonnoksia esitellään vision eri teemojen yhteydessä.

Vuorovaikutus ja asukasyhteistyö

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 11.6.2014 asettaa Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavatyötä varten seurantaryhmän, jonka tehtävänä on käsitellä yleiskaavatyön etenemistä sekä edistää asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja hyvää asukas- ja sidosryhmäyhteistyötä. Seurantaryhmä on vuoden aikana kokoontunut 9 kertaa. Seurantaryhmässä on esitelty vision ajatuksia ja käyty aktiivista vuoropuhelua vision teemoista sekä kerrottu asukkailta saatuja kommentteja ja ideoita.

Syksyn 2014 aikana pidettiin asukasyhdistyksille suunnattu visiotyöpaja sekä kaikille asukkaille asukastilaisuus. Lisäksi vuoden 2014 ja kevään 2015 aikana on useita alueen maanomistajia tavattu henkilökohtaisesti.

Asukkailta ja seurantaryhmältä saatu palaute on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon jo visiossa. Saatu palaute on käsitelty ja sitä hyödynnetään jatkossa yleiskaavaluonnoksen valmistelussa.

Vuonna 2013 tehdyn Asuinympäristö-kyselyn tulokset on analysoitu ja visioalueelta tuli noin 800 vastausta ja niitä on tarkemmin käsitelty Pohjois- ja Keski-Espoo - Asukkaiden näkökulma-raportissa.

Keväällä 2015 toteutettiin visioalueelle suunnattu kysely, jonka teemana oli paikan henki ja tarinat. Kyselystä saatiin paljon asukkaiden näkökulmia alueeseen ja näitä ajatuksia on pyritty jo visiossa ottamaan huomioon. Lisäksi 2015 on toteutettu kaksi karttapohjaista koko Espoota koskevaa nettikyselyä. Kyselyjen teemoina olivat tulevaisuuden asuinympäristöt Espoossa ja virkistysmahdollisuudet Espoossa.

Yhteistyötä asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa tullaan tekemään koko kaavoitusprosessin ajan. Tehtyjä asukaskyselyjä tullaan hyödyntämään jatkosuunnittelussa.

Lähtökohdat ja päätökset

Yleiskaavaa ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaava. Yleiskaavalla ohjataan puolestaan asemakaavoitusta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Tarkistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

- Toimiva aluerakenne
- Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
- Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat
- Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
- Helsingin seudun erityiskysymykset
- Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Suurin osa valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista koskee Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavaa.

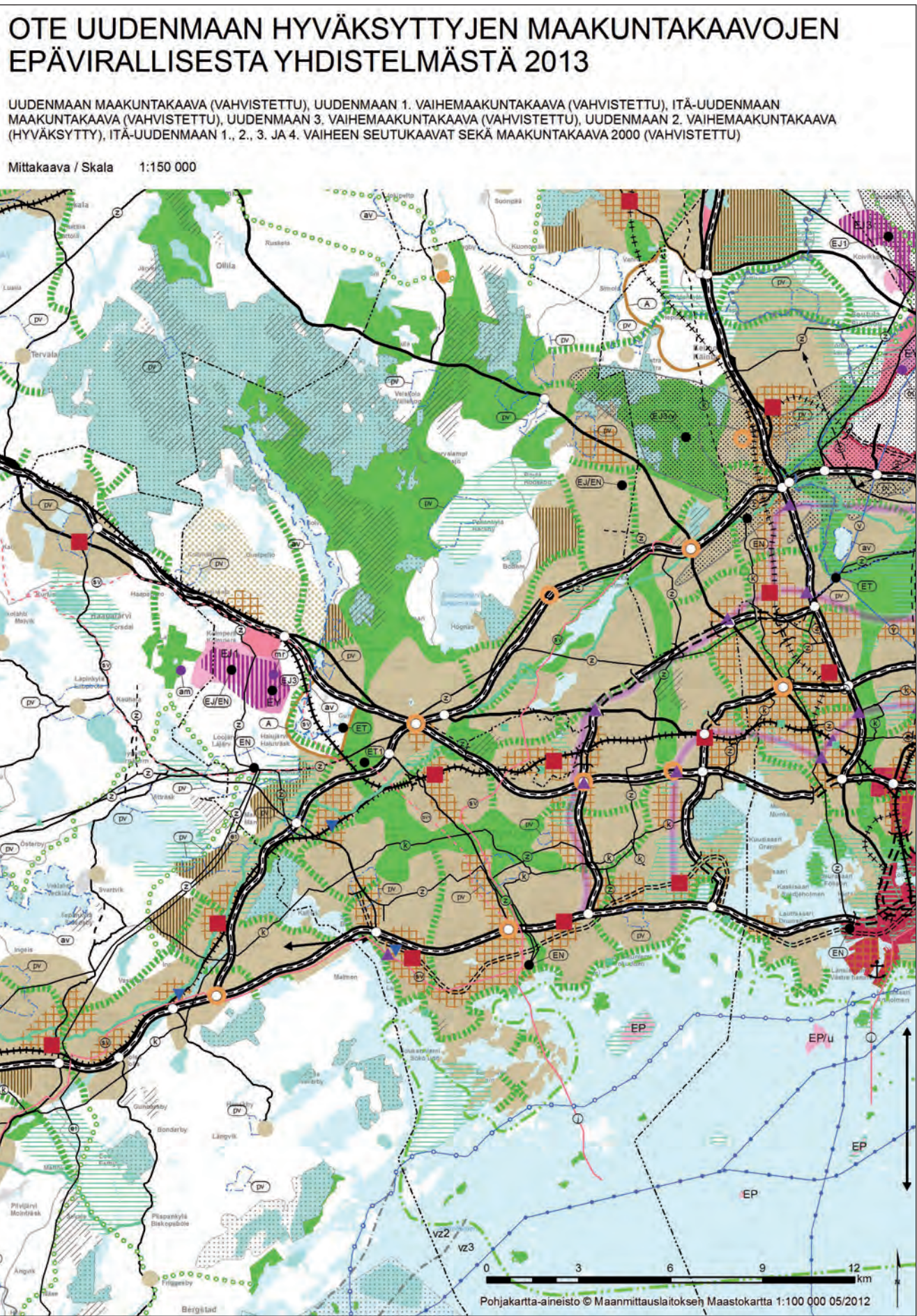
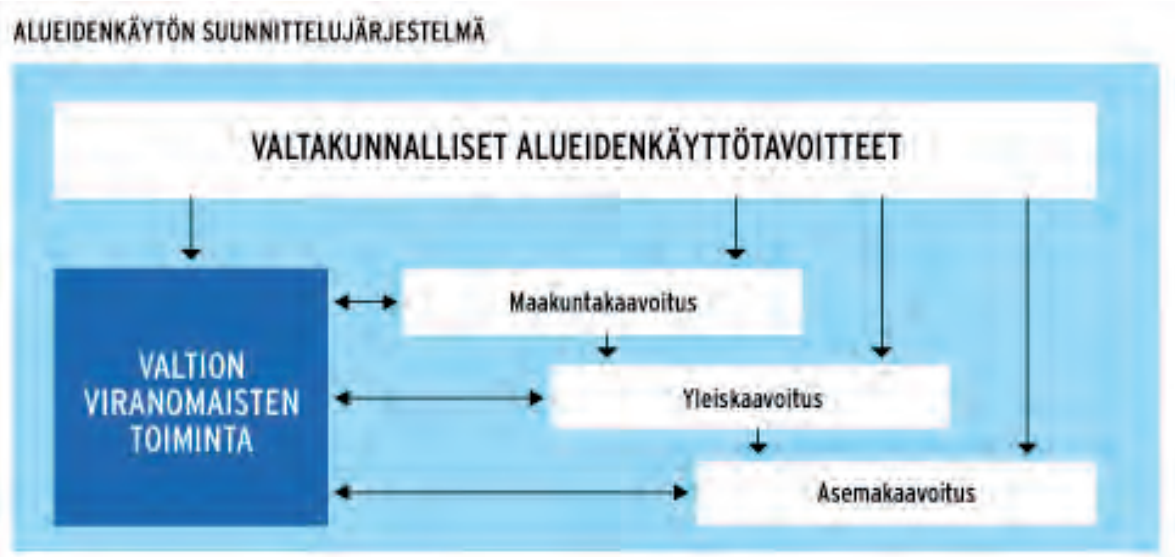
Maakuntakaava

Uudellamaalla on voimassa useita vahvistettuja maakuntakaavoja:

- Uudenmaan maakuntakaava
- Itä-Uudenmaan maakuntakaava
- Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava
- Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava
- Uudenmaan 3. vaihemaakuntakaava

Uudenmaan neljännen vaihemaakuntakaavan valmistelu on käynnissä. Kaavan tavoitteena on tukea kestävä kilpailukykyä ja hyvinvointia Uudellamaalla. Siinä määritellään suuret yhteiset kehittämissuunnat seuraavien teemojen osalta:

- elinkeinot ja innovaatiotoiminta
- logistiikka
- tuulivoima
- viherrakenne
- kulttuuriympäristöt

Maankäyttö, asuminen, liikenne (MAL)

Helsingin seudun 14 kuntaa tekevät maankäyttöä, asu-
mista ja liikennettä koskevaa strategista yhteistyötä
MAL -neuvottelukunnan puitteissa.

MAL -aiesopimus 2012–2015 allekirjoitettiin 20.6.2012
seudun kuntien ja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän sekä valtion välillä. Tausta-aineistoksi valmistui Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen toteutusohjelma 2020 (MAL 2020). Kyseisessä sopimuksessa ja siihen liittyvässä MAL 2020 -toteutusohjelmassa Espoo sitoutuu omalta osaltaan 2500 asunnon vuosituotantoon. MAL 2020 -raportissa on määritelty seudulliset kehittämisvyöhykkeet.

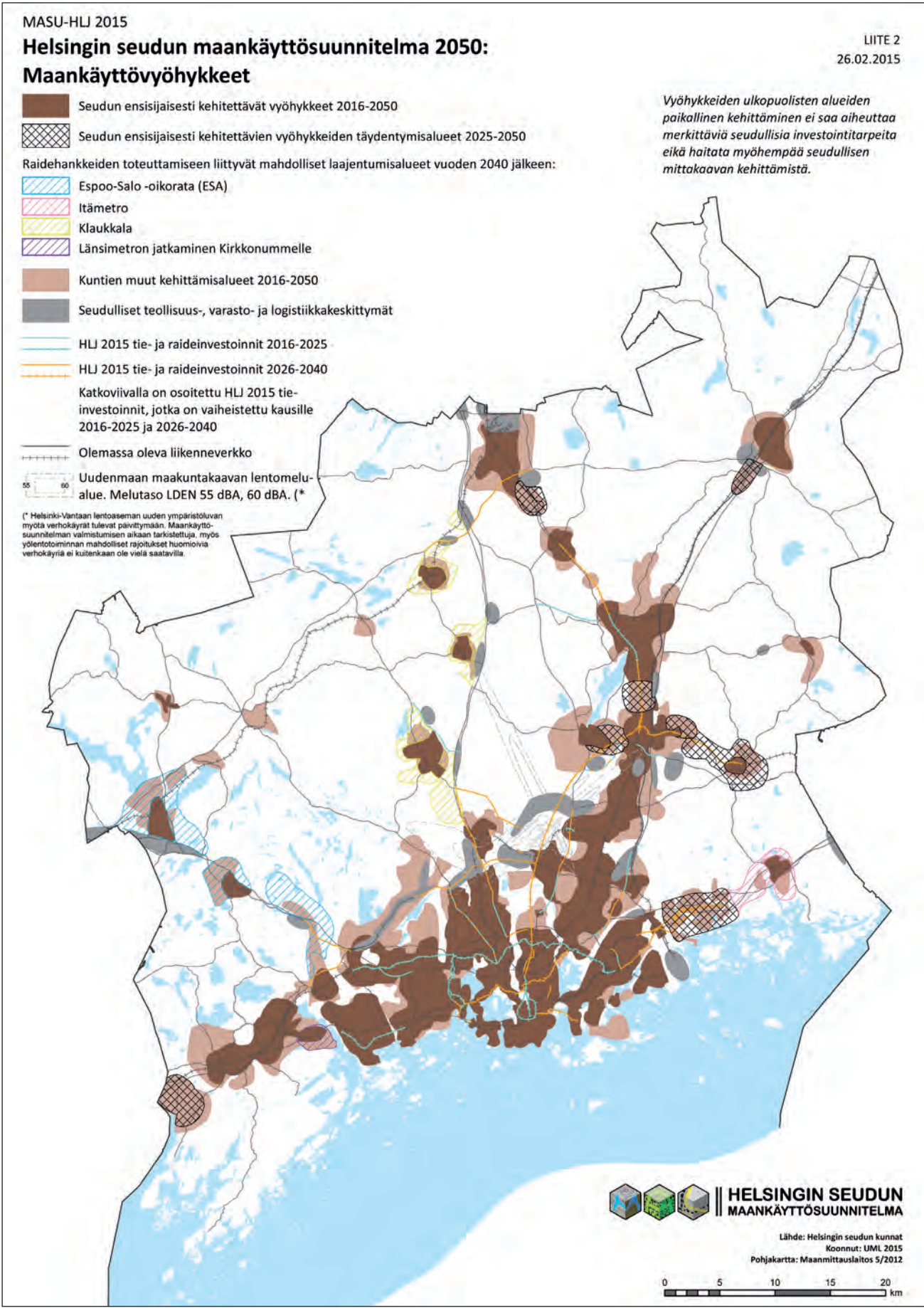
Maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimus on voimassa vuoden 2015 loppuun. Ennen sopimuksen päättymistä on tavoitteena hyväksyä uusi aiesopimus, joka perustuu kuntien yhteiseen seudulliseen maankäytön suunnitelmaan (MASU) ja siihen liittyvään liikennejärjestelmäsuunnitelmaan (HLJ).

Helsingin seudun maankäyttösuunnitelma 2050 (MASU 2050) ja Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (HLJ 2015)

Helsingin seudun yhteistyökokous (HSYK) hyväksyi kokouksessaan 24.3.2015 MASU 2050 -suunnitelman sekä Helsingin seudun asuntopolitiikan. Maankäyttösuunnitelmassa sovitetaan yhteen alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä liikennejärjestelmän kehittämisperiaatteet ja ratkaisut aikajänteellä 2025, 2040 ja 2050+. Suunnitelman mukaisesti väestön ja työpaikkojen kasvu painottuu seudun nykyisille ja toteutuksessa oleville raideliikennevyöhykkeille. HSYK hyväksyi 13.5.2014 suunnittelun kriteerit, joita käytetään ohjeellisesti seudullisesti merkittävien suunnittelu- ja toteuttamismuutosten tunnistamiseen sekä kuntien esittämien suunnittelu- ja toteuttamismuutosten arviointiin.

HLJ 2015 on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, joka kuvaa seudun yhteisen tahtotilan tulevaisuuden liikennejärjestelmästä, sen kehittämisestä ja käytöstä. HLJ 2015 pohjautuu 14 kuntaa kattavaan HLJ 2011 -suunnitelmaan. HLJ 2015 on liikenteen osalta lähtökohta seuraavan MAL -aiesopimuksen neuvotteluun ja toimii myös seudun puheenvuorona tulevaa hallitusohjelmaa ja liikennepoliittista selontekoa varten. HSL:n hallitus hyväksyi HLJ 2015-suunnitelman 3.3.2015.

Maankäyttösuunnitelman keskeiset kriteerit	
”Tiivistävä kaupunkirakenne”	Maankäyttö täydentää ensisijaisesti olemassa olevaa kaupunkirakennetta.
”Kestävät kulkumuodot”	Asuminen sijoitetaan seudulla siten, että se tukee palveluiden ja työpaikkojen saavutettavuuden parantamista erityisesti kestäville kulkumuodoille.
Erityisen hyvät alueet	
”Toimiva yhdyskuntarakenne”	Edellytykset joukkoliikenteen ja palvelujen kehittymiselle paranevat. Solmukohtien joukkoliikenne, palvelu- ja asuntotuotantotaso kasvavat tarkoituksenmukaisesti.
”Työpaikkojen saavutettavuus”	Seudullisesti merkittävät ja työpaikkaintensiiviset alueet suunnitellaan seudullisesti hyvin kestäville kulkumuodoille saavutettaviksi.
”Elävät keskukset”	Maankäytön sijoittamisella tuetaan keskuksien kehittymistä. Liikkuvasympäristö suunnitellaan jalankulkijan ja pyöräilijän näkökulmasta miellyttäväksi.
Suunnittelua tarkentavat kriteerit	
”Toimiva viherrakenne”	Maankäyttö suunnitellaan siten, että se ei heikennä seudullisesti keskeisiä luontoarvoja.
”Omaleimaiset ympäristöt”	Seudun eri osien omlaisuus, ympäristön luomat edellytykset, paikan henki ja historia huomioidaan osana muuttuvaa kaupunkirakennetta.
”Sosiaalinen kestävyys”	Maankäytön avulla tuetaan kaupunkirakenteen kehittymistä sosiaalisesti kestävämmäksi.

Espoo-tarina

Valtuuston 10.6.2013 päättämä Espoo-tarina on Espoon strategia vuosille 2013–2017. Espoo-tarina sisältää vision, arvot ja toimintaperiaatteet sekä näkökulmittain päämäärät ja valtuustokauden tavoitteet.

Espoo-tarina on keskeisin kaupungin kehittämistä ohjaava strategia, jota toteutetaan toimiala- ja tulosityksikkötasoisilla tarinoilla ja tulokorteilla sekä poikkihallinnollisilla kehitysohjelmilla.

Teknisen ja ympäristötoimen tarinan mukaisesti kaupunkirakennetta eheytetään tehostamalla maankäyttöä hyvien joukkoliikennedyteyksiä, kaupunkiradan, Länsimetron sekä tulevan Länsiradan vaikutuspiiriin. Nämä kasvu- ja kehityskäytävät vastaanottavat valtaosan tulevasta väestön lisäyksestä.

Teknisen- ja ympäristötoimen valtuustokauden tavoitteita ja tulostavoitteita ovat muun muassa MAL -aiesopimuksen asuntotuotantoa ja liikennettä koskevien velvollisuuksien täyttäminen. Espoon verkostomaista kaupunkirakennetta kehitetään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväksi.

Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan vision tavoitteet

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 29.5.2013 käynnistää osayleiskaavatyön valmistelun.

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 11.6.2014, että yleiskaavan pohjaksi laaditaan alueen asukkaiden, alueen sidosryhmien sekä luottamushenkilöiden yhteistyöllä yhteinen maankäytön visio 2050. Vision keskeisiä periaatteita ja tarkastelun teemoja ovat:

- a) Keskeisiä suunnitteluhaasteita ovat kaupunkirakenteen eheyttäminen, joukkoliikennedyteyksiä ja palvelujen turvaaminen sekä nykyisten ja potentiaalisten uusien kyläalueiden tunnistaminen ja niiden elinkelpoisuuden vahvistaminen. Erityisesti korostetaan maisemallisesti ehjien kyläkokonaisuuksien ja maaseutumaisten kulttuurimiljöiden merkitystä.
- b) Kehä III alueen roolia vahvistetaan työpaikka-alueena ja osana metropolialueen elinkeino- ja logistiikkavyöhykettä. Tutkitaan mahdollisuuksia vahvistaa länsisuunnan merkitystä työpaikka-alueena: Turunväylän ja Nupurintien vaikutusalueet. Tästä hyvä esimerkki on Ämmäsuon ekoteollisuuspuisto.
- c) Pohjois-Espoon ja Vihdintien roolia vahvistetaan seuturakenteessa. Kalajärven alueen yhteyksiä muualle Espooseen parannetaan. Liikenneverkkoa kehitetään tasapuolisesti siten, että se tukee alueen elinvoimaisuutta sekä joukkoliikenteen järjestämistä ottaen huomioon työmatka- ja asiointiliikenne kuntarajojen yli esimerkiksi Kivistön (Kehärata) suuntaan sekä luoteessa tulevaisuuden liikennekäytävä Forsbackan sekä Histan kautta Kirkkonummelle, Vihtiin ja Lohjalle (Länsirata).
- d) Espoon keskuksen roolia vahvistetaan läntisen seudun (Espoo, Kirkkonummi, Vihti) liikenteellisenä solmuna ja palvelurakenteen keskuksena.
- e) Alueen viherrakenne (sisältäen yleisten luontoarvojen lisäksi etenkin ekologiset yhteydet sekä järvet ja virtavedet) ja kulttuuriarvojen monimuotoisuus turvataan.

VISIOINTIA – POKE 2050

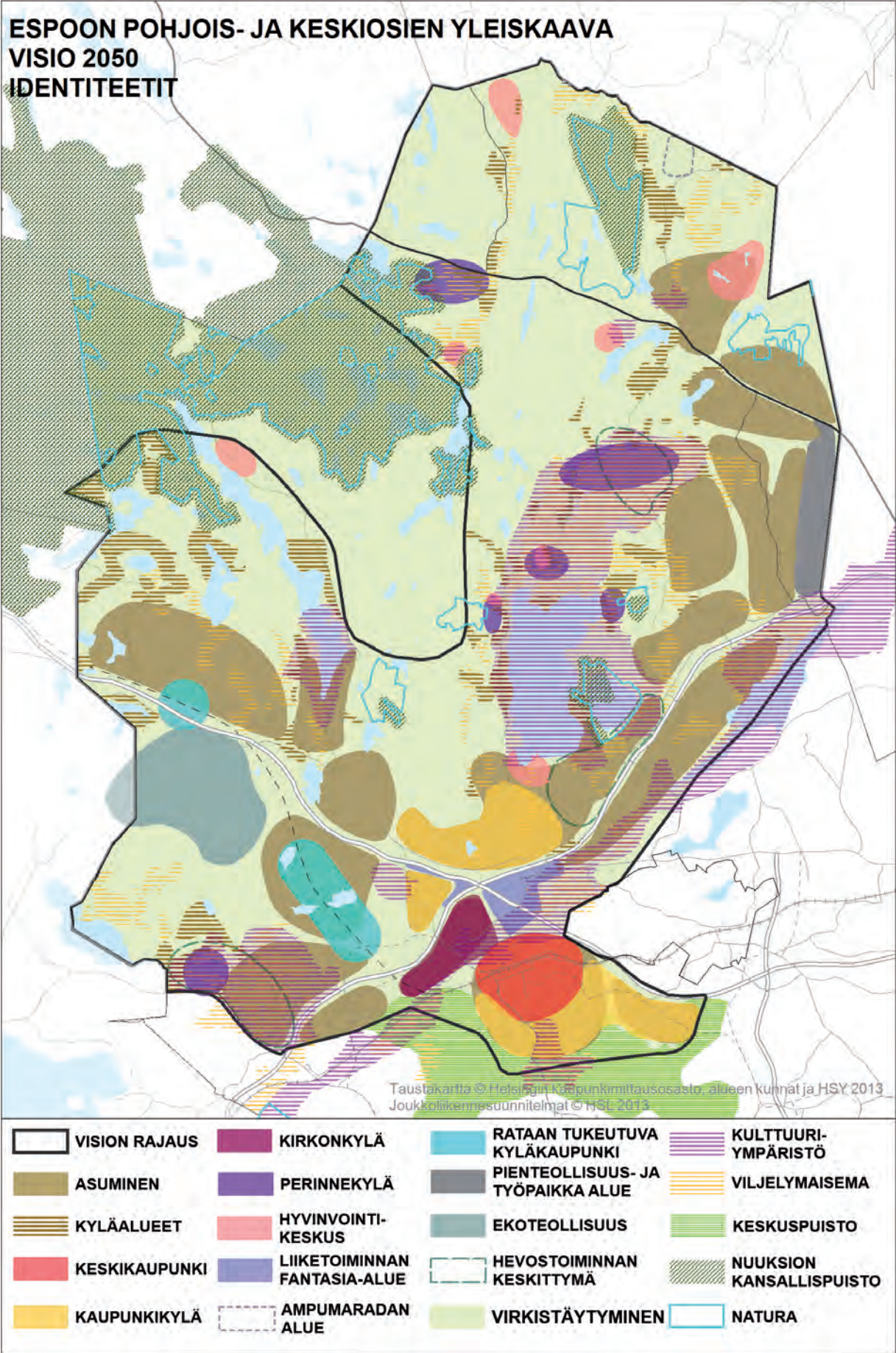
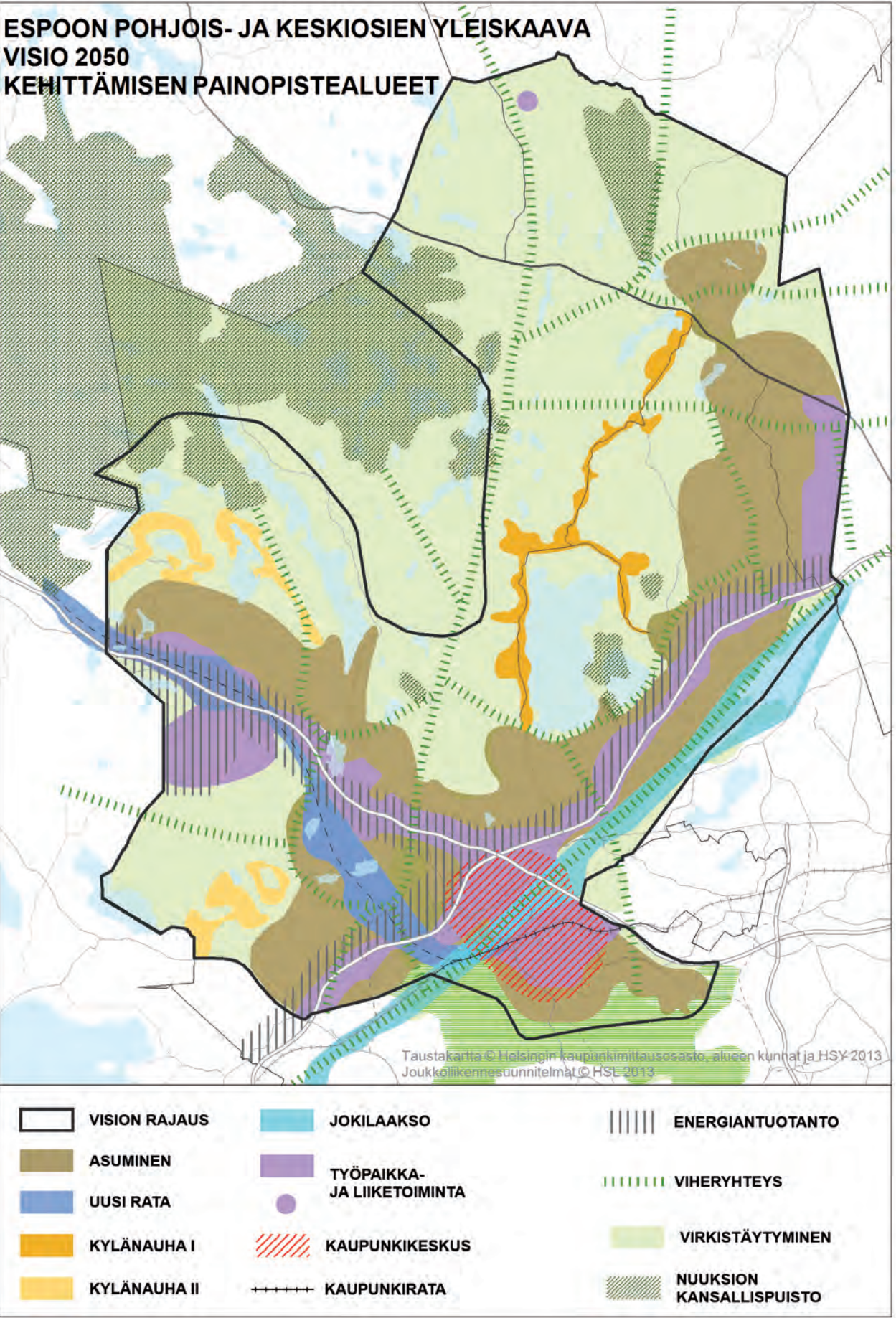
ESPOON POHJOIS- JA KESKIOSIEN YLEISKAAVAN
VISIOALUEEN TARINA

KEHITTÄMISEN PAINOPISTEALUEET

IDENTITEETTIALUEET

VISIOINTIA - POKE 2050

Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan visioalueen tarina

Mistä ollaan tulossa?

Espoon kylät syntyivät pääasiassa keskiajalla 1100- ja 1500-luvun välillä. Aiemmin täällä oli harvalukuista keräily- ja pyyntitaloudesta elantonsa saanutta väestöä. Suomenkielistä kylä- ja maatalousasutusta tuli lähipi- täjistä Vihdin ja Lohjan suunnilta ja muualta Uuden- maan lähiseuduilta sekä kauempaakin, Hämeestä ja Varsinais-Suomesta. Ruotsinkielisiä muuttajia saapui 1200-luvulta lähtien Espooseen Kirkkonummelta ja muulta lähirannikolta ja myös lännempää, Ruotsista asti.

Espoo on muodostanut oman seurakuntansa 1400-lu- vulta lähtien ja oli sitä ennen jonkin aikaa Kirkkonum- meen kuuluvana kappeliseurakuntana. Kirkko pysty- tettiin Södrikin ja Morbyn tuntumaan. Kirkon seutu oli pitäjän keskus, mutta sinnekään ei syntynyt erityistä taajamaa. Kylät olivat yleensä pieniä, sillä koko Es- poonkin asukasluku oli vielä 1700-luvun lopussa alle kolmentuhannen. Kylien talot sijaitsivat tiiviinä ryh- minä, kunnes asutus alkoi osin hajaantua isonjaon ja myös torppien perustamisen myötä. Eräissä kylissä, kuten Gumbölessä ja Träskändassa, kylän kaikki talot liitettiin yhdeksi isoksi kartanoksi. Perinteiset kylät vil- jelyaukeineen ja kyläkeskuksineen oli 1900-luvulle asti helppo hahmottaa kaikkialla Pohjois- ja Keski-Espoon maisemassa.

Rautatieliikenteen alettua 1900-luvun alussa asutuk- sen rakenne alkoi muuttua Espoon aseman ja kirkon seudulla, jonne syntyi vähäistä taajama-asutusta ja teollisuuttakin. Toisaalta samalla asutus myös hajaan- tui monissa kylissä, joiden maille perustettiin runsaas- ti uusia pientiloja. Laajoja omakotialueita palstoitettiin 1930-luvulta lähtien esimerkiksi Tuomarilassa ja so- danjälkeisenä aikana monella taholla Pohjois- ja Keski- Espoossa. Myös huvila- ja kesämökkiasutus levittäytyi varsinkin järvien rannoille. Helsingin kasvu ja liiken- neyhteysien paraneminen vaikuttivat kaikkeen tähän uuteen kehitykseen.

Missä ollaan nyt?

Espoo on viiden kaupunkikeskuksen ja kahden paikal- liskeskuksen muodostama kasvava kaupunki. Tiiveim- mät väestö- ja työpaikka-alueet ovat keskittyneet Kehä III:n eteläpuolelle. Espoon pohjois- ja keskiosien yleis- kaavan visioalue käsittää yli kolmanneksen Espoon pinta-alasta, mutta väestöstä vain alle viidesosan.

Visioalueeseen kuuluu tiivis kaupunkikeskus, Espoon keskus, sekä rauhallinen Kalajärven paikalliskeskus ympäristöineen. Näiden lisäksi alue koostuu moni- muotoisista pienistä kyläkokonaisuuksista, kulttuuri- maisemista, laajoista yhtenäisistä peltoalueista, luon- nontilaisista metsistä sekä järvialueista.

Alueella on merkittäviä kulttuuriympäristöjä. Karta- noympäristöt, historialliset kylät ja harmaakivikirkko ovat osa alueen omaleimaista identiteettiä ja paikal- lisia maamerkkejä. Lisäksi pitkään viljelyksessä olleet peltoaukeat ovat osa alueen kulttuurihistoriaa. Alueen maaseutumaisemalle tyypillistä ovat kyläkeskittymät, laajat peltoaukeat sekä hevostointia.

Laajat metsät ja lukuisat järvet tarjoavat monipuoliset virkistysmahdollisuudet. Alueen keskeisin ja pääkau- punkiseudunkin kannalta merkittävä virkistysalue on Nuuksion kansallispuisto. Merkittävimpiä virkistyspal- velukeskittymiä ovat Haltia-Solvalla, Oittaa ja Espoon keskuksen ympäristö. Lisäksi visioalueella on moni- puoliset mahdollisuudet erityisesti golf- ja hevoshar- rastukseen, sillä alueella on yhteensä kuusi golfkent- tää ja kymmeniä hevostalleja.

Suurimmat työpaikkakeskittymät ovat Espoon keskus sekä Kehä III:n varressa Lommila, Juvanmalmi ja Kos- kelo. Visioalueella sijaitsevat lisäksi Jorvin sairaala ja Rinnekoti, joissa molemmissa on merkittävästi terve- ys- ja sosiaalialan työpaikkoja.

Julkiset ja kaupalliset palvelut ovat keskittyneet Es- poon keskukseen ja Lommilaan. Espoon keskus on Espoon hallinnollinen keskusta. Siellä sijaitsevat val- tuustotalo, kaupungintalo ja suurin osa kaupungin vi- rastoista.

Minne olemme menossa?

Visioalueen kaupunkirakennetta kehitetään hyvien joukkoliikenneyhteysien varrella ja elinvoimaisuutta kasvatetaan erityisesti osana kaupunkiradan kasvu- ja kehityskäytävää. Espoon keskusta vahvistetaan kan- sainvälisenä ja monipuolisena keskittymänä sekä lii- kenteen solmukohtana. Lommilan liiketoiminnan alue yhdistetään Espoon keskustaan viihtyisänä, vilkkaana ja virikkeisenä keskustavyöhykkeenä. Katukuvassa näkyvät jalankulkijat, pyöräilijät, pikkuliikkeet ja kau- punkikulttuuri. Omaleimaista ilmettä korostetaan vah- vistamalla olemassa olevia identiteettitekijöitä, kuten alueen kulttuuriympäristöarvoihin kuuluvaa kirkonym- päristöä ja jokilaaksoa.

Tulevaisuuden kaupunkia suunnitellaan jalankulkua, pyöräilyä ja joukkoliikennettä suosivaksi. Pyritään eri keskusten välisen joukkoliikenteen parantamiseen ja matkaketjujen lyhentämiseen. Kaupungin liikennejär- jestelmää kehitetään muun pääkaupunkiseudun suun- nitelmiin sovittaen.

Tuleva ratayhteys länteen mahdollistaa uusien radan varren kaupunkikeskittymien rakentumisen, mikä lisää alueen merkitystä kaupunkirakenteessa. Poh- jois-Espoon ja Vihdintien merkitystä vahvistetaan seuturakenteessa mikä lisää Kalajärven merkitystä paikalliskeskuksena.

Alueiden identiteettiä vahvistetaan huomioimalla nii- den ominaispiirteet ja mahdollistamalla uusien asu- misratkaisujen kehittäminen. Tämä lisää asuinaluei- den monipuolisuutta, viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta sekä eheyttää yhdyskuntarakennetta..

Kehä III:sen alueen merkitystä vahvistetaan työpaikka- alueena ja osana metropolialueen elinkeinovyöhyket- tä. Lisäksi vahvistetaan Turunväylän ja Nupurintien vaikutusalueen merkitystä tulevaisuudessa työpaik- ka-alueena. Ämmässuolle kehittyy kansainvälinen tu- levaisuuden ekoteollisuusalue, joka erikoistuu muun muassa uusiutuvaan energiantuotantoon ja materiaa- lien kiertokulkuun.

Alueen pohjoisosissa avautuvat Espoon maaseutu pe- rinteisine kylineen ja viljelymaisemineen. Maisemalli- sesti ehjien kyläkokonaisuuksien ja maaseutumaisten kulttuurimiljöiden merkitys vetovoimatekijöinä ja alu- eidentiteetin ylläpitäjänä huomioidaan kehittämällä alueita niiden perinteisiä arvoja kunnioittaen. Alueet täydentyvät olemassa olevan rakenteen sisään jouk- koliikenneyhteysien reiteille.

Alueen rikas kulttuuriympäristö sekä laajat virkis- tysalueet ovat sen keskeisimpiä identiteetti- ja ve- tovoimatekijöitä. Eri aikakausina syntyneitä kult- tuuriympäristöjä kehitetään nykyajan vaatimukset huomioonottavalla tavalla. Tulevaisuudessa alueella on useita hevostalleja ja ratsastusreittien verkosto, mikä luo identiteettiä koko kaupungille. Luonto- ja vir- kistyspainotteisen alueen luonnetta korostetaan ja ke- hitetään edelleen parantamalla saavutettavuutta sekä toimintojen monipuolisuutta.

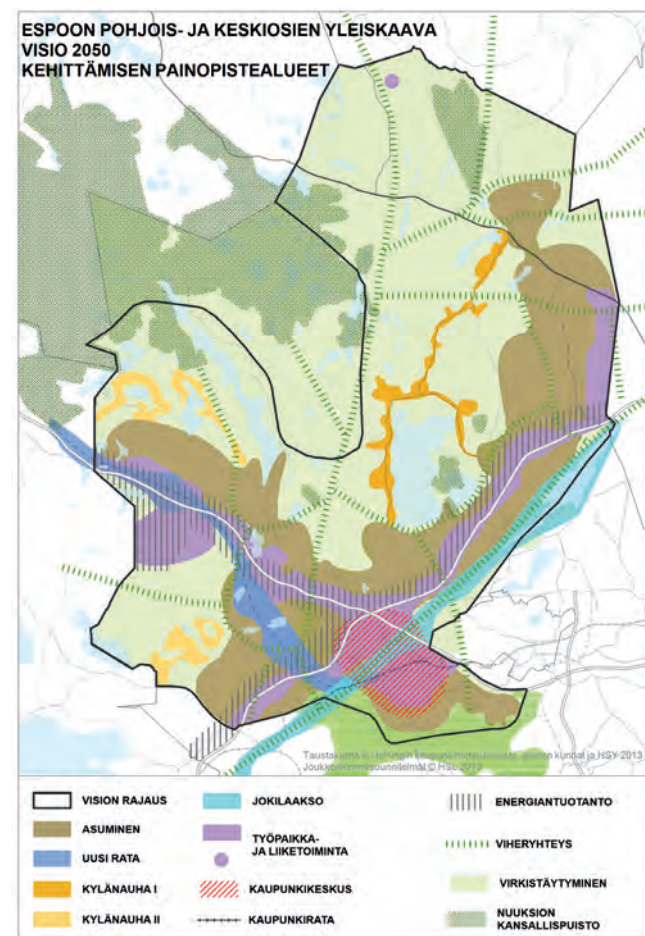
Yleiskaavatyössä toteutetaan Espoo-tarinan tavoit- teita taloudellisesta, ekologisesta, sosiaalisesta ja kulttuurillisesta kestävydestä maankäytön suunnit- telussa. Pohjois- ja keskiosien yleiskaavalla voidaan mahdollistaa kaupungin monipuolinen kehittäminen.

Kehittämisen painopistealueet

Kaupunkirakenne

Visioalueen maankäyttö keskittyy hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle. Kaupunkirata ja Länsirata mahdollistavat uusien kyläkaupunkien syntymisen sekä parantavat lähialueiden saavutettavuutta. Espoon keskus toimii visioalueen kaupunkirakenteen ytimenä. Kalajärvi kehittyy Vihdintien vyöhykkeen vahvana solmukohtana. Työpaikka- ja elinkeinoalueet sijoittuvat pääväylien tuntumaan ja ovat hyvin saavutettavissa.

Laajat metsä- ja järviolueet tarjoavat monipuoliset virkistysmahdollisuudet, jotka kytkeytyvät osaksi kaupunkirakennetta pyöräily- ja kävelyverkostojen kehittämisen myötä. Virkistysalueiden sekä virkistyspalveluiden saavutettavuus kasvaa. Visioalue rajautuu seudullisestikin merkittävään Nuuksion kansallispuistoon.

Työpaikka- ja liiketoiminta

Kehä III:n käytävä vahvistuu työpaikka-alueena ja osana metropolialueen elinkeinovyöhykettä. Turunväylän ja Nupurintien käytävän merkitys työpaikka-alueena korostuu Länsiradan toteutumisen myötä.

Työpaikka- ja liiketoiminnan kehittämisvyöhykkeellä on hyvät toimintaedellytykset. Alueelle voi sijoittua monipuolisesti pienyrityksiä, tuotanto- ja varastotoimintaa sekä logistiikan ja tilaa vaativan kaupan tiloja.

Kaupunkikeskus

Espoon keskuksen asema ja identiteetti vahvistuu osana laajempaa kaupunkiradan kasvu- ja kehityskäytävää. Tehokas täydennysrakentaminen tuo alueelle lisää elävyyttä, palveluita ja toimeliaisuutta. Kaupunkikeskuksen rooli historiallisena ja hallinnollisena keskuksena säilyy. Alueella on keskustatasoiset palvelut ja keskuksen oppilaitokset, osaajat ja yrittäjät tarjoavat rikkaan innovaatio- ja kasvualustan. Espoon keskus kytkeytyy Lommilan ja Nimismiehenpellon työpaikka-alueisiin.

Kaupunkikeskus rajautuu Espoon keskuspuistoon, joka tarjoaa Espoonjokilaakson ohella hyvät virkistysmahdollisuudet asukkaille.

Uusi rata

Länsirata Espoon keskuksesta Histan suuntaan lisää mahdollisuuksia alueiden kehittämiseen. Rata yhdistää Espoon läntiset alueet Espoon kaupunkiradan kasvu- ja kehityskäytävään ja parantaa merkittävästi joukkoliikenneyhteyksiä erityisesti Histan ja Forsbacka-Mynttilän alueella.

Energiantuotanto

Kaupunkirakenteen tiivistäminen mahdollistaa alueellisia energiantuotantoratkaisuja ja kaukolämpöverkko kattaa pääosan suurien liikenneväylien varrella olevasta rakennuskannasta.

Energiantuotantoratkaisut monipuolistuvat ja suuntautuvat uusiutuviin energianlähteisiin, kuten aurinko- ja tuulivoimaan, maalämpöön ja -kylmään sekä biopolttoaineisiin.

Asuminen

Vuonna 2050 visioalueella on joukkoliikenteen kehittämisen myötä merkittävä määrä uusia asukkaita, joista valtaosa sijoittuu ratavyöhykkeelle asemien ympäristöön sekä Kalajärven paikalliskeskukseen.

Visioalueen muut asuinalueet eheytyvät täydennysrakentamisen myötä. Perinteisempää kyläasutusta sijoittuu maaseutuympäristöön olemassa oleville kyläalueille.

Alueen saavutettavuus on parantunut osana pääkaupunkiseudun kaupunkirakennetta vision ja erityisesti ratahankkeiden toteutumisen myötä.

Espoon keskus on alueen urbaanein asuinalue. Keskusta-alue on kasvanut voimakkaasti aseman ympärille tukeutuen jalankulkuun, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen. Espoon keskuksen monipuolinen kaupunkiympäristö tarjoaa vivahteikkaan kaupunkikulttuurinsa ansiosta ainutlaatuisen asuinpaikan. Espoon keskuksesta kauemmaksi siirryttäessä asuinalueiden profiili muuttuu pientalovaltaisemmaksi.

Kyläkaupungit ovat radan myötä asemien ympärille rakentuneita moderneja kaupunkikeskittymiä. Kaupunkikeskittymän laidoiltakin on sujuvat ja viihtyisät kävely- ja pyöräily-yhteydet asemalle. Niissä on hyödynnetty uusimpia ekologisia energian tuotannon ratkaisuja.

Kalajärvi on vahva paikalliskeskus, joka kytkeytyy muihin alueisiin sujuvien joukkoliikenneyhteyksien ansiosta. Kalajärvi tarjoaa pikkukaupunkimaisen asuinkeskittymän, jonka ympärillä olevat asuinalueet tukeutuvat sen palveluihin.

Espoonkartanon kyläalueet ovat kehittyneet pientalovaltaisina alueina huomioiden alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot.

Kylänauhat

Maaseutuympäristöön sijoittuvat kylänauhat tarjoavat perinteiseen kylärakenteeseen tukeutuvan asumismuodon. Kyliä on kehitetty olemassa olevan palvelu- ja kunnallisteknisen verkon varaan alueiden identiteettitekijöitä kunnioittaen. Alueiden henki säilyy rauhallisena ja siellä on mahdollisuus harjoittaa maataloutta ja hevostoimintaa.

Kylänauha I

Bodominjärven länsipuolta Vihdintielle kiemurteleva kylänauha (kylänauha I) tarjoaa asuin ympäristön ainutlaatuisessa miljöössä. Alue täydentyy maltillisesti huomioiden arvokkaat kulttuuriympäristöt sekä historialliset tiet.

Kylänauha II

Histan pohjoispuoleiset kylänauhat ovat perinteistä kyläaluetta. Kylänauhan joukkoliikenneyhteydet ja palvelutarjonta parantuu Histan asemanseudun rakentamisen myötä.

Espoonkartanon pohjoispuolella polveileva kylänauha säilyttää identiteettinsä idyllisenä kyläalueena. Kylänauhan alue on kehittynyt Espoonkartanon täydennysrakentamisen myötä.

Jokilaakso

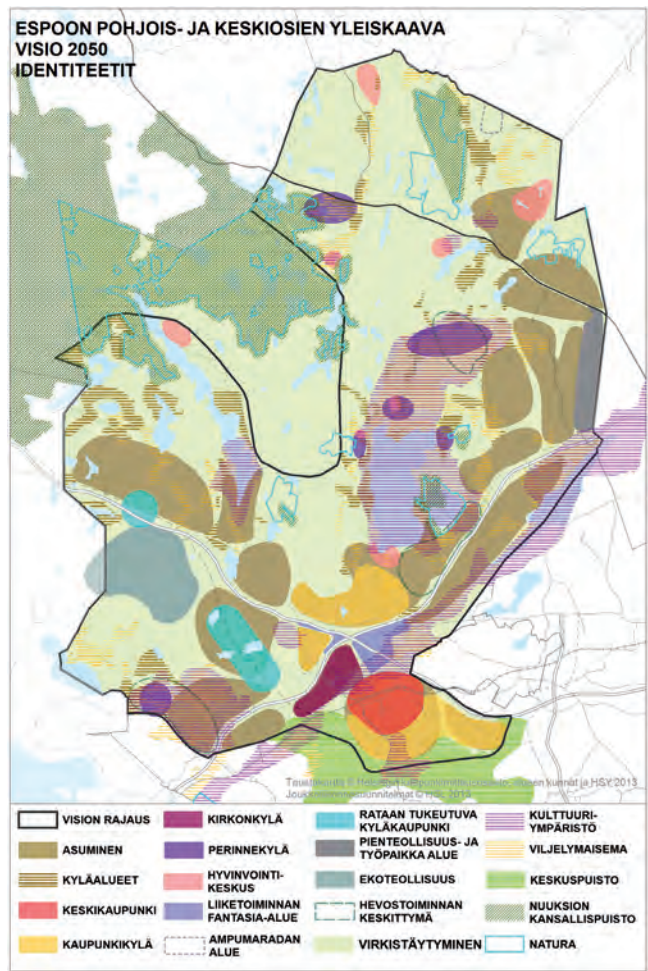
Espoonjokilaakson maisema-alue ulottuu Pitkäjärven rannoilta merelle asti. Jokilaakson kulttuuriympäristöt, avoimet viljelymaisemat ja luontokohteet kytkeytyvät kattavan reittiverkoston sekä palveluiden avulla osaksi koko alueen virkistysreitistöä.

Jokilaakson sydämen muodostaa Espoon kirkonmäen arvokas kulttuuriympäristö puistoineen. Rakennettujen puistojen lisäksi alueella on luonnonmukaisia viheralueita. Viheralueilla yhdistyvät sekä ekologinen että virkistysellinen arvo. Alueen toiminnot tarjoavat aktiviteetteja veneilystä ja uimarannoista museoihin ja taidepaviljonkeihin.

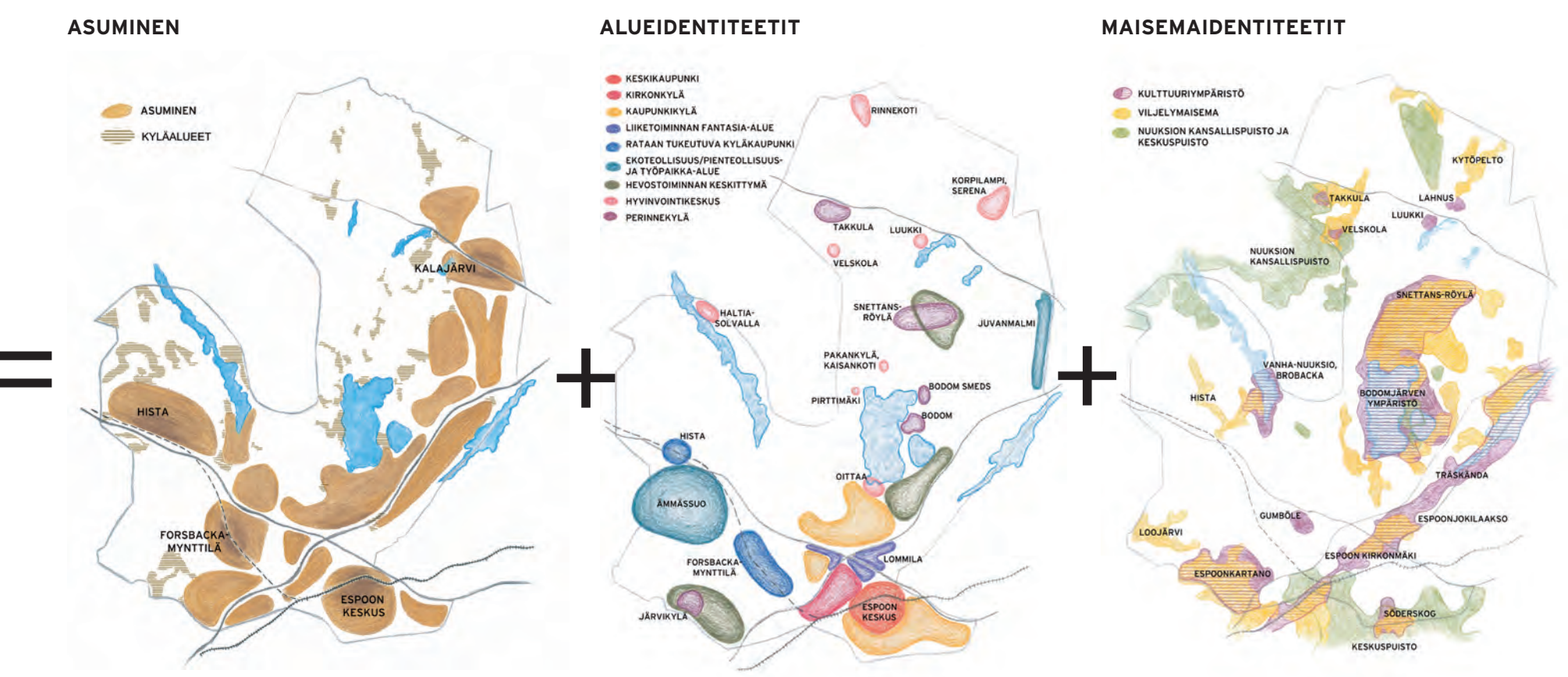
Virkistäytyminen ja viheryhteydet

Visioalue tarjoaa monipuolisesti luonnonoloiltaan, maisemiltaan ja kulttuurihistorialtaan erilaisia ympäristöjä, jotka ovat niin fyysisesti virkistäviä kuin henkisesti elvyttäviäkin. Alueella säilyvät paikallisesti ja seudullisesti tärkeät viheraluekokonaisuudet sekä kattavat yhteydet seudulliseen viheralueverkostoon. Viheryhteydet toimivat sekä ekologisina että virkistysellisinä yhteyksinä keskeisten viheralueiden välillä, kuten Nuuksion ja Keskuspuiston.

Identiteetialueet

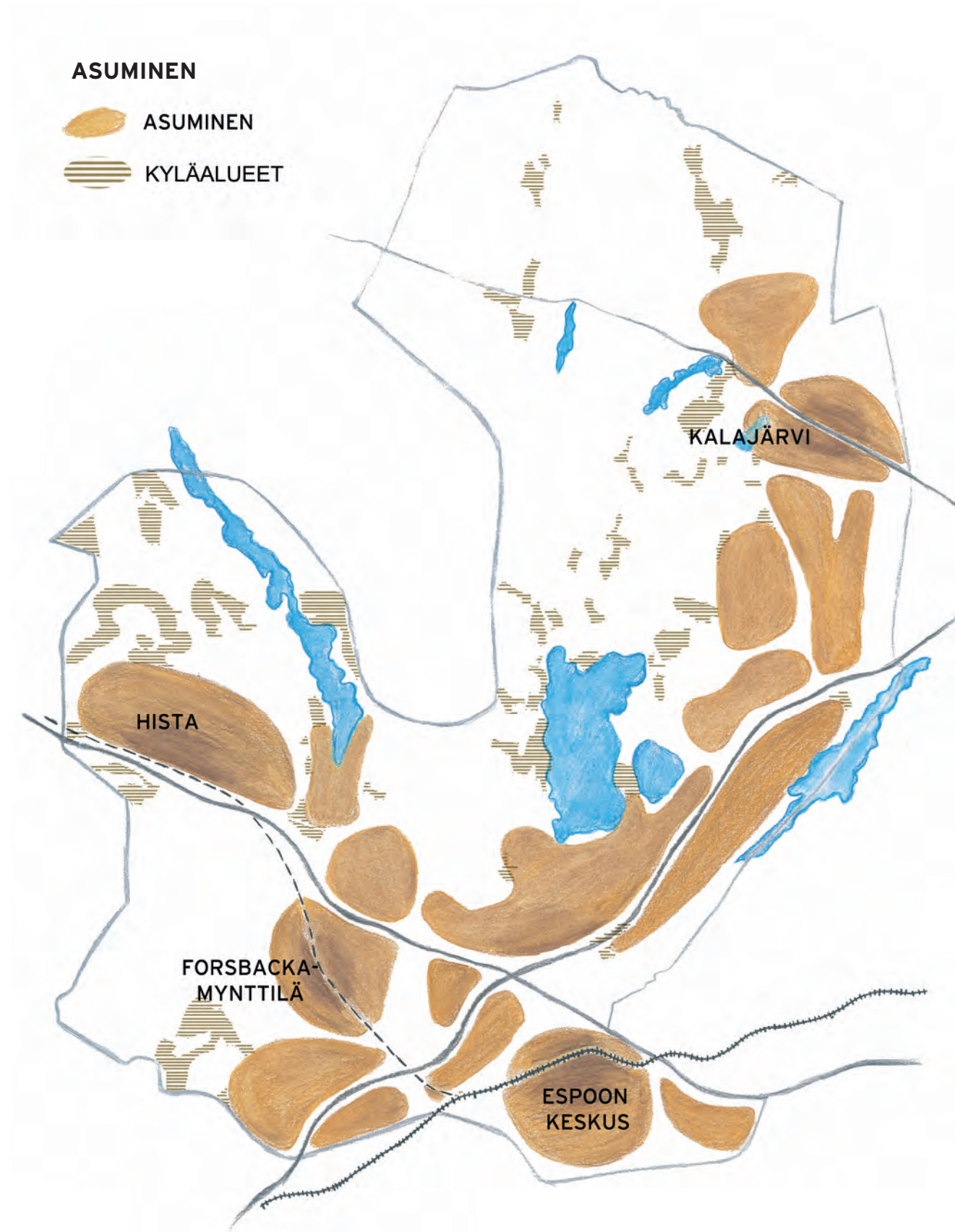
Visiossa tuodaan esiin valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti tärkeitä identiteettejä, jotka antavat lisäarvoa alueen suunnitteluun. Yhdellä alueella voi olla päällekkäisiä identiteettejä. Identiteettikartta on jaoteltu kolmeen eri teemakarttaan merkintöjen selventämiseksi.

Kartalla esitetään Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan vision asumisen alueet. Asuminen painottuu Espoon keskukseen, Kalajärvelle sekä Länsiradan rakentumisen myötä uusiin kaupunkikeskuksiin Histaan sekä Forsbacka-Mynttilän alueelle.

Kartalla esitetään toiminnallisia identiteettiteijöitä, jotka kuvastavat alueen monipuolisuutta. Alueidentiteeteissä on huomioitu alueen lähtökohtien lisäksi asukkaiden mielikuvia ja kommentteja alueista.

Kartalla esitetään merkittäviä virkistämisen alueita sekä maisema- ja kulttuuriympäristökonaisuuksia.

© Espoon kaupunki/yleiskaava

Asuminen

Visioalueen erilaiset asuin ympäristöt tarjoavat sekä pienimittakaavaisia että keskustamaisia elinympäristöjä. Erilaiset asukasryhmät rikastavat kaupunkikuvaa ja luovat uusia verkostoja.

Espoo-tarinan mukaisesti eheyttämme olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta täydennysrakentamalla. Kasvun painopisteet sijoittuvat radan ja asemien äärelle. Kaupunkirakenne pientalovaltaistuu kauemmaksi keskustoista mentäessä.

Kyläalueet

Espoon maaseutualueella on muutaman pihapiirin kokonaisuuksia, jotka muodostavat omia paikallisia identiteetti alueita.

Alueidentiteetit

Keskikaupunki

Keskikaupunki pitää sisällään kaupunkikeskuksen (Espoon keskus) ydinalueen, jossa on monipuolinen, sekoittunut ja ajallisesti kerrostunut kaupunkirakenne. Siellä on asuntoja, työpaikkoja sekä yksityisiä ja julkisia palveluita. Keskikaupunki on myös paikka, jonne tullaan viettämään vapaa-aikaa erilaisten toimintojen pariin. Avoimet tilat ovat aktiivisessa käytössä ja mahdollistavat erilaisten tapahtumien ja toimintojen järjestämisen. Kaupunkiympäristö elää ja muuntuu jatkuvasti. Alueen identiteetti on vireä ja monikulttuurillinen. Keskikaupungissa kaupunkikulttuuri ja taide kukoistavat.

Keskikaupunki on joukkoliikenteen solmukohta ja siellä liikkuminen on sujuvaa myös kävellen ja pyöräillen. Alueen kaupunkirakenne on helposti hahmotettava.

Kaupunkikylät

Kaupunkikylä asuin ympäristöistä on lyhyt matka sekä keskikaupungin sykkeeseen ja palveluihin että laajoille virkistysalueille. Kaupunkikylät ovat kompaktisti rakennettuja pienkerros- ja kaupunkipientaloalueita, jotka muodostavat keskikaupungin reuna-alueita. Hyvät joukkoliikenne- ja pyöräily-yhteydet kytkevät ne keskikaupunkiin. Kaupunkikylät liittyvät tiiviisti laajoihin virkistysalueisiin sekä monipuolisiin ulkoilureitteihin muun muassa Keskuspuistossa ja Oittaaalla.

Kirkonkylä

Kirkonkylä luo vastapainoa vilkkaalle keskikaupungille ja muodostaa sen kanssa helposti saavutettavan palvelukokonaisuuden. Alueella on sekoittunutta ja mitakaavaltaan vaihtelevaa maankäyttöä.

Kirkonkylän ympäristöä rikastuttavat historialliset rakennukset ja maisematilat. Jokilaakso on merkittävä lähivirkistysalue. Kirkonkylästä on hyvät yhteydet laajemmille virkistysalueille Nuuskion ja Keskuspuiston suuntaan.

Perinnekylät

Perinnekylät ovat pitkällä aikavälillä kehittyneitä kyläalueita, joiden ympärillä on maa-, metsä- ja hevostalouteen liittyvää elinkeinotoimintaa. Kylät rakennus- ja maisemakokonaisuuksineen ovat arvokas osa visioalueen laajaa ja monipuolista kulttuuriympäristöä. Ehjät kyläkokonaisuudet ja kulttuurimiljööt ovat vetovoimaisia alueidentiteettitekijöitä. Perinnekyläiden säilyminen ja elinvoimaisuus mahdollistavat alueen moni-ilmeisyyden ja erilaiset asuin ympäristöt. Uusi rakennuskanta liittyy olemassa olevaan kylärakenteeseen ja maisemaan.

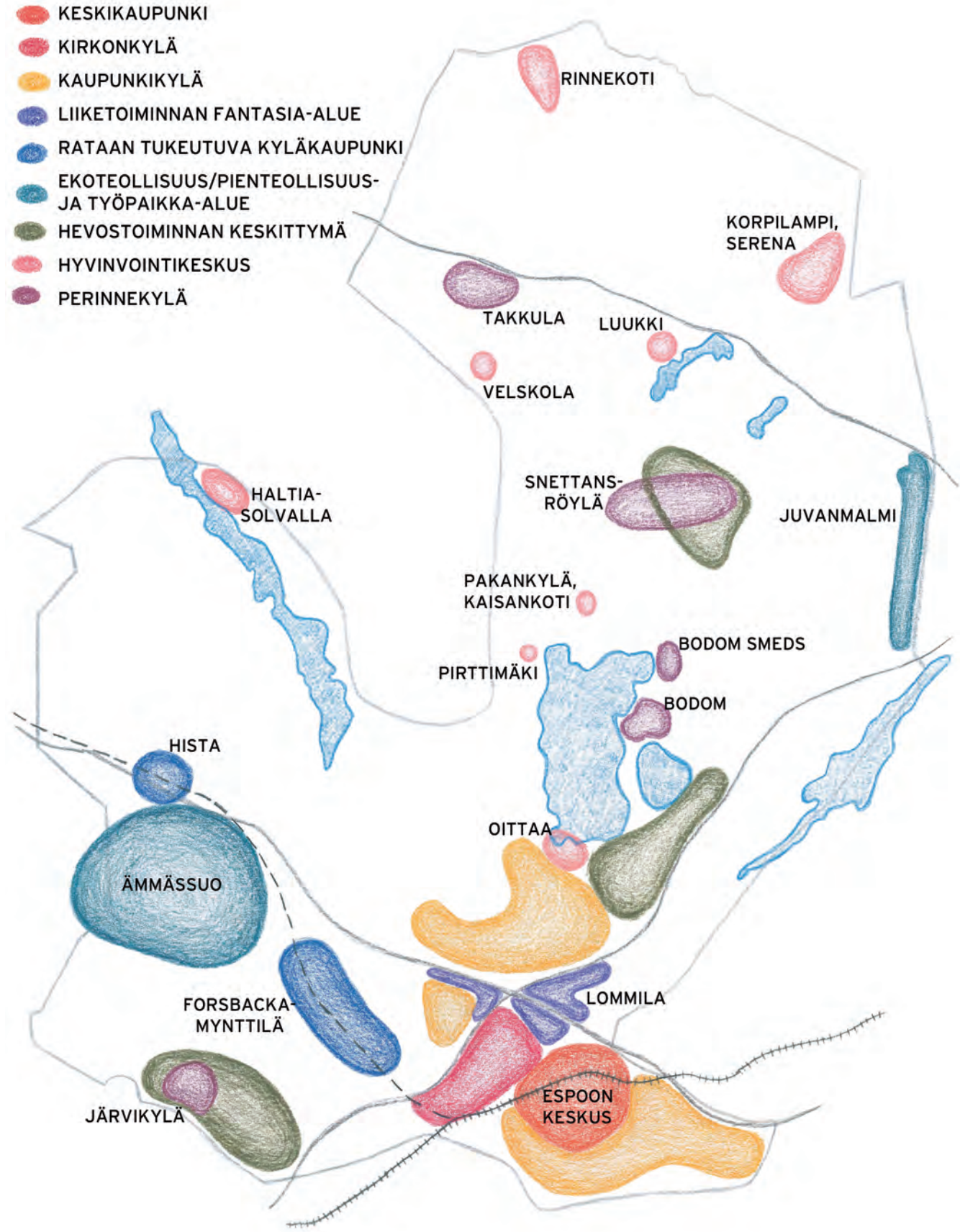
Kylät kytkeytyvät ulkoilureitteihin ja laajoihin virkistysalueisiin. Näiden lisäksi pelto- ja metsätiet sekä ratsastuspolut tarjoavat mahdollisuuden nauttia ympäristöstä.

Rataan tukeutuvat kyläkaupungit

Kyläkaupungit Hista sekä Forsbacka-Mynttilä ovat rakentuneet kompaktisti juna-asemien ympärille ja niille sijoittuu iso osa vision asukasmäärästä. Asemilta on sujuvat ja viihtyisät yhteydet kävellen ja pyöräillen. Alueet ovat vehreitä, eko- ja energiatehokkaita asuin- ja työskentely-ympäristöjä, joista on hyvät ulkoilureitit laajemmille virkistysalueille.

ALUEIDENTITEETIT

- KESKIKAUPUNKI
- KIRKONKYLÄ
- KAUPUNKIKYLÄ
- LIIKETOIMINNAN FANTASIA-ALUE
- RATAAN TUKEUTUVA KYLÄKAUPUNKI
- EKOTEOLLISUUS/PIENTEOLLISUUS- JA TYÖPAIKKA-ALUE
- HEVOSTOIMINNAN KESKITTYMÄ
- HYVINVOINTIKESKUS
- PERINNEKYLÄ

© Espoon kaupunki/yleiskaava

Liiketoiminnan fantasia-alue

Liiketoiminnan fantasia-alue eli Lommila ja Nimismiehenpelto muodostavat vetovoimaisen yritysalueen. Se on monipuolinen liiketoiminnan kasvualusta, jossa sallitaan kokeileva arkkitehtuuri ja reipas mittakaava korkeine rakennuksineen. Alue tukee koko Keski-Espoon kehittymistä merkittävänä seudullisena työpaikka- ja liiketoiminnan keskuksena.

Alue toimii innovaatioympäristönä ja joustavana kasvualustana uusille ideoille ja erityyppisille toiminnoille. Liikenneväylien estevaikutusten vähentäminen huomioidaan ympäristön suunnittelussa, minkä ansiosta alue on sujuvasti saavutettavissa myös kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä.

Ekoteollisuusalue

Ämmässuo-Kulmakorpi on materiaali- ja kierrätyksen keskittynyt ekoteollisuusalue, jossa säilyy osa nykyisistä toiminnoista. Alueella toimii tutkimuksen, tuotekehityksen ja tuotannon yksiköitä sekä näihin liittyviä tukipalveluja. Kulmakorpi toimii myös seudullisesti merkittävänä kiviaineshuollon alueena.

Alue on edistysellinen kierrätysteknologian ja energian säästön kärkihanke. Sinne tuleva materiaali käsitellään ja kierrätetään uusimman sekä ekologisimman teknologian mukaisesti. Alueen energiantuotanto pohjautuu uusiutuviin energianlähteisiin.

Pienteollisuus- ja työpaikka-alue

Juvanmalmin pienteollisuus- ja työpaikka-alue on laajentunut ja kasvattanut edelleen merkitystään yritysalueena. Alueella on rakennus-, tuotanto- ja varastointitoimintaa. Alueen profiili on monipuolistunut tukitoiminto- ja muita palveluita tuottavilla yrityksillä. Näin yritysten väliset synergiaedut ovat kasvaneet. Toimintamahdollisuuksia ja monimuotoisia ratkaisuja on tarjolla niin tuotannollisille kuin osaamisintensiivisille yrityksille liikenteellisesti hyvällä sijainnilla.

Alueen yleisilme vaihtelee rosoisista teollisuus- ja varistorakennuksista nykyaikaisiin tiloihin ja ympäristöihin. Toimintoihin kuuluvat niin korjaamot kuin toimistotkin. Osittaisesta uusiutumisesta huolimatta alue tarjoaa joustavia luovuuden ja tuotannon ratkaisuja sekä houkuttelee monenkirjavia toimijoita.

Hyvinvointikeskukset

Hyvinvointikeskukset vahvistavat visioalueen toiminnallista identiteettiä. Kaikilla näillä on omat erityispiirteensä. Hyvinvointikeskuksilla on tärkeä merkitys sekä espoolaisille että muille pääkaupunkiseudulla asuville erityisesti virkistyspalveluiden tuottajina.

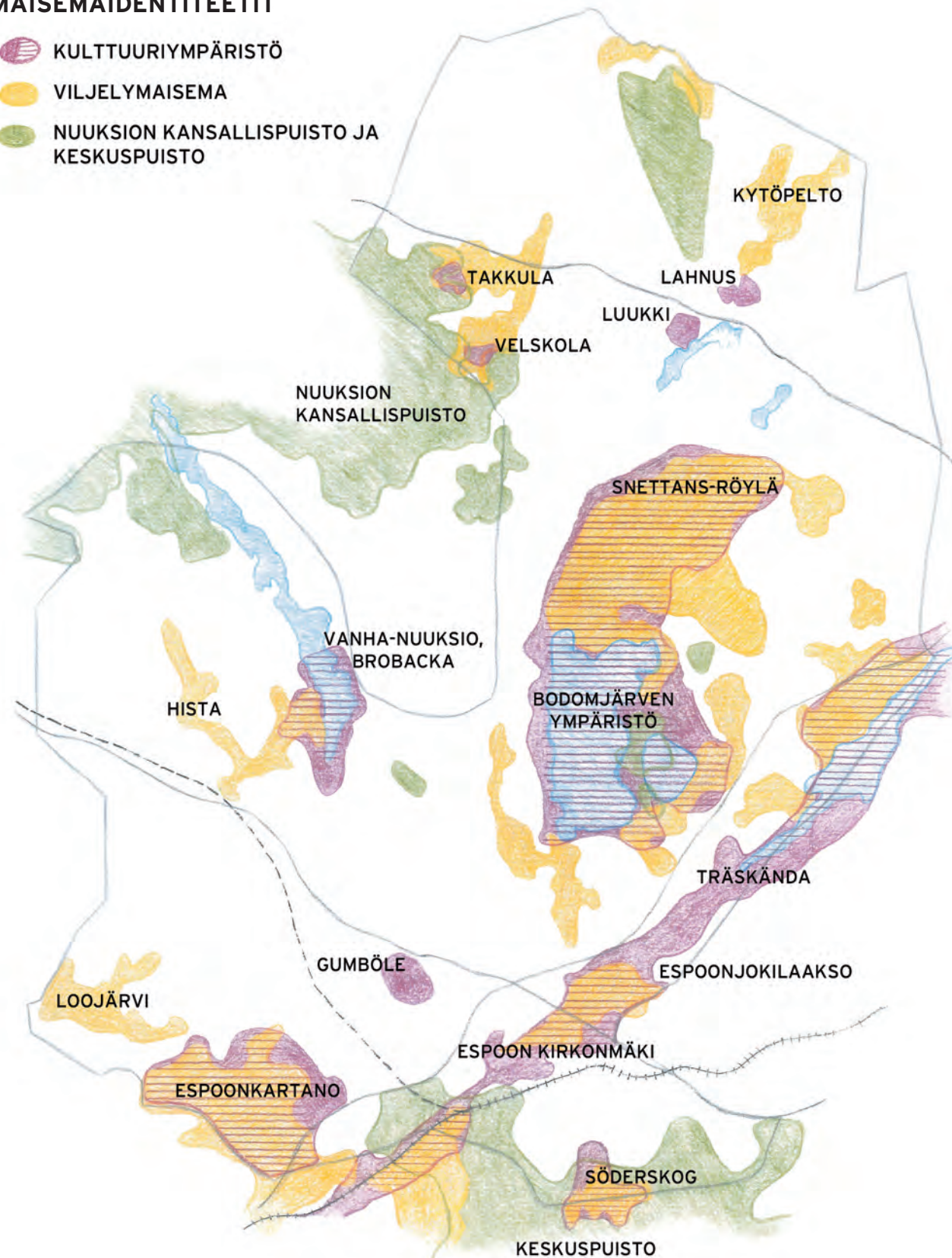
Pirttimäki, Velaskola ja Haltia toimivat portteina Nuuk-sion kansallispuistoon. Nuuk-sio ja erityisesti Suomen luontokeskus Haltia houkuttelee myös paljon kansainvälisiä vieraita. Rinnekoti ja Kaisankoti tuovat alueelle palveluita ja toimivat kyläalueiden sydäminä. Oittaa, Serena ja Luukki tuottavat seudullisesti tärkeitä virkistyspalveluita.

Hevostoiminnan keskittymät

Hevostoiminta on osa visioalueen identiteettiä. Lukuisten yksittäisten tallien lisäksi alueella on hevostoiminnan keskittymiä. Toiminta käsittää niin virkistys-, viihde-, kilpailu-, harrastus-, opetus- kuin liiketoimintaakin. Hevostalous on myös osa paikallista maataloutta.

MAISEMAIDENTITEETIT

- KULTTUURIYMPÄRISTÖ
- VILJELYMAISEMA
- NUUKSION KANSALLISPUISTO JA KESKUSPUISTO

© Espoon kaupunki/yleiskaava

Maisemaidentiteetit

Virkistäytyminen

Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet tarjoavat miellyttäviä ja elvyttäviä ympäristöjä sekä paikalliseen että seudulliseen virkistytymiseen. Luonnonoloiltaan monivivahteiset virkistysalueet mahdollistavat eri liikuntamuotoja palvelevia reittejä sekä erilaisia virkistyspalveluita.

Virkistysreitit kulkevat vaihtelevissa ympäristöissä ja maasto-oloissa. Ne tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia niin kävelyyn, pyöräilyyn, kuntoiluun, retkeilyyn kuin hiihtoonkin. Visioalueen virkistyspalveluissa korostuu ympärivuotisuus.

Vesistöjen rannat ovat pääasiassa julkisessa virkistyskäytössä. Vesistöt ovat monipuolisesti uinti-, kalastus- ja veneilykäytössä sekä talvisin osa latuverkostoa. Visioalueelle ominaisia virkistyspalveluita ovat myös ratsastustallit ja golfkentät.

Nuuksion kansallispuisto

Nuuksio on kansainvälisesti vetovoimainen ja seudullisesti tärkeä virkistysalue, joka palvelee myös luonto- ja ympäristökasvatuskohteena. Kansallispuiston portit ovat hyvin saavutettavissa kävellen, pyöräillen sekä joukkoliikenteellä ja niiden ympäristöön on keskitetty merkittävä osa virkistyspalveluista.

Keskuspuisto

Keskuspuisto on helposti saavutettavissa kävellen, pyöräillen sekä joukkoliikenteellä. Alue tarjoaa arkiliikunnan lisäksi luontoelämyksiä sekä erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Keskuspuistossa on monipuoliset reitit luontopoluista ja ulkoilureiteistä kuntoratoihin ja hiihtolatuihin.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöt ovat tärkeä osa alueellista imagoa ja identiteettiä. Ne tarjoavat mahdollisuuksia matkailun ja elinkeinojen kehittämiseksi. Alueelle on syntynyt vetovoimaisia kulttuuriympäristökohteita, joissa yhdistyy asuminen sekä ainutlaatuiset kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut. Kulttuuriympäristöt tuovat hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista kestävyyttä sekä luovat alueelle juurevuutta.

Kulttuuriympäristöalueet ja -kohteet ovat tärkeä osa virkistystoimintaa, sillä ne tarjoavat tietoa, elämyksiä sekä kokemuksia asukkaille ja vierailijoille.

Viljelymaisema

Maatalouden harjoittamisen jatkuminen on visioalueella mahdollistettu ehkäisemällä laajojen yhtenäisten peltoalueiden pirstoutuminen.

Avoimilla viljelymaisemilla on elinkeinotoiminnan ja kulttuurihistoriallisten arvojen lisäksi merkitystä myös ulkoilu- ja virkistyspalveluiden tuottajana. Viljelymaisemien ympärille on muodostunut houkuttelevia ja monipuolisia kävely- ja pyöräilyreittejä.

VÄESTÖ, KAUPUNKIRAKENNE JA ASUMINEN

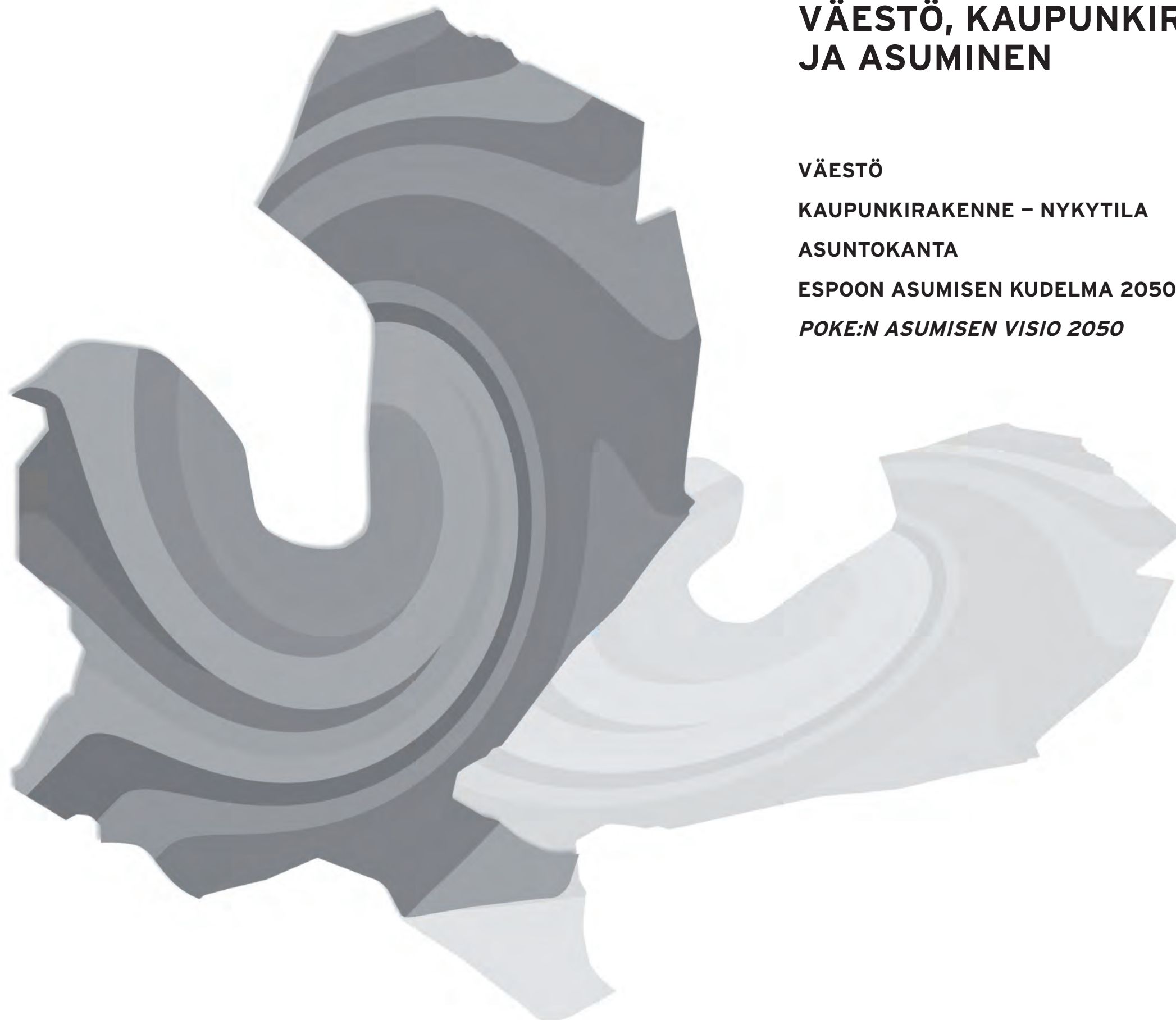
VÄESTÖ

KAUPUNKIRAKENNE – NYKYTILA

ASUNTOKANTA

ESPOON ASUMISEN KUDELMA 2050 (LUONNOS)

POKE:N ASUMISEN VISIO 2050

VÄESTÖ, KAUPUNKIRAKENNE JA ASUMINEN

Väestö

Vuonna 2015 visioalueella oli vajaat 51 000 asukasta. Suurin väestötiheys sijaitsee Espoon keskuksessa Vanha-Espoon suuralueella. Suurin osa alueesta on asumatonta. Visioalue sijaitsee Vanha-Espoon ja Pohjois-Espoon suuralueilla. Pohjois-Espoon suuralueen väestökasvu on ollut hitaampaa kuin Vanha-Espoon suuralueen. Pohjois-Espoon suuralueella asukkaita on eniten Niipperin ja Kalajärven pienalueilla. Seuraavassa on tarkasteltu väestönkehitystä eri ikäryhmissä aikavälillä 1980–2010. Lapsista ja nuorista on tarkasteltu alle kouluikäisiä ja kouluikäisiä. Työssäkäyvistä väestöstä on tarkasteltu perheikäisiä ja keski-ikäisiä. Tämän lisäksi on tarkasteltu ikääntyneitä.

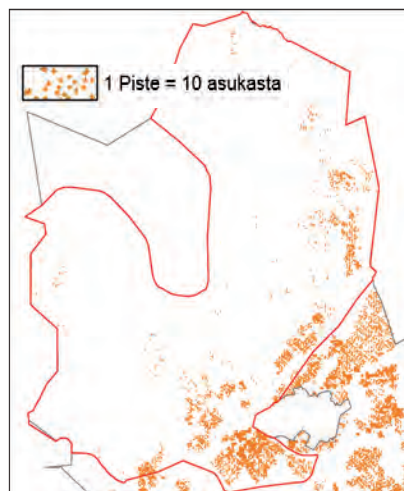
Väestön kehitys Espoossa vuosina 1980–2010

Alle kouluikäiset (0–6 -vuotiaat)

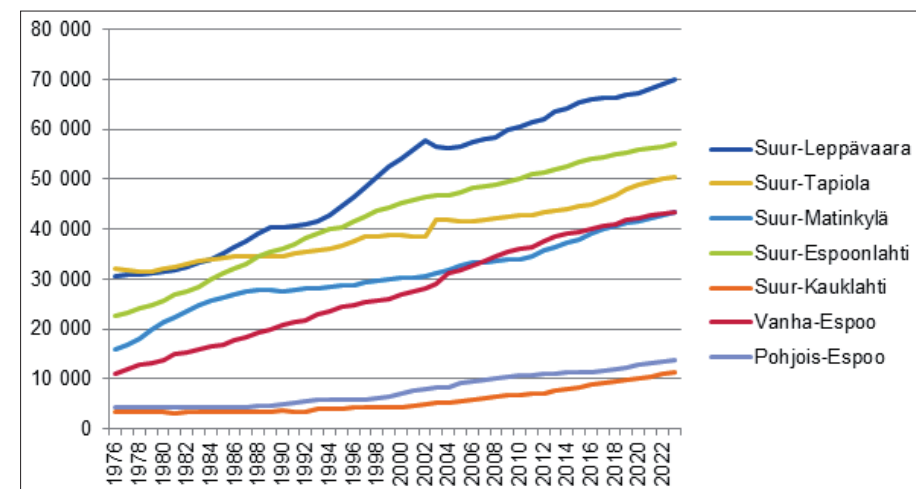
Alle kouluikäisiä oli vuonna 1980 erityisesti 1970-luvulla rakentuneissa kerrostaloalueilla. Vuoteen 2010 mennessä kerrostaloalueiden painopiste ei näy enää selkeästi ja alle kouluikäisiä on tasaisesti niin kerros- kuin pientalovaltaisilla alueilla. Visioalueella alle kouluikäisiä on erityisesti Espoon keskuksen lisäksi Niipperissä ja Kehä III:n varren asuntoalueilla.

Kouluikäiset (7–14 -vuotiaat)

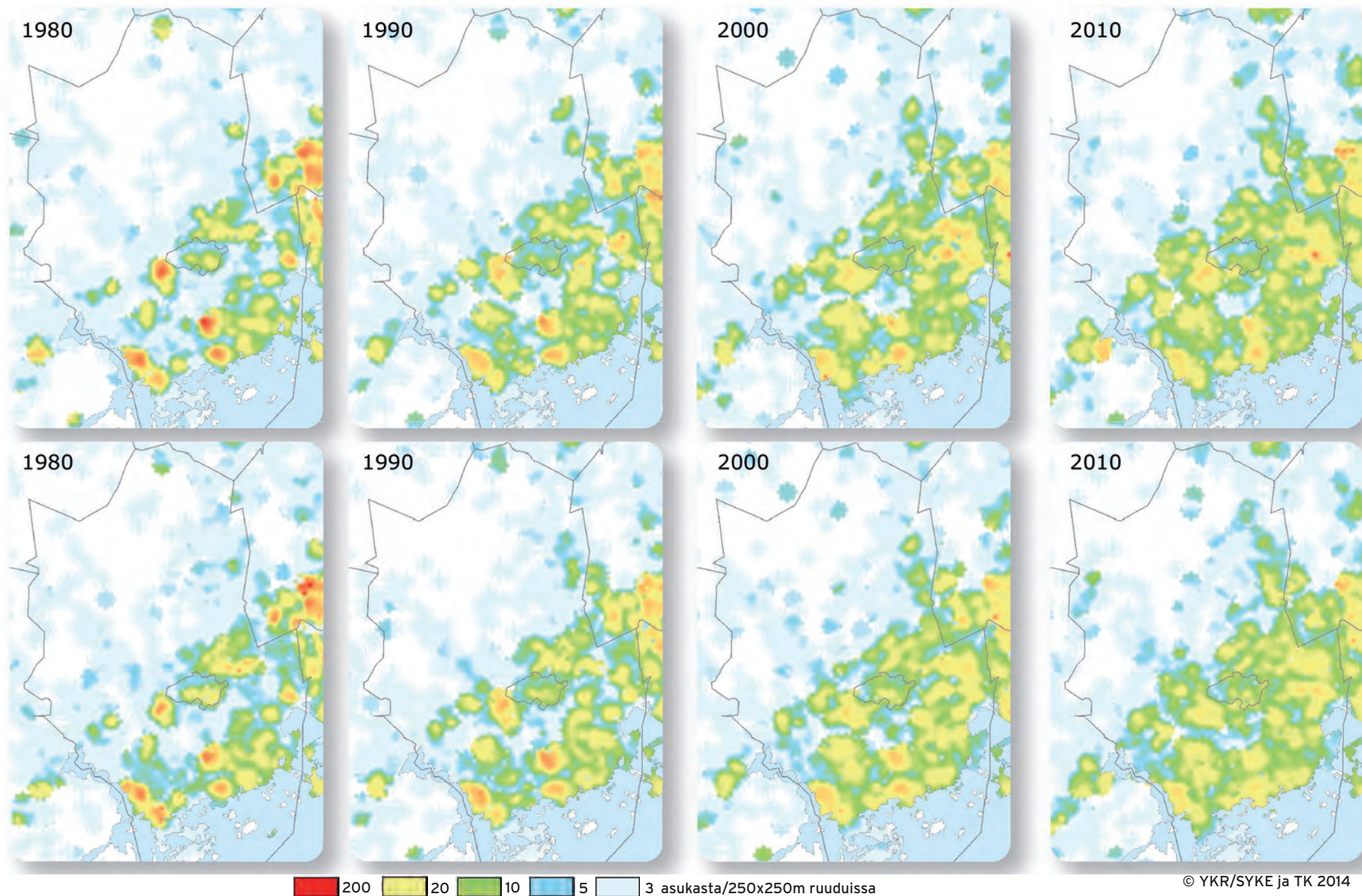
Kuten alle kouluikäiset, myös kouluikäiset olivat keskittyneet vuonna 1980 erityisesti 1970-luvulla rakennettuihin kerrostaloalusiin. Vuoteen 2010 mennessä kouluikäisiä oli alle kouluikäisiä laajemmin pientalovaltaisilla alueilla erityisesti eteläisessä Espoossa. Visioalueella Kalajärvellä kouluikäisten määrä väheni vuodesta 2000 vuoteen 2010, voimakkaamman kasvun tapahtuttua samalla ajanjaksolla Niipperissä.

Kuva. Väestö vuonna 2015 100x100m ruuduissa. (Espoon rakennustasoinen väestö 2015)

Kuva. Väestönkasvu Espoon suuralueilla vuosina 1976–2014 ja väestöennuste vuosina 2015–2023. (Helsingin seudun aluesarjat)

© YKR/SYKE ja TK 2014

Perheikäiset (30–49 -vuotiaat)

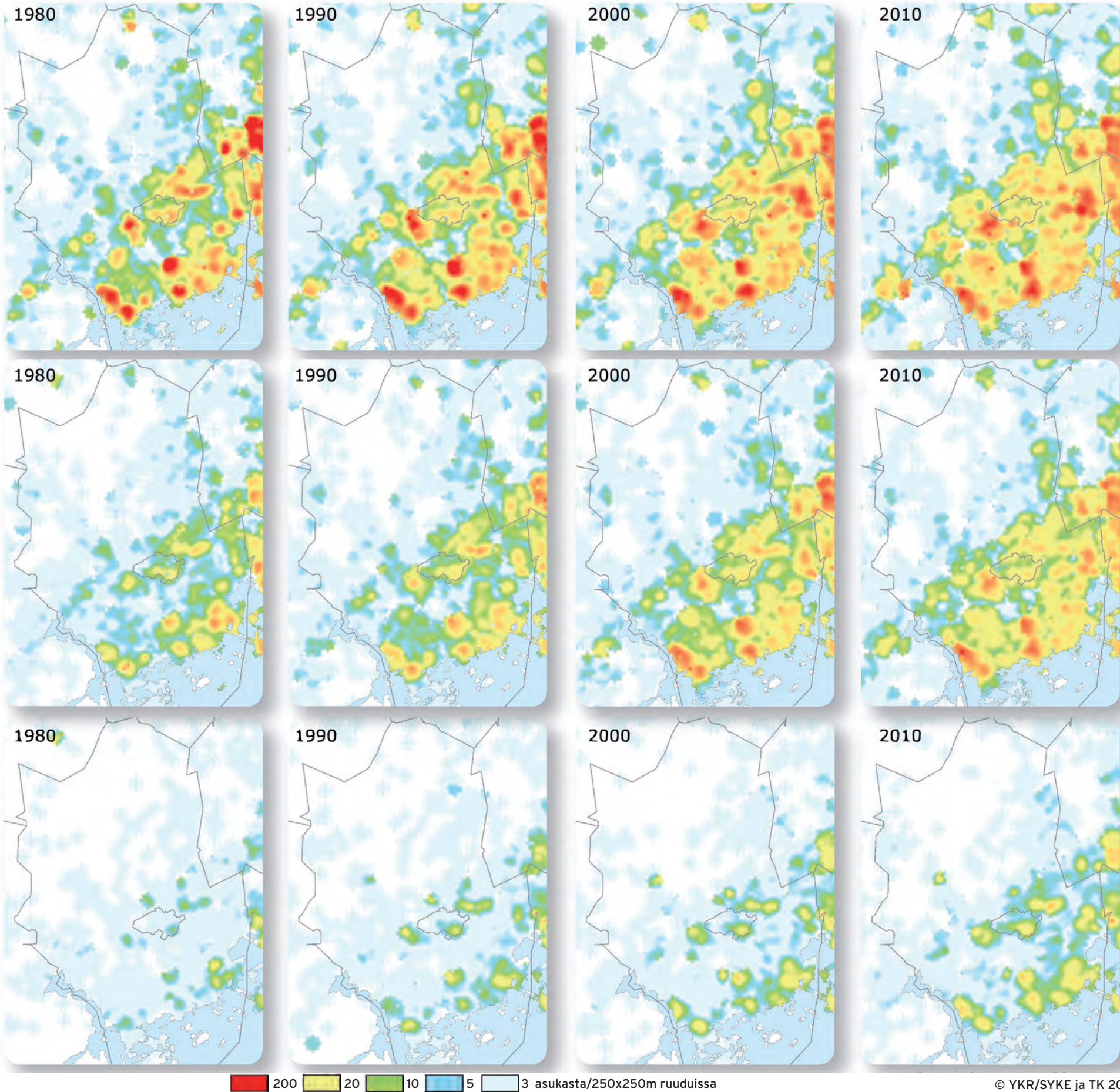
Perheikäisiä oli vuonna 1980 voimakkaasti keskittynyt Tapiolaa lukuun ottamatta kaupunkikeskuksiin sekä lisäksi Kivenlahteen, Soukkaan ja Olariin. Vuoteen 2010 mennessä kasvu suuntautui erityisesti Etelä-Espoon pientalovaltaisille alueille. Espoon keskuksen, Leppävaaran ja Matinkylän kaupunkikeskusten lisäksi perheikäisiä oli keskittynyt Kivenlahteen ja Olariin. Visio-alueella perheikäisten kasvu on suuntautunut Espoon keskuksen lisäksi pääasiassa Kehä III:n varren asuntoalueille sekä Niipperiin ja Kalajärvelle.

Keski-ikäiset (50–64 -vuotiaat)

Keski-ikäisten suurin keskittymä vuonna 1980 oli Tapiolassa. Vuoteen 2010 mennessä keski-ikäisten painopiste oli siirtynyt Olari-Matinkylä akselille ja lounaisrannikolle. Visioalueella keski-ikäisten määrä on kasvanut Espoon keskuksessa, Rinnekodin alueella, Kalajärvellä ja Niipperissä, sekä Kehä III:n varren asuntoalueilla.

Ikääntyneet (yli 75 -vuotiaat)

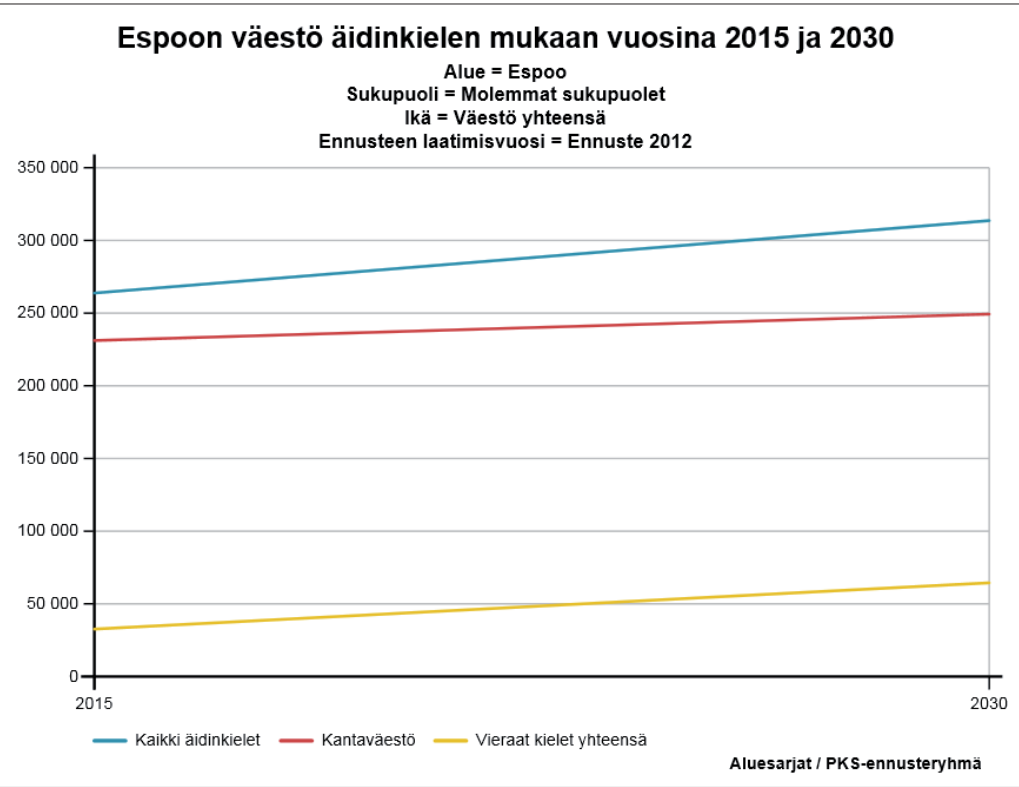
Ikääntyneet ovat sijoittuneet asumaan koko tarkasteluajana pääasiassa kaupunkikeskuksiin hyvien palvelujen lähelle ja vanhusten palvelutaloihin. Visioalueella suurimmat keskittymät ovat muodostuneet Espoon keskuksen sekä Kuusikodin ja Aurorakotien hoivakoteihin.

Vieraskielinen väestö

Pääkaupunkiseudun kuntiin ja seudun kehysalueelle on laadittu vieraskielisen väestön ennuste vuosiksi 2013–2030. Sen mukaan vuoteen 2030 mennessä vieraskielisten määrä kasvaa noin 64 400 henkilöön ja heidän osuutensa kasvaa 10 %:sta lähes 21 %:iin.

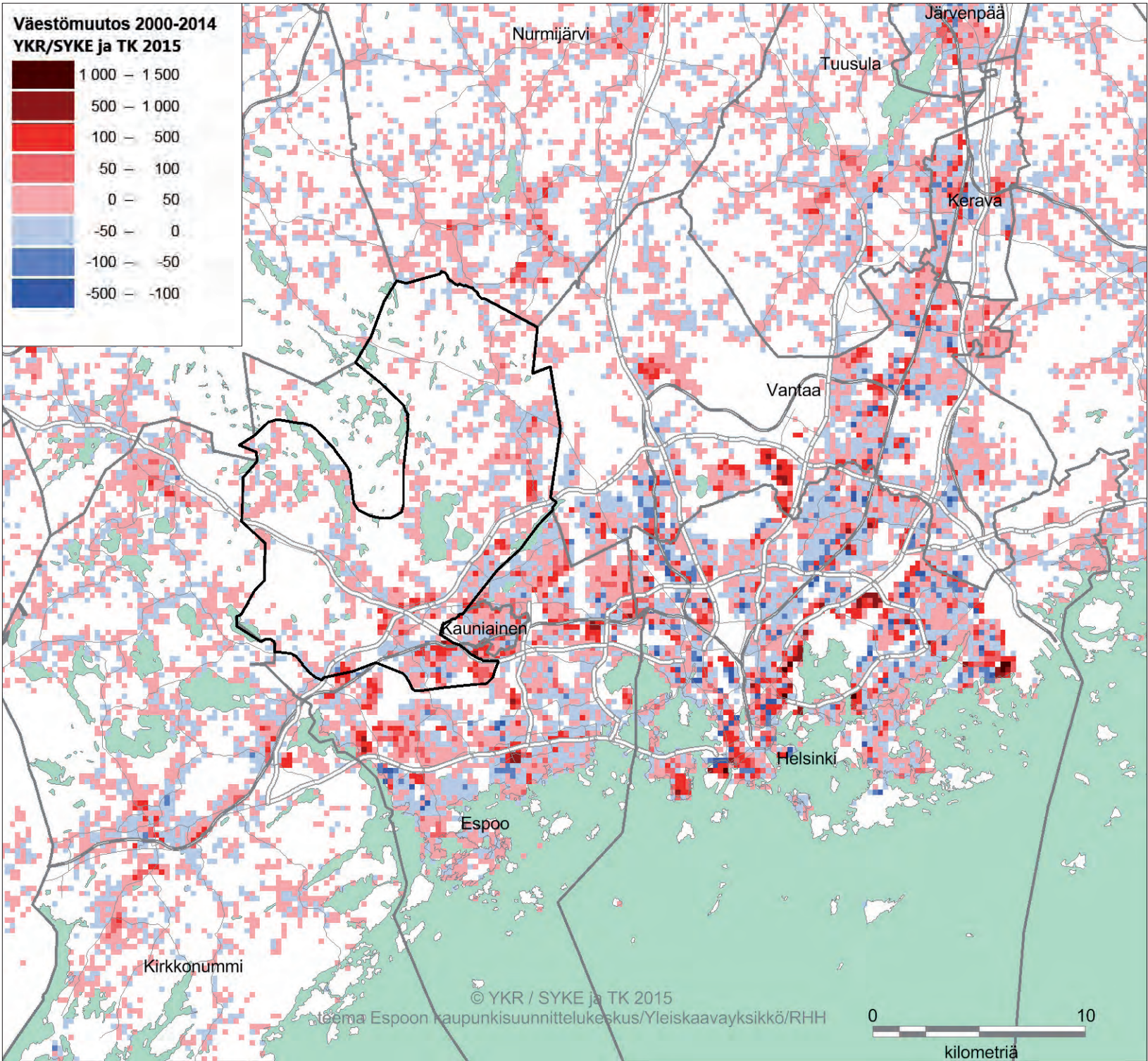
Vieraskielisten maahanmuutto on yksi Espoolaisten hyvinvoinnin vahvuuksista. Se nuorentaa entisestään Espoon muutenkin nuorta väestörakennetta ja tuo lisäresursseja nuorten työikäisten pieneneviin ikäryhmiin. Toisaalta vieraskielisen väestön määrän kasvu lisää palvelutarpeita. Visioalueella toteutetaan Espoon monikulttuurisuusohjelman linjauksia ja vahvistetaan Espoon keskuksen omaleimaisuutta ja identiteettiä.

Kuva. Espoon ennustettu väestö äidinkielen mukaan vuosina 2015 ja 2030.

Väestömuutos

Väestönkasvu Helsingin seudulla ja etenkin Espoossa on ollut pitkään tasaista ja kasvun ennakoitaan jatkuvan. Kaksi asutokuntaa kolmesta on pieniä eli yhden tai kahden hengen asutokuntia. Väestön ikärakenne on muuttumassa siten, että ikääntyneiden eli yli 65-vuotiaiden, osuus kasvaa ja työikäisten 20–64-vuotiaiden osuus pienenee.

Kuva. Väestömuutos 2000–2014 (visioalueen raja-
us merkitty mustalla viivalla).

Kaupunkirakenne – nykytila

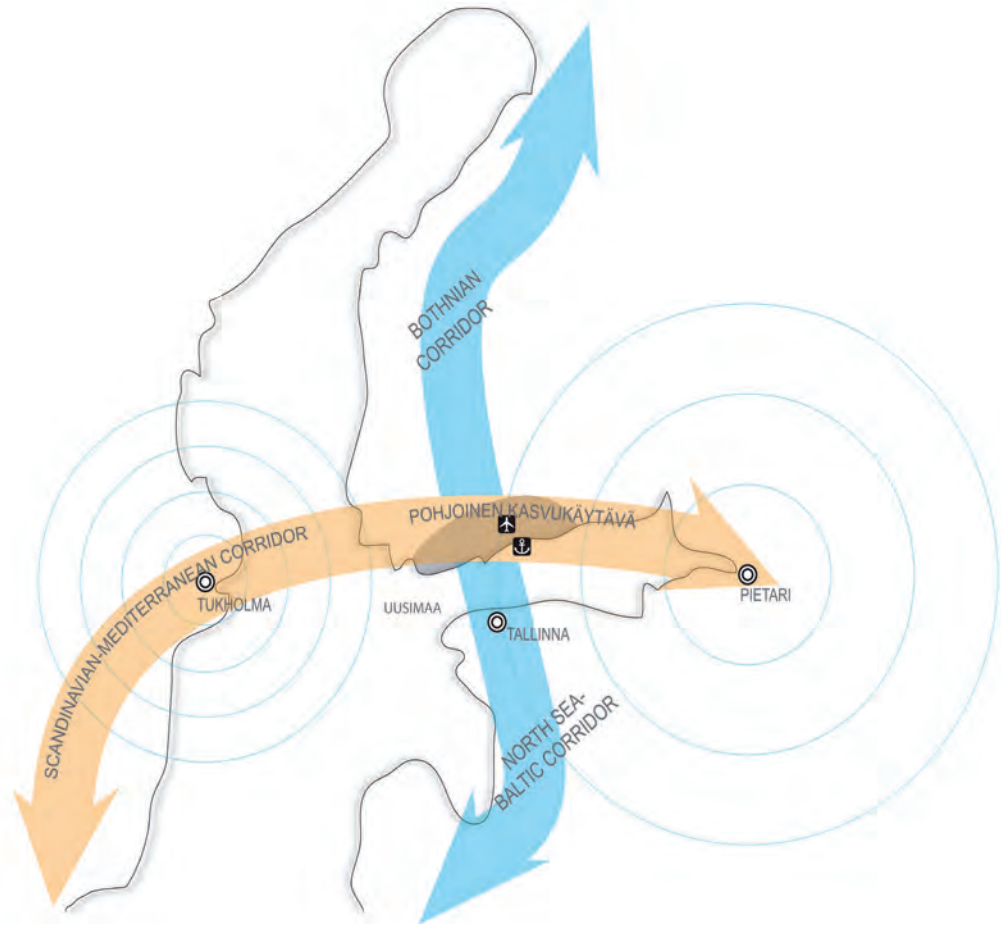
Visioalueella sijaitsee yksi Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta, Espoon keskus. Se on noin 20 000 asuka-
aan asuin- ja palvelukeskus ja siellä on noin 6500
työpaikkaa. Länsiradan myötä Espoon keskus on myös
osa Turku–Helsinki ratayhteyden kehittämistä ja kuu-
luu laajempaan ns. Pohjoiseen kasvukäytävään.

Espoon keskuksen lisäksi asutus on nykyisin keskitty-
nyt Kalajärven paikalliskeskukseen Vihdintien varrella
sekä pientalovaltaisille alueille kuten Gumböle, Jär-
venperä, Niipperin ja Perusmäki. Kyläalueet sijoittuvat
järvien tuntumaan kauempana kaupunki- tai paikallis-
keskuksesta. Espoon keskuksen työpaikkakeskittymää
täydentävät työpaikat Kehä III:n varrella, Juvanmal-
milla ja Koskelossa.

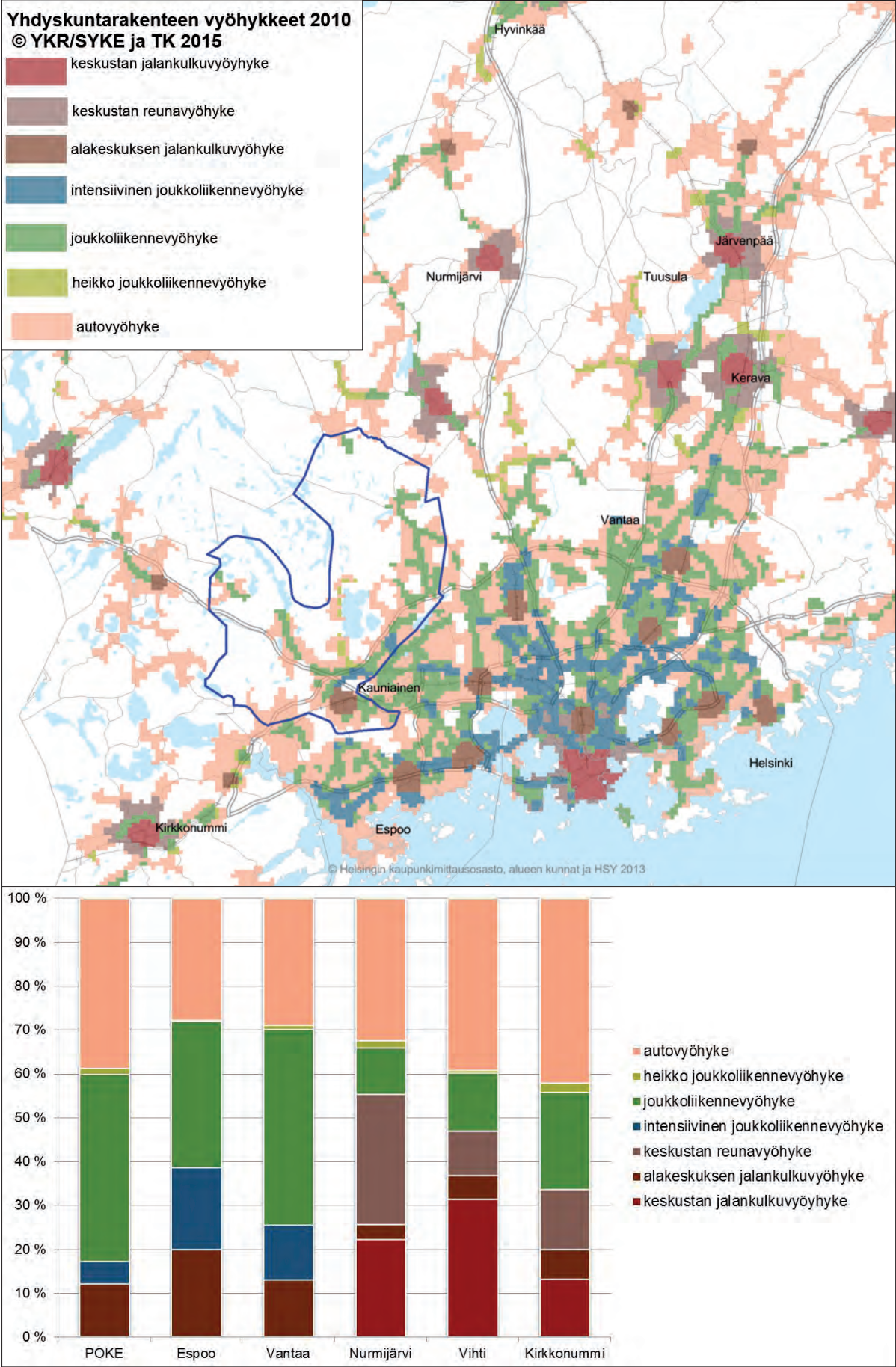
Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeitä on tarkasteltu Suo-
men ympäristökeskuksen Urban Zone -hankkeessa.
Vyöhykkeet voidaan karkeasti jakaa jalankulkuvyöhyk-
keisiin, joukkoliikennevyöhykkeisiin sekä autovyöhyk-
keeseen. Ne kuvaavat mahdollisuuksia käyttää eri liik-
kumismuotoja. Keskeisinä kriteereinä eri vyöhykkeille
ovat etäisyys kaupungin keskustasta, joukkoliikenteen
vuoroväli sekä kävelyetäisyys pysäkillle. Yhdyskunta-
rakenteen vyöhykkeet on laadittu paikkatietomene-
telmin 250 x 250 metrin tarkkuudella vuosilta 1990,
2005 ja 2010.

Tarkastelussa Espoon keskus muodostaa visioalueella
alakeskuksen jalankulkuvyöhykkeen. Joukkoliikenne-
vyöhykkeet ovat kapeita nauhoja Nupurintien, Järven-
peräntien, Kulloonmäentien ja Niipperintien varrella.
Intensiivistä joukkoliikennevyöhykettä on muun muas-
sa Turuntiellä Espoon keskuksen tuntumassa. (Urban
Zone)

Visioalueella autovyöhykkeellä asuvan väestön osuus
on samalla tasolla kuin naapurikunnissa Vihdissä ja
Kirkkonummella. Joukkoliikennevyöhykkeellä asuvien
osuutta nostaa Espoon keskuksen hyvä joukkoliikenne.

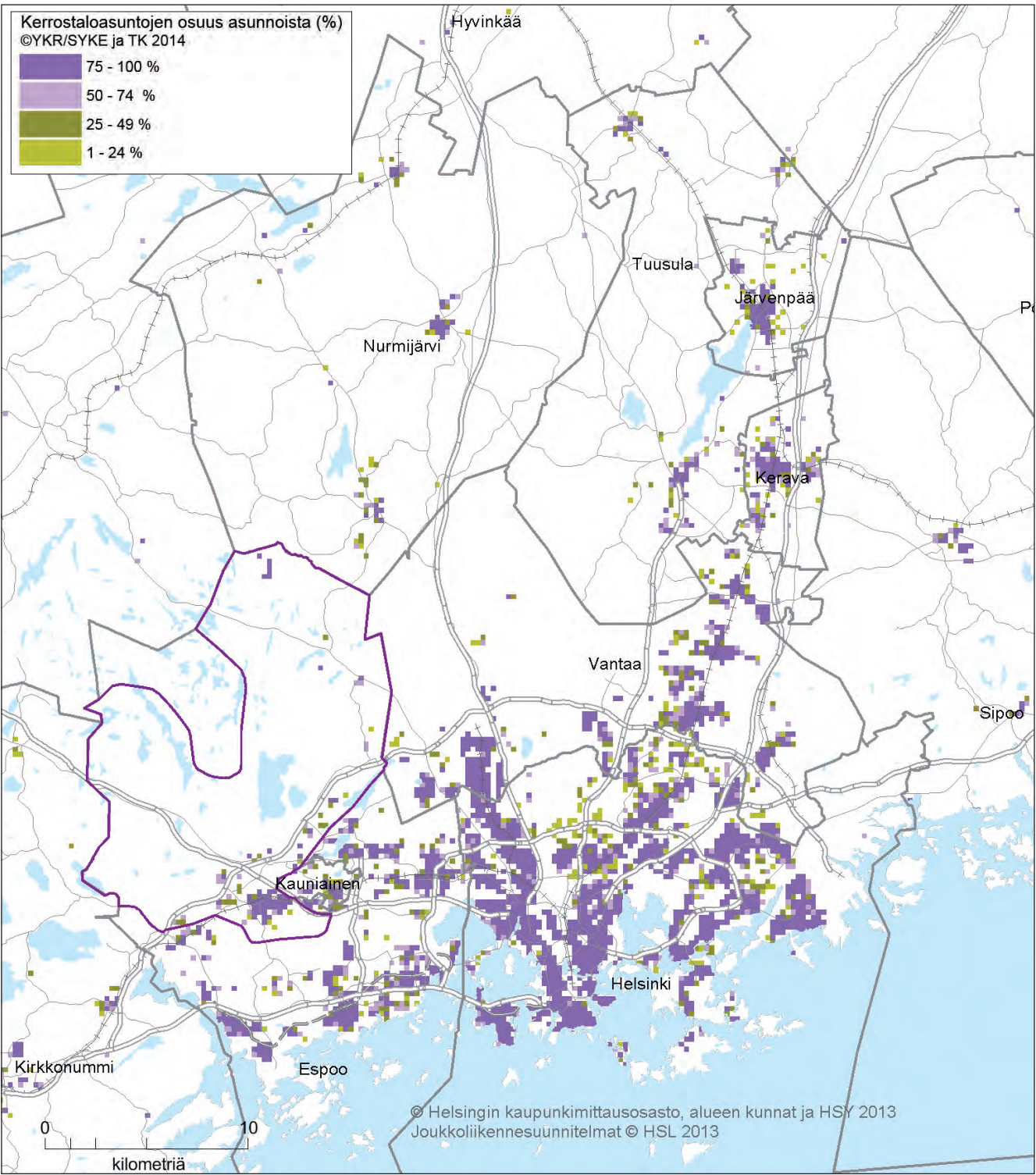
Kuva. Espoon keskus on osa Pohjoista kasvukäytävää. (Uudenmaan liitto)

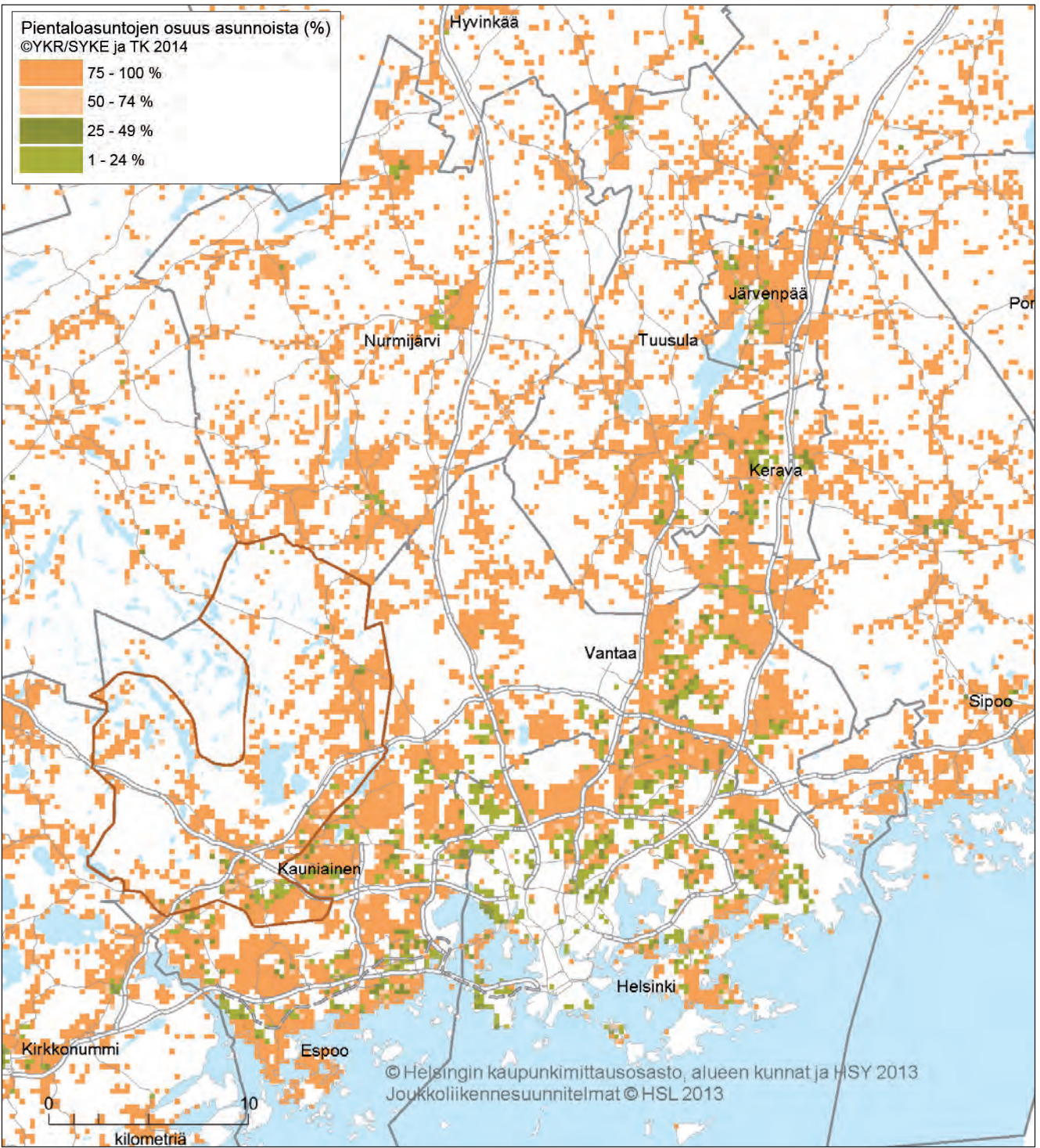
Kuvat. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet (2010) sekä niillä asuvien asukkaiden osuus alueen väestöstä (visioalueen raja merkitty karttaan sinisellä viivalla). (© SYKE/ YKR)

Asuntokanta

Nykyinen asuntokanta on visioalueella pientalovaltaista lukuun ottamatta Espoon keskuksen aluetta. Espoon keskuksessa on myös paljon vuokra-asuntoja.

Kuva. Kerrostalojen osuus asunnoista (%) 250mx250m ruuduissa (visioalueen rajausta merkitty violetilla viivalla).

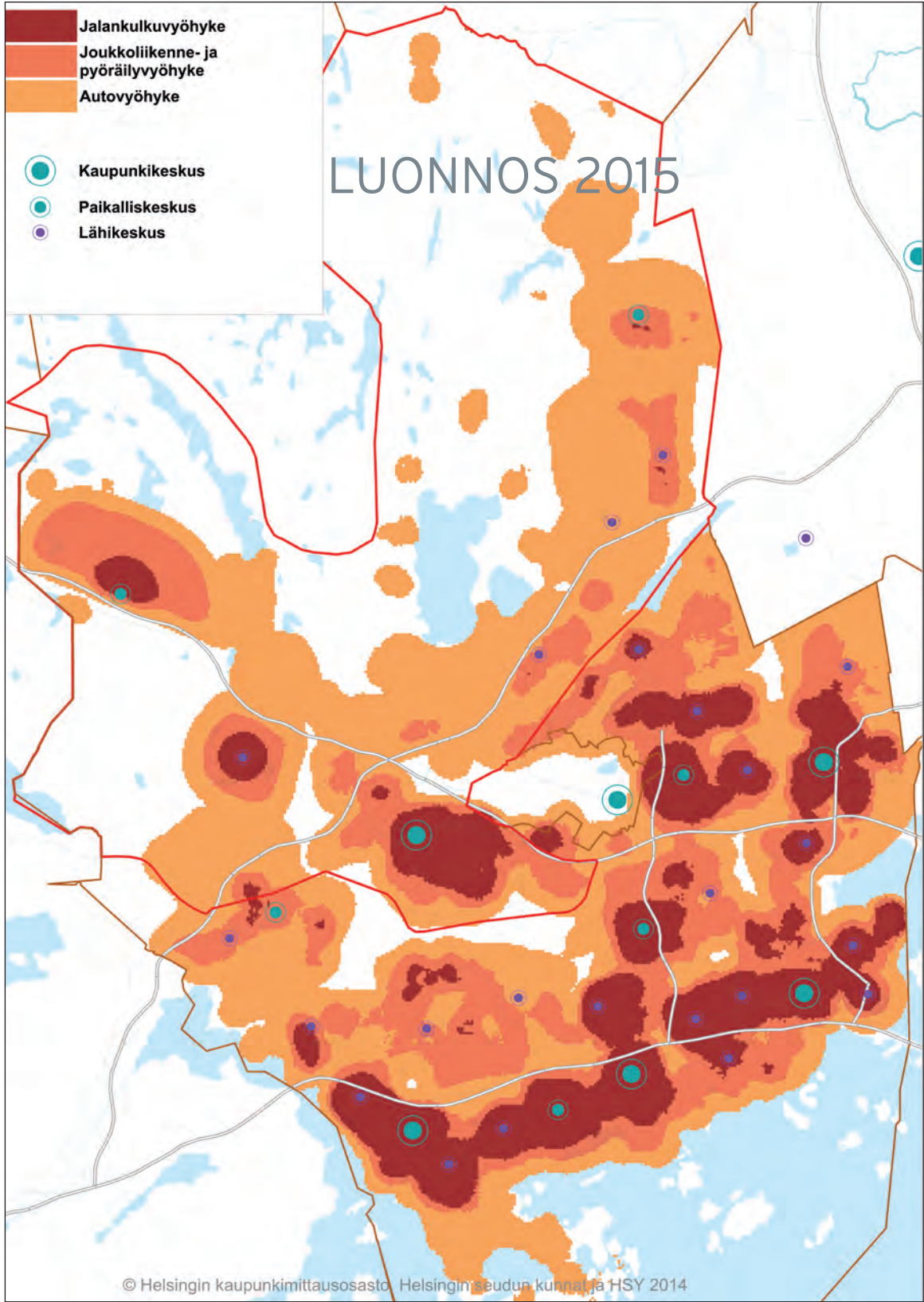
Kuva. Pientalojen osuus asunnoista (%) 250mx250m ruuduissa (visioalueen rajausta merkitty oranssilla viivalla).

Espoon asumisen kudelma 2050 (luonnos)

Vision keskeisiä suunnitteluhaasteita ovat kaupunkirakenteen eheyttäminen, joukkoliikennetyhteyksien ja palvelujen turvaaminen sekä nykyisten ja potentiaalisten uusien kyläalueiden tunnistaminen ja niiden elinkelpoisuuden vahvistaminen. Kaupunkirakenteen tiivistämisellä tai eheyttämisellä tarkoitetaan yleisimmin täydennys- ja uudisrakentamista, joka tukeutuu olemassa olevaan infrastruktuuriin, palveluihin ja joukkoliikennetyhteyksiin.

Asumisen kudelmaryöhykkeet on luonnoksessa muodostettu Leo Kososen (2015) Urban Fabrics -kaupunkiteorian perusteella. Sen mukaan kävelyyn perustuvan elämäntavan mahdollistaa 50m x 50m -ruudut, joiden ympärillä 300m säteellä asuu yli 1200 ihmistä. Espoon ruutuihin on syötetty väestömitoitus vuoteen 2050, jonka mukaan vyöhykkeet on muodostettu. Vyöhykkeille on asetettu erilaisia periaatteita tulevalle kaavoitukselle. Mitoitus perustuu 1,4 %:n vuotuisen väestönkasvuun ja Kaupunkitutkimus TA:n laatimaan maankäyttövaihtoehtoon, jossa priorisoidaan raidevyöhykkeitä. Pohjois-Espoossa varaudutaan maksimiskenaarion väestönkasvuun. Mitoitusta on tarkennettu saavutettavuus- ja rakennemallitarkasteluiden perusteella. Vyöhykkeet ovat strategisia ja osin päällekkäisiä. Vyöhykkeille on asetettu erilaisia periaatteita tulevalle kaavoitukselle.

Suurin osa visioalueesta on autovyöhykettä, joka mahdollistaa asumisen pienipiirteisessä ympäristössä luonnon läheisyydessä. Jalankulkuvyöhykettä muodostuu Espoon keskukseen sekä Länsiradan asemanseuduille.

Kuva. Asumisen kudelma, luonnos elokuu 2015 (visioalueen rajausta merkitty punaisella viivalla).

Jalankulkuvyöhyke

Jalankulkuvyöhykkeen ytimet, kävelykeskustat (turkoosit symbolit), ovat toimintoiltaan sekoittuneita alueita. Ytimissä ja jalankulkuvyöhykkeen keskeisten katujen varsilla rakennusten maantasokerrokset varataan liiketiloiksi tai julkisille palveluille. Täydennysrakentaminen kohdistetaan ensisijaisesti tälle vyöhykkeelle. Päivittäiset palvelut ovat saavutettavissa kävellen. Työmatkat tukeutuvat joukkoliikenteeseen. Asemat ja pysäkit ovat saavutettavissa kävellen. Asuinrakennusten etäisyydessä katuun voidaan noudattaa HSY:n minimisuosituksia huolehtimalla ilmanlaadusta teknisillä kaavamääräyksillä. Pysäköinnissä pyritään keskitettyyn pysäköintiin myös olemassa olevien rakennusten kohdalla. Autopaikkainormissa voidaan noudattaa minimiä.

Joukkoliikenne- ja pyöräilyvyöhyke

Joukkoliikenne- ja pyöräilyvyöhyke muodostuu jalankulkuvyöhykettä ympäröivistä asuinalueista, joissa aluetehokkuus on keskustoja väljempää. Täydennysrakentaminen perustuu asemakaavavarannon hyödyntämiseen, tonttitehokkuuden nostamiseen sekä kadunvarsien suojaviheralueiden täydennysrakentamiseen. Alueiden julkista tilaa kehitetään muodostamalla asuinalueille omaleimaisia lähikeskuksia, joissa sekoittuvat julkiset ja kaupalliset palvelut. Erikoistuneempien palveluiden ja työpaikkojen saavutettavuus perustuu laadukkaisiin pyöräreitteihin ja joukkoliikenteen runkoyhteyksiin kävelykeskustoihin ja raskaan raideliikenteen asemille.

Autovyöhyke

Autovyöhyke mahdollistaa asumisen pienipiirteisessä ympäristössä luonnon läheisyydessä. Liikkuminen voi perustua vielä tällä vyöhykkeellä (vaihdolliseen) joukkoliikenteeseen. Joukkoliikenteen runkoyhteydet ja laadukkaat pyöräreitit mahdollistavat liikkumiseen lähimpiin palveluihin ja joukkoliikenteen vaihtoasemiin. Vyöhyke on suppein ja sitä esiintyy ainoastaan Pohjois-Espoossa ja keskustojen kapeilla reunavyöhykkeillä, jossa virkistysalueiden reunoja voidaan täydennysrakentaa selkeyttämällä virkistysalueiden ja asutuksen rajavyöhykkeitä. Samalla kompensoidaan virkistysalueiden supistumista niiden virkistysarvoja koventamalla.

POKE:N ASUMISEN VISIO 2050

Aikamme megatrendejä

Ilmaston muutoksen vaikutukset ulottuvat lähes kaikille elämän alueille yksilöistä yhteiskuntiin. Ekologisuutta ja energiaa koskevat tavoitteet yleistyvät, syvenevät ja vaikuttavat merkittävästi tulevaisuuden asumisratkaisuihin.

Teknologian kiihtyvä muutos tuo ulottuville uusia välineitä. Teknologian avulla voidaan lisätä asumisen turvallisuutta ja mukavuutta, vähentää turhaa liikku- mista, tehostaa terveydenhoitoa ja muita palveluja.

Elämäntapojen monimuotoisuus näkyy kaupunkirakenteen ja yhteisöjen sekoittumisena sekä toisaalta eriytymisenä ja yksilöitymisenä. Vastakohdat täydentävät toisiaan. On perinteisiä, paikallisia yhteisöjä sekä digitaalisia laajoja verkostoja. Kaupunkiasuminen ja samalla täydennysrakentaminen lisääntyy. Toisaalta maaseudun ja kylien uusien asumismuotojen tarve voi kasvaa.

Ikääntyvä väestö kasvaa Suomessa voimakkaasti. Uusperheet, maahan muuttava väestö sekä yhteisölliset asujat tarvitsevat omanlaisiaan asumismuotoja. Muutokset edellyttävät monipuolisia, kohtuuhintaisia asumisratkaisuja erilaisten asukasryhmien tarpeisiin.

Asumisen trendejä

Kaupunkiympäristöissä maankäyttöä eheytetään ja tiivistetään erityisesti hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella. Kaupunkirakenteen sekoittuneisuus lisääntyy. Sekakortteleilla, erilaisilla kerros- ja pientalon yhdistelmillä pyritään löytämään keinoja yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen. Valtaosa nykyisestä asutokannasta tulee olemaan käytössä vielä pitkään. Vanha ja uudistuva kaupunkirakenne sovitellaan yhteen erilaisin typologioin.

Liikenneväylät paitsi yhdistävät, myös erottavat asuinalueita toisistaan. Liikenneväyliä estevaikutusta pyritään vähentämään ja parantamaan siten myös pyöräilyn ja jalankulun edellytyksiä asuinalueilla.

Visioalueen erilaiset asuinalueet voivat tarjota monipuolisia mahdollisuuksia kaikille asukasryhmille. Asumisen muodot vaihtelevat riippuen paikasta ja asukkaiden tavoitteista.

Tulevaisuuden kaupunkiasumisessa muodostuu yhteisöllistä toimintaa. Osa kodin ja työn perinteisistä toiminnoista sulautuu yhteen uudenlaisen yritteliäisyyden kanssa. On tilausta sekoittuneelle kaupunkirakenteelle ja pienille start-up-yrityksille myös asumisen yhteydessä. Julkista kaupunkitilaa käytetään monipuolisesti erilaisiin yhteisiin toimintoihin ja tapahtumiin.

Asuminen

Espoon keskukseen tulee runsaasti lisää asuntoja. Kaupunkimaiset katutilat levittäytyvät radan molemmin puolin. Jalankulukaupunki laajenee asemanseudulla.

Uudet asuinkorttelit tarjoavat mahdollisuuden uudistaa Espoon keskuksen imagoa asuinalueena, jossa yhdistyy kantakaupunkimainen asuminen ja jokilaakson kulttuuriympäristö. Keskuksen asuntoratkaisuissa suositetaan ennakolluulottomuutta ja kokeilevuutta. Asumista voidaan myös kehittää palvelumuotona asemanseudun vaikutuspiirissä.

Ydinkeskustan ja Lommilan välissä on kampusalue opilaitoksineen. Alue toimii kasvualustana pienyrityksille, palveluille ja asumisen uusille ratkaisuille.

Rataan tukeutuvia kyläkaupunkeja ovat Hista sekä Forsbacka-Mynttilä. Kyläkaupungit ovat tulevaisuuden kestäviä elinympäristöjä, jotka hyödyntävät uusiutuvia energialähteitä kuten aurinko-, maa- ja bioenergiaa.

Asemien lähialueet toteutetaan tehokkaina sekä kaupunkimaisina ja niihin tukeutuu tiiviit pienimittakaavaiset asuinalueet. Asuinalueet rajautuvat laajoihin virkistysalueisiin. Materiaalikiertoon erikoistunut ekoteollisuusalue sijoittuu niiden tuntumaan Ämmäsuole ja Kulmakorpeen.

Kalajärvi-Viiskorven vyöhykkeellä kehitetään taajamia vahvistamaan Pohjois-Espoon kaupunkirakennetta ja yhteyksiä sekä Espoon keskustan suuntaan että muualle pääkaupunkiseudulle ja parantamaan siten alueiden saavutettavuutta.

Kalajärven identiteetti rakentuu monipuolisista urheilu-, virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksista sekä hyvistä yhteyksistä seudun työpaikkakeskuksiin ja lentoasemalle.

Espoonkartanon miljöö täydentyy huomioiden alueen merkittävät kulttuuriympäristöarvot. Alue tukeutuu alkuun Kauklahden palveluihin ja länsiradan valmistuttua myös Forsbacka-Mynttilän palveluihin. Hevostoinnin verkosto on säilynyt ja vahvistunut.

Brobackan kyläkeskusta sijaitsee Nuuksion Pitkärjärven eteläosassa Histan kyläkaupungin ja Nupurin asuinalueen välissä. Kulttuurimaisema-alueet antavat erityisen lähtökohdan alueen kehittämiselle.

Nupurin sekä Nupurinkallion lähes yhtenäistä asutusta täydennetään maltillisesti ympäristön ehdoilla.

Kylät täydentyvät kaupunkirakenteeltaan maisemaa ja kulttuuriympäristöä kunnioittaen sekä luonnonvaroja säästäen. Kyliä määrittelevät luonnonläheisyys, pienimittakaavainen rakentaminen ja paikalliset piirteet. Kylät voivat kehittyä toisistaan poikkeavina huomioiden alueiden lähtökohdat ja asukkaiden tarpeet.

Kylänauha I varrelle sijoittuu kulttuuriympäristöltään arvokkaita kyliä, joita kehitetään maltillisesti osana nauharakennetta. Esimerkkeinä näistä Pakankylä, joka muodostaa kulttuuriympäristöltään arvokkaan perinnekylän Röylän peltojen eteläpäässä Bodominjärven läheisyydessä. Röylä on niin ikään perinnekylä, joka voi täydentyä tukeutuen Pakankylän ja Kalajärven palveluihin.

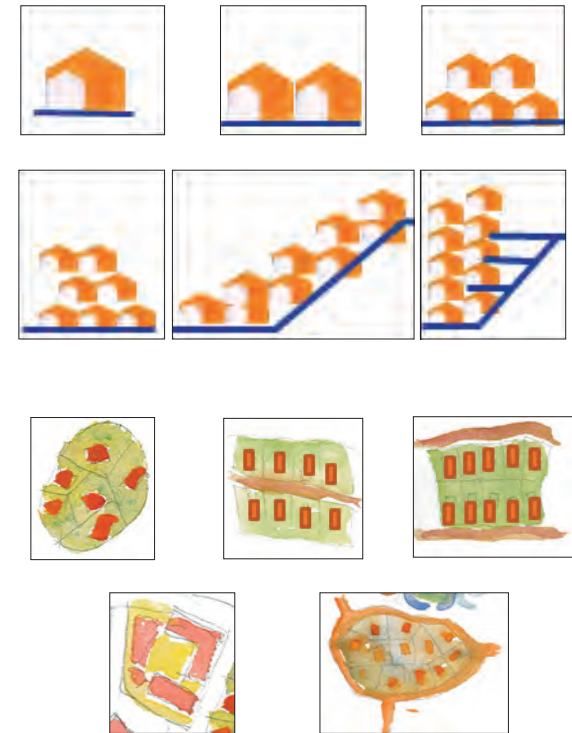
Kylänauha II varrelle sijoittuu kyläryhmiä, jotka tukeutuvat tuleviin Histan ja Forsbacka-Mynttilän kyläkaupunkeihin sekä sitä ennen Kauklahteen ja Espoon keskukseen. Siikajärvi ja muut Histan pohjoispuoliset kyläalueet sijoittuvat järvimaisemaan. Viljelymaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö määrittelevät Espoonkartanon ympärillä olevien kyläalueiden identiteettiä ja rakennetta.

Kylät ja palvelut

Asukkaiden aktiivinen osallistuminen ja kumppanuusyhteistyö mahdollistavat palveluiden ja niiden saavutettavuuden kehittämisen. Esimerkiksi naapurustojen keskuksat voivat täydentää paikallisesti palvelujen perustarjontaa. Ne voivat sisältää kyläläisten tarpeen mukaan monipuolisesti asuntoja muun muassa ikäntyvien tarpeisiin, yhteistiloja, sekä muita, monikäyttöisiä tiloja kylän tarpeisiin. Asukkaiden pop-up-tyypiset omaehtoiset toiminnot synnyttävät tapahtumia ja hankkeita. Kylät ja maaseutu muodostavat toisiaan täydentävän verkoston, jota vahvistetaan.

Talotypologia asumisen työkaluna

Tulevaisuuden asuin ympäristöjen yhtenä tärkeimmistä haasteista on täydentää olemassa olevaa kaupunki- tai kylärakennetta laadukkaasti ja ympäristöä eheyttämällä. Yleiskaavatyössä kehitetään asuntorakentamiseen ja kyliin liittyvää typologiatarkastelua kaupunkirakennetta ja mitoitus suunniteltaessa.

Kuva: Esimerkkejä talotypologia-aihoista. (Matti Liukkonen, Espoon kaupunki)

KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA MAASEUTU

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

POKE:N KULTTUURIYMPÄRISTÖN VISIO 2050

ALUEIDEN NIMISTÖ POHJOIS- JA KESKI-ESPOOSSA

MAASEUTU

POKE:N MAASEUDUN VISIO 2050

KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA MAASEUTU

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöt ovat tärkeitä alueiden imagon ja identiteetin kannalta. Ne luovat alueelle ajallista jatkuvuutta ja kerroksellisuutta. Kulttuuriympäristöt ovat seurausta ihmisen aikaansaamasta ympäristön kehittämisestä kulloisiinkin yhteiskunnan tarpeisiin ja vaatimuksiin sopivaksi. Kulttuuriympäristöille yhteisiä piirteitä on, että ihmisen toiminta on niissä keskeisessä osassa sekä aiemman työn näkyvinä jälkinä että nykyisenä läsnäolona. Kulttuuriympäristön arvot ovat näin ollen ihmisen toiminnan vaikutuksesta luotuja.

Kulttuuriympäristöä ovat dynaamiset ja monimuotoiset kaupunkiympäristöt, joita luonnehtii yleensä tiivis rakentaminen ja väyläverkoston keskittymät. Toisaalta kulttuuriympäristöä ovat myös viljelymaisemat ja perinneympäristöt, jotka ovat syntyneet ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta vuorovaikutuksesta.

Visioalueelle tyypillisintä kulttuuriympäristöä on maaseudun kulttuurimaisema, jolle ominaista ovat historialliset kylät ja tiet, viljelyalueet sekä vanhat tilat ja kartanot. Lisäksi vapaa-ajan huvilamaisemaa on sijoittunut visioalueen järvien rannoille. Laajempia huvila-alueita on erityisesti visioalueen luoteisosissa. Visioalueella kaupunkimaiseman rooli jää muuta Espoota vähäisemmäksi. Kaupunkimaisemaan lukeutuvia alueita sijoittuu lähinnä Espoon keskuksen ympäristöön, missä myös vallitseva rakennuskanta on huomattavasti kaupunkimaisempaa kuin muualla visioalueella.

Kuva. Maaseudun kulttuurimaisemaa visioalueella. (Marko Olkarinen)

Kulttuuriympäristö alueen maamerkkeinä ja identiteetin rakentajina

Espoon harmaakivikirkko on visioalueen maamerkeistä merkittävin. Harmaakivikirkko on Espoon vanhin säilynyt rakennus ja ollut näin ollen alueen maamerkinä jo 1400-luvulta.

Kuva. Espoon harmaakivikirkko. (Marko Olkarinen)

Historialliset kylät näkyvät nykyisessä maisemassa, jäljellä olevien vanhojen rakennusten sekä maankäyttömuotojen kautta, ja alueista käytetyissä nimissä tulee esiin ajallinen jatkuvuus. Kyläpaikoista merkittävimpiä alueiden imagon kannalta ovat kohteet, joille sijoittuu nykyisin tilan päärakennus tai kartanorakennus. Nämä ovat olleet ja ovat edelleen visioalueen maiseman näkyvimpiä maamerkkejä.

Kuva. Historiallinen kylä, jolla nykyisin tilakokonaisuus (Söderskog). (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Alueen maankäyttömuodoista erityisesti viljelykulttuuri näkyy alueen imagossa, sillä oman identiteetti-alueensa muodostavat esimerkiksi Röylän pellot.

Kuva. Röylän pellot. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Huvilarakentaminen on merkittävä identiteettitekijä visioalueen järvien rannoilla, erityisesti alueen länsiosassa.

Kuva. Koivumäen erämaahuvila Heinäksessä. (Espoon kaupungin museo & kaupunkisuunnittelukeskus)

Kulttuuriympäristöjen hyödyntäminen osana nykyajan toimintoja

Kulttuuriympäristökohteisiin on visioalueella sijoitettu monipuolisesti uudenlaisia toimintoja. Useat kartanorakennukset, kuten Gumböle, Luukki ja Espoonkartano, ovat kokous- ja juhlatilakäytössä. Bodomin kartanon päärakennus on Master Golfin klubirakennus, Pakankylän kartanolla toimii kartanokylpylä Kaisankoti ja Velskolan kartanon toimintakeskus on suosittu päiväretki- ja leiripaikkakohde. Lisäksi kartanoiden yhteyteen sijoittuu usein monipuolisia virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksia aina golfkentistä, uimarantoihin sekä leirintä- ja luonnonsuojelualueisiin.

Kuva. Oittaaan kartanoalue virkistyskäytössä. (Tommi Heinonen)

Espoon vanhimmassa kansakoulurakennuksessa toimii Lagstadin koulumuseo ja Glimsin talomuseo esittelee palasen entisajan Espoota. Bembölen kahvitupa taas tarjoaa ruokailijoille kestikievaritunnelmaa.

Kuva. Historiallisen kylän rakennukset museokäytössä (Glims). (Olli Häkämies)

Kuvat. Kulttuuriympäristön hyödyntäminen nykyisten toimintojen keskiössä. Esimerkkeinä Velskolan, Bodomin, Oittaaan ja Luukin kartanoiden ympäristö. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

POKE:N KULTTUURIYMPÄRISTÖN VISIO 2050

Visioalueen laaja kulttuuriympäristö tarjoaa hyvät lähtökohdat moni-ilmeisen ja omaleimaisen alueen suunnitteluun. Kulttuuriympäristö tarjoaa pohjan alueen identiteetille ja rakenteelle.

Visioalueelle sijoittuvia historiallisia kyliä ja tielinjauksia on mahdollista korostaa alueiden identiteetin luomisessa. Vanhat asuinpaikat ja liikennereitit tarjoavat jatkuvuutta, jota uusilla alueilla ei ole tarjota. Alueiden arvo säilyy niiden rakentuessa vanhaa kunnioittaen. Vanhojen historiallisten kylien nimet on mahdollista ottaa osaksi suunnittelua ja kylänraitteja korostaa tiivistämällä rakennetta perinteiseen tyyliin. Kartano- ja kyläalueet sekä historialliset tielinjaukset tarjoavat myös otollisen pohjan virkistystoiminnalle. Perinteisten kyläalueiden säilymisen kannalta merkittävää on niiden pysyminen asuttuina.

Alueen identiteetin ja kulttuuriympäristön jatkuvuuden kannalta merkittävät laajat viljelyalueet on tunnistettu. Maatalouden harjoittamisen jatkuminen edellyttää laajojen yhtenäisiä peltoalueita. Maisemallisesti peltoalueet voidaan nähdä visioalueen monien järvi-alueiden jatkumona, sillä avoimina alueina ne muodostavat vuodenaikaismuutoksineen vesistöalueiden kaltaisen maisemallisen elementin.

Nämä asettavat myös haasteita, sillä kulttuuriympäristön kunnioittaminen tulee ottaa yhdeksi suunnittelun lähtökohdaksi ja kehittämisen voimavaraksi.

Kulttuurimaiseman kehitys

Visioalueella on havaittavissa ihmisen toiminnan ajallinen jatkuvuus jo kivikaudelta, sillä Bodominjärven ympäristöstä on löydetty eri aikakausien asuinpaikkoja aina kivikaudelta alkaen. Pitkästä asutushistoriasta kertovat myös visioalueen useat historialliset kylät sekä perinneympäristöt.

Visioalueen yleisilme pysyi pitkään samana ja perinteiset kyläkeskukset viljelyaukeineen oli helposti hahmotettavissa vielä 1900-luvulle asti. Rautatie muutti voimakkaasti Espoon keskuksen ja kirkon aluetta 1900-luvulta alkaen ja samalla monilla muilla alueilla alkoi voimakas rakentaminen.

Kuvat. Visioalueen muuttumatonta osaa. Niemiksen rakennusryhmä vuonna 1983 ja 2014. (vanha kuva: Matti Huuhka, Espoon kaupunginmuseo) ja (uusi kuva: Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

VISIOALUEEN KULTTUURIMAISEMAN KEHITYS AIKAJANANA

Varhaisimmat merkit kivikautisten ihmisten toiminnosta visioalueella ovat Suomenselän kulttuurin ajoilta Nuksion Pitkäjärven ja Bodominjärven väliseltä alueelta sekä Loojärven pohjoisrannalta ja Järvikylästä.

Asutuskuvan selvä muutos tapahtuu kampakeraamisen kulttuurin aikana. Järvikylä ja erityisesti Sperrings muodostaa ”asutuskeskuksen”, minkä lisäksi Oittaalla on erittäin rikas asuinpaikka, Asuinpaikkalöytöjä myös Turun väylän eteläpuolelta Gumbölen peltorinteiltä ja Nupurilantien pohjoispuolelta Karhusuon koulun vierestä.

ESIHISTORIALLINEN AIKA

Kuva. Nuksion Jäniskallion kalliomaalaus Nuksion Pitkäjärven länsirannalla. (Espoon kaupunki)

Vasarakirveskulttuurin aikakaudella alueelle saapui uutta väestöä, joka asettui Loojärven pohjoispuolen rannoille (löytöjä Sperings ja Finnsinmäen asuinpaikoilla).

Pronssi- ja rautakaudelta Järvi-Espoon alueella vain muutamia mahdollisia löytöjä.

Pysyvän peltoviljelyn alku ajoittuu noin vuoteen 1000, jolloin voidaan päätellä myös ensimmäisten kylien syntyneen 1100–1200-luvulla ruotsinkieliset uudisasukkaat perustivat kyliä entisten merenlahtien viljalle tasangoille sekä ylävirtaan purojen latvoja kohti. Kiinteä asutus ja maanviljelyn alkoi todenteolla.

1200-luvun lopulla uudisasukkaita tuli Vihdistä, Kirkkonummelta ja lähiseuduilta etelään Pohjois-Espoon erämaihin. Uudisasukkaat sijoituivat ylävirtaan asuttomia vedenjakajaseutuja kohti sekä järvien lähietäisyyksille muinaisen Ancylusjärven savikoille.

Espoon kylät syntyivät 1000–1500 -lukujen välillä.

1100–1400 -LUKU

1400-luvulla Kirkkonummen kappeliseurakuntaan kuulunut Espoo muodostaa oman kirkkopitäjänsä. Suuren Rantatien varteen entisen puukirkon paikalle rakennetaan harmaakivikirkko.

Kuva. Espoon harmaakivikirkko. (Espoon kaupunki)

Espoonkartano perustettiin vuonna 1556 kuningas Kustaa Vaasan toimesta kuninkaankartanoksi.

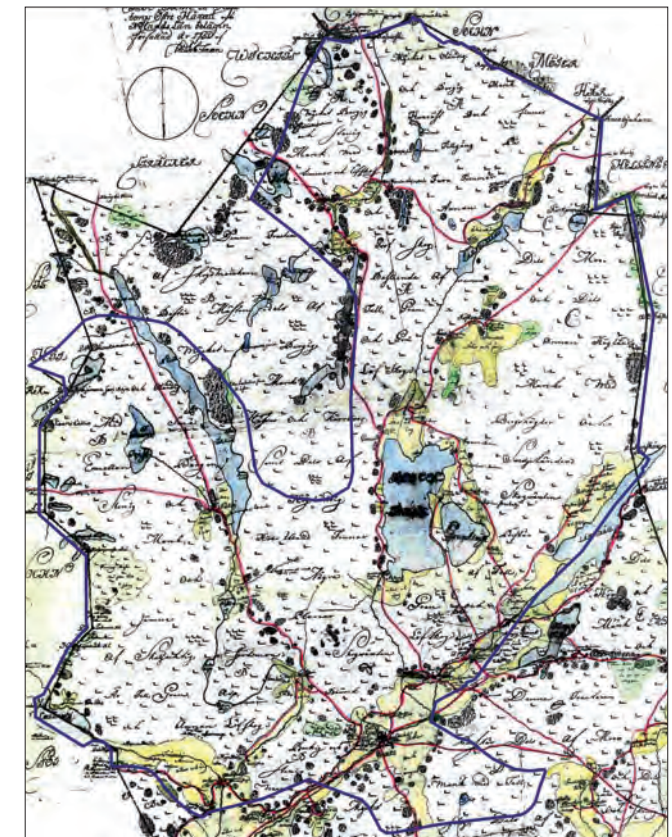

Kuva. Espoonkartano. (Marko Oikarinen)

1500–1600 -LUKU

1600-luvun lopun geometriset kartat Espoon kylistä osoittaa kyläpeltojen sijaitsevan 25 metrin korkeuskäyrän tienoilla, mikä valikoitui käyttöön maaperänsä takia. Tällä tasolla olevaa Litorinameren muinaisranta voi siten kutsua Espoon kulttuurimuinaisrannaksi.

Suurin osa Espoon kartanoista muodostettiin 1600-luvulla. Tyypillinen espoolainen kylä on ollut pieni, usein vain 2–3 taloa käsittävä. Nuksion erämaakylään kuuluu jopa 1600–1700 -luvulta peräisin olevaa rakennuskantaa, sillä alue on eristyneisyytensä ansiosta säästynyt muuta maakuntaa koetelleilta ilmiöiltä kuten isovihalta.

Kuva. Vuoden 1750 Espoon pitäjänkartta visioalueen rajauksella.

1700 -LUKU

1700-luvulle tultaessa peltoviljely oli jo suurelta osin korvannut kaskiviljelyn. Visioalueen tärkeimmät ja laajimmat viljelyaukeat sekä etelään suuntautuvat maantielinjaukset ovat jokseenkin nykymuodossaan jo vuonna 1750.

1700-luvun keskivaiheilta alkaen Espoossa oli vähäistä teollisuutta, kun muutamat myllyt ja vesisahat myivät tuotteitaan Helsinkiin.

Koko Espoon asukasluku oli vielä 1700-luvun lopussa alle kolmentuhannen. Kylien talot sijaitsivat tiiviinä ryhminä, kunnes asutus alkoi osin hajaantua isonjaon ja myös torppien perustamisen myötä.

1700-luvun jälkipuolisko monet Espoon kartanoista (esimerkiksi Hovgård ja Bodom) saivat uudet omistajat, kun Viaporissa palvelevat upseerisuvut ostivat maatiloja Helsingin ympäristöstä. Silloin muodostettiin myös Träskändan kartano.

1700-luvun loppu ja 1800-luvun alku oli Espoon terveyslähteen kukoistuskautta. Se oli erityisesti Helsingin seurapiirin ja Viaporin upseeriston suosiossa.

1800-luvun keskivaiheille asti maanviljelyksen rinnalla vielä myös kalastuksella oli suuri merkitys Espoon talouselämässä.

1800 -LUKU

1800-luvulla alkoi kansakouluopetus ja alueelle rakennettiin useita kouluja. Espoon ensimmäinen kansakoulurakennus, Lagstad folkskola, valmistui vuonna 1873.

Kuva. Lagstad folkskola. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

1900-luvun alkuvuosina Espoon suuria järviä ympäröivät kylät kasvoivat hitaasti. Laaja-alaiset Pohjois-Espoon kylät, kuten Luukki, Lahnus, Vanhakartano ja Nuuksio olivat 1900-luvun alussa Espoon merkittävimpiä torpparialueita.

Rautatien valmistuminen ja säännöllisen liikennöinnin alkaminen Helsingistä Karjaalle vuonna 1902 muutti alueen rakennetta. Radan asemapaikkojen ja pysäkkien lähelle perustettiin teollisuusyrityksiä, jotka toivat mukanaan uuden rakentamisen tyyppin, pienet mökki-ryhmät ja työväenkasarit. Ensimmäiset esikaupunkimaiset taajamat Espooseen perustettiin rautatien varrelle.

1900–1950 -LUVUT

1930-luvulla radan varren asemien lähikylissä asutus tiheni. Rautatiekeskuksista kauempana oleviin kyliin tuli varsin vähän uutta väkeä, joten ne säilyivät aitoina maalaiskylinä.

Turuntie valmistui 1930-luvulla ja Vihdintie 1950-luvulla.

Sotien jälkeisinä vuosikymmeninä raivattiin lisää peltöjä ja väkiluku kasvoi huomasti. Laajoja omakotialueita palstoitettiin monilla alueilla Pohjois- ja Keski-Espoossa. Myös huvila- ja kesämökkiasutus levittäytyi varsinkin järvien rannoille.

Vuonna 1965 tehtiin päätös hallinnollisen keskuksen sijoittamisesta Espoon aseman seuduille, radan varteen. Tämä päätös varmistui vuoden 1968 yleiskaavassa. Espoon keskuksen rakennettiin 1970-luvulla kaupungintalo ja sen ympärille virastotalot ja valtuustotalo.

1960-luvulla Pohjois-Espooseen rakentui mittavia pientaloalueita poikkeusluvoin muun muassa Lahnuksen, Kalajärvelle, Sorvalammelle, Pakankylään ja Bodominjärven itärannalle.

1960-luvulla Kehä III:n rakentaminen.

1960–1990 -LUVUT

1970-luvulla Suvelan rakentaminen alkoi nykyisen Kirstinmäen ja Kirstinharjun kohdalta, jossa sijaitsi Kirstin tilan päärakennus ja navetta. Maisema muuttui radikaalisti seuraavien vuosikymmenten aikana. 1970-luvun loppua kohden rakentamisen tahti hiljeni.

Espoon keskus kasvoi koko 1980-luvun. Uusi asemarakennus ylikulkusiltoineen valmistui 1981. Kauppakeskus Espoontori valmistui 1987.

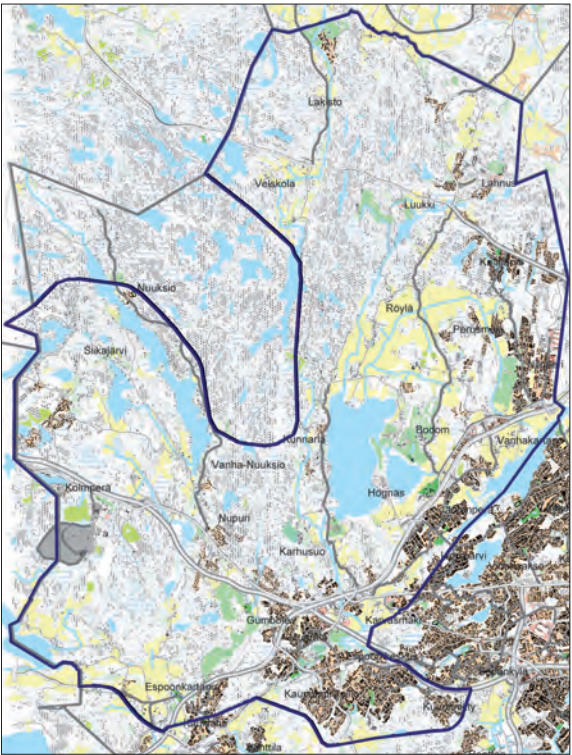
Juvanmalmin, Koskelon ja Lommilan työpaikka-alueiden rakentaminen. Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskus aloitti toimintansa vuonna 1987.

Nuoksion kansallispuisto perustettiin vuonna 1994.

2000-luvulla visioalue koostuu tiivistä kaupunkimaisesta Espoon keskuksesta sekä rauhallisesta Kalajärven paikalliskeskuksesta ympäristöineen. Kehä III:n eteläpuolelta perinteinen kylämiljöö on hävinnyt rakentamisen seurauksena. Kehätien pohjoispuolella maaseutumaista kylämaisemaa on vielä nykyisinkin jäljellä. Alueelle sijoittuu myös merkittäviä kulttuuriympäristöalueita sekä laajoja virkistysalueita.

Alueen suurimmat työpaikkakeskittymät sijoittuvat Espoon keskuksen ja Lommilan ympäristöön, Kehä III:n varrelle Koskeloon, Juvanmalmin teollisuusalueelle sekä Lakistoon, jossa sijaitsee Rinnekoti.

2000 -LUKU

Kuva. Vuoden 2013 Maastokartta visioalueen rajauksella. (Maanmittauslaitos 2013)

Kulttuurihistoriakohteita ja -alueita

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt

Visioalueelle sijoittuu viisi valtakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuutta (Museovirasto 2009) sekä osittain tai kokonaisuudessaan viisi maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (Uudenmaan liiton inventointi 2012).

Espoonjokilaakson maisema-alue on maakunnan suurmaiseman arvokas murroslaakso, jonne sijoittuu lukuisia historiallisia kerrostumia vanhasta tiestöstä ja keskiaikaisista kylistä viljelymaisemineen 1900-luvun alun teollisuuteen. Turun ja Viipurin välille rakennettu Suuri Rantatie on Suomen tärkeimpiä historiallisia maantieyhteyksiä. Tästä valtakunnallisesti merkittävästä tielinjauksesta osa on visioalueella. Suuren Rantatien varrelle sijoittuneet Träskändan kartanoalue sekä Espoon kirkonmäki ovat myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. (Museovirasto 2009, Uudenmaan liitto 2012)

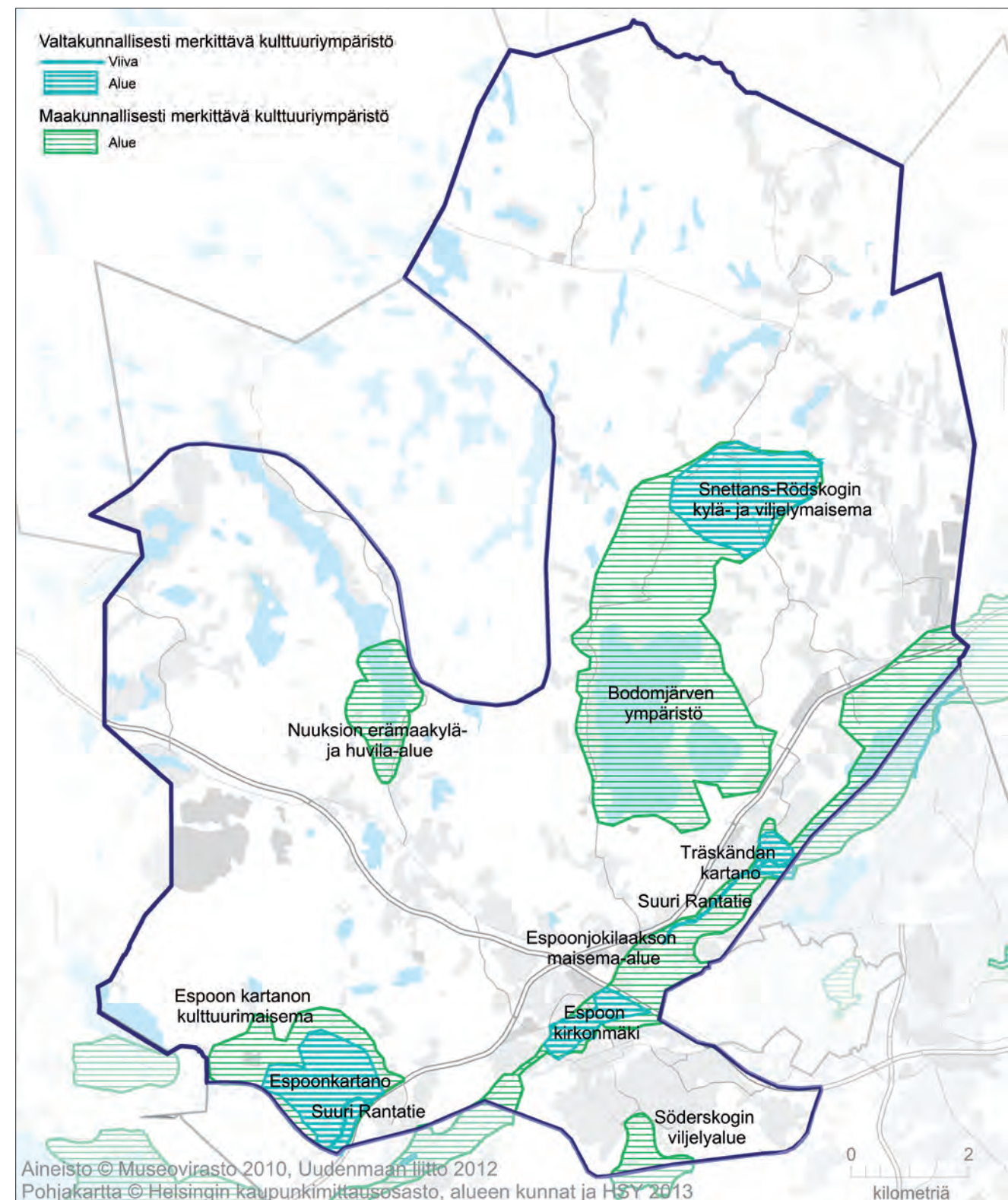
Kuva. Kuninkaantien viitta.
(Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Träskändan kartano. (Marko Olkarinen)

Kuva. Espoon tuomiokirkko. (Espoon kaupunki)

Kuva. Visioalueen valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (Museovirasto 2009) ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (Uudenmaan liiton inventointi 2012).

Espoonkartanon kulttuurimaisema sijoittuu myös Suuren Rantatien varrelle, mutta alue muodostaa oman sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristönsä. Espoonkartano on aikoinaan kuningas Kustaa Vaasan toimesta perustettu kruununkartano. Kartanon rakennusten ja puiston lisäksi kulttuuriympäristökokonaisuuteen kuuluu laaja ja yhtenäinen viljelymaisema sekä sen reunavyöhykkeille sijoittuvat historialliset kylät. Espoonkartanon alueella on myös tiettävästi maan vanhin 1770-luvun kiviholvisilta, joka ylittää Mankinjoen. (Museovirasto 2009, Uudenmaan liitto 2012)

Kuva. Espoonkartano. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Espoonkartanon alueen kulttuuriympäristö. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Maakunnallisesti merkittävän Bodomjärven ympäristön arvo perustuu yhtenäisen ilmeen säilymiseen ja keskiajalta periytyvään kylä- ja kartanomaisemaan. Alueen koillisosaan sijoittuva Snettans-Röds kogin kylä- ja viljelymaisema on huomioitu myös valtakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä. Alue kuvastaa Uudenmaan rannikkoseudulle tyypillistä kylä- ja viljelymaisemaa, sillä tiiviit ja rakenteeltaan yhtenäiset kylät rakennuksineen sekä vuosisatoja viljelyksessä olleet pellot muodostavat hyvin säilyneen kokonaisuuden. Bodominjärven ympäristön vanhat tielinjaukset ovat myös hyvin säilyneet, mikä lisää alueen maisemallista arvoa. (Museovirasto 2009, Uudenmaan liitto 2012)

Kuva. Röds kogin viljelymaisema. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Snettansin kylämaisema. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Nuuksion erämaakylä- ja huvila-alueelle sijoittuu keskiajalta periytyvää kyläasutusta ja 1930–1950-lukujen huvila-arkkitehtuuria erämaaympäristössä. (Uudenmaan liitto 2012)

Kuva. Nuuksion erämaakylä- ja huvila-alue. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Osittain visioalueelle sijoittuva Söders kogin viljelyalue on pääkaupunkiseudulla harvinainen, asutuksen keskellä säilynyt maisemallisesti arvokas viljelyaukea, jossa on 1700- ja 1800-lukujen rakennuskantaa. (Uudenmaan liitto 2012). Söders kogin viljelyalue on myös osa Espoon keskuspuistoa.

Kuva. Söders kogin viljelyalue. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

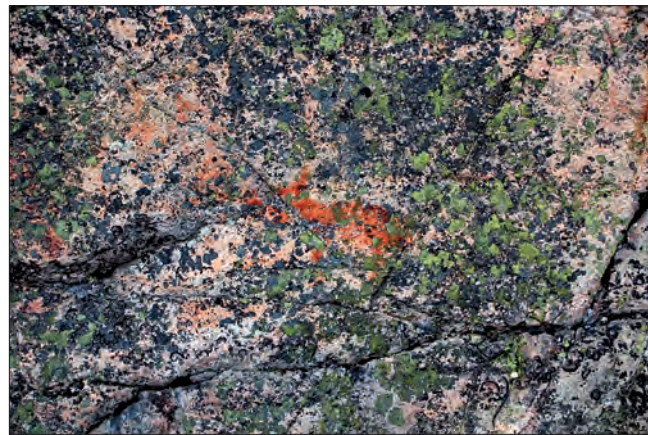
Maiseman kulttuurihistoriallisia arvoja

Visioalueella on useita kohteita muistoina esihistoriallisista ja historiallisesta asutuksesta. Lukuisten asuinpaikkalöytöjen lisäksi alueella on yksittäisiä työ- ja valmistuspaikkoja, alusten hylkyjä, kivirakenteita ja hautapaikkoja sekä merkkejä perinteisestä elinkeinon harjoittamisesta. Nämä ovat maiseman kulttuurihistoriallisia arvoja.

MUINAIJÄÄNNÖKSET JA HISTORIAALLISET KYLÄT

Visioalueella on pitkä asutushistoria. Tämän vuoksi alueelta on löydettävissä useita kivilautiseen asutukseen liittyviä muinaisjäännöksiä entisen merenrannan ja vesistöjen läheltä. Historiallisen ajan asuinpaikkalöydöt sijoittuvat pääasiassa kartassa esitettyjen historiallisten kylien alueille. Muinaisjäännöksiä on löydetty visioalueelta eniten Espoonkartanon ja Loojärven pohjoispuolen alueelta sekä lisäksi Suuren Rantatien (Kuninkaantien) varrelta. Muinaisjäännöslöytöjä sijoittuu myös paljon Bodominjärven itä- ja pohjoispuolelle sekä Nuuksion Pitkäjäven länsipuolelle.

Historialliset kylät näkyvät nykyisessä maisemassa säilyneiden rakennusten ja maankäyttömuotojen kautta. Lisäksi alueista käytetyissä nimissä tulee esiin ajallinen jatkuvuus. Kyläpaikoista osa on säilyttänyt edelleen perinteisen maisemakuvansa, kuten Söderskog ja Vanha-Nuukio. Monet visioalueen historiallisista kylistä ovat muodostuneet kartanoalueiksi, kuten Bodom ja Träskända. Alueiden kehittyessä osa kyläpaikasta on jäänyt muiden toimintojen keskelle tai hävinneet kokonaan uudenlaisen maankäytön myötä. Eniten historiallisia kyliä sijoittuu Espoonjokilaakson alueelle, mistä myös aikoinaan Suomen merkittävin tieyhteys Suuri Rantatie kulki, sekä Bodominjärven ympäristöön.

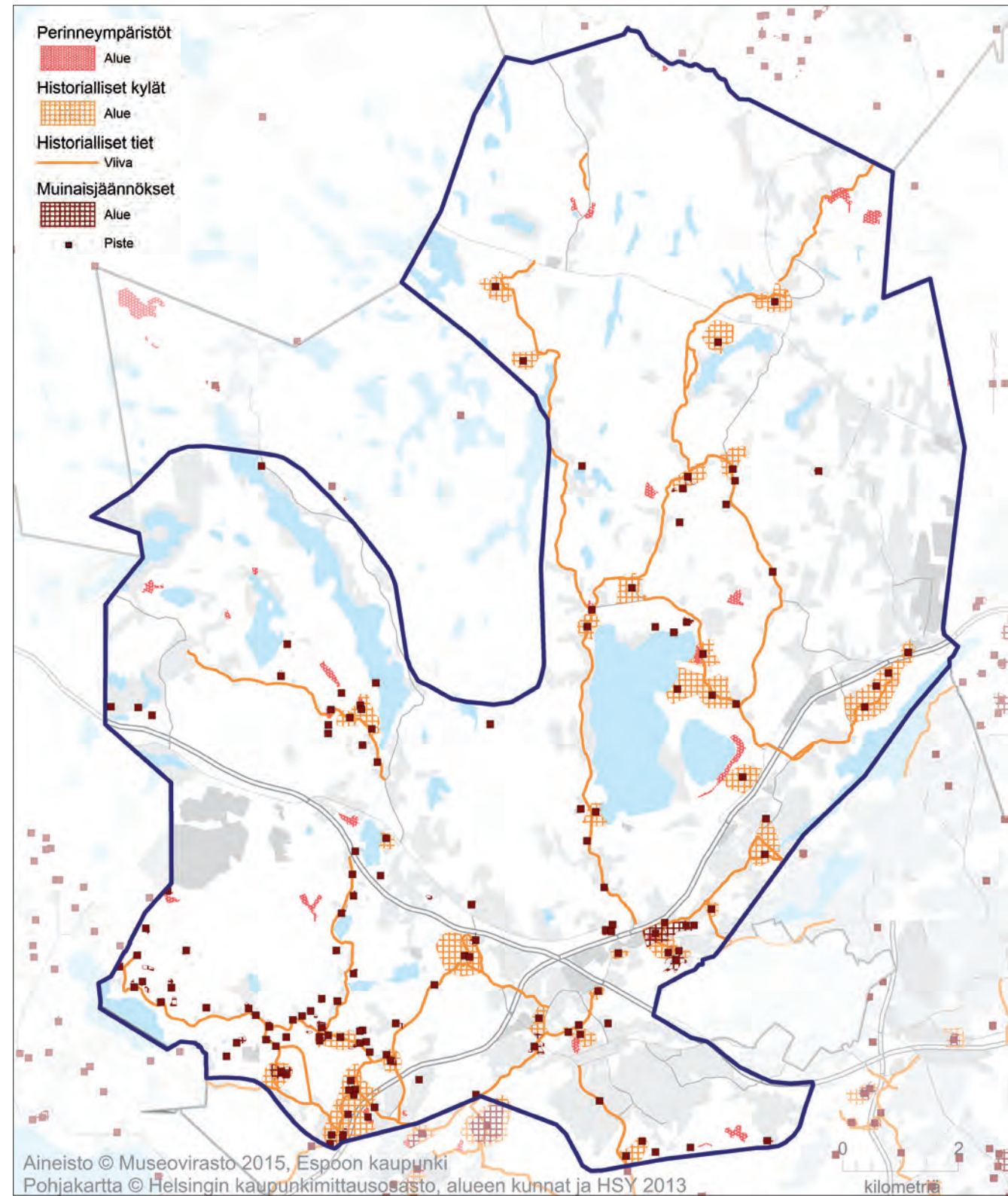
Kuva. Nuuksion Jäniskallion kalliomaalaus. (Espoon kaupunki)

Kuva. Historiallinen kylä nykypäivänä Bodom-Smeds -alueella. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Historiallinen kylä Söderskogissa. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Visioalueen historialliset kylät ja tiet, perinneympäristöt sekä muinaisjäännökset.

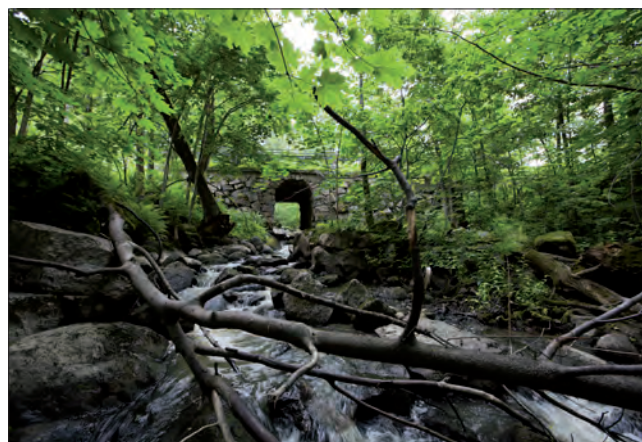
HISTORIAALLISET TIET JA TIERAKENTEET

Historiallisia kyliä yhdistävä teiden verkosto on edelleenkin hahmotettavissa visioalueen maisemasta. Alueen historiallisesti merkittävin tieyhteys on Suuri Rantatie (Kuninkaantie), joka rakennettiin yhdistämään Turku ja Viipuri. Tielinjauksiin liittyy myös muita historiallisia rakenteita, kuten Espoonkartanon alueella Suuren Rantatien maan tiettävästi vanhin säilynyt kivihoivisilta (Sågbron silta), joka ylittää Mankinjoen.

Alueen historiallisten tielinjausten suojeluluokitus riippuu niiden säilyneisyydestä, merkityksestä sekä nykyisestä käyttöpaineesta. Merkittävien tieosuuksien säilyttämisen lisäksi alueilla tulisi ottaa huomioon myös ympäröivän maiseman vaaliminen. Espoonjokilaakson ja Bodominjärven ympäristöstä on löydettävissä eniten säilyneitä historiallisia tielinjauksia.

Kuvat. Suuri Rantatie (Kuninkaantie) Espoonkartanon alueella vuonna 1969 ja 2014. (vanha kuva: Knüpfer & Öhman, Espoon kaupunginmuseo) ja (uusi kuva: Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Sågbron silta Espoon kartanon alueella. (Espoon kaupunki)

Kuva. Snettansin tien säilynyttä tielinjausta. (Marko Olkarinen)

PERINNEYMPÄRISTÖT

Visioalueelta löytyy useita perinneympäristöjä, jotka ovat muodostuneet perinteisten elinkeinojen ja maankäyttötapojen myötä vuosisatojen kuluessa. Perinteiseen maatalouteen liittyi pellon ulkopuolisten alueiden, kuten niittymaiden ja luonnonlaitumien, hyödyntäminen. Perinneympäristöjen tarjoama maisema on monimuotoinen ja kestävä. Perinneympäristöistä löytyvät perinnebiotoopit ovat kulttuurivaikutteiset luontotyyppit, joilla on arvokasta, jopa uhanalaista kasvillisuutta. Ekologisten arvojensa lisäksi perinneympäristöt ovat osa maiseman kulttuurihistoriallisia arvoja. Perinneympäristöt liittyvät usein johonkin historiallisen ajan asuin- tai kyläpaikkoihin antaen näin lisätietoa alueen maankäytöstä.

Espoon perinneympäristöt -selvityksen (Lampinen & Annala 2014) mukaan Espoon jäljellä olevat perinnebiotoopit ovat pieniä ja lajistoltaan pääosin vaatimatomia. Toisaalta osa kohteista on luontotyypeiltään hyvin arvokkaita ja toistaiseksi edustavia. Visioalueelta löytyy kaksi maakunnallisesti arvokasta perinnebiotooppia, Kaukalahden kallionalusketo ja Kunnarlan keto, joiden arvo perustuu edustavuuteen sekä kasvillisuuteen, josta on löydettävissä esimerkiksi rauhoitettuja tai taantuneita lajeja. Visioalueelta on löydettävissä lisäksi useita paikallisesti arvokkaita kohteita sekä kohteita, jotka ovat kunnostamiskelpoisia. Perinnebiotooppien säilymisen kannalta olennaista onkin alueiden oikeanlainen hoitaminen, sillä inventoinneissa on havaittu myös kohteita, joiden perinnebiotooppiarvot on jo menetetty usein puutteellisen hoidon vuoksi.

Kuva. Kunnarlan keto. (Espoon kaupunkisuunnittelukeskus)

Kuva. Kaukalahden kallionaluskedon luonnonsuojelualue. (Espoon kaupunkisuunnittelukeskus)

Alueiden nimistö Pohjois- ja Keski-Espoossa

Useimmat käytössä olevat alueennimet perustuvat johonkin vanhempaan paikannimeen. Vaikkapa osa-alueen nimi Lukkarinpuro – Klockarbäck tulee torpanimestä Klockarbäck. Sama pätee myös alueen nimiin, jotka on suunniteltu tulevaan käyttöön.

Kaikkialla Espoossa suuri osa asuinalueiden nimistä on saatu suoraan vanhoista kylännimistä ja tilannimistä. Pohjois- ja Keski-Espoossa kylännimen mukaan ovat tulleet käyttöön kaupunginosien ja osa-alueiden nimet Bemböle, Järvikylä – Träskby, Karvasmäki – Karvasbacka, Koskelo – Skrakaby, Lahnus, Lommila – Gloms, Muurala – Morby, Myllykylä – Kvarnby, Mynttilä – Myntböle, Nupuri – Nupurböle, Nuuksio – Noux, Röylä – Rödskog, Suvela – Södrik, Takkula – Tackskog ja Vanhakartano – Gammelgård.

Kartanon tai muun tilan - ja myös samannimisen kylän - mukaan ovat saaneet nimensä Bodom, Espoonkartano – Esbogård, Forsbacka, Gumböle, Järvenperä – Träskända, Kunnarla – Gunnars, Luukki – Luk, Nupuri – Nupurböle, Oittaa – Oitans, Pakankylä – Backby, Snettans, Söderskog ja Velskola – Vällskog.

Tilannimestä tulevat myös muun muassa alueennimet Brobacka, Gobbacka, Hankalahti – Hanglax, Heinäs, Hista, Jorvi – Jorv, Kalhari – Kalmar, Korsbacka, Mikkela – Mickels, Mustapuro – Svartbäck, Mustasilta, Nemlahti – Nemlax, Nepperi – Neppers, Niku, Näkin kylä – Snäck, Perinki – Sperrings, Perusmäki – Grundbacka, Pihlajarinne – Rönnebacka, Piipari – Pipars, Perusmäki – Grundbacka, Pirttimäki – Pirttibacka, Punjo, Skogby, Soittila, Solvik, Suna ja Suopuro – Mossabäck.

Alueennimi Lakisto tulee torpan nimestä. Niipperi – Nipert tulee kyläosan nimestä, joka perustui alkujaan pienen asumuksen nimeen. Nimen Kulloonmäki – Kullobacka taustalla voidaan katsoa olevan osaltaan sekä asumussennimi että mäennimi.

Vanhojen tilannimen mukaan on suunniteltu myös tulevia tarpeita varten alueennimet Kihi (Histan lähistölä) ja Maas (Gumbölessä).

Alueennimiä on saatu myös maastonimistä: Finnsinmäki – Finnsbacken mäennimestä, Hirvisuo – Älgkärr, Kulmakorpi – Vinkelkärr ja Ämmässuo – Käringsmossen suonnimistä, Juvanmalmi – Juvamalmen metsä-alueen nimestä. Kaupunginosannimi Högnäs tulee kannaksennimestä.

Koska vanha nimistö on suurelta osin ruotsinkielistä, monessa tapauksessa ruotsinkielinen alueennimi on samassa muodossa kuin kantanimi. Suomenkielisessä käytössä voi tällöin olla kantanimi sellaisenaan (Korsbacka) tai sen äänteellinen mukaelma (Pipars > Piipari) tai nimen sisältöön perustuva käännösnimi (Vinkelkärr > Kulmakorpi).

Viljelysnimiin perustuvia alueennimiä ovat muun muassa Ketunkorpi – Rävkärr (jossa ruotsinkielinen alueennimi on käännös) sekä Karhusuo – Björnkärr, Kuurinniitty – Kurängen, Maarinpuro – Marbäck, Viiskorpi – Viskärr, Saarniraivio – Åskrödjan ja Örkkiniitty – Örkiängen niitynnimen Örkiäng mukaan.

Moni alueennimi tulee lammen tai järven nimestä: Kalajärvi, Kirkkojärvi – Kyrkträsk, Kolmperä – Kolmpers, Kurkijärvi, Matalajärvi – Grundträsk, Odilampi, Sahajärvi – Sägträsk, Siikajärvi, Sorvalampi – Sarvträsk ja Tuhkuri. Taustalla oleva vesistönnimi on usein suomenkielinen, koska suuri osa Pohjois-Espoon lampien ja järvien nimistä on alkuaan suomenkielisten antamia. Tämä kertoo siitä, että vanhin asutus oli suomenkielistä, vaikka osissa Pohjois-Espoota kyläasutus sen jälkeen ruotsinkielistyiikin ennen nykyajan uutta suomenkielistä asutusta.

Joitakin alueennimiä on syntynyt myös rakennusten ja laitosten mukaan. Osa-alueennimi Korpilampi tulee 1970-luvulla matkailukohteelle ja tekojärvelle annetusta nimestä. Alueennimi Solvalla perustuu opiston nimeen (ja opiston nimi puolestaan alkujaan huvilan nimeen). Rinnekoti on puolestaan tullut alueennimikäyttöön hoitolaitoksen nimestä.

Eräissä tapauksissa asuinalueen nimeksi on annettu vanhempaan paikannimeen perustuva liitynnäinen: Kortesmäki – Kortessbacken maastonimen Kortessberget mukaan, Tollinmäki – Tollbacken tilannimen Toll mukaan ja Nupurinkallio – Nupurberget ja Nupurinmäki – Nupurskogen nimestä Nupuri. Nimi Espoon keskus – Esbo centrum on muodostettu tietoisesti suunnittelun kautta kaupunginnimen ja alueen sijainnin mukaan. Nimen Blominmäki – Blombacken taustalla on torpan nimi Blommens torp.

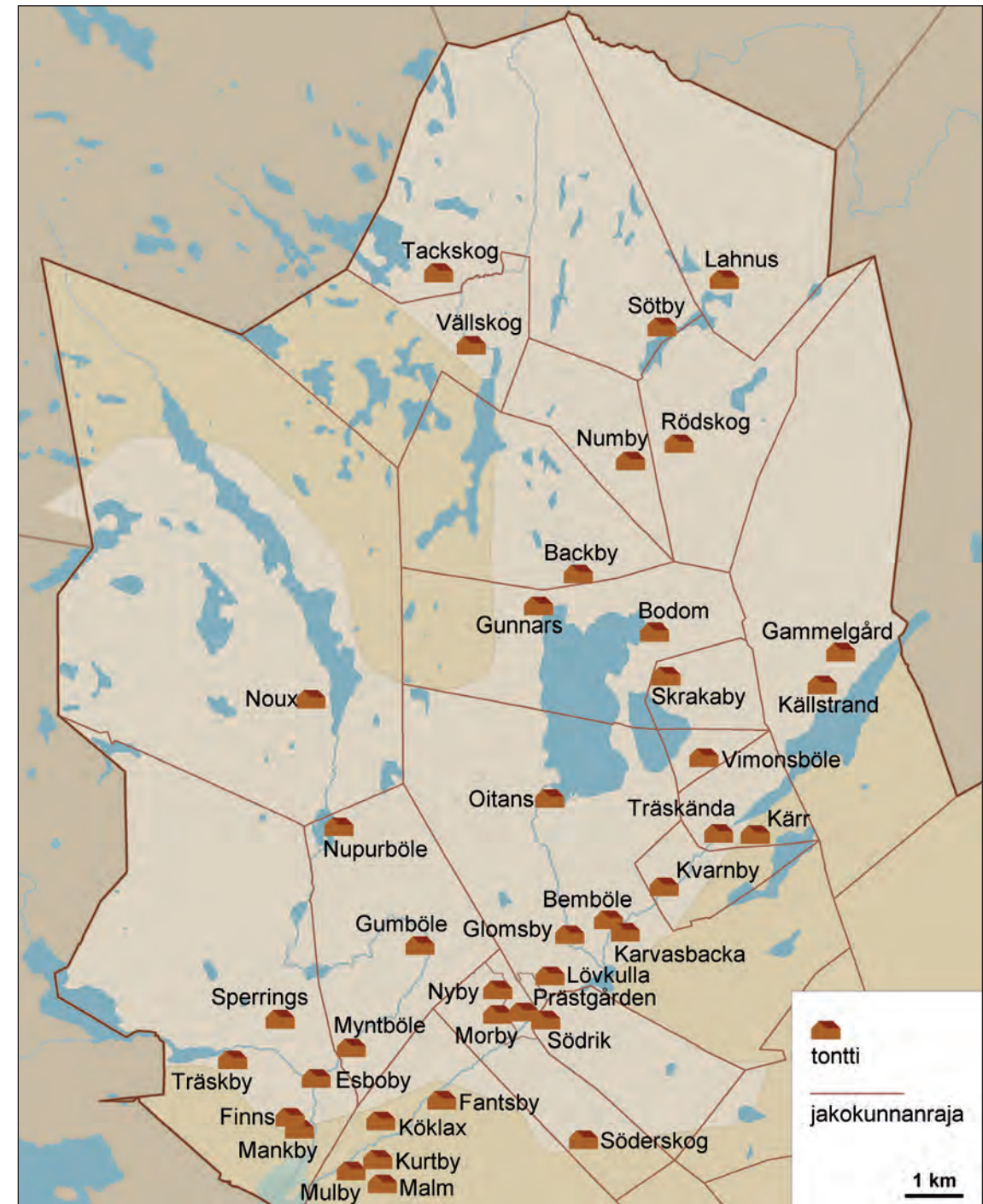
Ruotsinkielinen alueennimi Domsby on johdos tilannimestä Doms, ja Domsbyn suomenkielinen vastine Tuomarila on käännösnimi. Nimi Vanha-Nuuskio – Gamla Noux muodostettiin kaupunginosannimeksi täydentämällä kylännimeä adjektiivilla, kun Nuuskio-nimi oli jo aiemmin annettu toiselle kaupunginosalle.

Melko harva alueennimi on annettu kaavanimistön aihepiiriin mukaan. Tällaisia ovat Kiltakallio – Gillesberget (pitäjän keskuksen historiaan liittyvä aihe), Miilukorpi – Milkärr (hiilenpoltosta kertovan vanhan Kolkärr-nimen mukaan), Vesirattaanmäki – Vattenhjulbacken (aihepiiri saatu alueella olleista myllyistä).

Kaupunginosannimi Kaupunginkallio – Stadsberget on annettu vain sijainnin ja maaston mukaan – taustalla ei tiedetä olevan mitään aiempaa maastonimeä. Alue-

ennimet Kolmiranta, Metsämaa ja Suolaakso – Myrdalen ovat ilmeisesti asukkaiden itse antamia, aluetta kuvaavia nimiä.

Alueennimistö on keskeisessä asemassa asukkaiden identiteetin muodostumisessa. Siksi alueennimet suunnitellaan huolellisesti siten, että ne perustuvat mahdollisuuksien mukaan tärkeimpiin perinteisiin paikannimiin. Näin ne kestävät aikaa myös nykyajasta pitkälle eteenpäin.

Kuva. Pohjois- ja Keski-Espoon vanhat kyläpaikat. Perustuu kirjassa Kylä-Espoo (s.11) julkaistuun karttaan.

Maaseutu

Visioalueen maaseutu muodostaa omaleimaisen maisema-alueensa. Nämä alueet ovat kulttuuriperinnöltään ainutlaatuisia, sillä ne ovat kokonaisuuksia, jotka ovat syntyneet ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta vuorovaikutuksesta. Maaseudulle tyypillistä ovat peltoaukeat metsäsaarekkeineen ja kivikarikkoineen, vaihtumiskyöhykkeet sekä maatilakeskusten rakennusryhmät.

Maaseudun rakennusryhmät muodostavat omaleimaisen pitkälle historiaan pohjaavan rakennuskulttuurinsa, joka on vahva osa maaseudun identiteettiä. Peltoaukeat muodostavat alueelle merkittäviä avoimia maisematiloja, jotka luovat maisemaan vaihtelevuutta. Maaseudun ainutlaatuinen ympäristö saadaan säilymään alueella, kun turvataan olemassa olevan toiminnan jatkuvuus vastaamalla samalla nyky-yhteiskunnan haasteisiin. Hevostoiminta on visioalueelle maaseudun merkittävä elävöittäjä ja elinkeinotoiminnan ylläpitäjä useilla maatiloilla.

Maaseudun rakennuskulttuuri

Maaseudulle tyypillinen rakennuskanta on vuosisatojen aikana kehittynyttä ja perustuu alun perin käytännön tarpeisiin. Rakennuspaikat valikoituivat viljelyyn sopivan alueen läheisyydestä turvallisesta kyläympäristöstä tai hyvien kulkuyhteyksien varrelta. Asuinpaikat sijoitettiin tavallisesti aurinkoisille rinteille tai muihin luonnonoloiltaan edullisiin paikkoihin. Rakennuspaikoilta oli usein myös hyvä näkyvyys ympäröiville alueille.

Rakennusmateriaalina käytettiin pääasiassa puuta, sillä sitä oli helposti saatavilla lähialueelta. Mittasuhteet olivat luontevia, talonpoikaisen arkkitehtuurin tyyliin mukaisia. Maaseudun rakennuskulttuuri kunnioitti myös paikallisia perinteitä eikä uusia tyyliuutauksia toteutettu kaupunkiympäristöjen tapaan, vaan alueille muodostui vähitellen yhtenäinen rakennuskanta, jolle oli tyypillistä paikallinen omaleimaisuus. (Ympäristöministeriö 1992)

Kuva. Maaseudulle tyypillistä rakennuskantaa. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Aktiivitilat

Visioalueelle sijoittuu useita kymmeniä aktiivitiloja erityisesti Bodominjärven pohjoispuolelle. Tiloilla voi lisäksi olla laiduntavia eläimiä. Hevostoimintaan keskittyneet tilat on esitelty omassa kappaleessaan. Aktiivitilojen runsas määrä osoittaa maataloustuotannon olevan keskeinen osa visioalueen toimintaa ja identiteettiä.

Peltoalueet

Visioalueen laajimmat pelloalueet sijoittuvat Bodominjärven pohjois- ja koillispuolelle Röylän, Perusmäen ja Bodomin alueille. Tälle alueelle sijoittuu myös Snettans-Rödskogin kylä- ja viljelymaisema, joka on huomioitu valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä (RKY) vuosisatoja viljelyksessä olleiden peltojensakin ansiosta. Espoonkartano on toinen RKY-kohde, jolle on ominaista laaja ja yhtenäinen viljelymaisema. Alue muodostaa myös visioalueen toiseksi suurimman yhtenäisen viljelyalueen.

Uudenmaan liiton Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset pelloalueet -selvityksessä (2011) on huomioitu edellä mainittujen pelloalueiden lisäksi Histan sekä Kehä III ympäristön alueita. Uudenmaan liiton selvityksessä määritellään, minkälaiset pelloalueet ovat hyviä maatalouden kannalta. Määritelmä on varsin yleispiirteinen ja perustuu pääosin pelloalueiden kokoon, yhtenäisyyteen ja keskinäiseen sijaintiin. Selvityksen tulokset toimivat pohjatietona maankäytön suunnittelussa. Selvitystyön taustalla on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joiden mukaan hyviä ja yhtenäisiä pelloalueita ei tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön ilman erityisiä perusteita. Maatalouden kannalta hyvien ja yhtenäisten pelloalueiden säilyminen mahdollistaa ruuan tuotannon alueella myös tulevaisuudessa.

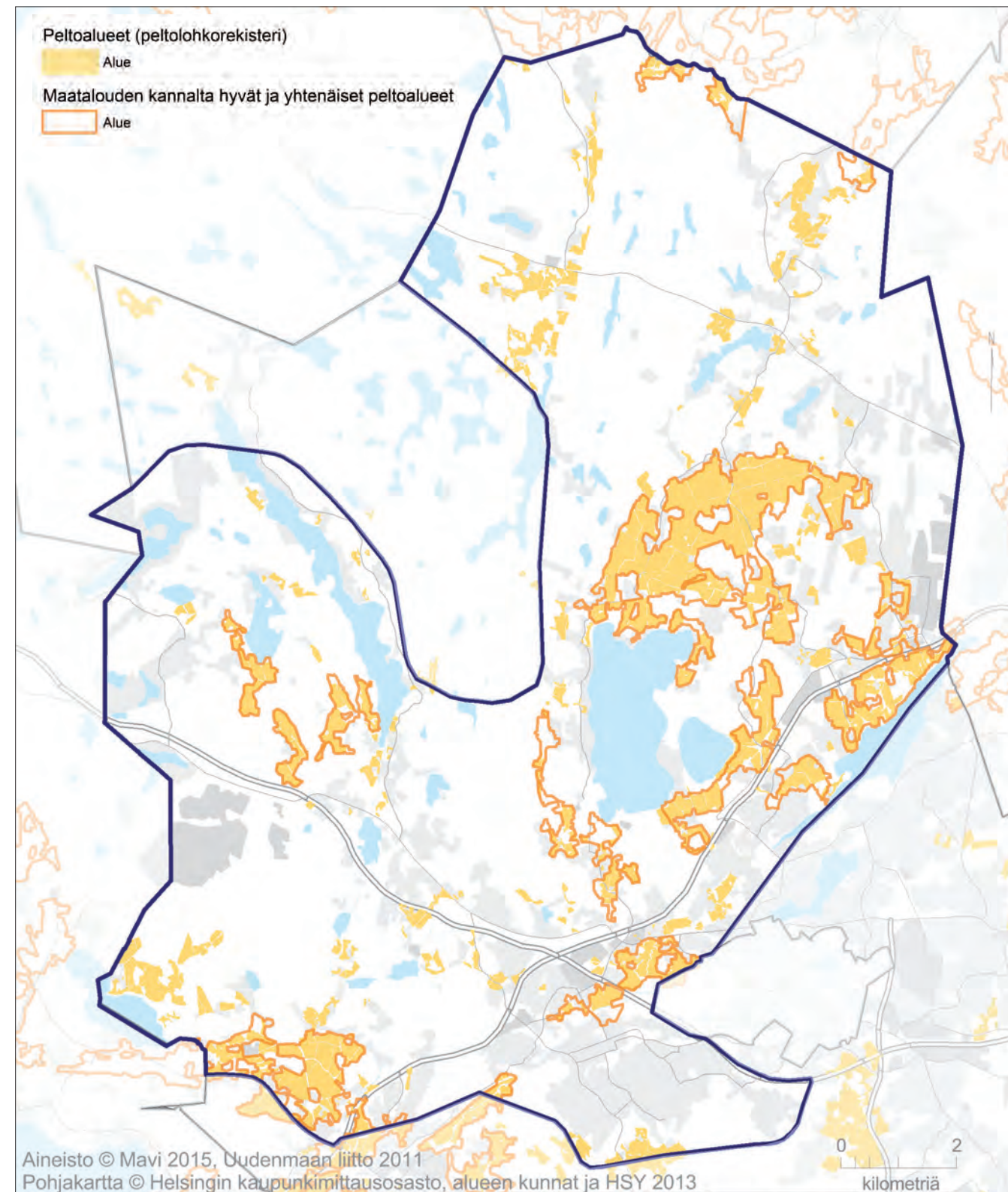
Maatalouden kannalta hyvien ja yhtenäisten pelloalueiden ulkopuolelle jää visioalueella useita laajempia peltokokonaisuuksia, jotka ovat erityisesti maisemallisesti ja alueiden identiteetin kannalta tärkeitä. Tällaisia avoimen maisematilan alueita on niin Loojärven, Takkula-Velskolan kuin Lahnuksenkin suunnalla.

Kuva. Röylän alueen peltoa. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Espoonkartanon alueen peltoa. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Visioalueen pelloalueet (2015) ja maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset pelloalueet (2011).

Hevostoiminta

Nykytilanne

Hevostoiminta on yksi maaseudun elävöittäjistä. Visioalueella on hevosia 576 yhteensä 40 hevestallilla (Espoon ympäristökeskus 19.11.2014). Suurimman hevostoiminnan keskittymän muodostaa Espoonkartanon alue, missä seitsemällä tallilla on yhteensä 138 hevosta. Siellä sijaitsee myös visioalueen tällä hetkellä suurin talli (55 hevosta). Toiseksi suurin hevostoiminnan keskittymä muodostuu Röylä-Perusmäki alueelle, missä on yhteensä 119 hevosta 12 eri tallilla. Talleista kahdeksalla on alle 10 hevosta. Kolmannen suuremman hevostoiminnan keskittymän muodostaa Högnäsin kaupunginosan alue, missä neljän tallin yhteenlaskettu hevosten määrä on 63. Hevostoiminnan keskittymien lisäksi yksittäisiä isompia talleja (30 hevosta tai enemmän) sijoittuu lisäksi Gumbölen, Karhusuon ja Lahnuksen alueille.

Vaatimukset

Hevostoiminta on monipuolinen ala ja sillä voidaan nähdä olevan myös merkittävä vaikutus alueen identiteettiin ja elinvoimaisuuteen. Hevostoiminta edellyttää myös ympäristöltään tietynlaisia ominaisuuksia, sillä toiminta vaatii niin tilaa, vaihtelevia reittejä kuin hyvää saavutettavuuttakin. Tallin käyttäjien kannalta hyvät kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen yhteydet ovat tärkeitä, mutta tallin toiminta vaatii myös hyvää saavutettavuutta autolla. Saavutettavuuden kannalta tallin ihanteellinen sijainti olisi lähellä asutusta, mutta tällöin tulee ottaa huomioon tilavaatimukset sekä ratsastuspolkujen mahdollistaminen tallilta. Ratsastuspolkujen tulee olla niin verryttelyreittejä, pidempiä vaellusreittejä kuin yhdysreittejä talleilta toiselle. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014) Ympäristöministeriön hevos-tallityöryhmä (2007–2008) suosittelee hevosalan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyön lisäämistä sekä hevostalouden ja -harrastuksen ottamista huomioon kaavoituksessa. Hevostalouden sijoittumis- ja toimintamahdollisuuksien huomioiminen kaavoituksessa on erityisen tärkeää alueilla, joilla on rakentamispaineita ja eri maankäyttömuotojen yhteensovittamista. Kaavoituksen avulla voidaan mahdollistaa varsinaisten hevestallien alueiden lisäksi riittävät reitistöt ja ulkoilalueet ympäristössä.

Kuva. Hevosia visioalueella. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Kuva. Viitoitus tallitoiminnan monipuolisuudesta. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Hevostoiminnan huomioiminen muissa kunnissa osana yleiskaavoitusta

Ypäjä on tehnyt vuonna 2003 hevosalueiden osayleiskaavan, jossa kaavamerkinnöissä ja määräyksissä on huomioitu niin hevostilojen talouskeskusten alue, hevospalvelujen ja toimintojen alue, hevosurheilu- ja virkistyspalvelujen alue sekä hevosreitit. Lisäksi maa- ja metsätalousalueilla on sallittu alueita hevostoimintaan ja -urheiluun sekä laidunkäyttöön.

Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys (Muukka 2004) kattaa koko kunnan alueen nykytilanteen sekä lisäksi tarpeet ja suositukset tulevaan suunnitteluun. Lopputuotteena olevassa karttaehdotuksessa on esitetty ehdotetut ratsastuskeskukset, ratsastuskeskusten lähireittien kehittämisalueet ja ratsastusreittien yhteystarpeet sekä turvalliset ratkaisut kohdissa joissa reitit risteää liikenneväylien kanssa.

Hevostalouden huomioiminen visiossa

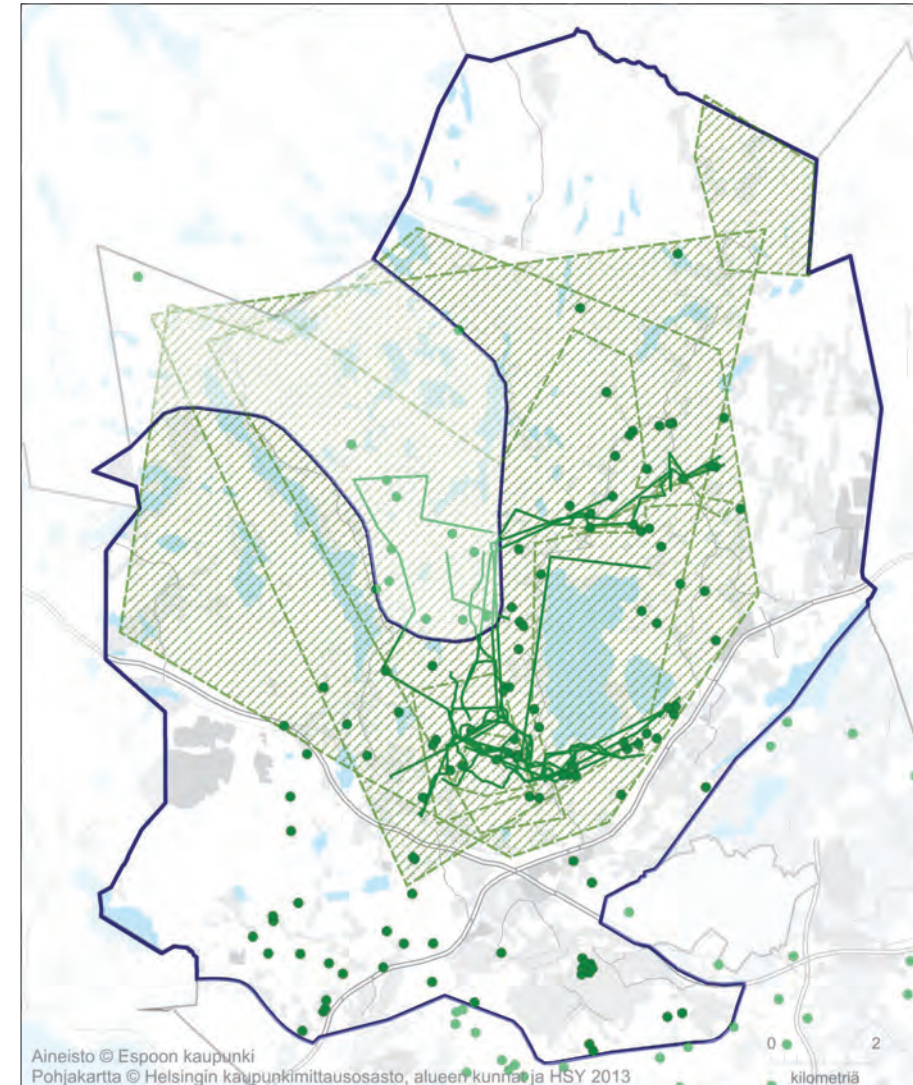
Olemassa olevien hevostallien elinvoimaisuus on tunnistettu visioalueella. Lisäksi erityisesti kolmen hevos-toiminnan keskittymän alueelle voidaan mahdollisesti kehittää jatkossa laajemminkin hevosiin ja hevostalouteen liittyviä toimintoja.

Asukkaiden toiveissa hevostoiminta nousee merkittävästi esiin. Visioalueella nähdään potentiaalia hevos-toiminnan kehittämiseksi uusien tallien sekä kehitettävien reittiverkostojen ja alueiden myötä.

Hevostoiminta voidaan nähdä visioalueella maaseudun merkittävänä elävöittäjänä ja elinkeinotoiminnan ylläpitäjänä.

Kuva. Hevonen Pohjois-Espoon laitumilla. (Marko Olkarinen)

Kuva. Asukkaiden ajatuksia uusista ja kehitettävistä hevoskohteista, reiteistä ja alueista visioalueella. (Virkistysen toiveympäristöt Espoossa -kysely, Espoon kaupunki)

POKE:N MAASEUDUN VISIO 2050

Vuonna 2050 visioalueen maaseutu on edelleen elävä kokonaisuus, missä asutaan, työskennellään sekä vietetään vapaa-aikaa. Asutus on keskittynyt kyliin, jotka sulautuvat maaseutumaisemaan ja kunnioittavat vanhaa rakennuskantaa. Alueen peltoalueet ja hevoslaitumet metsäsaarekkaineen tarjoavat elinkeinotoiminnan lisäksi vaihtelevan virkistysympäristön niin alueen asukkaille kuin matkailijoillekin. Matkailutoiminnasta onkin tullut yksi alueen merkittävä elinkeinomuoto, sillä kaupungin sykkeen rinnalla maaseutualueet tarjoavat rentouttavan ja elvyttävän ympäristön.

MAISEMA

KORKEUSSUHTEET SEKÄ MAA- JA KALLIOPERÄ

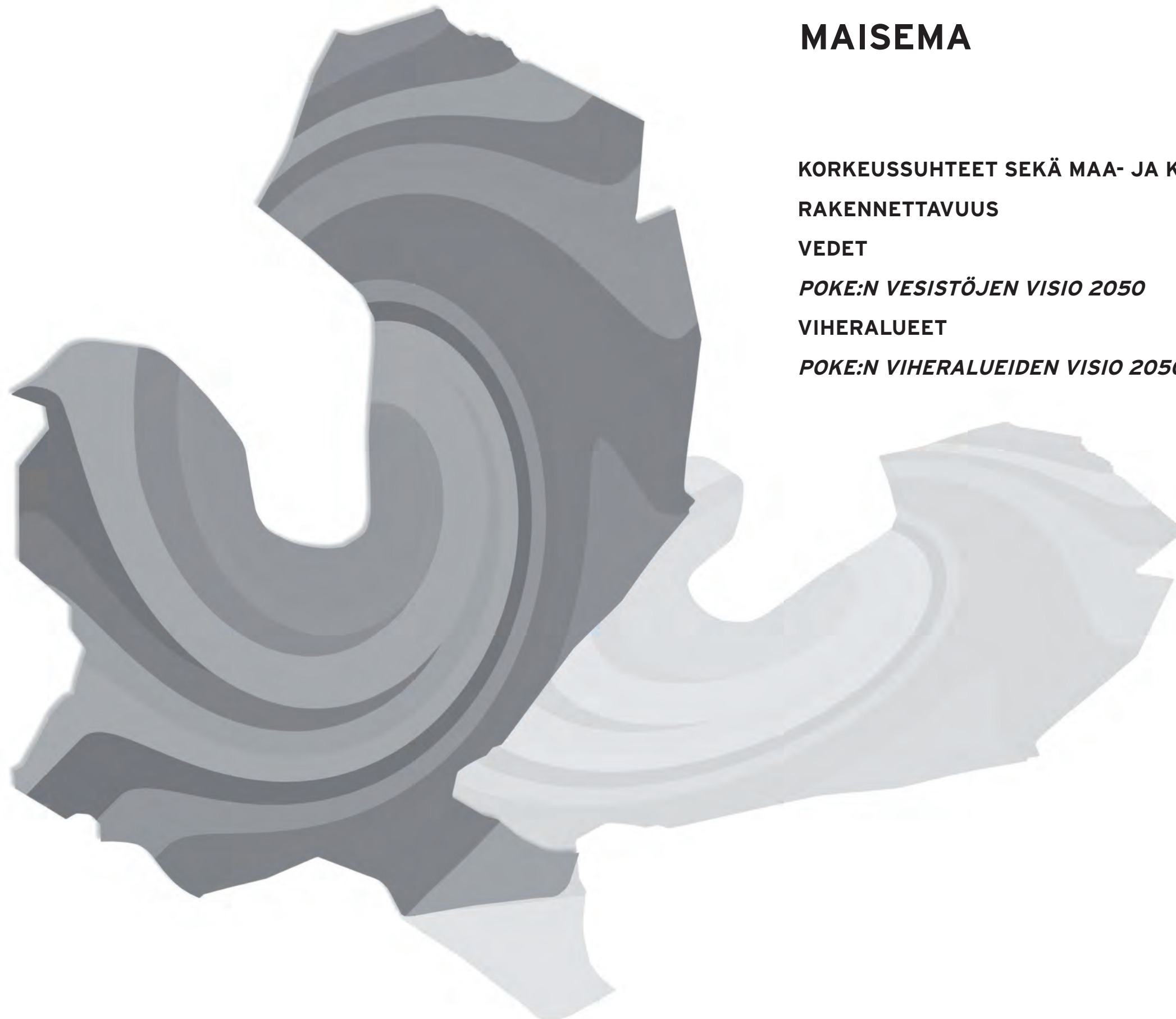
RAKENNETTAVUUS

VEDET

POKE:N VESISTÖJEN VISIO 2050

VIHERALUEET

POKE:N VIHERALUEIDEN VISIO 2050

MAISEMA

Korkeussuhteet sekä maa- ja kallioperä

Topografia

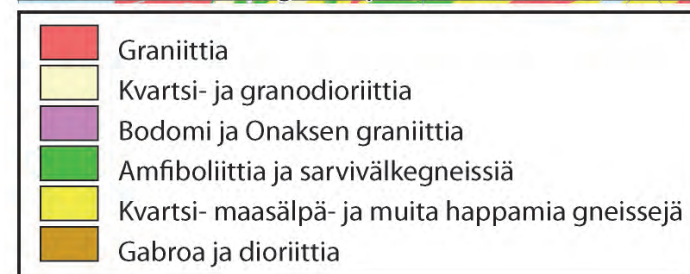
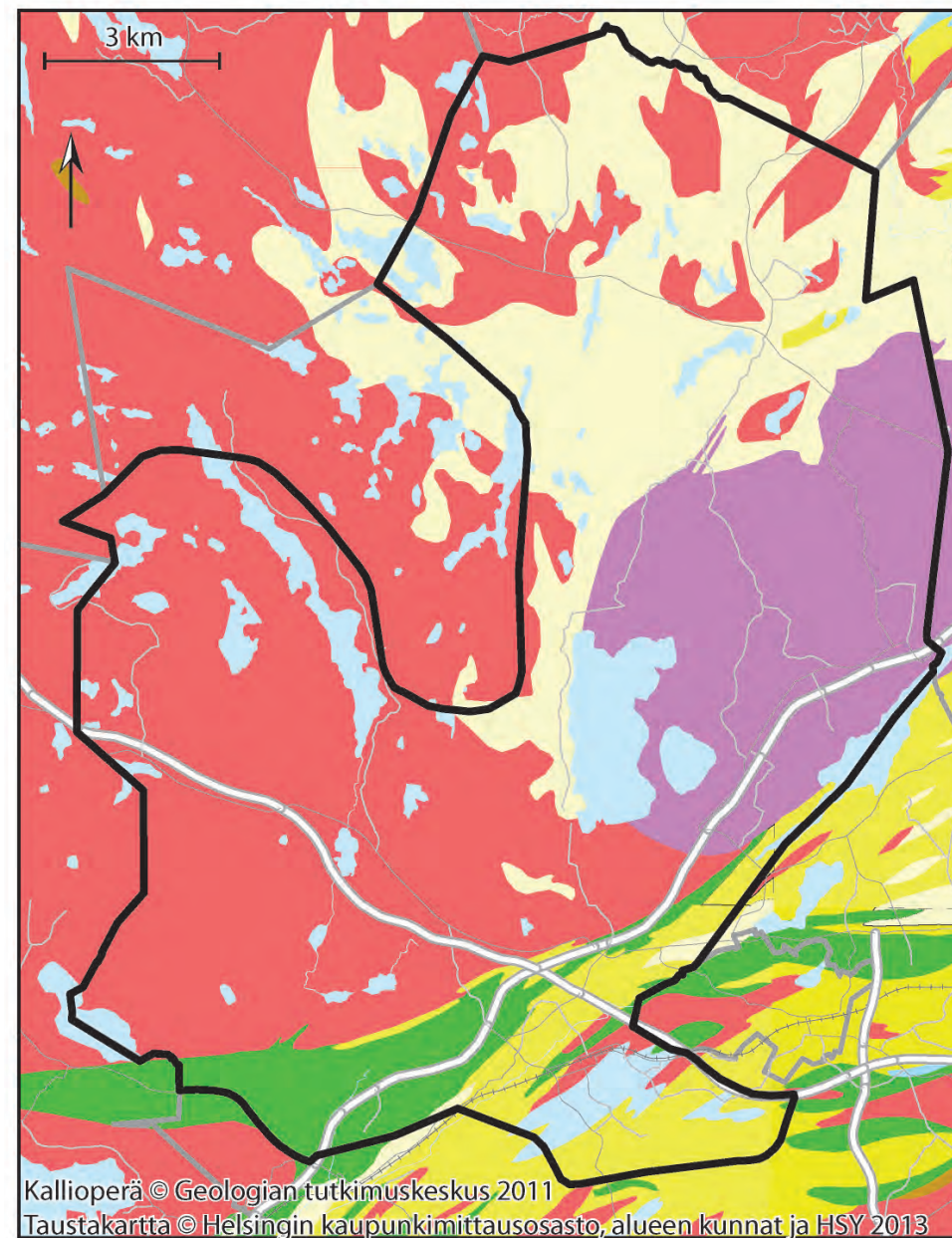
Visioalueen länsi- ja pohjoisosat ovat topografialtaan jyrkkäpiirteistä ylänköaluetta, jossa korkeimmat kohdat kohoavat yli 100 metrin korkeuteen, ja maasto on yleisesti yli 50 metrin korkeudella meren pinnasta. Alueen kaakkoispuoli on sitä vastoin melko alavaa. Alimmillaan maaston korkeus on Espoonjoen ja Mankinjoen alajuoksilla sekä Kirkkojärven alueella alle kymmenen metriä merenpinnan yläpuolella.

Kallioperä

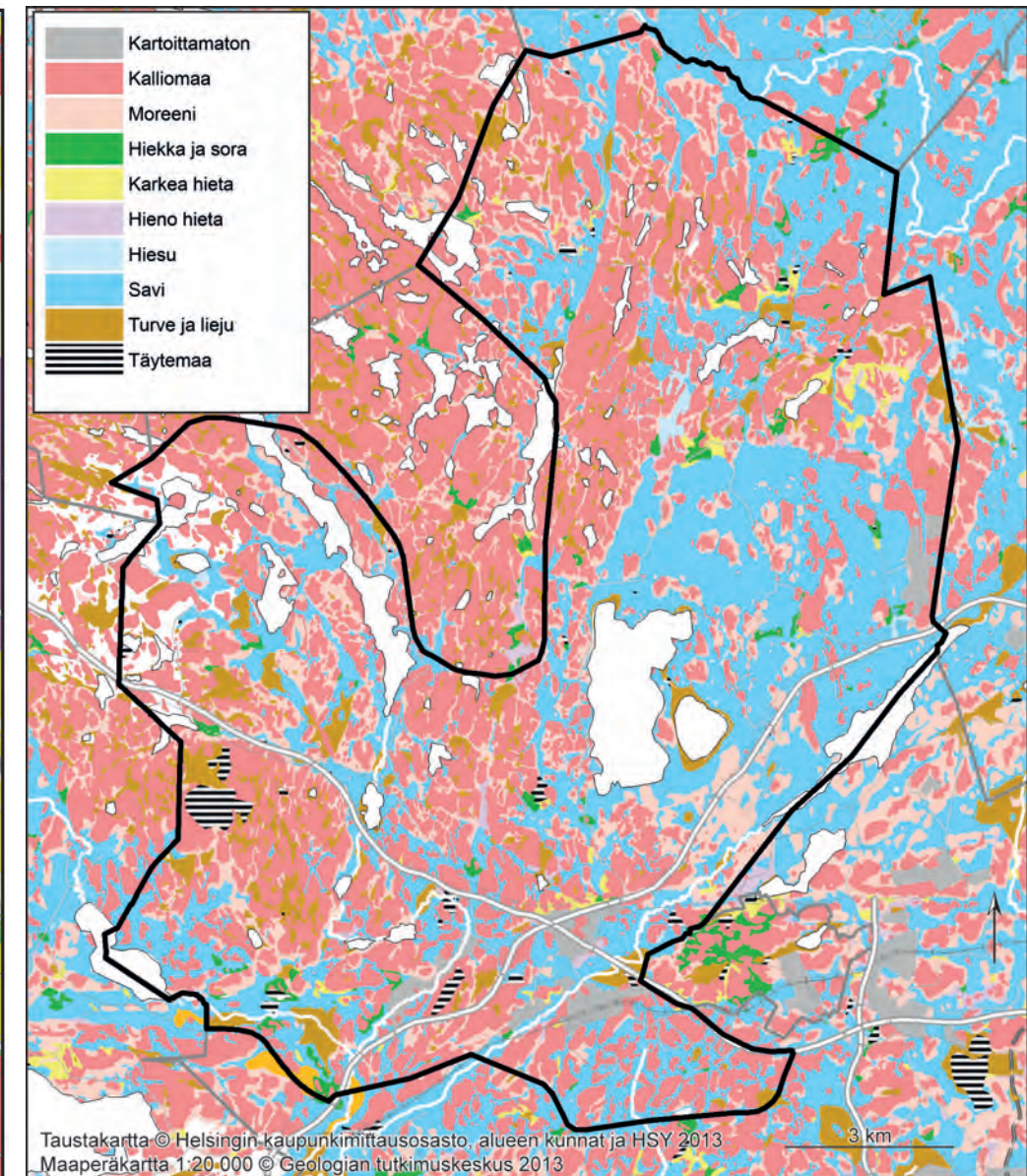
Alueen kallioperä koostuu suurimmaksi osaksi happamista syväkivistä, pääasiassa graniiteista, Bodomin ja Onaksen rapakivigraniitista sekä kvartsi- ja granodioriitista. Alueen kaakkoisosassa sijaitsee lounaasta koilliseen suuntautuva vulkaanisista ja sedimenttikivistä syntynyt metamorfisten kivien vyöhyke.

Kallioperä pitkälti hallitsee alueen korkeussuhteita. Graniitti-, kvartsidioriitti- ja granodioriittialueet ovat kulutusta hyvin kestävinä jääneet suureksi osaksi ylänköalueiksi, kun taas rapakivigraniittien alue erottuu ympäristöönsä alavampana (Petrell 2006). Aluetta halkovat lukuisat luode-kaakko- ja lounas-koillinen-suuntaiset kallioperän murrosvyöhykkeet, jotka näkyvät pitkänomaisina järvien, soistumien ja peltojen nauhoina. Murroslaaksojen reunat ovat usein kalliojyrkänteiden luonnehtimia ja jyrkkäreunaisia. Osa alueen murrosvyöhykkeistä kuuluu suuriin, kauas visioalueen ulkopuolelle ulottuviin kallioperän heikkousvyöhykkeisiin. Esimerkiksi Espoon Pitkäjärvi ja Espoonjoki sijaitsevat suuressa Porkkalan-Mäntsälän siirrosvyöhykkeessä.

Pohjois-Espoossa Nuuksionpäässä esiintyy myös erittäin harvinaista pallokiveä, jolla on erikoinen pitkänomaisista ja monikehäisistä palloista koostuva rakenne. Pallokiviesiintymän lisäksi useat kallioalueet (voimakkaan kalliotopografian kohteet) on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi geologisiksi suojelukohteiksi. (Petrell 2006)

Kuva. Visioalueen kallioperä.

Kuva. Visioalueen maaperä.

Maaperän syntyhistoria

Visioalueen maaperän syntyyn ja maalajien levinneisyyteen ovat eniten vaikuttaneet mannerjäättikkö, sen sulaminen ja sitä seuranneet Itämeren kehitysvaiheet. Alueen pohjois- ja länsiosissa maaperä on ohut ja kalliopaljastumat ovat yleisiä. Lähes koko alueella kallioperän päällä on ohut jäätikön kuljettamasta aineksesta muodostunut moreenikerros. Jäätikköjokien mukana kulkeutunut sora ja hiekka kerrostuivat pienialaisiksi kerrostumiksi kohoumien suojapuolelle (kaakkoispuolelle). Varsinaisia harjujaksoja visioalueelle ei ole muodostunut, mutta harjumaiseen jonoon ryhmitettyjä sora- ja hiekka-alueita on esimerkiksi Velskolan pitkäjärven murrosvyöhykkeessä. Sulamisvesivirrat ovat synnyttäneet alueelle myös lukuisia hiidenkirnuja, jotka esiintyvät paikoitellen sulavesivirtojen suuntaisissa jonoissa. (Haavisto-Hyvärinen 1994)

Jäätikön reunan peräännyttyä kohti luodetta aluetta peitti Baltian jääjärvi. Tuolloin koko visioalue oli veden peitossa, ja painanteiden pohjalle alkoi kerrostua hienosedimenttejä (savea ja silttiä). Lähes 12 000 vuotta sitten veden pinta laski ja visioalueen korkeimmat kohdat paljastuivat veden alta saarina. Veden syvyyden laskiessa rantavoimat alkoivat kuluttaa maaperää huuhtoen kohoumien lakia ja rinteitä, minkä seurauksena moreenikerros puuttuu kokonaan tai sen pintaosat ovat hyvin huuhtoutuneita ja vähäsavisia. Osa huuhtoutuneesta maa-aineksesta kerrostui uudelleen rantaviivan alapuolelle rantakerrostumiksi. Maan- kohouamisen myötä rantaviiva laski yhä alemmas ja maastonkohdat joutuivat kukin vuorollaan rantavyöhykkeeseen. 10 000 vuotta sitten suurin osa Nuuksion ylängöstä oli jo paljastunut veden alta, mutta visioalueen kaakkoisosassa oli yhä yksittäisiä saaria lukuun ottamatta veden peitossa. 6000 vuotta sitten suurin osa visioalueesta oli jo kuivaa maata, mutta suurimmat järvet, kuten Bodominjärvi, Pitkäjärvi ja Nuuksion pitkäjärvi olivat yhä merenlahtia. Noin 4000 vuotta sitten maa oli kohonnut jo niin paljon, että järvet olivat kuroutuneet irti merestä. Maa kohoaa edelleen Helsingin seudulla hieman yli 4 mm vuodessa (Kahma ym. 2014).

Veden peittäessä visioaluetta sinne kerrostui jäätikön sulamisvesien ja myöhemmin jokien kuljettamasta aineksesta savikkoja, jotka peittävät suurta osaa alueen painanteista. Savikkojen paksuus on laajoilla alueilla yli 10 m, ja paikoitellen yli 20 m. Hienoaineskerrostumien pintaosassa on paikoin paljon orgaanista ainesta sisältävää liejua. Erityisesti Litorinameri-vaiheen aikana (8 300–3 000 vuotta sitten) kerrostuneet hie-

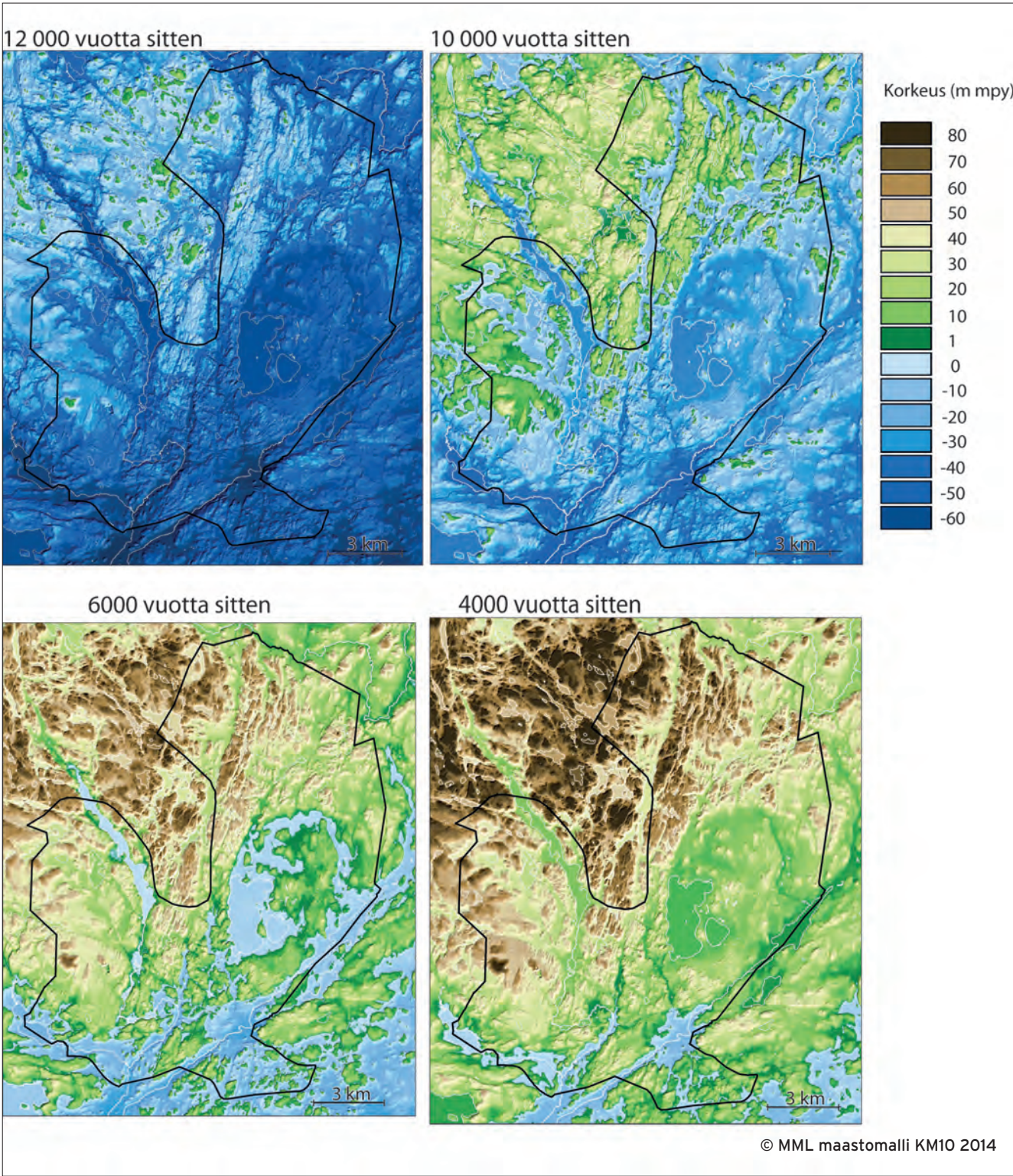
noaineskerrostumat voivat sisältää rikkipitoisia sedimenttejä (happamia sulfaattimaita), joista vapautuu hapettumisen seurauksena happamuutta ja metalleja maaperään ja vesistöihin. Geologian tutkimuskeskuksen (2015) karkean ennakkotulkinnan mukaan riski happamien sulfaattimaiden esiintymisestä on suuri Kirkkojärven alueella ja Mankinjoen alajuoksulla ja kohtalainen Bodominjärven pohjoispuolella, Pitkäjärven ja Lippajärven ympäristössä sekä Niipperissä. Sedimenttien hapettumisen voi aiheuttaa esimerkiksi maa- ja metsätalouteen tai rakentamiseen liittyvä maan kuivatus.

Jäätikön peräännytmisvaiheessa merivirrat kuljettivat Kaakkois-Suomesta rapakivialueelta rapakivestä koostuvia siirtolohkareita, joita esiintyy runsaasti.

Vedestä paljastumisen jälkeen maanpintaa ovat muokanneet lähinnä virtaava vesi, soistuminen ja ihminen. Vanhimmat suot sijaitsevat ylängöllä alueilla, jotka paljastuivat meren alta ensin. Virtaavan veden synnyttämiä muotoja alueella ovat jokilaaksojen mutkittelevat uomat (meanderit) muun muassa Lommilassa, Mynttilässä ja Röylässä.

Kuva. Hiidenkirnu Nuuksion kansallispuistossa. (Jari Väättäinen, Geologian tutkimuskeskus 1998)

Kuva. Rannan siirtyminen visioalueella viimeisen 12 000 vuoden aikana.

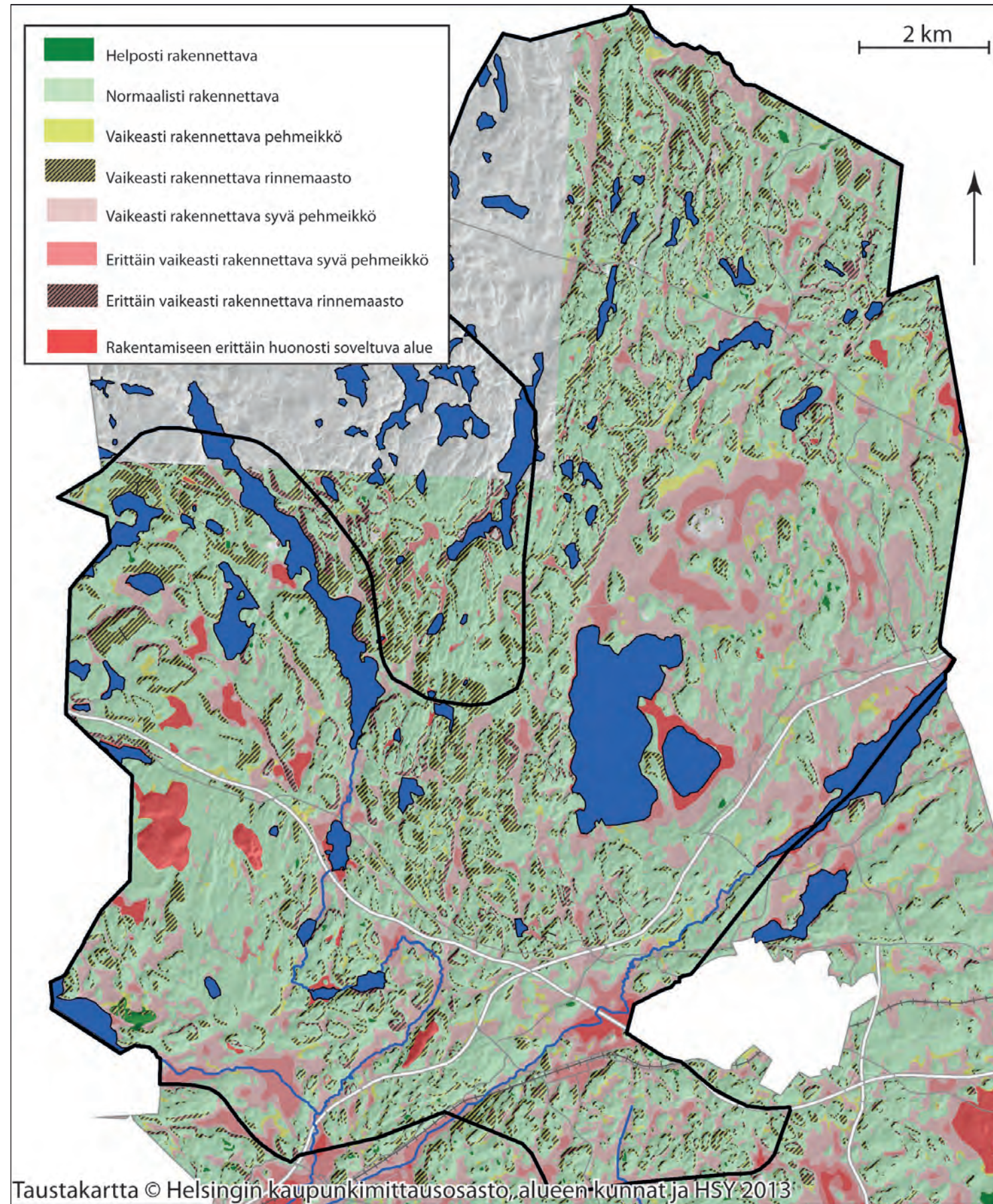
Rakennettavuus

Suurin osa alueesta on normaalisti rakennettavaa. Näillä alueilla kadut ja rakennukset voidaan perustaa maanvaraisesti. Jyrkkäpiirteisillä kallioalueilla sijaitsevat alueet ovat kuitenkin monin paikoin vaikeasti tai erittäin vaikeasti rakennettavaa rinnemaastoa. Näillä alueilla katujen ja rakennusten perustaminen edellyttää yleensä louhintaa. Alueen itäosan savikot ovat vaikeasti tai erittäin vaikeasti rakennettavia syviä pehmeikköjä, ja rakennukset edellyttävät pääosin paalu-perustusta. Katujen ja pihojen rakentaminen edellyttää esimerkiksi kalkkipilaristabilointia. Rakentamiseen erittäin huonosti soveltuvia alueita ovat Ämmässuon kaatopaikka ja Takapellon maankaatopaikka sekä paksut turvealueet. Visioalueen luoteisosasta ei ole saatavilla rakennettavuustietoa, mutta maaperätietojen perusteella rakennettavuusolosuhteet jatkuvat samankaltaisina kuin muuallakin pohjoisimmassa osassa Espoota: suurin osa alueesta on normaalisti rakennettavaa, mutta notkelmat ja jyrkät rinnealueet ovat vaikeasti tai erittäin vaikeasti rakennettavia.

Uutta rakentamista suunniteltaessa tulee ensisijaisesti suosia hyvin tai normaalisti rakennettavia alueita. Jyrkkäpiirteisillä kallioalueilla kunnallistekniikan (pääasiassa katujen ja johtojen rakentamisen) kustannukset kasvavat louhintojen ja muun muassa jätevesien pumppaustarpeen myötä. Pehmeikköalueilla kunnallisteknisiä kustannuksia kasvattavat lähinnä vaativat perustusratkaisut.

Pilaantuneet maat

Alueella on runsaasti kohteita, joissa on mahdollisesti pilaantuneita maa-alueita. Suuri osa pilaantuneeksi epäillyistä maista liittyy pienialaisiin kohteisiin, kuten kasvihuoneisiin, huoltoasemiin, teollisuus- tai varikko-toimintoihin tai öljysäiliöihin. Laajempiin pilaantuneiksi epäiltyihin kohteisiin lukeutuvat entiset tai nykyiset kaatopaikka-alueet. Pilaantuneiksi epäillyt kohteet tulee ottaa jatkosuunnittelussa huomioon, ja kaavoituksessa on syytä edellyttää alueiden pilaantuneisuuden tutkimista ja kunnostamista ennen rakentamiseen ryhtymistä.

Kuva. Rakennettavuusolosuhteet visioalueella.

Vedet

Vesistöt

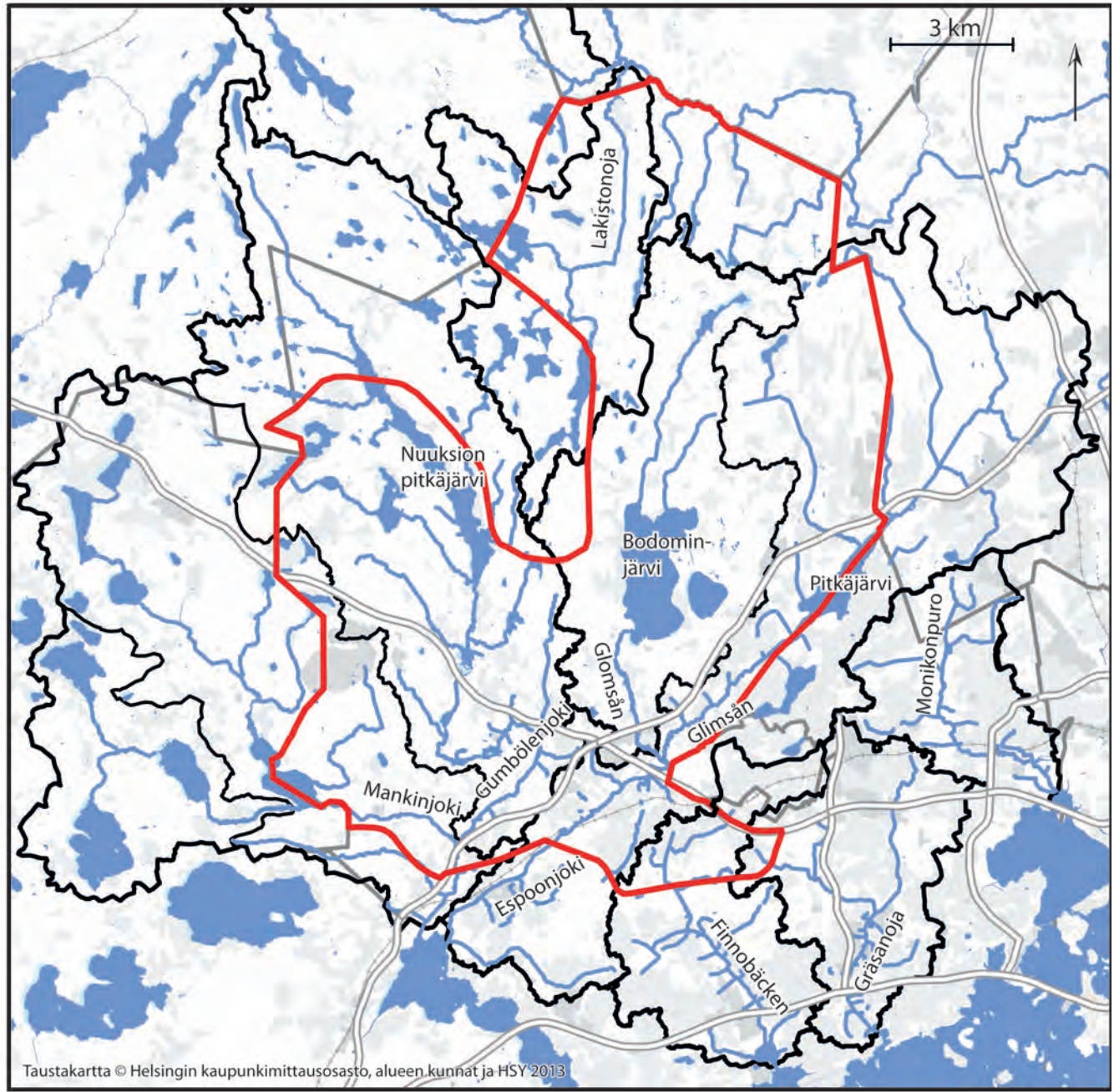
Maaston jyrkkäpiirteisestä topografiasta johtuen visioalue on hyvin runsasjärvinen. Erityisesti Nuuksion ylängöllä on paljon pieniä, kallioperän murrokseen syntyneitä järviä ja lampia. Suuri osa visioalueesta kuuluu Mankinjoen ja Espoonjoen valuma-alueille (kuva). Alueen eteläosat ulottuvat myös Finnbäckenin ja Gräsanojan valuma-alueille.

Vesistöjen käyttö

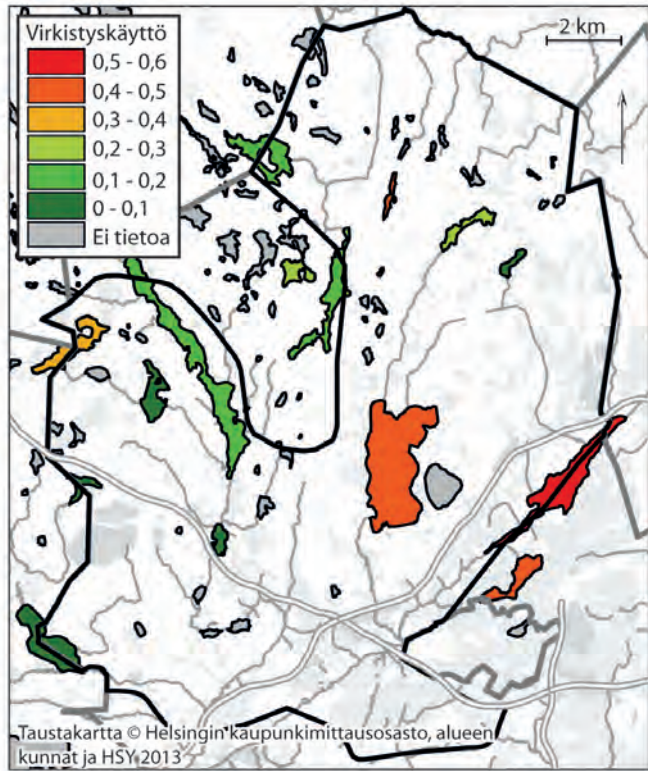
Visioalueen vesistöillä on erilaisia käyttötarpeita. Talousvedeksi vettä otetaan visioalueella Gumbölenjoen reitillä sijaitsevasta Dämmanista (HSY) sekä Pohjois-Espoossa sijaitsevasta Majalammista (Rinne-koti-Säätiö). Lisäksi kasteluvettä otetaan golfkentille ja viljelyksille ainakin Mankinjoesta, Gumbölenjoesta, Espoonjoesta, Bodominjärvestä, Matalajärvestä, Nipertbäckenistä ja Lukbäckenistä.

Vesistöillä on lisäksi suuri virkistyskäyttölinen merkitys, joskin sen luonne vaihtelee voimakkaasti visioalueen sisällä. Pitkäjärven ja Bodominjärven virkistyskäyttöpaine on suuri virkistyskäytön painoutuessa lähivirkistykseen ja uimarantoihin, kun taas monilla Nuuksion järviylängön järvillä virkistyskäyttöpaine on selkeästi heikompi, ja perustuu retkeilyyn (Hagman 2009). Jokivarsia, erityisesti Espoonjoen vartta käytetään myös lähivirkistyskohteina pääasiassa pyöräillen ja kävellen. Bodominjärvi ja Pitkäjärvi sijaitsevat lähellä tiivistä rakennettuja alueita. Bodominjärvellä ja Pitkäjärvellä sijaitsee myös yleiset uimarannat, samoin kuin Luukinjärvellä.

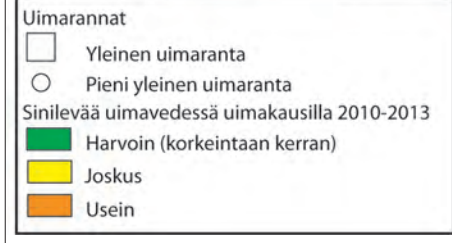
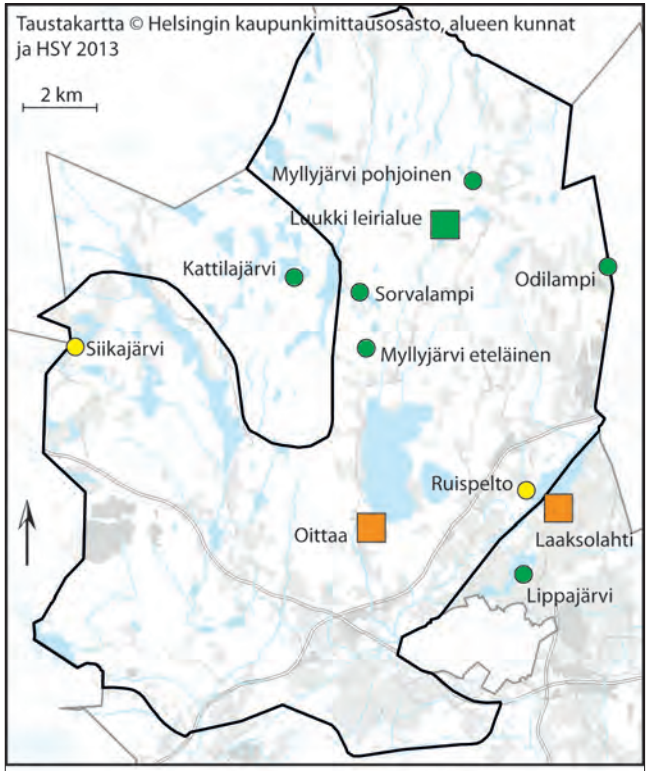
Pieniä yleisiä uimarantoja visioalueella on kahdeksan. Näistä useimmat sijaitsevat alueen pohjoisosissa. Kaikkien yleisten ja pienten yleistenuimarantojen veden hygieeninen laatu on ollut erinomainen uimakausilla 2010–2013 (15.6.–31.8.). Pienten yleisten rantojen laatuluokitus on laskettu soveltaen yleisten uimarantojen uimaveden laadun arviointiin ja luokitteluun käytettyä menetelmää ja raja-arvoja (Soveltamisopas Uimavesiasetukseen 177/2008). Sinileviä on esiintynyt useimmin Oittaa ja Laaksolahden uimarannoilla. Alueen pohjoisosan uimarannoilla sinileviä on kaudella 2010–2013 tehdyissä tutkimuksissa esiintynyt vain harvoin.

Kuva. Vesistöt ja valuma-alueet visioalueella (visioalueen rajausta merkitty punaisella viivalla).

Kuva. Järvien virkistyskäyttöpaine. Luokitus perustuu Eräiden Espoon järvien kunnostustarpeiden arviointi-julkaisussa (Hagman 2009) esitettyihin indekseihin (kuva) ottaen huomioon matkailun, uimarantojen, leirikeskusten, retkeilyn, ranta-asutuksen, lähiasutuksen, saavutettavuuden ja houkuttelevuuden vaikutuksen virkistyskäyttöpaineeseen.

Kuva. Visioalueen uimarannat ja sinilevähavaintojen yleisyys rannoilla.

Vesistöjen tila

Visioalueen vesistöjen tilaan vaikuttavat sekä vesiin kohdistuva ravinnekuormitus että vesirakentamistoimenpiteet. Visioalueen pohjoisosat ovat veden laadun (fysikaalis-kemiallinen tila) osalta hyvässä tilassa (Gumbölenjoen valuma-alue, Lakistonjoen latvaosat, Glomnsånin valuma-alue), kun taas alueen eteläosissa vesistöt (erityisesti Loojärvi ja Pitkäjärvi) kärsivät selkeästi liian suuresta ravinnekuormituksesta. Suurin ravinnekuormitusta synnyttävä tekijä Espoonjoen ja Mankinjoen valuma-alueilla on maatalous ja väljä omakotiasutus maatalouden ollessa useimmilla alueilla näistä merkittävämpi kuormittaja. Espoonjoen valuma-alueella rakennetut alueet (mukaan lukien liikennealueet) ovat myös merkittävä kuormituslähde. Espoonjoen valuma-alueella näiden alueiden kokonaistyyppikuormitus on yhtä suuri kuin maatalouden ja haja-asutuksen kokonaiskuormitus. Rakennettujen alueiden vaikutus painottuu Espoonjoen valuma-alueella Glomsånin ja Espoonjoen pääuoman valuma-alueille.

Visioalueen vesistöistä kemialliselta tilaltaan hyvää huonommaksi on luokiteltu Kattilajärvi ja Ruuhijärvi, joissa kalan elohopeapitoisuus ylittää mittausten perusteella ympäristölaatusnormin (Ympäristötiedon hallintajärjestelmä Hertta 16.2.2015). Korkeat elohopeapitoisuudet liittyvät veden happamuuteen kyseisissä järvissä.

Hydrologis-morfologisen muuttuneisuuden suhteen heikoimmassa tilassa on Gumbölenjoki, jossa muutokset ovat olleet suuria. Joessa on muun muassa useita merkittäviä patoihin liittyviä vaellusesteitä, ja vesistöjen säännöstelystä johtuvia muutoksia virtaamaoloissa. Dämmanin vedenottamon lisäksi joesta otetaan vettä muun muassa golfkenttien kasteluun, ja kuivina kausina joessa virtaa hyvin vähän vettä. Veden otto tulee tulevaisuudessa kuitenkin muuttumaan, koska Dämmanin vesilaitos on tarkoitus lopettaa todennäköisesti vuoden 2016 loppuun mennessä. Lisäksi mahdollisuuksia Sahajärven, Nuuksion Pitkäjärven ja Dämmanin säännöstelystä luopumiseen tutkitaan (FCG 2015). Espoonjoessa hydrologis-morfologiset muutokset ovat vähäisempiä, vaikka virtaamaa säänn

nostelläänkin muutamilla padoilla. Bodominjärven säännöstelyyn käytetty pato muodostaa nousuesteen ja talviaikaisilla juoksutuksilla on haitallisia vaikutuksia vesieläiden elinolosuhteisiin. Säännöstelytarpeiden muutoksen vuoksi muun muassa Bodominjärven säännöstelylle on etsitty uusia menetelmiä (Kärkäs 2012), ja säännöstelykäytännön kehittämistä jatketaan edelleen. Lakistonjoessa on useita nousuesteitä ja uomaa muokattu, minkä vuoksi joen hydrologis-morfologinen muuttuneisuus on melko suuri.

Monet Espoon pohjoisosien virtavesistä ovat kalataloudellisesti arvokkaita. Erityisen arvokkaita ovat Espoonjoki, Mankinjoki ja Lakistonjoki, joissa taimenkannat lisääntyvät luontaisesti. Mankinjoen alajuoksulla tavattava meritaimenkanta on yksi harvoista jäljellä olevista alkuperäisistä taimenkannoista.

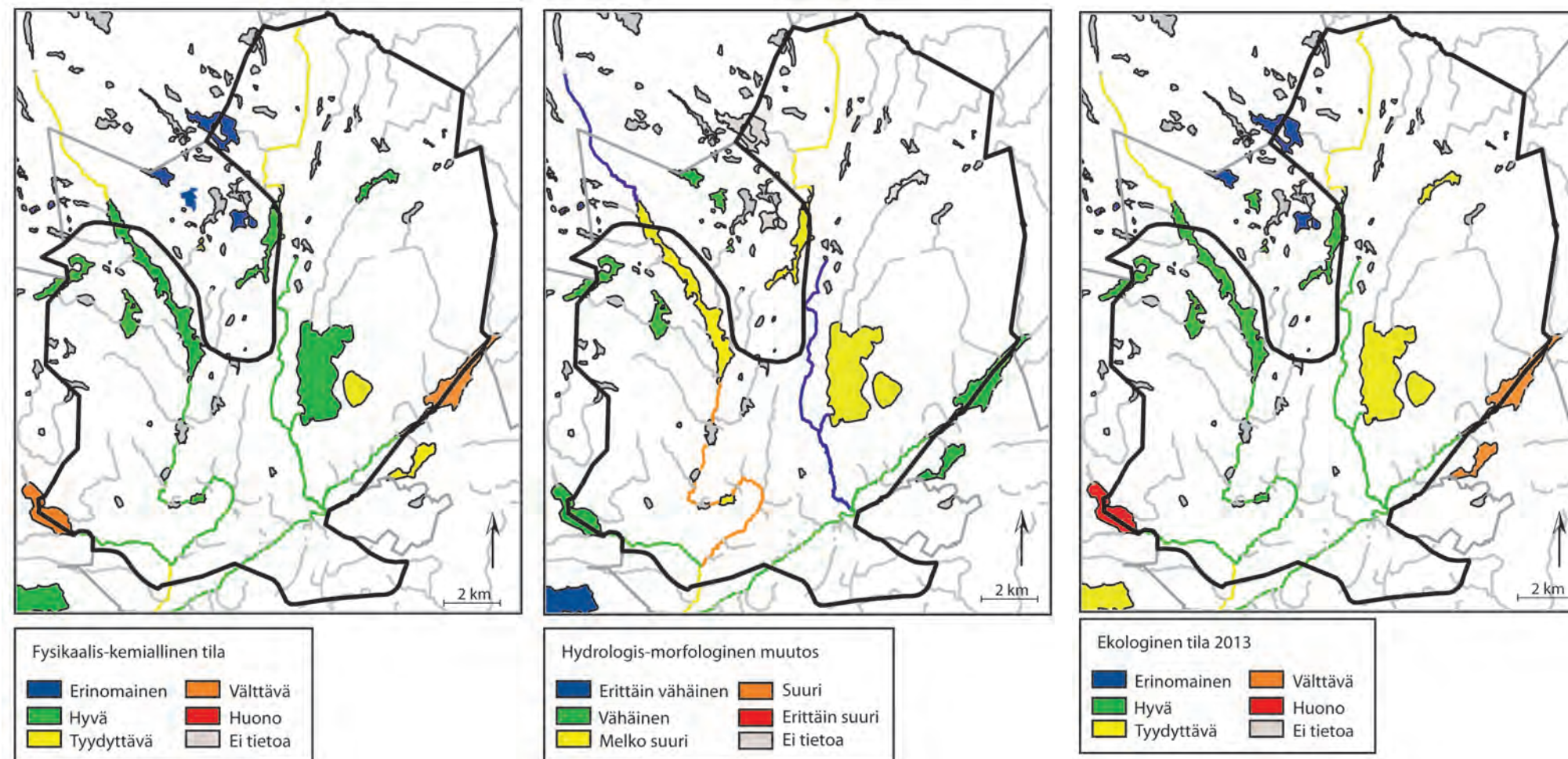
Vesistöjen ekologinen tila, johon vaikuttavat fysikaalis-kemiallisten ja hydrologis-morfologisten tekijöiden lisäksi biologiset muuttujat, on pääosin hyvä Gumbölenjoen valuma-alueella. Mankinjoen valuma-alueella heikoimmassa tilassa on Loojärvi, jonka ekologisen

tilan luokitus on huono. Espoonjoen valuma-alueella järvien ekologinen tila on tyydyttävä tai välttävä ja jokien hyvä. Lakistonjoen valuma-alueella järvien ekologinen tila on hyvä tai erinomainen, mutta itse joen tyydyttävä. Espoonlahden merialueen, johon Espoonjoki ja Gumbölenjoki laskevat, ekologinen tila on välttävä.

Vesien tilatavoitteet ja tilan parantamistoimenpiteet

Vesienhoidon ympäristötavoitteena on, että vesien tilan heikkeneminen estetään ja vuoteen 2015 mennessä vesimuodostumissa saavutetaan vähintään hyvä tila. Visioalueen vesistöistä suuressa osassa tilatavoite on jo saavutettu tai on arvioitu saavutettavaksi vuoteen 2015 mennessä. Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman (2014) mukaan heikoimmassa ekologisessa tilassa olevien vesistöjen osalta hyvän tilan saavuttamisen tavoiteaikataulua on pidennetty vuoteen 2021 tai 2027 asti. Osa visioalueen ja sen ympäristön vesimuodostumista on luokiteltu ns. erityisalueiksi, joilla tilatavoitteet määräytyvät yleisten tavoitteiden lisäksi erityisiä alueita koskevasta lainsäädännöstä. Tällaisiin erityisiin alueisiin kuuluvat Natura 2000 -alueet, joilla on merkittäviä vesiin liittyviä suojeluarvoja. Visioalueella on tällaisia alueita kaksi: Nuukio (luontotyyppi, linnusto, paikallinen taimenkanta) ja Matalajärvi (hentonäkinruoho). Lisäksi sekä Espoonjoki että Mankinjoki laskevat Espoonlahden pohjukkaan, ja vaikuttavat siten suoraan Espoonlahden-Saunalahden Natura 2000 -alueeseen, jolla on niin ikään valittu vesienhoidollisesti erityiseksi alueeksi (meriuposkuoriainen). Näillä alueilla vesistöjen tilatavoitteissa on otettava huomioon alueen suojeluperusteina olevat luontotyytit ja lajit. Vesien tilan tulee olla sellaisella tasolla, että se kykenee ylläpitämään alueen suojeluarvoja. Talousveden oton vuoksi erityiseksi alueeksi on lisäksi valittu Nuuksion pitkäjärvi, jolla tilatavoitteet perustuvat juomaveden valmistamiseen tarkoitetun pintaveden laatuvaatimuksiin (Valtioneuvoston päätös 366/1994). Lisäksi ns. EU-uimarannat (suuret uimarannat) on luokiteltu erityisiksi alueiksi, joilla vesien tilan tavoitteet perustuvat uimavesiasetukseen (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 177/2008).

Espon luonnon monimuotoisuuden suojelun toimenpideohjelmassa (Lähteenmäki 2013) on otettu tavoitteeksi vesistöjen hyvän ekologisen tilan saavuttaminen vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi tavoitteissa on korostettu vesistöjen luonnontilaisuuden ja edustavuuden parantamista ja turvaamista.

Kuva. Visioalueen vesistöjen fysikaalis-kemiallinen tila (veden laatu) ja hydrologis-morfologinen muutos vuonna 2013 (Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016–2021, luonnos 1.10.2014).

Kuva. Visioalueen vesistöjen ekologinen tila vuonna 2013.

Maankäytön kannalta tärkeimpiä keinoja parantaa vesistöjen tilaa on vaikuttaa vesistöjen ulkoiseen ravinnekuormitukseen. Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelmaluonnoksessa on esitetty laskennallisiin malleihin perustuva ravinnekuormituksen vähentämistarve. Alueen pohjoisosan järvillä ei pääasiassa ole kuormituksen vähentämistarvetta, ja näillä alueilla tulee keskittyä vesistöjen ekologisen tilan säilyttämiseen. Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa onkin todettu, että maankäytön suunnittelussa on erityisen tärkeää estää edelleen erinomaisessa ja hyvässä tilassa olevien vesien tilan heikkeneminen. Kaikkein suurin tarve ravinnekuormituksen vähentämiseen on kuitenkin Pitkäjärvellä, Loojärvellä ja Nuuksion pitkäjärvellä (talousveden otto). Kaupunkisuunnittelussa tulee huomioida rakennettujen alueiden aiheuttama kuormitus hyvällä hulevesien käsittelyllä ja pitämällä läpäisemättömien pintojen määrä mahdollisimman vähäisenä (Lähtenmäki 2013). Hulevesien hallinnassa tulee huomioida myös niiden laadullinen käsittely. Riittävän rakentamattoman vyöhykkeen jättäminen vesistöjen ympärille palvelee sekä kuormituksen vä-

hentämistä että vesistöjen luonnontilaisuuden ja edustavuuden paranemista. Vesistöjen ekologisten tilatavoitteiden saavuttamisen edellytys on kuitenkin kuormituksen vähentäminen myös muilla keinoin, kuten maatalouden vesiensuojelun tehostamisella ja jätevesiviemäroinnin laajentamisella. Pitkäjärven ja Lippajärven ravinnekuormituksen vähentäminen palvelee ekologisten tavoitteiden lisäksi erityisesti alueen virkistyskäyttötärpeita ja uimaveden laadun turvaamista.

Vesistötulvat

Espoonjoen, Lakistonjoen ja Mankinjoen valuma-alueet ovat melko suuria ja runsasjärvisiä. Näillä alueilla pääuomien tulvat syntyvät pitkäkestoisten sateiden ja erityisesti lumensulamisen myötä. Espoonjoen tulvakäyttäytymistä on tutkittu laajalti, sillä sen varret ovat melko tiiviisti rakennetut, ja joen tulviminen uhkaa jo olemassa olevaa rakennuskantaa ja Turunväylää. Valuma-alueen järvisyydestä ja Bodominjärven säännöstelystä huolimatta joen virtaamavaihtelut ovat suuria. Kesäaikana virtaama on hyvin pieni, kun taas lumen sulamisen aikaan ja syyssateilla virtaama voi olla moninkertainen keskivirtaamaan nähden (FCG 2011). Joki tulvii säännöllisesti etenkin Kirkkojärven alueella läheisille virkistysalueille. Harvinaisella, kerran sadassa vuodessa esiintyvällä tulvalla vesi voi levitä rakennetuille alueille ja muun muassa Turunväylälle. Kirkkojärven alueella Espoonjoki virtaa hyvin tasaisen

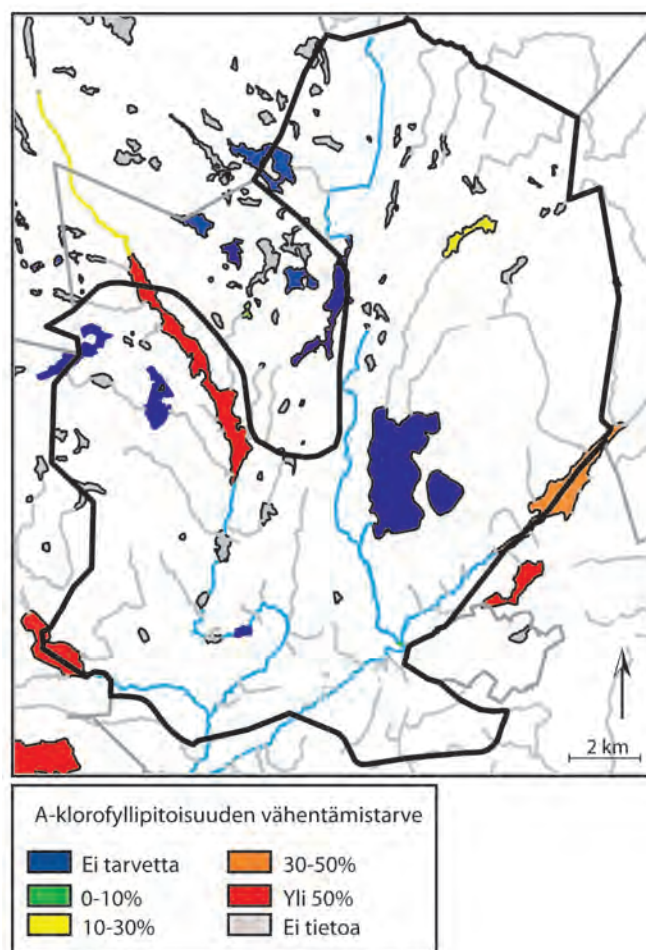
painanteen läpi, joka on aikoinaan ollut järviallas. Vielä 1900-luvun alkupuolella painanne on ollut laaja koskeikko, jonka itälaidassa on sijainnut pieni järvi, Kirkkojärvi. Kirkkojärvi on kuivunut lopullisesti vuonna 1962 Tarvontien rakentamisen yhteydessä, kun joen uomaa perattiin ja siirrettiin uuteen paikkaan.

Espoonjoki on tulvariskien alustavassa arvioinnissa (Laki tulvariskien hallinnasta 620/2010) todettu muun muassa tulvavaara-alueen suuren asukasmäärän ja tieliikenneyhteyksien (vt 1) vuoksi ns. muuksi tulvariskialueeksi joiden tulvariski ei ole merkittävä EU-tasolla. Alueet ovat kuitenkin kansallisella tasolla merkittäviä ja niiden tulvariskien hallintaa parannetaan laatimalla alueille tulvavaara- ja tulvariskikartat ja tarvittaessa tulvariskien hallinnan yleissuunnitelma (Uudenmaan ELY-keskus 2010). Sekä Espoon kaupunki että Uudenmaan ELY-keskus ovat tutkineet erilaisia vaihtoehtoja Espoonjoen tulvaongelman ratkaisuksi, muun muassa Kirkkojärven palauttamista ja Espoonjoen perkauksia (FCG 2013, Uudenmaan ELY 2012 ja 2014). Perkausten vaikutusten tarkastelua jatketaan ja tarkennetaan tulevaisuudessa. Tulokset ovat kuitenkin osoittaneet, että rakenteelliset tulvasuojaukset lienevät välttämättömiä tulva-alueella (FCG 2013). Tulvasuojausnäkökulman lisäksi Espoonjoelle on tutkittu mahdollisuuksia palauttaa Kirkkojärvi joko pysyväksi tai tulva-aikoina syntyväksi maisemalliseksi vesielementiksi (FCG 2011). Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta on Kirkkojärvenpuiston asemakaavaehdotuksen ja asemakaavan

muutosehdotuksen käsittelyn yhteydessä (Kaupunkisuunnittelulautakunta, pöytäkirja 4.2.2015 § 12) edellyttänyt järven palauttamista pysyväksi kaupunkirakennne-elementiksi osaksi Espoon keskuksen aluetta.

Nykyinen Bodominjärven säännöstely tasaa Espoonjoen virtaamia. Säännöstelykäytännön kehittämishankkeessa on tarkoitus korvata nykyinen pato eliöstön vapaan liikkuvuuden mahdollistavalla padolla ja palauttaa järven menovirtaamat lähemmäs luonnontyypistä. Säännöstelyllä ei tulisi kuitenkaan aiheuttaa haitallisia vaikutuksia Espoonjoen virtaamiin (muun muassa tulvien kasvamisen myötä) tai Bodominjärven vedenkorkeuksiin virkistyskäytön ja tulvavaaran kannalta. (Kärkäs 2012)

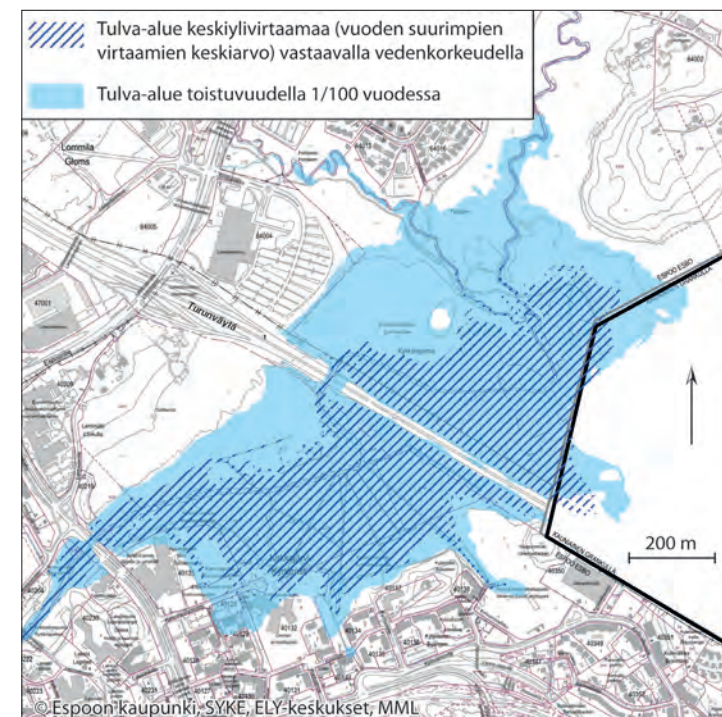
Alueella ei ole Kirkkojärven alueen ohella muita alueellisia vesistötulvariskialueita. Yksittäisissä kohteissa tulvasuojaus on ratkaistavissa tilapäisin tulvasuojelurakentein (Uudenmaan ELY-keskus 2010). Maankäytön suunnittelussa tulee uudisrakentamisen alimman rakentamiskorkeuden määrittämisessä kuitenkin varautua sisävesillä kerran sadassa vuodessa esiintyvän tulvan korkeuteen, johon lisätään harkinnanvarainen rakennustyyppistä sekä kunkin vesistön ominaispiirteistä ja aaltoiluvasta johtuva lisäkorkeus (Parjanne & Huokuna 2014). Korkea meriveden pinta (+2,8 m, vuonna 2100 toistuvuudella 1/250 vuodessa esiintyvä meriveden korkeus) ei aiheuta alueella tulvariskiä.

Kuva. A-klorofyllipitoisuuden vähentämistarve visioalueen vesistöissä. (Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016–2021. Luonnos 1.10.2014)

Kuva. Ote topografikartasta vuodelta 1945 Kirkkojärven ympäristöstä.

Kuva. Usein toistuvan tulvan (keskiylivirtaamaa vastaavan vedenkorkeuden, FCG 2011) ja harvinaisen, kerran sadassa vuodessa toistuvan, tulvan (SYKE, ELY-keskukset) peittävyudet Espoonjoelle Kirkkojärven alueella.

Hulevedet

Hulevesien hallintaa visioalueella ohjaavat Espoon hulevesiohjelman (2011) periaatteet, joiden mukaan ensisijaisesti tulee ehkäistä hulevesien muodostumista ja niihin kohdistuvaa laatuhaittaa muun muassa minimoimalla päällystettyjen pintojen määrä. Syntyneiden hulevesien hallinnassa painopiste tulee olla syntypaikalla tehtävissä toimenpiteissä. Hulevettä tulee ensisijassa hyödyntää tai imeyttää tonteilla ja yleisillä alueilla, jos maaperän laatu ja muut olosuhteet sallivat. Espoossa on maaperäolosuhteista johtuen kuitenkin vain vähän alueita, jotka soveltuvat hyvin hulevesien imeyttämiseen. Suurimmalla osalla aluetta hulevesien käsittelyn tulee ensisijaisesti perustua muuhun kuin hulevesien imeytukseen maaperään, joskin vähäisiä määriä vettä voi imeytyä muun muassa moreenialueiden viherpainanteista. Erityisesti pohjavesialueilla pohjaveden imeyttäminen on kuitenkin tärkeää pohjaveden pinnan alenemisen ehkäisemiseksi, joskaan liukaisia pohjavesiä ei ole syytä imeyttää maahan. Vesien maahan imeytymisen heikkeneminen voi myös ennestään vähentää jokien alivirtaamia.

Visioalueella on vesien hyvän tilan säilyttämiseksi tai saavuttamiseksi kiinnitettävä hulevesien käsittelyssä erityisesti huomiota myös veden laadun parantamiseen. Mikäli maaperä ei sovellu imeyttämiseen, paikallinen laadullinen käsittely voi olla muun muassa biosuodatus, jossa vesi suodatetaan maakerroksen läpi ja kerätään salaojaputkistolla johdettavaksi uomastoon.

Espoonjoen, Mankinjoen ja Lakistonjoen pääuomissa hulevesivalunta ei aiheuttane merkittävää tulvariskiä. Espoonjoessa on todettu, että hulevesiin liittyvä tulvariski kasvaa merkittävästi vasta rakennetun alan kasvaessa yli 27 % (Harilainen 2006). Paikallisesti hulevesivalunta voi kuitenkin voimistaa pienempien uomien tulvimista, joten paikallisten hulevesitulvien syntymahdollisuus ja sen ehkäiseminen hulevesiä viivytämällä tulee kuitenkin ottaa huomioon tapauskohtaisesti.

Pienvedet

Monet Espoonjoen sivupurot ja pienempien purojen latvaosat ovat lähdevaikutteisia, ja pieniä allikkolähkeitä ja tihkupintoja esiintyy Espoossa paikoin melko runsaasti. Suurin osa Espoon lähteistä on kuitenkin muuttunut tai kokonaan tuhoutunut. Espoon lähdekaritoituksessa visioalueelta on löytynyt 12 lähdetä, joista suurin osa on luonnontilaisia tai melkein luonnontilaisia (Kleemola 2012).

Lähteissä purkautuvan pohjaveden ansiosta lähdevaikutteisten purojen vesi on kirkasta, eikä virtaama tyrehdy kokonaan kuivinakaan jaksoina. Lähteistä purkautuvan vesi pitää myös joissa ja puroissa yllä muun muassa taimenelle ja purokatkalle soveltuvia olosuhteita. Lähteet ovat lisäksi tärkeitä metsien monimuotoisuuden kannalta, sillä niissä esiintyy usein vaateliasta lajistoa. (Lammi & Routasuo 2013)

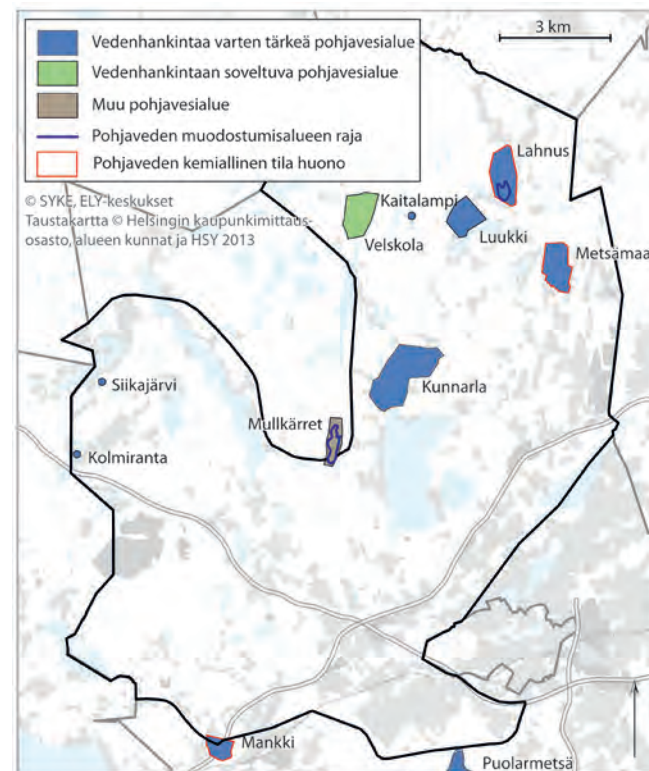

Kuva. Oittaaan Isosuon lähde.
(Jari Väättäinen, Geologian tutkimuskeskus 1998)

Lisäksi visioalueella esiintyy lukuisia arvokkaita virtavesikohteita (Janatuinen 2008), muun muassa koskialueita, virtapaikkoja, suvantoja meanderilaaksoja. Kohteista monet ovat hyvin säilyneitä ja melko luonnontilaisia. Erityisen paljon arvokkaita virtavesikohteita on Gumbölenjoen valuma-alueella. Espoonjoen pääuomassa ei ole arvokkaita virtavesiosuuksia, mutta sen valuma-alueella niitä on pienemmissä puroissa useita. Lisäksi Glimsån ja Glomsån ovat koko Suomen mittakaavassa erittäin arvokkaita virtavesiä. Monet koskialueet ovat tärkeitä muun muassa vaelluskalojen lisääntymisalueina. (Janatuinen 2008, Lammi & Routasuo 2013)

Pohjavedet

Visioalueella on 10 pohjavesialuetta, joista 8 on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeiksi (kuva). Näistä kolme on pistemäisiä kalliopohjavesimuodostumia (Aittola 2015). Suuremmat pohjavesialueet koostuvat pääosin kallioperän heikkousvyöhykkeisiin kerrostuneesta moreenista, sorasta ja hiekasta. Varsinaiset vettä johtavat kerrokset sijaitsevat pääosin hienose dimenttien peitossa, ja pohjavesimuodostumat ovat vettä ympäristöstään kerääviä. Pohjavesialueiden savikoilla pohjavettä ei synny, ja osa pohjavedestä kertyy ympäröivien kalliomäkien rinteille kerrostuneesta moreenista. Rikkonaisesta kallioperästä johtuen kalliopohjavesi voi olla pitkältä matkalta yhteydessä maaperän pohjaveteen. (Kivimäki & Luodeslampi 2014)

Kuva. Visioalueen pohjavesialueet.

Useilla visioalueen pohjavesialueella on todettu ihmistoiminnan aiheuttamia muutoksia pohjaveden laadussa (kohonneet kloridipitoisuudet). Nämä pohjavesialueet on luokiteltu kemialliselta laadultaan huonoiksi (kuva).

Pohjavesialueet ovat antoisuudeltaan suhteellisen pieniä. Suurin antoisuus on Järvikylän pohjavesialueella (1200 m³/d) ja seuraavaksi suurimmat antoisuudet ovat Luukin, Lahnuksen, Mankin ja Metsämaan pohjavesialueilla (250–430 m³/d). Pohjavesialueilla ei ole yhtään HSY:n toiminnassa olevaa vedenottamoa, eikä pohjavettä käytetä pääkaupunkiseudulla kunnallises-

sa vedenhankinnassa. Pohjavesialueita on kuitenkin pyritty suojelemaan varavesilähteinä, ja visioalueella Metsämaan ja Lahnuksen pohjavesialueiden on arvioitu kuuluvan niiden 11 tärkeän pohjavesialueen joukkoon, jotka muodostavat pääkaupunkiseudulla merkittävimmän vedenhankinnallisen pohjavesivarannon. (Kivimäki & Luodeslampi 2014)

Jotta pohjaveden laatu säilyy riittävän hyvänä ja talousvesikäyttöön soveltuvana, tulee pohjaveden suojeleminen ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Erityisen tärkeää tämä on niillä alueilla, jotka on todettu tärkeiksi vedenhankinnan kannalta. Pohjavesialueille ei tule sijoittaa lainkaan riskitoimintoja (teollisuutta, vaarallisia aineita sisältäviä varastoalueita, kaatopaikkoja, uusia hautausmaita ja/tai ampumarata-alueita), ja pohjaveden suojaukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota muun muassa teiden varsilla. Lisäksi pohjavesialueille ei pääsääntöisesti tulisi kaavoittaa uusia asuinalueita tai teitä (Aittola 2015).

Visioalueen pohjavesialueet muodostuvat useimmiten useista kallioperän kynnysten rajaamista pohjavesialueista. Siksi rakentamisen yhteydessä tehtävät louhinnat voivat muuttaa pohjaveden virtausoloja ja siten myös pohjaveden laatua. Pohjavesialueilla rakentamisen myötä kasvava päällystetyn pinnan määrä voi vähentää merkittävästi pohjavedeksi suodatuvan veden määrää ja laskea pohjaveden pintaa.

POKE:N VESISTÖJEN VISIO 2050

Vuonna 2050 alueen vesistöt ovat hyvässä ekologisessa tilassa ja niiden virkistyskäyttöarvot ja luonnon monimuotoisuus on turvattu. Hyvässä tilassa olevat vesistöt lisäävät merkittävästi alueen houkuttelevuutta ja viihtyisyyttä. Alueen runsaat ja monipuoliset vesistöt on hyödynnetty alueen suunnittelussa siten, että ne luovat asuinalueille vesistönläheistä identiteettiä ja ovat kiinteä osa ihmisten lähiympäristöä. Alueen vesistöt tarjoavat alueen asukkaille monipuoliset virkistyskäyttömahdollisuudet lähivirkistyksestä ja uimarannoista erämaaretkelyyn. Vesistöjen hyödyntämisen ohella on kuitenkin varmistettu vesistöjen tilatavoitteiden saavuttaminen. Vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta on vähennetty tehokkaalla ja oikein kohdennetulla hulevesien laadullisella käsittelyllä, keskitetyn jätevesiviemäröinnin laajentamisella, jättämällä riittävät rakentamattomat vyöhykkeet vesistöjen ympärille sekä tehostetulla maatalouden vesien suojelella. Virtavesien ekologista tilaa on parannettu muun muassa varmistamalla riittävät alivirtaamat ja eliöstön kulkumahdollisuudet.

Viheralueet

Velskolan järviselänne on ollut pitkään pääosin asumatonta ja siellä on harjoitettu eränkäyntiä jo esihistoriallisista ajoista lähtien. Ympäröiviä metsiä on sittemmin käytetty myös karjan laiduntamiseen. Bodominjärven laaksotasangon viljelysten ja asutuksen ympäröivät suuret järvet Bodominjärvi ja Matalajärvi mainitaan nimeltä jo keskiajalla. (Paikkala 1992) Viime aikoina puisto- ja pihastutukset ovat tuoneet oman lisänsä Espoon kasvilajistoon (Helimäki 2008).

Visioalue sijoittuu järvirikkaalle alueelle. Alueen erämaiset metsä- ja järviselänteet muodostavat etelään suuntautuvan kiilan. Nuuksion Pitkäjärven seutu on jylhää ja sitä on sen vuoksi kutsuttu Espoon Sveitsiksi (Paikkala 1992). Espoon korkein kohta sijaitsee visioalueen luoteisosassa Velskolassa. Mustakorven kallio Saarijärven lounaisrannalla sijaitsee 114,2 metrin korkeudella merenpinnasta (Helimäki 2008).

Kasvillisuus levittäytyi Espoon alueelle maan paljastuessa veden alta viimeisen jääkauden jälkeen. Lämpötilan nousu mahdollisti varpu- ja ruohovaltaisen kasvillisuuden monipuolistumisen muun muassa koivulla, männyllä ja jaloilla lehtipuilla. Ilmaston viileneminen jälleen noin 5000 vuotta sitten hyödytti havupuita ja mänty ja kuusi valtasivat alaa.

Kangasmetsä- ja suokasvillisuus ovat edelleen vallitsevana alueen kasvillisuudessa. Kallioselänteiden havumetsät muodostavat laajoja yhtenäisiä metsäalueita erityisesti Velskolan, Nuuksion ja Kunnarlan alueella. Laajimmat lehtoalueet Espoosta puuttuvat, mutta lehtoa ja lehtomaista kangasta esiintyy eripuolilla visioaluetta muun muassa puronotkoissa ja isompien vesistöjen Nupurinjärven ja Bodominjärven varsilla. (Helimäki 2008) Espoo luetaan hemiborealiseen kasvillisuusvyöhykkeeseen (Ib), jolla viihtyvät monet vaateliat lehtimetsien lajit muun muassa pähkinäpensas, tammi ja metsälehmus. Hemiboreaalinen vyöhyke tarjoaa parhaat edellytykset myös hedelmäpuiden ja puuvartisten koristekasvien kasvattamiseen (Ilmatieteen laitos 2015).

Visioalueesta on suota vajaat 1000 hehtaaria (noin 5 % alueesta). Soita ja turvekerrostumia on syntynyt maankohoamisen, metsämaan soistumisen ja järvien umpeenkasvun seurauksena. Suurin osa on puustoista suota, joista laajimmat edustavat erilaisia suotyyppejä rehevistä korvista karumpiin rämeisiin. Jonkin verran esiintyy myös puuttomia soita ja soistumia.

Kuva. Metsien esiintyminen visioalueella. (Corine Land Cover 2006)

Kasvillisuusvyöhykkeisiin ja kasvillisuuteen vaikuttavat keskeisesti muun muassa lämpötila ja sademäärät. Maaston kohoamisella rannikolta sisämaan suuntaan (niin sanottu rannikkoefekti) on huomattava vaikutus sateisiin. Nuuksion ylänköalue on Lohjanharjun ohella maamme sateisinta aluetta. Vuotuinen sademää-

rä kohoaa jopa yli 700 mm:iin. Nupurissa on mitattu maamme suurin vuotuinen sademäärä 1109 mm vuonna 1981. Myös vuorokauden sademäärän ennätys on mitattu Espoossa 21.7.1944, kun Lahnuksessa satoi 198 mm. (Kersalo & Pirinen toim. 2009)

Espoon kaupungin metsät

Nykyään lähes 60 % visioalueesta on metsää. Alueen metsäalasta pääosa on yksityisomistuksessa. Espoon kaupungin omistamia metsäalueista on vajaa kolmannes, mikä on noin puolet Espoon kaupungin koko metsäomaisuudesta. Kehä III:n pohjoispuolisella alueella Espoon kaupungin metsissä yleisin metsätyyppi on tuore kangas ja yleisin puulaji on mänty. Erityispiirteinä kaupungin metsissä ovat vierasperäiset istutetut havupuut kuten kontortamänty, serbiankuusi ja lehtikuusi. Espoon metsäkuvioista huomionarvoisa määrä on runsaspuustoisia eli niiden runkotilavuus yli 300 m³/ha. Lisäksi vanhempia metsiä on tavanomaista enemmän, kuvioista noin viidennes on yli 100-vuotiaita. Kaksi kolmasosaa on luokiteltu uudistuskypsiksi tai varttuneiksi kasvatusmetsiksi kun taas nuoria taimikoita ja aukeita alueita on pari prosenttia. (Ramboll 2015)

Vilkas virkistyskäyttö näkyy taajamametsien maapohjassa erityisesti asutuilla tai muutoin käytetyillä alueilla. Metsänpohjan kuluneisuutta on kartoitettu Kehä III:n pohjoispuolisissa Espoon omistamissa metsissä. Laajimmat kuluneet alueet havaittiin Kulmakorven ja Ämmäsuon ympäristössä, jossa ne johtuvat muun muassa erilaisesta harrastustoiminnasta kuten motocross-ajosta. Espoon kaupungin omistamat metsät pyritään säilyttämään elinvoimaisina ja arvokkaina virkistys- ja ulkoilumetsinä ottaen huomioon myös monimuotoisuus- ja suojelunäkökohdat. Espoossa tavoitteena on, että vanhempia metsiä olisi suhteellisesti enemmän, sillä niiden maisema-arvo on suurempi kuin taimikoilla. Taajamametsien jatkuvuuden ja elinvoimaisuuden takia metsissä tulee olla tasapainoisesti myös taimikoita ja nuoria metsiä. (Espoon kaupunki 2014) Erityisesti pohjoisosissa Espoon omistamilla alueilla on arvioitu olevan paljon vanhoja ja huonokuntoisia metsiä. Näiltä alueilta on löydetty vastaavasti metsälain ja METSO-ohjelman mukaisia arvokkaita luontokohteita. (Ramboll 2015)

Metsätalous

Visioalueella harjoitetaan myös metsätaloutta. Aktiivisessa metsätaloustyössä olevien metsien tarkka ala ei ole tiedossa, mutta lupaa metsänhoitotoimpiteisiin on haettu viime vuosina yhteensä noin 15 % metsäalasta (Suomen metsäkeskuksen metsänkäyttöilmoitukset 2007–2014). Niistä valtaosa on haettu yksityisomistuksessa oleviin metsiin. Espoon omistamia metsiä hoidetaan virkistysmetsinä, metsätaloutta niissä ei harjoiteta.

Keskeiset luontokohteet

Visioalueella esiintyy pääasiassa pienialaisia luontokohteita (kuva). Laajimmat yhtenäiset luontokokonaisuudet sijoittuvat Bodominjärven ympäristöön sekä Lakistoon ja Lahnuksen. Luontoarvojen säilyttämiseen liittyvää keskeistä erityislainsäädäntöä ja sen sitovuutta maankäytön suunnittelussa on käsitelty kuvassa sivulla 51.

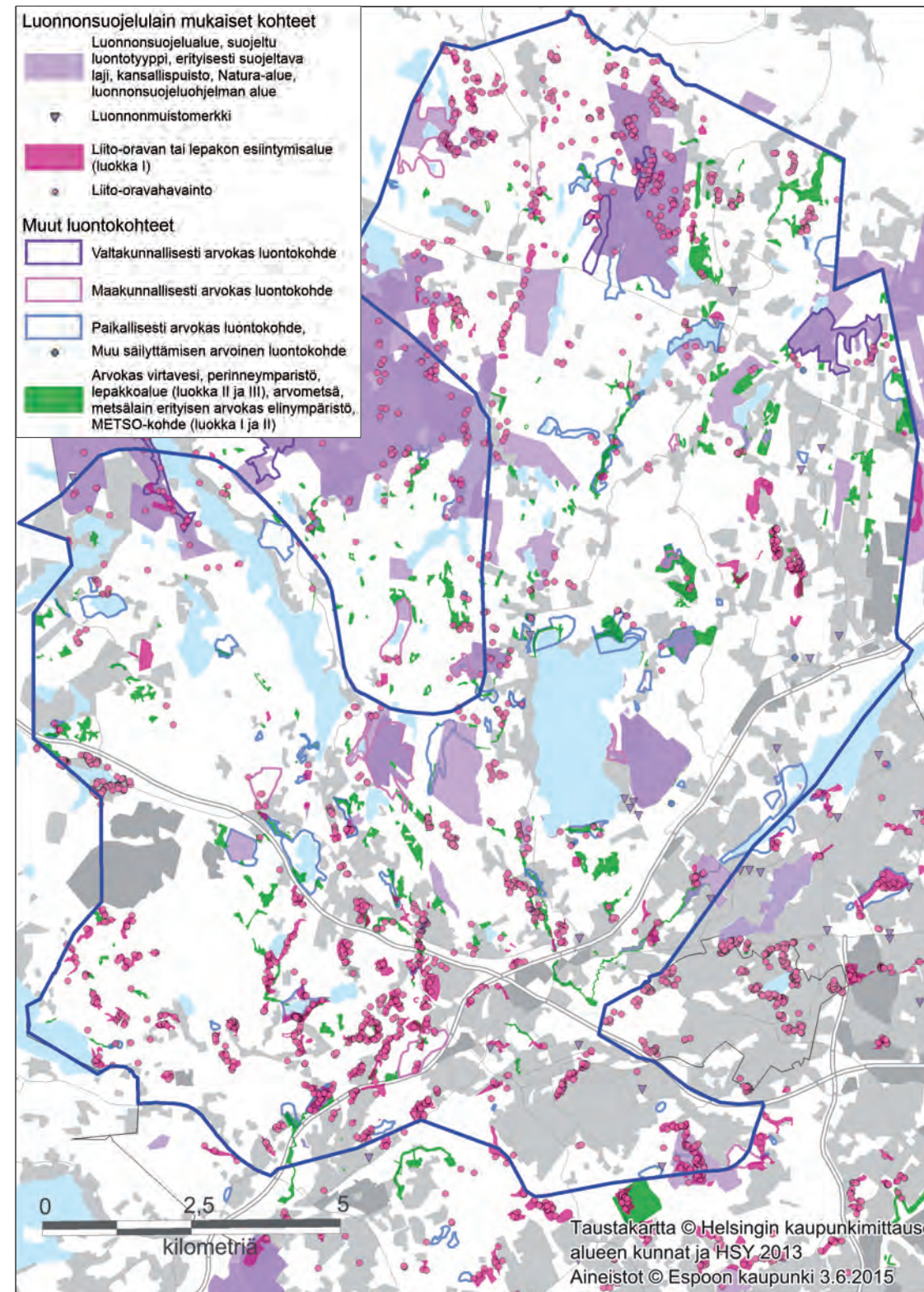
Kaikkien luonnonsuojelulain mukaisten alueiden ala on yhteensä 1600 hehtaaria eli noin 9 % visioalueen alasta. Se on suhteessa hiukan suurempi osuus kuin koko Espoossa. Visioalueen luonnonsuojelulain mukaisista alueista hiukan yli puolet on yksityisiä luonnonsuojelualueita. Nuuksion kansallispuisto on pääosin visioalueen ulkopuolella, mutta osia siitä sijoittuu Ketunkorven länsipuolelle Pyykorpeen, Matalajärvelle sekä Saarijärven eteläpuolelle. Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvia Natura-alueita ovat näiden ohella Tremanskärr ja Hakjärvi ympäristöineen.

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen valtakunnallisista luonnonsuojeluohjelmista. Ohjelmiin sisällytetyt alueet on tarkoitus perustaa lailla tai asetuksella luonnonsuojelualueiksi. Visioalueelle sijoittuvat muun muassa lintuvesien suojeluohjelmaan kuuluva Matalajärvi sekä vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluvat Luukkaan ja Pirttimäen aarnialueet. Kaikista visioalueen suojeluohjelmiin sisältyvistä kohteista on perustettu luonnonsuojelualueita.

Visioalueella esiintyy lisäksi lukuisia pienialaisia luonnonsuojelulain mukaisia kohteita. Suojelluista luontotyypeistä yleisimpiä ovat pähkinäpensaslehdot, erilaiset jalopuumetsät sekä lehmusmetsät. Erityisesti suojeltavista lajeista alueelta löytyy Miilukorven purohyrräesiintymä. Luontodirektiivin liitteen IV a tiukasti suojelluista lajeista visioalueelta on löydetty muun muassa kirjojervakkoperhonen, lepakkolajeja, viitasammakko ja liito-orava. Suojelluista luonnonmuistomerkkeistä visioalueelta löytyy yksittäisiä suojeltuja puita tai puuryhmiä sekä Suvelan hiidenkirnu Mössenkärrin itäpuolella. Metsälain erityisen tärkeistä elinympäristöistä alueella esiintyy puronvarsia, soita ja vähäpuusoisia kallioita.

Lainsäädännön ohella maankäytön suunnittelua velvoittavat kansainväliset sopimukset kuten Euroopan lepakoidensuojelusopimus (Eurobats), Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus sekä Yleissopimus Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta (Bernin sopimus) (Metsähallitus 2014).

Visioalueella esiintyy myös muita luontoarvoja, joiden säilyttäminen maankäytön suunnittelussa on suositeltavaa, mutta vapaaehtoista. Alueella esiintyvät arvokkaat perinneympäristöt ovat pääosin entisiä peltoja, laitumia ja niittyjä. Arvokkaista virtavesikohteista suurin osa sijaitsee Glomsin, Glimsin ja Gumbölenjoen koskissa sekä niiden sivu-uomissa.

Kuva. Keskeiset luontokohteet visioalueella.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman mukaiset METSO-kohteet on inventoitu Kehä III:n pohjoispuolisista kaupungin omistamista metsistä. Inventoiduista alueista noin 20 % (noin 450 ha) todettiin kuuluvan METSO:n mukaisiin alueisiin. Rungaslahopuuston määrä oli yleisin kriteeri. Sen lisäksi löydettiin muun muassa monimuotoisuudelle merkittäviä metsäisiä kallioita, jyrkänteitä ja louhikoita sekä soita. METSO-kohteita esiintyy erityisesti Mynttilän-Gumbölen, Nupurin, Kakarlammen ympäristön, Brobackan, Kolmirannan ympäristön, Kunnarlan, Velskolan, Kalajärven, Lahnuksen ja Örkkiniityn alueella. Noin kolmasosa kaupungin METSO-alueista kuuluu luokkaan I, jotka ovat rakennepiirteiltään tai lajistoltaan monimuotoisuudelle selvästi merkittäviä metsäkohteita. (Ramboll 2015)

Espoon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi todetuista luontokohteista valtaosa sijaitsee visioalueella. Niistä suurin osa on soita kuten Pitkäsuo, Kotalammensuo ja Teirinsuo-Vitmosen.

Kuva. Liito-orava. (Espoon kaupunki)

Kuva. Purohyrrä. (Espoon kaupunki)

Maankäytön suunnittelua ohjaava lainsäädäntö luontoarvojen säilyttämiseksi

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee yleiskaavalle sisältövaatimukset (MRL 39§), joiden kautta tärkeät luontoarvot tulevat turvatuksi yleiskaavan ohjaustavoitteen ja tarkkuuden edellyttämällä tavalla. MRL 197§:ssä on erikseen säädetty luonnonsuojelulain noudattamisesta viranomaispäätöksiä tehtäessä.

Luonnonsuojelulaki ja -asetus

5 §: Kaikkien luonnonvaraisten luontotyyppien ja eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen on pyrittävä.

Luonnonmuistomerkki 27 §: Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu vastaava luonnonmuodostuma voidaan mm. kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon vuoksi määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomerkiksi. Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty.

Suojeltu luontotyyppi 29 §: Luontotyypeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

Uhanalainen laji 46 §: Asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Lajit on lueteltu luonnonsuojeluasetuksessa.

Uhanalaisten lajien suotuisa suojelutaso tulee säilyttää.
Silmälläpidettävä laji: eliölaji, jonka populaatio on taantunut tai huomattavan harvalukuinen ja on vaarassa joutua uhanalaiseksi.

Erityisesti suojeltava laji 47 §: Asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishäly on ilmeinen. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Luontodirektiivin liitteen IV a laji 49 §: Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Luonto- ja lintudirektiivin muu laji 47 §: Luontodirektiivin liitteen II, lintudirektiivin liitteen I sekä lintudirektiivin 4 artiklan 2. kohdan eli tiettyjen säännöllisesti esiintyvien muuttavien lajien osalta suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Luonnonsuojelulain mukaiset kohteet tulee ottaa huomioon kaikessa kaavoituksessa.

Vesilaki

Suojeltu vesistö 11 §: Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven, lähteen, noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

Vesilain mukaiset kohteet tulee ottaa huomioon kaikessa kaavoituksessa.

Metsälaki

Erityisen tärkeä elinympäristö 10 §: Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi. Niiden ominaispiirteet on lueteltu 10 §:ssä.

Metsälakia sovelletaan oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella vain maa- ja metsätalouteen sekä virkistykseen osoitetuilla alueilla.

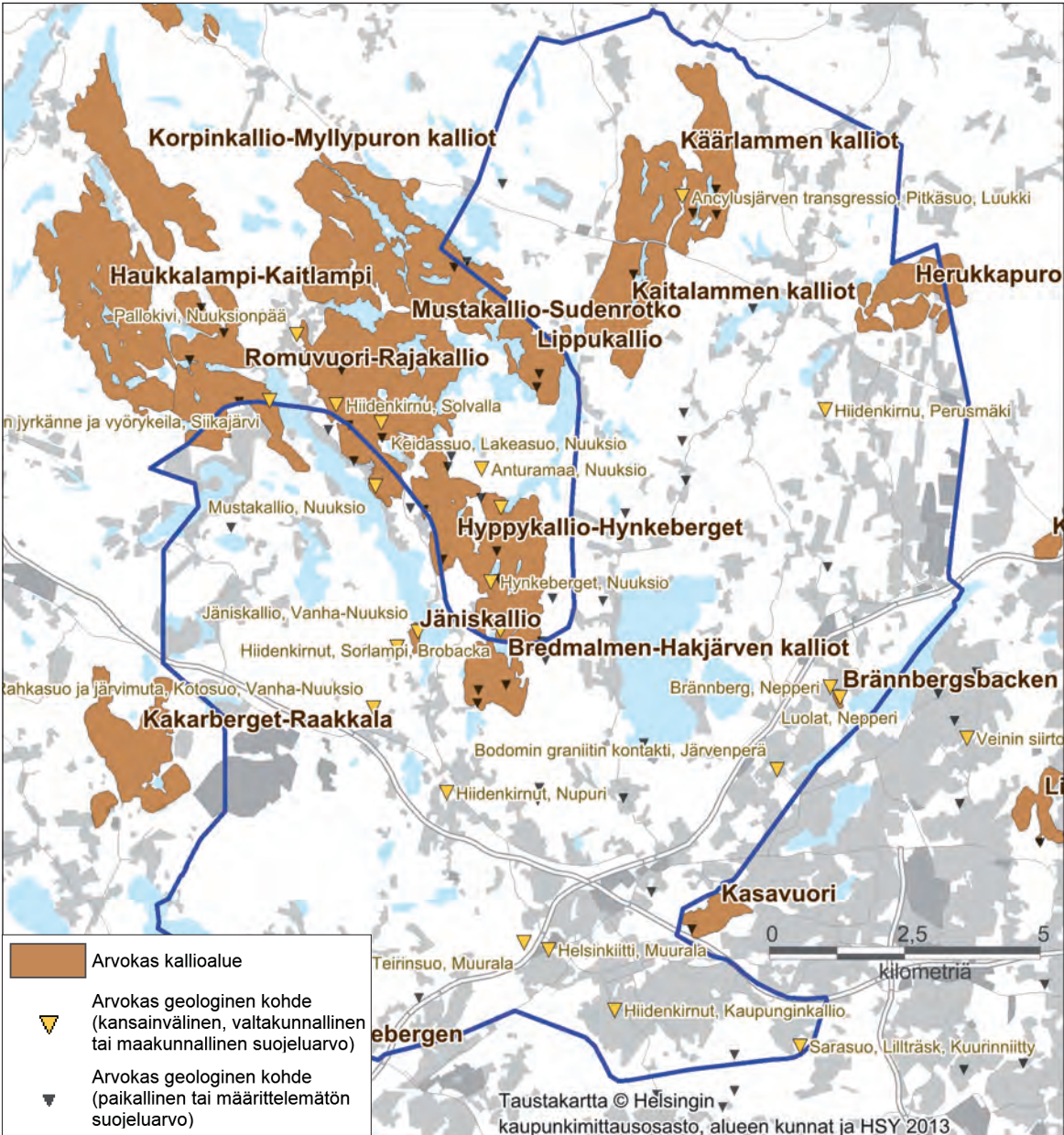
Kuva. Keskeinen lainsäädäntö luontoarvojen säilyttämiseksi maankäytön suunnittelussa.

Arvokkaat kallioalueet

Visioalueesta suhteellisen runsas osuus on kallioalueita. Luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaiksi arvotettuja kallioalueita esiintyy visioalueen pohjoisosissa ja Nuuksion Pitkäjärven tuntumassa. Laajimmat kallioalueet, Käärlammen kalliot, Kaitalammen kalliot, Herukkapuro ja Bredmalmen-Hakjärven kalliot, ovat suojeluarvoltaan arvokkaita kallioalueita (luokka 4, asteikko 1–7). Näillä kallioalueilla on biologisia, geologisia tai maisemallisia arvoja, joilla on valtakunnallista tai muutoin huomattavaa merkitystä luonnonsuojelun kannalta. (Husa & Teeriaho 2004)

Geologisesti arvokkaita kohteita sijaitsee etenkin Nuuksion lähistöllä ja visioalueen pohjoisosassa. Kohteisiin lukeutuvat muun muassa valtakunnallisesti arvokas Jäniskallio kalliomaalauksineen, maakunnallisesti arvokas helsinkiitti Mikkellässä, luolat, hiidenkirnut sekä Ancyclusjärven muinainen rantaviiva, joka sijaitsee Käärmelammen kallioilla 60–66 metrin korkeudella merenpinnasta. Geologisten kohteiden maisemallinen arvo on yleensä suuri ja niillä voi olla myös opetuksellista arvoa.

Luontoarvoiltaan maisemakuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttämien voi edellyttää erilaisia hoitotoimia. Arvojen säilyttäminen on otettava huomioon eri suunnittelutasoilla sekä alueiden hoidossa, käytössä ja ylläpidossa.

Kuva. Arvokkaat kallioalueet ja geologiset kohteet. (Espoon kaupunki)

Kuva. Jäniskallio Nuuksion Pitkäjärvellä. (Espoon kaupunki)

Kuva. Kotalammensuo Vanha-Nuuskion alueella. (Espoon kaupunki)

Ekologinen verkosto

Ekologinen verkosto rakentuu luonnon ydinalueista ja niitä yhdistävistä ekologisista yhteyksistä. Ekologiset ydinalueet koostuvat pääosin laajoista metsäisistä alueista ja suojelualueista. Ekologinen verkosto toimii eläinten säännöllisinä kulkuväylinä ja mahdollistaa myös kasvilajiston leviämisen ja on siten tärkeä populaatioiden geneettisen vaihdon kannalta. (Lammi & Routasuo 2013)

Visioalueella tai sen läheisyydessä sijaitsevia ekologia ydinalueita ovat Nuuksion kansallispuisto sekä Pohjois-Espoon laajemmat metsäalueet muun muassa Velskolassa, Lakistossa ja Luukissa. Ne lukeutuvat myös pääkaupunkiseudun viherkehään, joka ulottuu Porkkalasta Östersundomiin.

Espoon ekologiset yhteydet voidaan jakaa maakunnallisiin ja paikallisiin yhteyksiin. Pääkaupunkiseudulla ei ole valtakunnallisesti tärkeitä ekologia yhteyksiä alueen rakentuneisuuden vuoksi. Maakunnalliset yhteydet mahdollistavat eläinten levittäytymisen seudullisesti tärkeiden elinympäristöjensä välillä sekä uusille elinalueille myös kuntarajojen yli. Paikallisilla yhteyksillä tarkoitetaan eläinten päivittäiseen liikkumiseen käyttämiä reittejä, jotka voivat sisältää metsätalousalueita ja rakentamisalueiden väleissä olevia kapeampia viherreittejä.

Visioalueen maakunnallisten ekologisten yhteyksien pääsuunnat ovat yhteydet keskuspuistosta Espoonkartanoon ja Kirkkonummen suuntaan, Nupurinlaakson ja Karhusuon kautta Nuuksion suuntaan sekä Velskolan, Lakiston ja Lahnuksen kautta naapurikuntiin. Mankinjoen, Espoonjoen ja Vantaajoen vesistöt, Pitkjärven, Velskolan Pitkjärven ja Nuuksion Pitkjärven rannat sekä muut pienemmät vesistöt toimivat luontaisina kulkureitteinä. (Hirvensalo 2014) Tremanskärren ja Lakiston Pitkäsuon kautta kulkevat ekologiset yhteydet pohjoiseen ja koilliseen. Näkinmetsä ja Nupurinjärven rannat toimivat ekologisina askelkivinä rannikolta sisämaahan. (Lammi & Routasuo 2013)

Ekologisina yhteyksinä toimivat metsäiset reitit, reunavyöhykkeet, joenuomat ja muut virtavedet sekä metsä-peltomosaiikin muodostamat yhteydet. Myös väljillä, puutarhamaisilla pientaloalueilla on merkitystä ekologisina yhteyksinä.

Ekologisten yhteyksien laatu ja mitoitus ovat sen toimivuuden kannalta keskeisiä tekijöitä. Monipuolinen elinympäristöjen valikoima on ekologisen verkoston toimintaedellytys. Yhteydet voivat koostua toimivuudeltaan eritasoisista osista, kuten eri-ikäisistä metsistä, pienistä peltoalueista ja niityistä. (Väre & Krisp 2005)

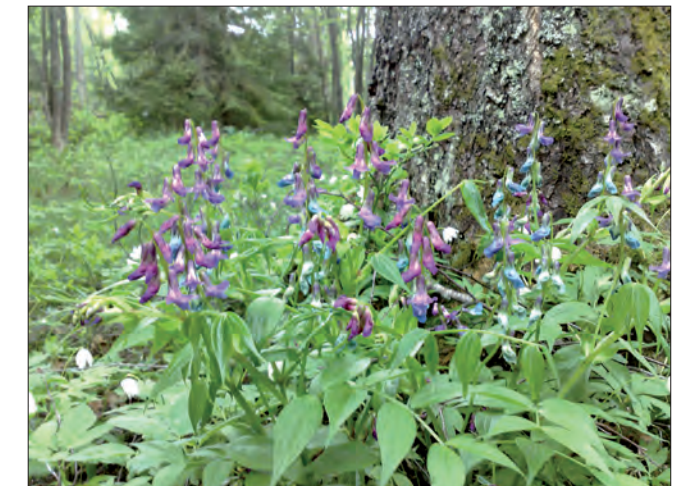
Paikallisten yhteyksien laadulliset tarpeet vaihtelevat lajiryhmittäin ja lajeittain (Lammi & Routasuo 2013). Liito-oravan kannalta ydinalueen ja riittävän elinympäristön säilyttäminen sen yhteydessä sekä puustoisten yhteyksien toimivuuden ylläpitäminen ovat keskeisiä seikkoja. Lepakoilla lisääntymis- ja levähdyspaikkoina toimivat luolat, kallioiden, kivien ja puiden kolot tai onkalot sekä vanhat rakennukset. Lepakot ruokailevat ja liikkuvat tyypillisesti ranta-alueilla ja metsiköissä. Erityisesti siipat (viiksi- ja isoviiksisiiipat) välttävät laajoja aukeita, mutta lajikohtaisia eroja on muun muassa valaistuksen siedossa ja avointen alueiden käytössä. Pohjanlepakot sietävät niitä paremmin kuin siipat.

Ekologisen yhteyden leveyden tulee olla riittävä, jotta yhteys ei jäisi pelkäksi häiriöherkäksi reuna-alueeksi. Asutuksen häiriövaikutus on yleensä voimakkaampi kuin ulkoilureitillä. Reunavaikutuksen on todettu häviävän 200 metrin päässä asuinalueesta. Noin 100 metrin päässä asutuksesta vaikutuksen on todettu olevan sama kuin puutarhamaisella pientaloalueella. Haja-asutusalueella ekologisen yhteyden mitoitus-suositukseksi on todettu 400–1000 metriä. Toimivan ekologisen yhteyden minimi on määritelty 250–300 metriin. Yhteys voi kaventua paikoin, mutta kapeikko ei saa olla leveyttään pidempi. (Väre & Krisp 2005) Lajikohtaisia suosituksia voi olla myös ekologisen yhteyden sopivasta pituudesta kuten liito-oravan elinympäristöjen välisen yhteyden enimmäispituus noin 750 m ja dispersaaliyhteyden enimmäispituus noin 1800 m (Ympäristötutkimus Yrjölä 2014).

Rakennetummilla alueilla vaarana on yhteyksien kapeeneminen, viheralueiden pirstoutuminen ja viheralueiden erkaantuminen toisistaan. Ekologisten yhteyksien toimivuuden kannalta paras ratkaisu kaupunkialueilla olisi tiivistää olemassa olevaa rakennuskantaa ja säilyttää riittävän leveitä rakentamattomia viheryhteyksiä. Myös suuret väylät, melu- ja riista-aidat voivat estää tehokkaasti eläinten kulun. Pohjois- ja Keski-Espoossa yhteyksien pullonkauloja on tunnistettu muun muassa Turunväylällä Nupurinjärven kohdalla sekä Kehä III:n varressa. (Hirvensalo 2014)

POKE:N VIHERALUEIDEN VISIO 2050

Visioalueella säilytetään riittävän laajat viheralueet ja etenkin ekologisesti merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet säilytetään yhtenäisinä. Alueen viher rakenne, luontoarvot, ekologiset yhteydet, järvet ja virtavedet sekä niiden monimuotoisuus turvataan. Keskeiset luontoarvot tunnistetaan ja alueella säilytetään seudullisesti tärkeät viheraluekokonaisuudet sekä toimivat yhteydet seudulliseen viheralueverkkoon. Keskeisten yhteyksien jatkuvuuden kannalta tärkeät kehittämiskohteet tunnistetaan. Alueiden monikäyttöä muun muassa luonnonsuojelun, virkistys- ja muiden ekosysteemipalveluiden tuotannossa kehitetään. Virkistyskäyttöä ohjataan laadukkaan ulkoilureitin erityisesti kulutukselle herkempien kohteiden läheisyydessä. Ulkoilumetsien hoidossa pyritään metsäluonnon moninaisuuden ja metsien elinvoimaisuuden säilymiseen. Metsätalouden toimintaedellytykset yksityismailla säilytetään.

Kuva. Kevätlinnunherne. (Espoon kaupunki)

Kuva. Suoneidonvaippa, Luukki. Laji on harvinaistunut ja luokiteltu vaarantuneeksi. (Espoon kaupunki)

LIIKENNE JA LIIKKUMINEN

HELSINGIN SEUDUN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA (HLJ 2015)

NYKYISET JOUKKOLIIKENTEN PALVELUT

NYKYINEN AJONEUVOLIIKENTEN VERKKO

HENKILÖAUTON OMISTUS

TULEVAISUUDEN LIIKENNE JA LIIKKUMINEN

POKE:N LIIKENNEVISIO 2050

TIE- JA RAUTATIELIIKENTEN HIUKKASPÄÄSTÖT

TIE- JA RAUTATIEMELU VISIOALUEELLA

LENTOMELU

LIIKENNE JA LIIKKUMINEN

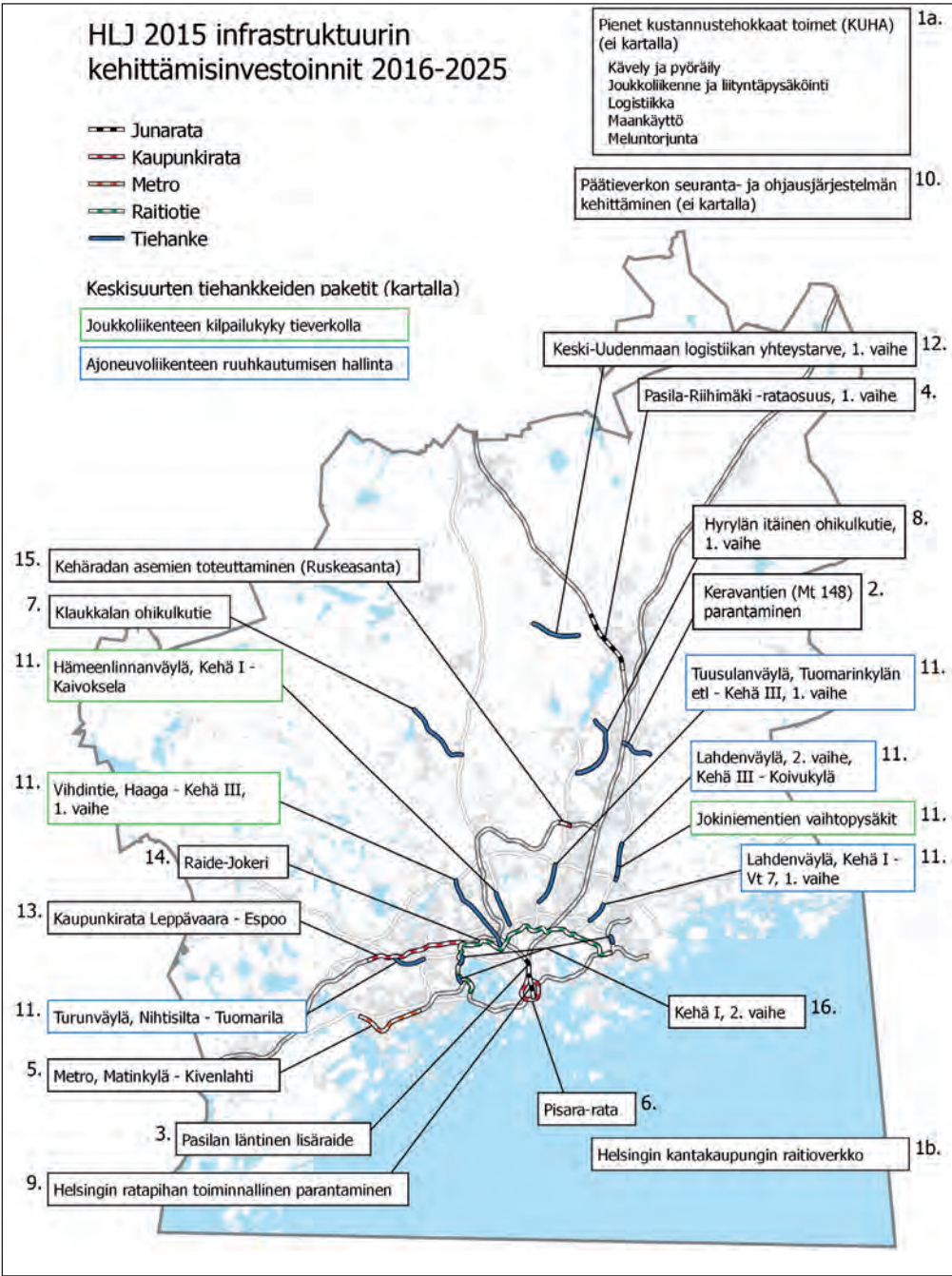
Helsingin seudun liikennejärjestelmä-suunnitelma (HLJ 2015)

HLJ 2015 on strateginen, liikennejärjestelmää kokonaisuutena tarkasteleva suunnitelma, jonka avulla varmistetaan liikenteen toimivuus myös tulevaisuudessa Helsingin seudun 14 kunnan alueella. Suunnitelman valmistelua on ohjannut HLJ -toimikunta, jossa ovat edustettuina kunnat ja valtio. Suunnitelma ja siihen sisältyvä HLJ 2015 -strategia hyväksyttiin HSL:n hallituksessa 3.3.2015.

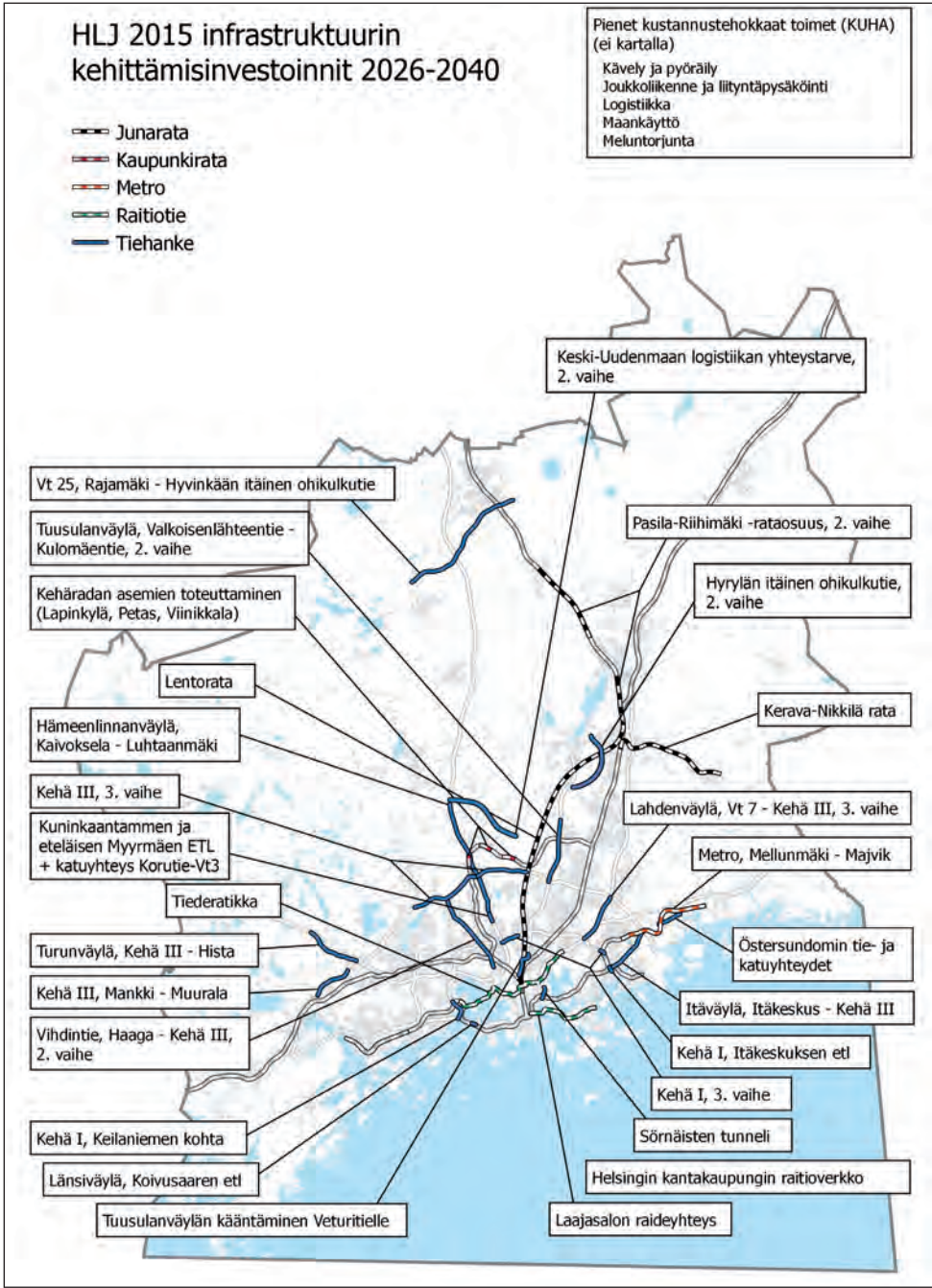
HLJ 2015:n valmistelussa on hyödynnetty useita osaselvityksiä sekä arvioitu vaikutuksia useissa valmisteluvaiheissa. Työssä on huomioitu edellisen HLJ 2011 -suunnitelman päätöksen jälkeen toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, päätökset ja linjaukset. Tärkeimpiä näistä ovat valtioneuvoston liikennepoliittinen selonteko, Helsingin seudun MAL (maankäyttö, asuminen, liikenne) -yhteistyö ja MAL -aiesopimus 2012–2015, Uudenmaan maakuntakaava ja sen uudistaminen sekä muut valtakunnalliset ja seudulliset lähtökohdat ja tavoitteet. Suunnittelun loppuvaiheessa on huomioitu myös valtion ja kuntien välinen sopimus suurten infrahankkeiden ja asumisen edistämiseksi (neuvottelutulos 25.8.2014).

HLJ 2015 -suunnitelman linjausten mukaan toimiva liikennejärjestelmä turvaa sujuvat ja monipuoliset liikkumismahdollisuudet, vähentää liikenteen haittoja ja edistää seudun kilpailukykyä. Kasvavalla seudulla tämä edellyttää joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn palvelutason nostoa. Lisäksi tulee hyödyntää tehokkaasti informaatio- ja ohjauskeinoja sekä huolehtia logistiikan tarpeista ja tieliikenteen toimivuudesta. Ajoneuvoliikenteen ja polkupyörien liityntäpysäköintiä kehitetään ja uudistetaan liityntäpysäköinnin kustannusten vastuunjakoa. Ajoneuvoliikenteen hinnoittelua selvitetään.

Tavoitteena on ohjata väestön kasvusta johtuva liikumistarpeen lisääntyminen joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn. Kun rakentaminen keskitetään hyvien joukkoliikenneyhteyksien varteen ja liikenteen solmukohtiin sekä suositetaan täydennysrakentamista, kaupunkirakenne tiivistyy. Tämä tukee kestävästä liikumisesta sekä vähentää liikkumistarvetta ja tieliikenteen kasvupaineita ja parantaa siten elinkeinoelämän kuljetusten toimivuutta. HLJ 2015 -suunnitelma on liikenteen osalta lähtökohta seuraavan MAL -aiesopimuksen 2016–2019 neuvotteluun.

Kuva. HLJ 2015 infratraktuurin kehittämisinvestoinnit 2016–2025.

Kuva. HLJ 2015 infratraktuurin kehittämisinvestoinnit 2026–2040.

Nykyiset joukkoliikenteen palvelut

Espoon keskuksen ja Kauklahden suuralueiden joukkoliikenne tukeutuu rantarataan ja sitä täydentäviin ja syöttäviin Espoon sisäisiin ja seudullisiin bussiyhteyksiin. Pohjois-Espoon alue puolestaan kuuluu heinäkuussa 2015 liikennöintinsä aloittaneen Vantaan Kehäradan vaikutuspiiriin.

Espoon nykyiset joukkoliikennepalvelut on suunniteltu ja järjestetty noudattaen vuonna 2012 hyväksytyssä ”Joukkoliikenteen suunnitteluohje HSL-liikenteessä” esitettyjä periaatteita. Kultakin alueelta tarjottavan joukkoliikennepalvelun määrään, vuorotiheyteen ja kulkuyhteyksiin vaikuttaa alueen luonne ja sen nykyinen asukas- ja työpaikkatiheys sekä alueen asema Espoon palveluverkossa.

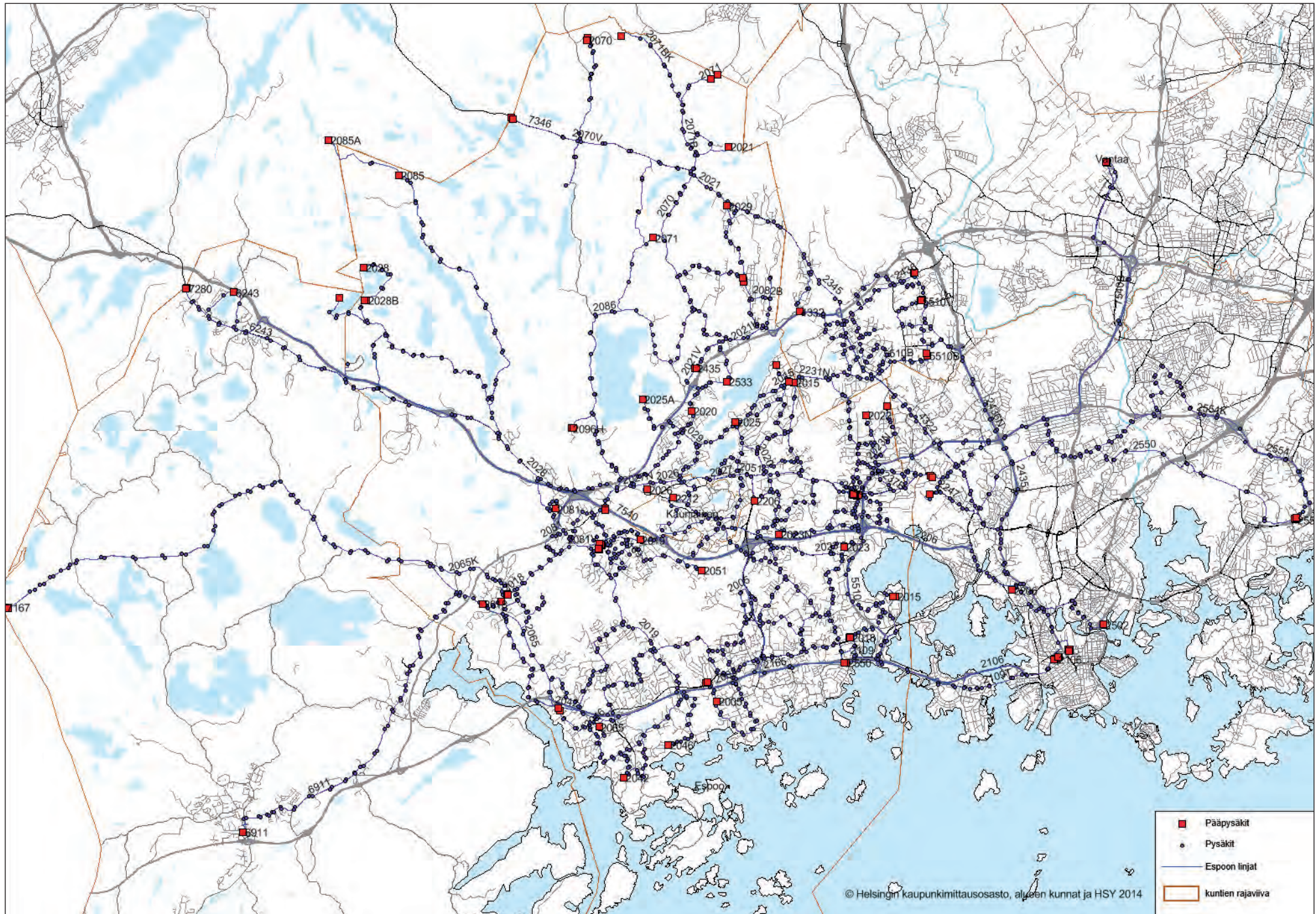
Espoon keskus on yksi Espoon viidestä nykyisestä kaupunkikeskuksesta. Espoon keskuksessa joukkoliikennedytykset ja joukkoliikenteen palvelutarjonta on hyvä. Espoon keskukselta on palveluohjeen mukaisesti hyvät yhteydet Helsingin keskustaan, Espoon muihin kaupunkikeskuksiin (Leppävaara, Tapiola, Matinkylä ja Espoonlahti) ja Espoon eri osiin. Espoon keskusta ympäröivien alueiden kuten Suvelan, Lommilan ja Jorvin joukkoliikenne tukeutuu Espoon keskuksen kautta kulkeviin bussiyhteyksiin.

Tulevaisuudessa kun Espoon kaupunkirata jatkuu Espoon keskuksen tai Kauklahteen asti, Espoon asemalle päätyvien syöttölinjojen määrä tulee lisääntymään merkittävästi. Joukkoliikenneohjeen mukaisena ajatuksena on jo nyt tarjota yhteyksiä ympäröiviltä alueilta omaan aluekeskukseen (tässä Espoon keskuksen) ja aluekeskuksesta rataa ja vahvoja seudullisia bussilinjoja hyödyntäen Helsingin keskustaan.

Joukkoliikenneluokituksessa Kalajärvi on Pohjois-Espoota palveleva paikalliskeskus, jonka palvelutarjonta on alisteinen Leppävaaralle ja Espoon keskukselle. Pohjois-Espoon joukkoliikenne on perinteisesti tukenut Leppävaaran ja Espoon keskuksen johtavien sisäisten bussiyhteyksien lisäksi Vihdintietä pitkin Helsingin keskustaan liikennöiviin seutulinjoihin. Koska Vihdintie on voimakkaasti ruuhkautunut, joukkoliikenne Pohjois-Espoosta Helsinkiin on ollut hyvin hidasta. Vantaan Kehärata ja Martinlaakson asemalle johtavat uudet liityntäyhteydet tuovat elokuusta 2015 alkaen vaihtoyhteyksien muodossa helpotusta tähän ongelmaan. Samalla yhteydet Vantaan suuntaan paranevat merkittävästi.

Kauklahti on Kalajärven tapaan paikalliskeskus. Sen joukkoliikenne on alisteinen Espoon keskukselle ja Espoonlahden keskukselle. Suunnitteluohjeen mukaisesti Kauklahden asemalta on vaihdoton yhteys Espoonlahteen ja Espoon keskuksen. Sijainti rantaradan varressa tarjoaa Kauklahdesta nopean junayhteyden muun muassa Helsingin keskustaan, Espoon keskuksen, Leppävaaraan ja Pasilaan.

Ympäröiviltä alueilta tulee suunnitteluohjeen mukaan järjestää yhteydet Kauklahden ja Kalajärven paikalliskeskukseen sekä alueen luonteesta ja sijainnista riippuen myös niihin kaupunkikeskuksiin, joissa ko. alueen kunnalliset palvelut ovat. Koska asukasmäärät useilla Pohjois- ja Keski-Espoon asuin- ja työpaikka-alueilla ovat pieniä ja koska joukkoliikenteen yhteystarpeet ja kautuvat monille erisuuntaisille bussireiteille, on Kalajärven ja Pohjois-Espoon suuralueiden nykyinen bussiliikenteen vuorotarjonta usein kovin harvaa ja pitkistä etäisyyksistä johtuen yhteydet ovat hitaita.

Nykyinen ajoneuvoliikenteen verkko

Alueen tieverkon rungon muodostavat Turunväylä (vt 1) ja Kehä III (kt 51). Turunväylä Kehä III:sta koilliseen ja Kehä III Turunväylästä itään ovat osa TEN-T ydinverkkoa, joka muodostuu kansainvälisen liikenteen ja logistiikan tärkeimmistä yhteyksistä, joiden palvelutasotavoitteena on erittäin hyvä liikennöitävyys moottoritiemäisissä olosuhteissa. Kehä III on Träskändansolmun ja Bembölensolmun välillä suurten erikoiskuljetusten reitti. Turunväylän nykyinen liikennemäärä alueella on 44 000–63 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa ja Kehä III:n liikennemäärä 26 000–51 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Alueen muita pääkatuja ja -teitä ovat Lapinkyläntie, Espoonväylä, Finnoontie, Nupurintie, Turuntie, Espoontie, Matalajärventie, Koskelontie, Juvankartanon tie sekä Vihdintie.

Lapinkyläntie on seudullinen yhteys Kirkkonummen pohjoisosiin ja Siuntioon. Suurmuuntajareitti kulkee Lapinkyläntien kautta Mankinsolmun länsipuolella. Tien nykyinen liikennemäärä on 6 000–10 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Espoonväylä ja Finnoontie muodostavat tärkeän poikittaisyhteyden Kehä III:n ja Länsiväylän välillä ja sisääntuloreitin Espoon keskukseen. Katujen nykyinen liikennemäärä on 15 000–18 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

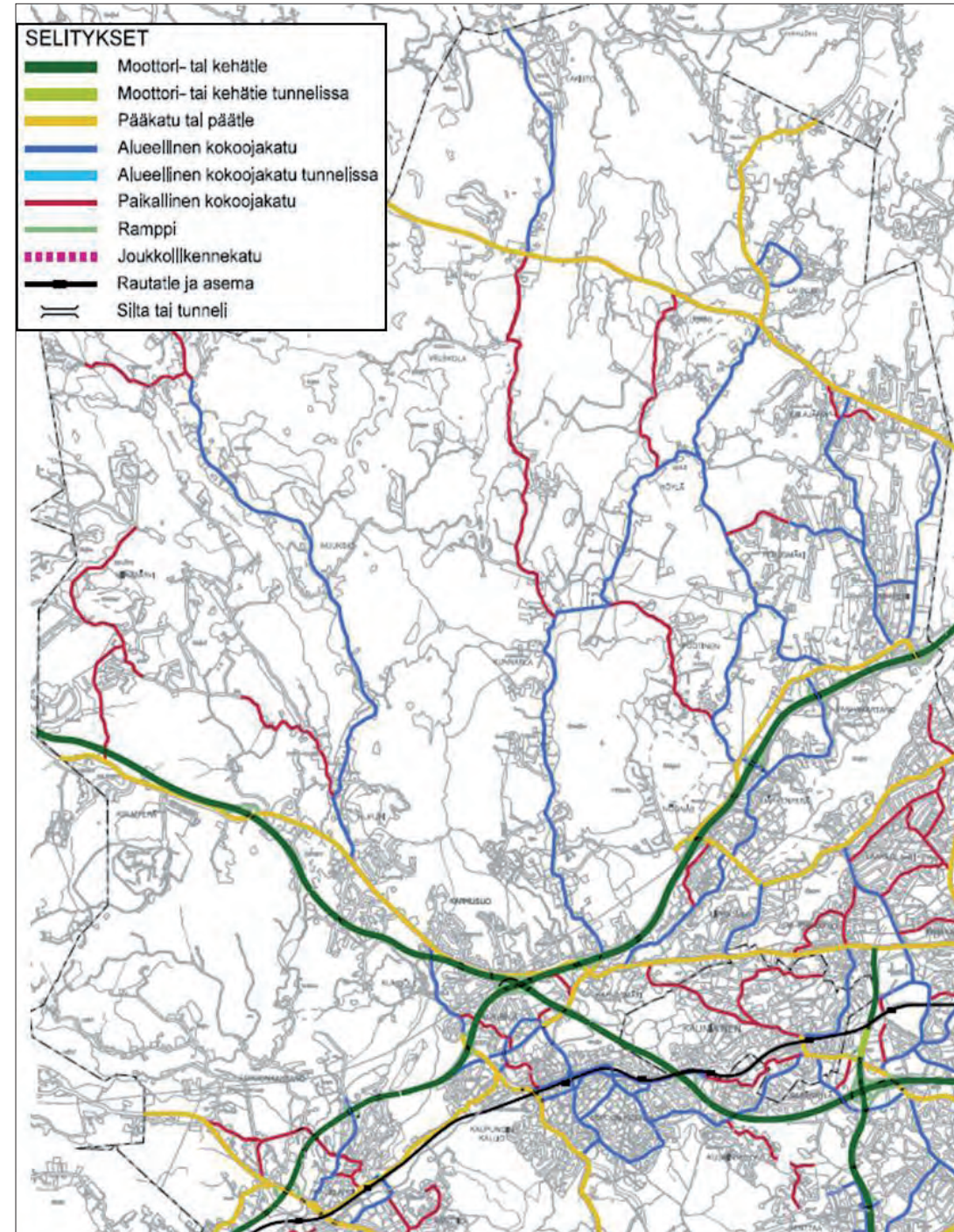
Nupurintie on seudullinen yhteys Kirkkonummen pohjoisosiin ja Vihtiin sekä Turunväylän rinnakkaisyhteys. Nupurintie on suurten erikoiskuljetusten reitti. Tien nykyinen liikennemäärä on 3 000–8 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Turuntie on tärkeä Espoota ja pääkaupunkiseutua yhdistävä väylä ja Turunväylän rinnakkaisyhteys. Turuntie on suurten erikoiskuljetusten reitti. Tien nykyinen liikennemäärä on 9 000–29 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Espoontie on sisääntuloreitti Espoon keskukseen ja Kehä III:n rinnakkaisyhteys. Espoontie on suurten erikoiskuljetusten reitti. Pääkatuosuuden nykyinen liikennemäärä on 17 000–20 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Matalajärventie, Koskelontie ja Juvankartanon tie muodostavat Kehä III:n pohjoispuolisen rinnakkaisyhteyden ja suurten erikoiskuljetusten reitin. Katujen nykyinen liikennemäärä on 3 000–9 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Vihdintie on tärkeä Espoota ja pääkaupunkiseutua yhdistävä väylä sekä seudullinen yhteys Vihtiin. Vihdintie on valtakunnallinen suurten erikoiskuljetusten runkoreitti. Tien Espoon osuuden nykyinen liikennemäärä on 5 000–11 000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

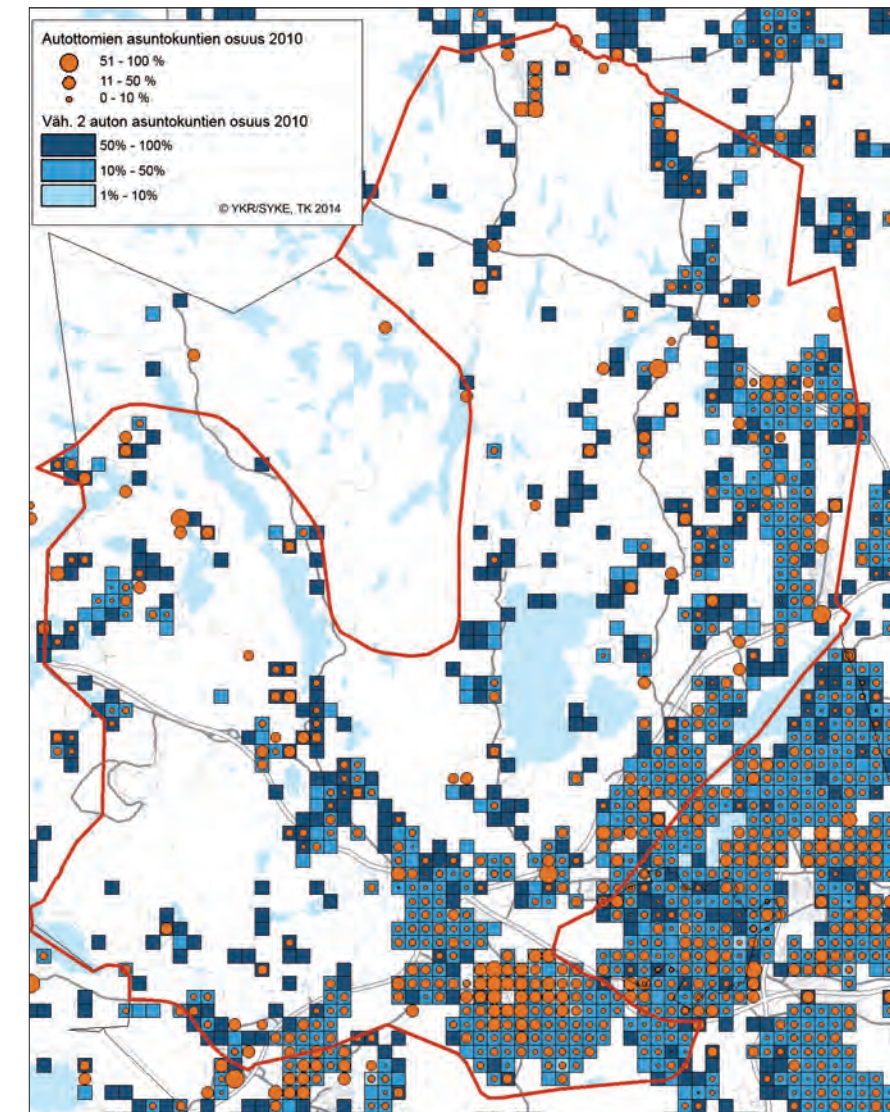

Kuva. Espoon pohjois- ja keskiosien liikenneverkko 2015.

Henkilöauton omistus

Vuoden 2011 lopussa koko Espoon henkilöautotiheys oli 460 henkilöautoa 1 000 asukasta kohti. Pohjois-Espoon henkilöautotiheys on selvästi keskimääräistä suurempi. Keski-Espoossa junaradan läheisyydessä henkilöautotiheys taas on keskimääräistä pienempi.

Mitä paremmat joukkoliikenneyhteydet ovat, sitä pienempi on henkilöautotiheys. Espoon liikennekäytössä olevien henkilöautojen määrä on viimeisten kahdeksan vuoden aikana kasvanut samassa suhteessa kuin asukkaiden määrä. Henkilöautotiheys ei siis enää ole kasvanut. On aikaista sanoa onko kyseessä pysyvä tilanne, koska henkilöauton hankintaan vaikuttaa myös viime vuosien huono taloustilanne. Oletettavaa kuitenkin on, että henkilöautotiheys ei enää kasva kovinkaan paljon. Espoon henkilöautojen määrän kasvu kuitenkin jatkuu, koska asukkaiden määrä kasvaa.

Kuva. Autottomien asutokuntien ja vähintään 2 auton asutokuntien osuus 2010.

Tulevaisuuden liikenne ja liikkuminen

Tulevaisuuden joukkoliikenneverkko ja liityntä-pysäköinti nykyisten suunnitelmien mukaan

Vuonna 2014 laaditun liikenneverkkovision mukaan Keski-Espoossa tulevaisuuden raideliikenteen rungon muodostavat Espoon kaupunkirata (Rantarata) ja Länsirata. Poikittaiset yhteystarpeet voidaan täyttää noin 2030-luvulle asti runkobussilinjastolla. Runkobussilinjasto parannetaan asteittain pikaraitiojärjestelmäksi. Runkoverkko kytkee kaupunkirata- ja metrojärjestelmät yhteen ja parantaa kaupunkikeskusten välisiä liikumistarpeita ja liityntäyhteyksiä.

Espoon keskus on liityntäliikenteen terminaali ja siitä muodostuu useiden joukkoliikenteen runkoyhteyksien solmukohta.

Pohjois-Espoossa joukkoliikenne perustuu bussiyhteyksiin ja syöttöliikenteeseen Kehäradalle.

Liityntäpysäköinti, sekä polkupyörien että henkilöautojen, otetaan huomioon joukkoliikenteen suunnittelussa ja liityntäpysäköintiä lisätään huomattavasti. Kaikille juna- ja metroradan asemille tulee liityntäpysäköintiä. Liityntäpysäköintiä tulee lisäksi useille pikaraitiotien pysäkeille. Bussireiteille tulee myös erillisiä liityntäpysäköintialueita. Bussiliityntäpysäköintialueille on tarpeita ainakin Vihdintien varressa Kalajärvellä, Lahnuksessa ja Juvanmalmilla.

Tulevaisuuden ajoneuvoliikenteen verkko nykyisten suunnitelmien mukaan

Alueen maankäytön lisääntyminen lisää liikennettä merkittävästi. Esimerkiksi Kehä II:n jatkeen selvitysten yhteydessä vuonna 2014 laadittujen ennusteiden mukaan Turunväylän liikenne kasvaa vuoteen 2035 mennessä 51 000–88 000 ajoneuvoon arkivuorokaudessa (20–50 % osuudesta riippuen) ja Kehä III:n liikenne kasvaa 35 000–58 000 ajoneuvoon arkivuorokaudessa (15–35 %). Alueelle tarvitaan myös uusia yhteyksiä.

Alueen tie- ja katuverkon merkittävimmät sujuvuusongelmat tulevaisuudessa liittyvät Turunväylään, Turuntiehen, Kehä III:een, Vihdintiehen ja Espoonväylään.

Kiireellisintä on parantaa Turunväylän Kehä II:n ja Tuomarilan liittymän välinen osuus. Lisäkaistojen ulottaminen Kehä III:lle ja edelleen Histaan on pitkällä aikavälillä sujuvuuden ja turvallisuuden kannalta perusteltua. Histan rakentuaessa tarvitaan Turunväylälle uusi eritasoliittymä Histaan.

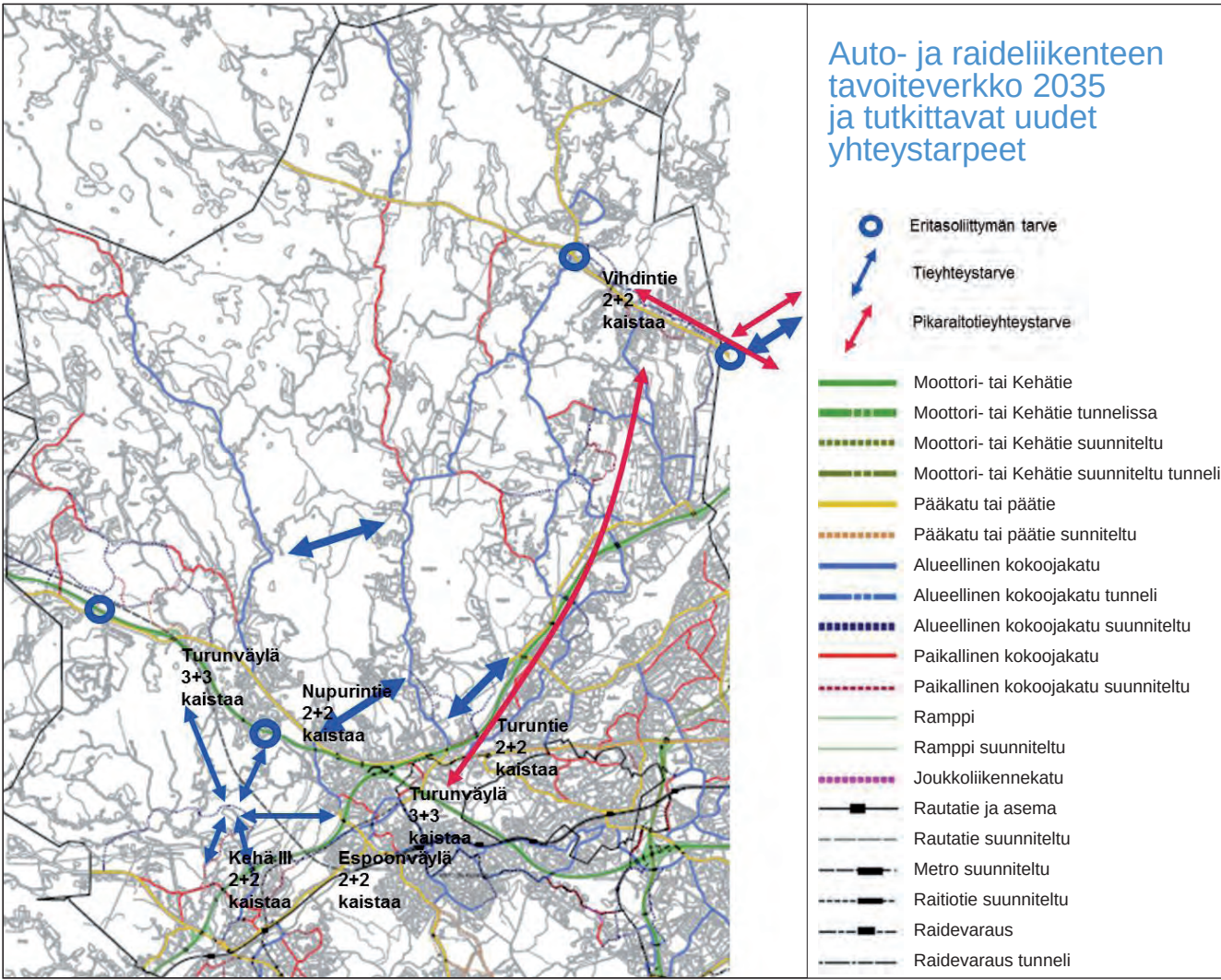
Turuntie rakennetaan kaksiajorataiseksi ja nelikaistaiseksi länsipäässä Lommilasta Karvasmäkeen (Jorvin liittymä).

Espoonväylän puuttuva osuus Hösmärintien ja Kuitinmäentien välillä rakennetaan. Espoonväylä varaudutaan rakentamaan kaksiajorataiseksi ja nelikaistaiseksi koko välillä Kehä III:lta Länsiväylälle.

Kehä III levennetään kaksiajorataiseksi nelikaistaiseksi pääväyläksi Muuralasta länteen.

Kuva. Joukkoliikenteen verkkovisio vuonna 2050. (Espoon liikenneverkkovisio, Espoon kaupunki 18.8.2014)

Kuva. Auto- ja raideliikenteen tavoiteverkko 2035 ja tutkittavat yhteystarpeet. (Espoon kaupunkisuunnittelukeskus 2015)

Vihdintietä parannetaan ensimmäisessä vaiheessa nykyisen yksiajorataisen kaksikaistaisen poikkileikkauksen pohjalta. Pidemmällä aikavälillä tulee varautua Vihdintien leventämiseen kaksiajorataiseksi ja nelikaistaiseksi Kehä III:n liittymästä Lahnuksen sekä eritasoliittymiin Lahnuksentien, Tikkurilantien, Askiston tien ja Kehä III:n liittymissä.

Nupurintie tulee varautua leventämään kaksiajorataiseksi ja nelikaistaiseksi Lommilasta Brobackantien liittymään.

Forsbackan-Mynttilän alueen rakentuminen tuo yhteystarpeet Kehä III:lle (Muuralansolmu ja Myntinsolmu) ja Espoonkartanoon. Alueelta voi olla myös perusteltua rakentaa yhteys Turunväylälle, joko uuteen eritasoliittymään Kehä III:n ja Ämmässuon liittymien välissä tai Ämmässuon liittymään.

Turunväylän liittymien ramppijärjestelyjen parantaminen Lommilassa ja Tuomarilassa voi olla tarpeen maankäytön lisääntyessä.

Alueen uusia tutkittavia ajoneuvoliikenteen yhteystarpeita ovat:

- Brobackantie–Kunnarlantie
- Nupurintie–Kunnarlantie Karhusuolla
- Träskändansolmu–Kunnarlantie (Kehä III:n rinnakkaisyhteys)
- Vihdintie–Hämeenlinnanväylä (Tikkurilantien jatke).

Tulevaisuuden muutokset liikkumisessa

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi on vuonna 2014 julkaissut tutkimuksen ”Tieliikenteen toimintaympäristö ja liikkuminen vuonna 2030 – neljä skenaariota”, jossa on käsitelty seuraavassa esitettyjä liikkumisen muutostekijöitä tulevaisuudessa.

Liikkumiseen vaikuttavia megatrendejä ovat erityisesti ikärakenteen muutokset, kaupungistuminen, ilmastonmuutos, globalisaatio sekä digitalisaatio. Liikkumiseen vaikuttavat myös väestön aktiivisuuden, asenteiden ja ajankäytön muutokset, jotka liittyvät muun muassa matkojen määrään ja käytettäviin kulkutapoihin. Teknologian osalta kehitysalueita ovat muun muassa tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen esimerkiksi erilaisina älyliikenteen palveluina, ajoneuvojen energiatehokkuuden paraneminen ja autonomisten

toimintojen kehittyminen. Muutostekijöiden vastapainona on kuitenkin monia merkittäviä hitausvoimia, kuten liikenneinfrastruktuurin ja ajoneuvokannan hidas uusiutuminen, ihmisten toimintatapojen ja asenteiden pysyvyys sekä kansainvälinen ja kotimainen sääätely.

Vaikka esimerkiksi nykyhetkellä talous korostuu voimakkaasti, voivat monet muut liikenteen kannalta olennaiset tekijät kehittyä eri tavoin talouden suunnasta riippumatta. Hype-ilmiöt, kuten sähköautot ja robottiautot, nousevat helposti liian hallitsevaan asemaan liikkumisen tulevaisuutta kuvattaessa. Liikenne on moninainen kokonaisuus, joka todennäköisesti muuttuu edelleen tulevaisuudessa sisäisesti hajanaisemmaksi, kun muun muassa liikkujien arvostukset ja ajankäyttö sekä käytettävät ajoneuvot poikkeavat toisistaan yhä enemmän. Liikkumistarpeiden ja -ratkaisujen muuttuessa eri kulkutapoja hyödynnettäen aiempaa monipuolisemmin.

On ilmiöitä, joilla tulevaisuudessa voi olla merkittäviä muutoksia liikkumiseen:

- Jalankululla ja pyöräilyllä on myönteinen yhteys terveyteen. Tulevaisuudessa yhteys terveyden ja aktiivisen liikkumisen välillä voi korostua.
- Autottomuus voidaan valita elämäntavaksi muun muassa kaupungeissa asuvien taloudellisena ratkaisuna, vapauden ja riippumattomuuden korostamisena ja ekologisena kannanottona.
- Vapaaehtoinen kulutuksen vähentäminen (downshifting) voi vaikuttaa esimerkiksi työ- ja vapaa-ajan matkojen vähenemisenä.
- Yksilöllistymistrendin jatkuminen yhtenäiskulttuurin sijaan voi tieliikenteessä näkyä matkustustottumusten kasvavina eroina ihmisten välillä: on paljon liikkuvia ja vähän liikkuvia, eri tavoin liikkuvia jne.
- Liikenne aletaan nähdä palveluna omistamisen tai tuotteiden sijaan. Auton omistamisen sijaan käytetään julkisen liikenteen palveluja tai yhteiskäyttöautoa.
- Slow-ajattelu voi levitä yhä laajemmalle slow food lähtöpuolelta. Hitaasti matkustaminen (slow travel) voisi korostaa pitkällä etäisyyksillä lentoliikenteen sijaan esimerkiksi rautatieliikennettä ja lyhyemmällä etäisyyksillä henkilöauton sijaan hitaampia kulkutapoja.

- Globaalisti eniten myydyt sähköajoneuvot ovat sähköavusteisia polkupyöriä. Suomessa sähköavusteiset polkupyörät eivät ole toistaiseksi nousseet merkittävään suosioon, mutta näillä, samoin kuin monilla uusilla lähiliikkumiseen käytettävillä kulkuneuvoilla nähdään suuri potentiaali.

- Yhteisöllinen kuluttaminen kimppa- ja jakopalveluissa, joissa voi sopia esimerkiksi kimppakyydeistä tai ajoneuvojen vertaisvuokruksesta.

Tulevaisuuden kehittämisessä korostuvat toisaalta pysyvyys ja jatkuvuus, ja toisaalta mahdollisuus pienempiin ja suurempiin uudistumisiin. Alueita, joilla suuriakin uudistuksia voi tapahtua, ovat muun muassa liikenteen hinnoittelu, ajoneuvoteknologian kehitys, liikennetietojen hyödyntäminen, julkista liikennettä koskeva sääätely ja innovaatioita suosivat hankintamennettelyt.

POKE:N LIIKENNEVISIO 2050

Visioalueen kulkutavan valintamahdollisuudet ovat parantuneet, minkä ansiosta jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkutapaosuus on kasvanut.

Kävelyn ja pyöräilyn toimintaolosuhteita on parannettu sekä maankäytöllisin että verkollisin keinoin. Tiiviit keskukset hyvine palveluineen mahdollistavat, että suuri osa matkoista on lyhyitä ja ne voidaan kulkea jalan tai pyörällä. Visioalueen eri osien välisten pyöräily-yhteyksien parantaminen lisää pyöräilyn osuutta myös pidemmällä matkoilla.

Visioalueen joukkoliikenteen rungon muodostavat raide- ja runkobussiyhteydet. Suurimmalle osalle visioalueen väestöstä voidaan näiden runkoyhteyksien ansiosta tarjota vähintään henkilöautolle kilpailukykyinen palvelutaso. Lähes kaikille kyetään tarjoamaan vähintään kohtuullinen joukkoliikenteen palvelutaso.

Visioalueen eteläosassa kaupunkirataa on jatkettu aina Kauklahteen saakka, mikä parantaa junaliikenteen täsmällisyyttä ja tarjontaa mahdollistamalla lähijunien vuorovälin tihentämisen 10 minuuttiin.

Visioalueen luoteisosassa Länsirata tarjoaa Histan ja Forsbackan alueille taajamajunayhteyden noin 20 minuutin vuorovälillä.

Runkobussit palvelevat vähintään 10 minuutin ruuhkavuorovälillä reiteillä:

- Kalajärvi–Järvenperä–Leppävaara
- Kalajärvi–Vantaankoski
- Espoon keskus–Nupuri–Hista
- Kauklahti–Forsbacka

Runkobussien lisäksi on muita bussilinjoja, joista osa voi kulkea osan matkaa runkoreittiosuuksilla.

Kehä III:n käytävässä on myös mahdollista toteuttaa pikaraitiotieyhteys Espoon keskuksesta Kalajärven kautta Kivistöön. Pikaraitioyhteys muodostaisi Rantarataa ja Kehärataa syöttävän poikittaisen yhteyden. Mikäli pikaraitiotie toteutetaan edellyttää se merkittävää asukasmäärän lisäystä reitille.

Raide- ja runkobussiyhteyksien vaihtopaikat sekä autojen ja polkupyörien liityntäpysäköintialueet edistävät matkaketjujen toimivuutta.

Visioalueen autoliikenne toimii hyvin koska yhä useampi on voinut valita kilpailukykyisen vaihtoehdoisen kulkutavan ja koska myös autoliikenteen verkko on parannettu. Alueen autoliikenteen verkon rungon muodostavat nykyiset väylät, joiden välityskykyä on parannettu tarpeellisin osin.

Tie- ja rautatieliikenteen hiukkaspäästöt

Liikenteen hiukkaspäästöt muodostuvat pääasiassa pakokaasuista ja katupölystä.

Jokainen metri väylän ja altistuvan kohteen välissä on tärkeä. Tärkeimmät etäisyysmetrit ovat väylää lähellä. Tehokkaimmin yhdistetään tavoite tiiviistä kaupungista ja hyvästä ilmanlaadusta asunnoissa ja herkkien kohteiden rakennuksissa, kun jätetään lähimmät kymmenet metrit väylistä rakentamatta.

Tällä hetkellä leveimmät suojavyöhykkeet ovat Kehä III:n ja Turunväylän vaikutusalueella, mutta ilmanlaatuun tulee kiinnittää huomiota kaikkien niiden teiden varsilla joilla liikennemäärä ylittää 5000 ajoneuvoa arkivuorokaudessa.

Ajoneuvoa arki-vrk	Asuinrakennukset / metriä		Herkkä kohde / metriä	
	minimietäisyys	suositusetäisyys	minimietäisyys	suositusetäisyys
5 000		10	10	20
10 000	7	20	20	40
20 000	14	40	40	80
30 000	21	60	60	120
40 000	28	80	80	160
50 000	35	100	100	200
60 000	42	120	120	200
70 000	49	140	140	200
80 000	56	150	150	200
90 000	63	150	150	200
100 000	70	150	150	200

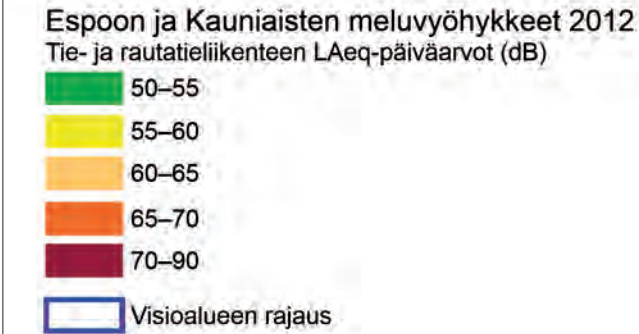
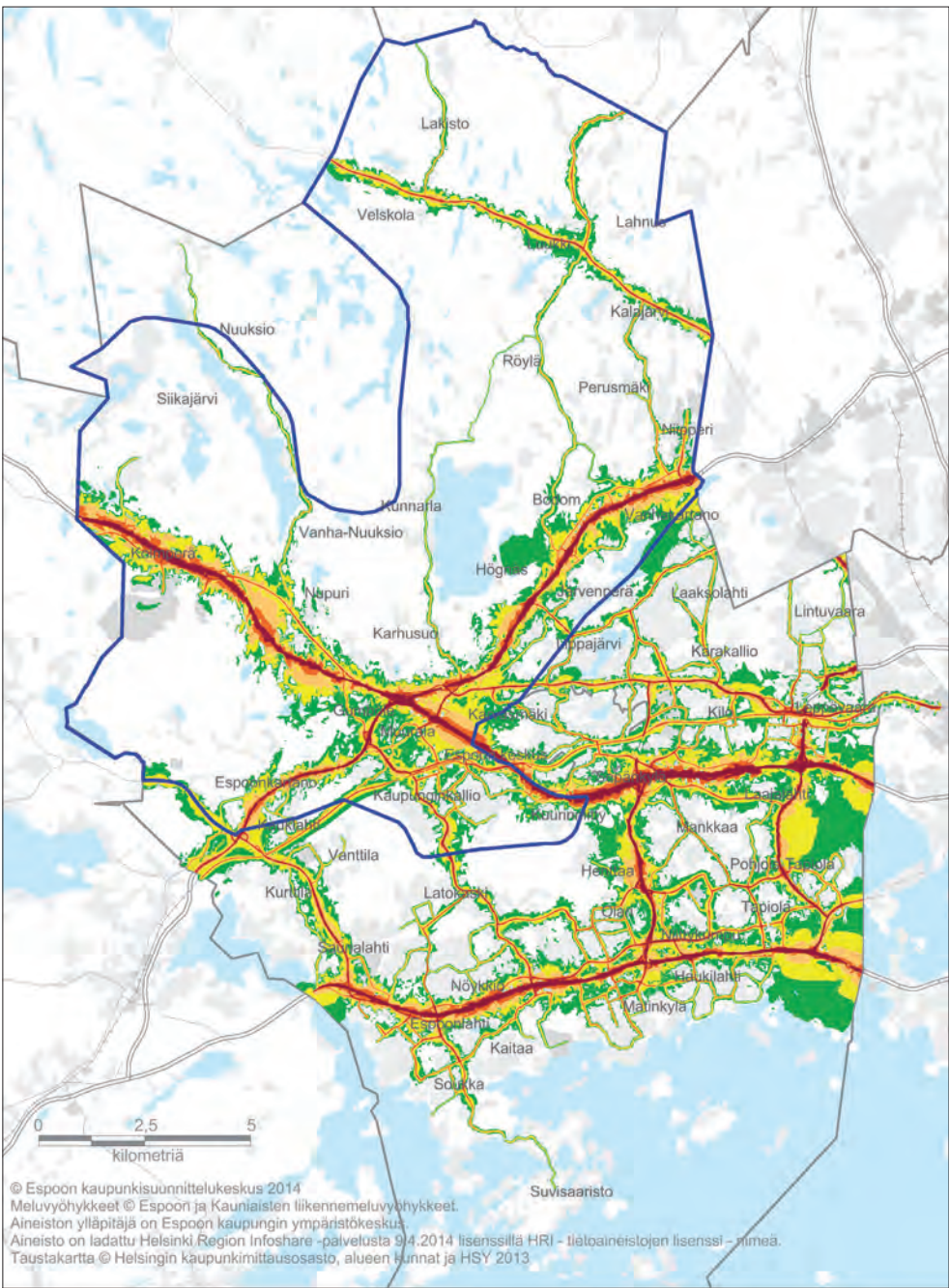
Kuva. HSY:n ilmanlaatuvyöhykkeet liikennemäärien ja etäisyyden suhteen.

Tie- ja rautatiemelu visioalueella

Tällä hetkellä merkittävimmät tiemelun lähteet visioalueella ovat Kehä III ja Turunväylä, ja laajimmat melu-
vyöhykkeet keskittyvät niiden varsille. Melu-
vyöhykkeiden laajuus vaihtelee muunmuassa maastonmuotojen mukaan.

Päiväaikaan melu-
vyöhykkeiden leveys väylien varsilla on kokonaisuudessaan parista sadasta metristä yli kilometriin. Rautatien melu-
vyöhyke sekä muut visioalueen melu-
vyöhykkeet ovat huomattavasti kapeampia, enimmillään noin pari sataa metriä esimerkiksi Vihdintien varrella. Yöaikaan melu-
vyöhykkeiden leveys kokonaisuudessaan vaihtelee noin sadasta metristä reiluun puoleen kilometriin väylien varsilla.

Tulevaisuudessa uusien tie- ja ratayhteyksien vaikutuksesta syntyy uusia huomioon otettavia melualueita. Meluntorjunnan tarve tulee huomioida kun laaditaan asemakaavoja melualueille tai niiden läheisyyteen.

Kuva. Tie- ja rautatieliikenteen LAeq-päiväarvot (dB) Espoossa ja Kauniaisissa vuonna 2012.

Kuva. Tie- ja rautatieliikenteen LAeq-yöarvot (dB) Espoossa ja Kauniaisissa vuonna 2012.

TYÖPAIKAT JA TYÖMATKAT

TYÖPAIKAT

TYÖPAIKKA-ALUEIDEN SAAVUTETTAVUUS

ESPOON ELINKEINOKUDELMA 2050 (LUONNOS)

POKE:N ELINKEINOJEN VISIO 2050

TYÖMATKAT

TYÖPAIKAT JA TYÖMATKAT

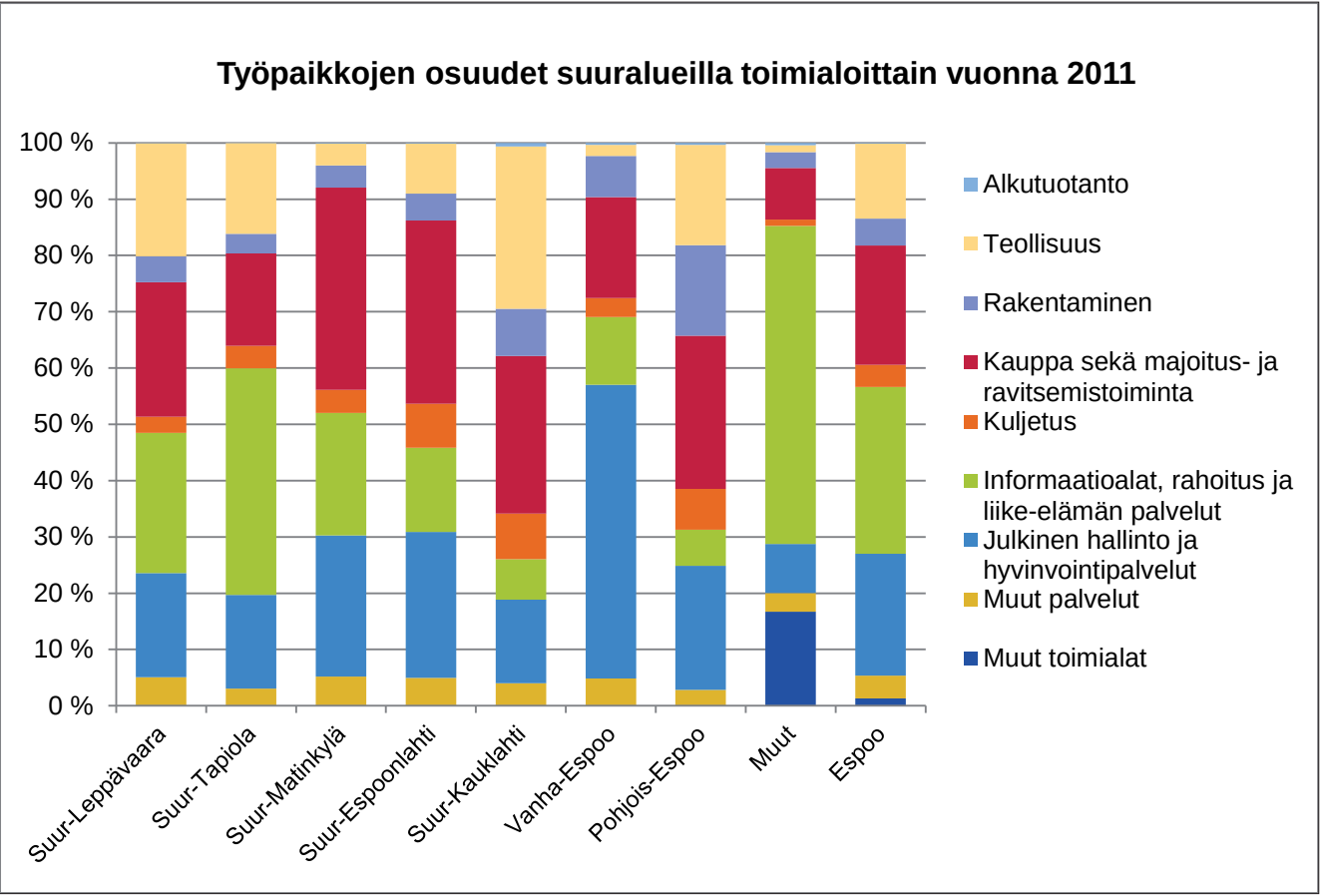
Työpaikat

Visioalueella oli noin 17 000 työpaikkaa vuonna 2011, eli noin 14 % Espoon työpaikoista. Kymmenen vuoden aikana työpaikkamäärä on kasvanut noin 14 %.

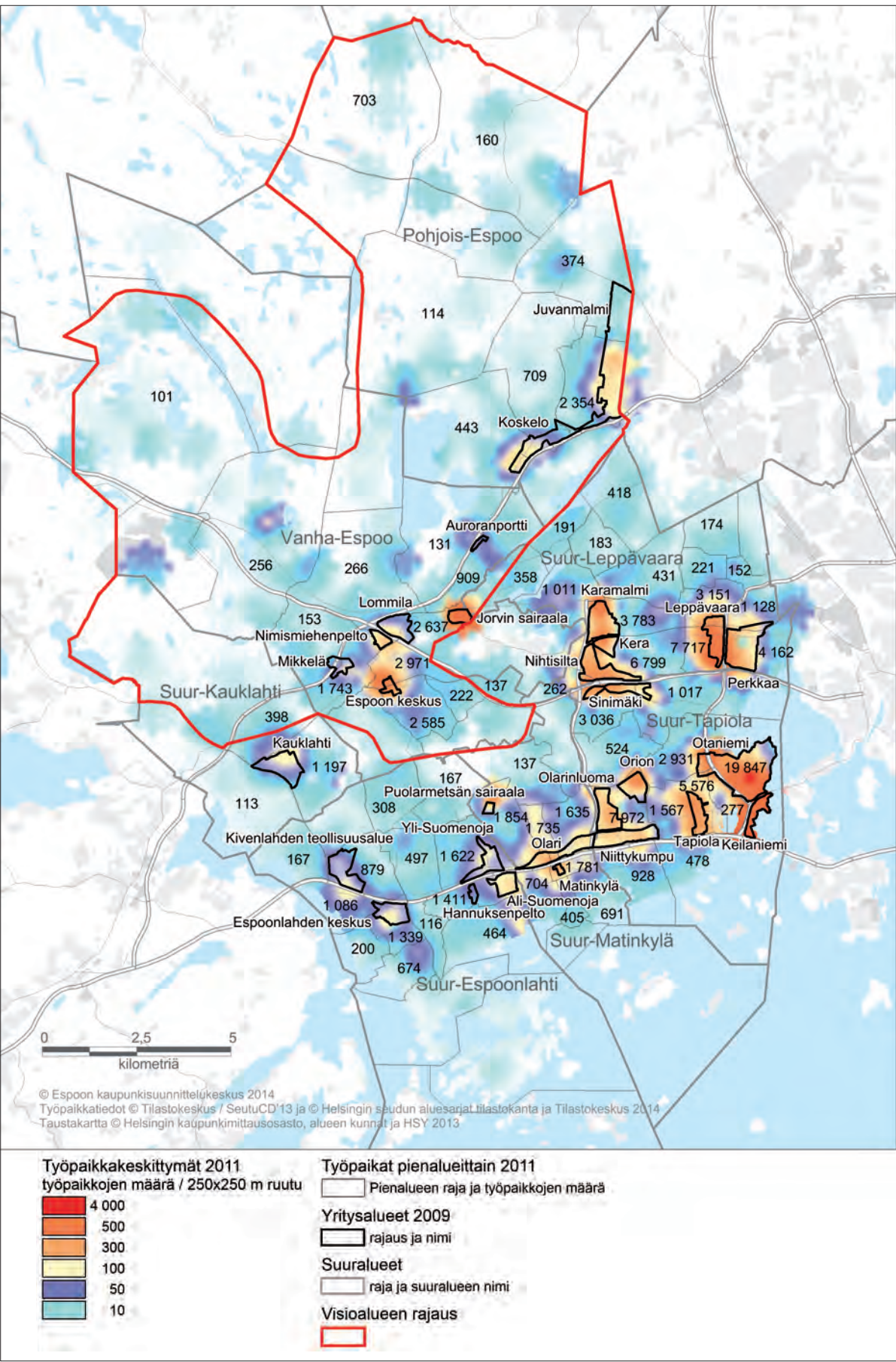
Koko Espoon työpaikkaomavaraisuus oli 96,0 % vuonna 2012 työpaikkamäärän ollessa noin 121 000. Vanha-Espoon suuralueen työpaikkaomavaraisuus oli 65,7 % (13 000 työpaikkaa) ja Pohjois-Espoon suuralueen työpaikkaomavaraisuus 91,8 % (5000 työpaikkaa).

Espoon merkittävimmät yritysalueet ovat Otaniemi ja Keilaniemi, joissa molemmissa oli yli 7000 työpaikkaa vuonna 2011. Yli 3000 työpaikan yritysalueita olivat lisäksi Leppävaara, Perkkää, Karamalmi, Tapiola ja Sinimäki. Suur-Leppävaaran ja Suur-Tapiolan osuus Espoon työpaikoista onkin yhteensä noin 61 %.

Vanha-Espoon suuralue erottuu muista suuralueista julkisen hallinnon ja hyvinvointipalvelujen toimialan suuren työpaikkaosuuden takia. Informaatioalan sekä teollisuuden toimialojen osuus ei ole yhtä suuri kuin muilla suuralueilla. Pohjois-Espoon suuralueella rakentamisen toimiala on suurempi kuin muilla suuralueilla. Informaatioalojen, rahoituksen ja liike-elämän palvelujen toimialan osuus työpaikoista on molemmilla suuralueilla pieni.

Kuva. Työpaikkojen osuudet suuralueilla toimialoittain vuonna 2011. (Helsingin seudun aluesarjat -tilastokanta ja Tilastokeskus 2014).

Kuva. Espoon työpaikkakeskittymät ja työpaikkamäärät pienalueittain vuonna 2011 sekä yritysalueet.

Visioalueen merkittävimmät yritysalueet ovat Juvanmalmi-Koskelo teollisuusalueena sekä Lommila-Nimisiehenpelto kaupan alueena. Espoon keskus ja Jorvin sairaala ovat merkittäviä julkishallinnon työpaikka-alueina. Lisäksi Lakistossa sijaitsevaa Rinnekotia kehitetään edelleen omana työpaikka-alueenaan.

Edellä mainitut visioalueen yritysalueet kasvanevat edelleen työpaikkamääriltään. Kulmakorven alueelle Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen läheisyyteen on syntymässä uusi teollisuusalue. Kokonaisuudessaan Kehä III:n ja Turunväylän varret ovat potentiaalisia työpaikka-alueita, erityisesti paljon tilaa vaativille toiminnoille.

Kuva. Ilmakuva Espoon keskuksesta keväällä 2014. (Tage Strandström)

Kuva. Koskelossa sijaitsee useita käytettyjen autojen kaupan yrityksiä. (Sanna Jaatinen, Espoon kaupunki)

Kuva. Juvanmalmin teollisuusalue on rakentunut pääosin 1970-luvulla. (Sanna Jaatinen, Espoon kaupunki)

Kuva. Uusia varastorakennuksia Koskelontien varrella. (Pihla Sillanpää, Espoon kaupunki)

Työpaikka-alueiden saavutettavuus

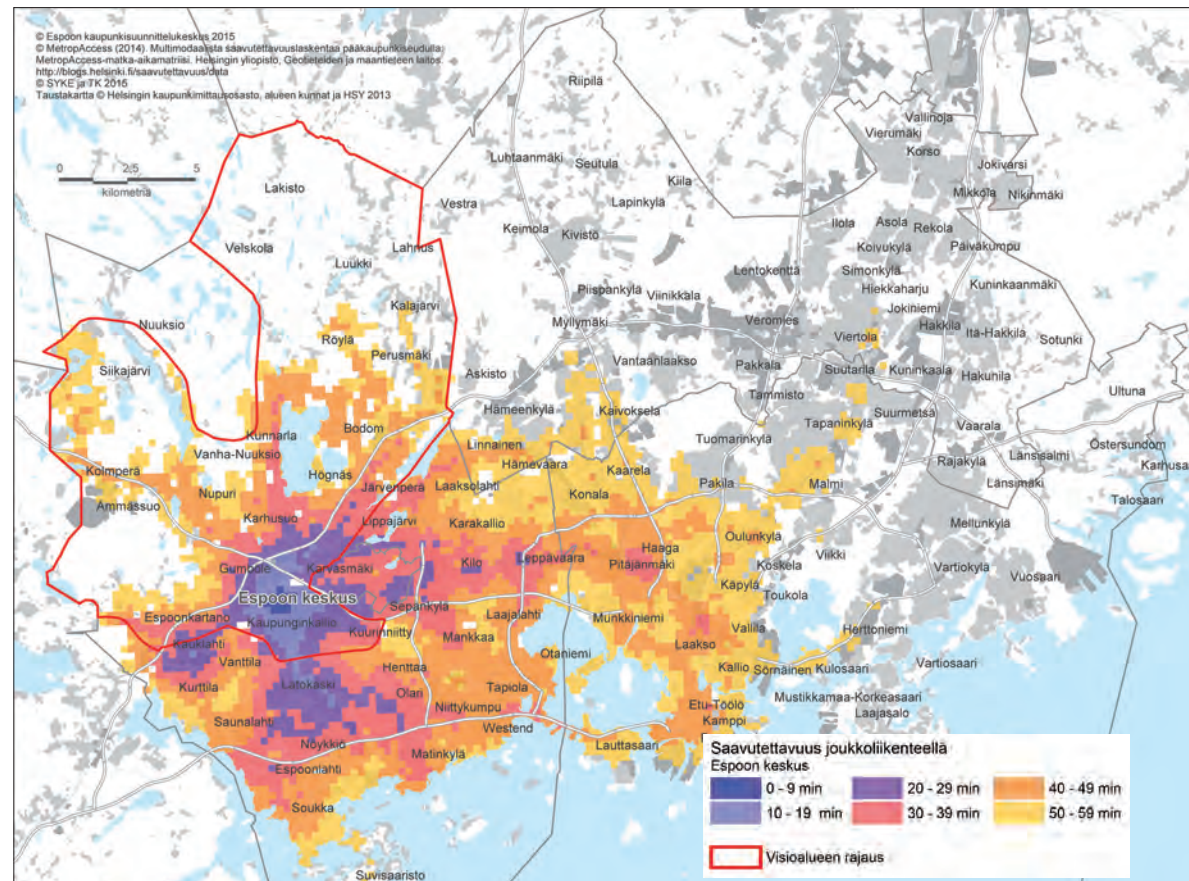
Työpaikkamääriltään suurimmat visioalueen työpaikka-alueet ovat Juvanmalmi, Espoon keskus sekä Jorvi, joissa kaikissa on yli 2000 työpaikkaa.

Espoon keskus on saavutettavissa joukkoliikenteellä lähes koko Espoosta alle tunnissa, muista kaupunkikeskuksista noin puolessa tunnissa. Raideliikenteellä on suuri merkitys Espoon keskuksen saavutettavuuteen; Helsingin kantakaupunki ja pääradan asemat Tikkurilaan asti ovat saavutettavissa alle tunnissa. Henkilöautolla Espoon keskus on saavutettavissa alle tunnissa koko pääkaupunkiseudulta. Pohjoisinta Espoota ja Suvisaaristoa lukuun ottamatta Espoon keskus on saavutettavissa alle puolessa tunnissa koko Espoosta. Lentokenttä on saavutettavissa reilussa puolessa tunnissa. Myös Jorvi on joukkoliikenteellä saavutettavissa lähes koko Espoosta alle tunnissa ja henkilöautolla koko pääkaupunkiseudulta alle tunnissa.

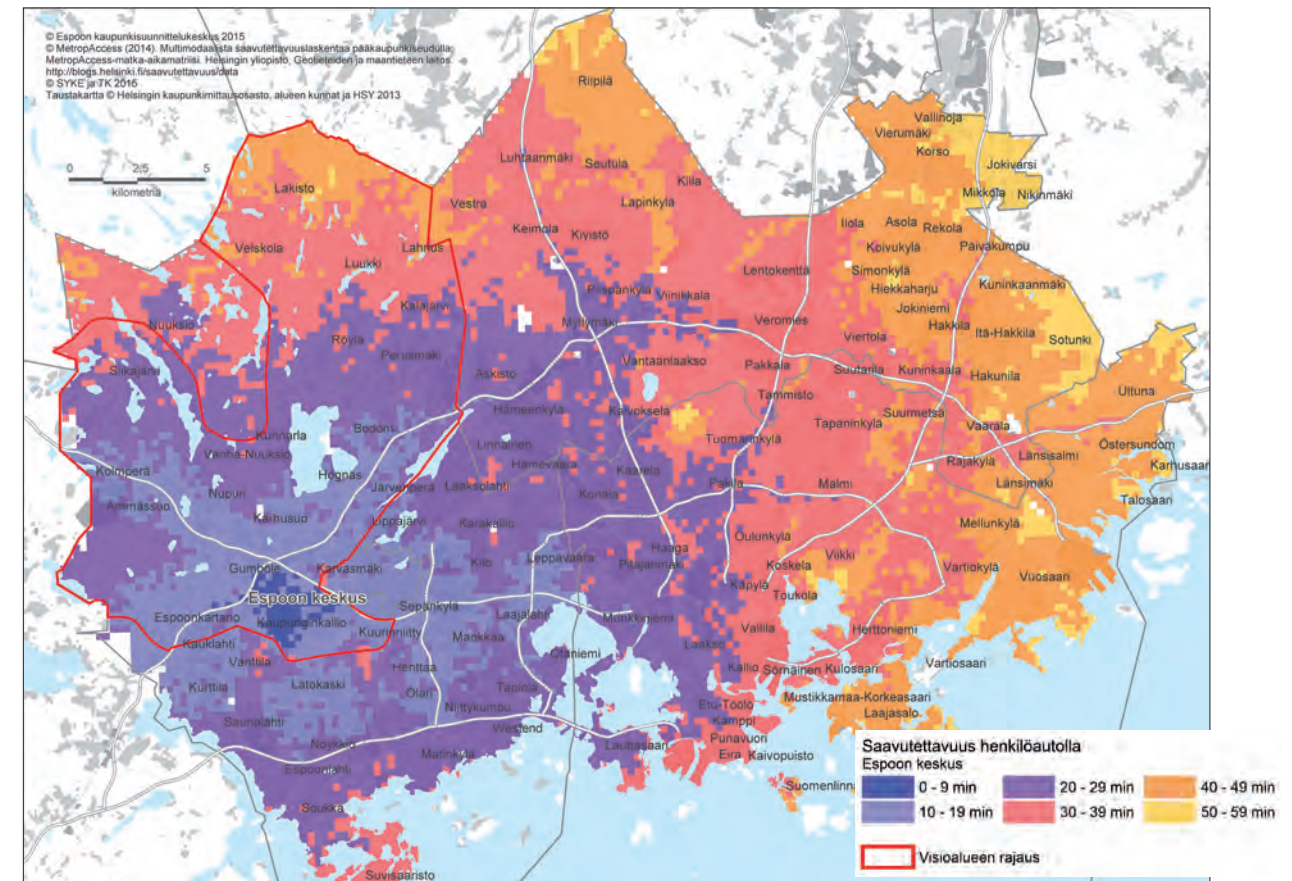
Juvanmalmi on saavutettavissa joukkoliikenteellä lähinnä Kalajärven, Espoon keskuksen ja Vihdintien suunnista. Rantaradan eteläpuolelta ei Juvanmalmille pääse joukkoliikenteellä alle tunnissa. Henkilöautolla Juvanmalmi on saavutettavissa alle puolessa tunnissa koko pääkaupunkiseudulta lukuun ottamatta eteläisintä Espoota, Nuuksion ja Lakiston alueita sekä Helsingin ja Vantaan itäosia, sekä alle tunnissa koko pääkaupunkiseudulta.

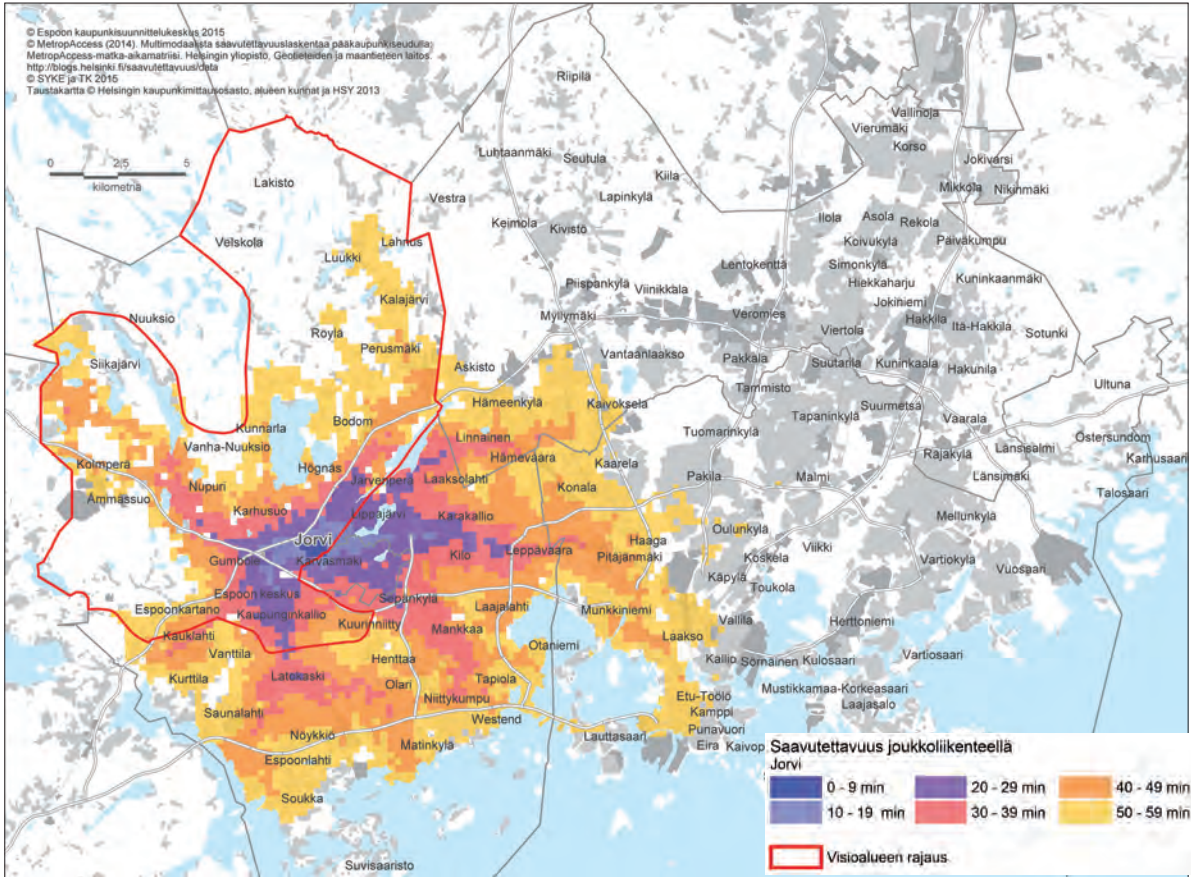
Kuva. Espoon keskus on visioalueen suurimpia työpaikka-alueita. (Espoon kaupunkisuunnittelukeskus)

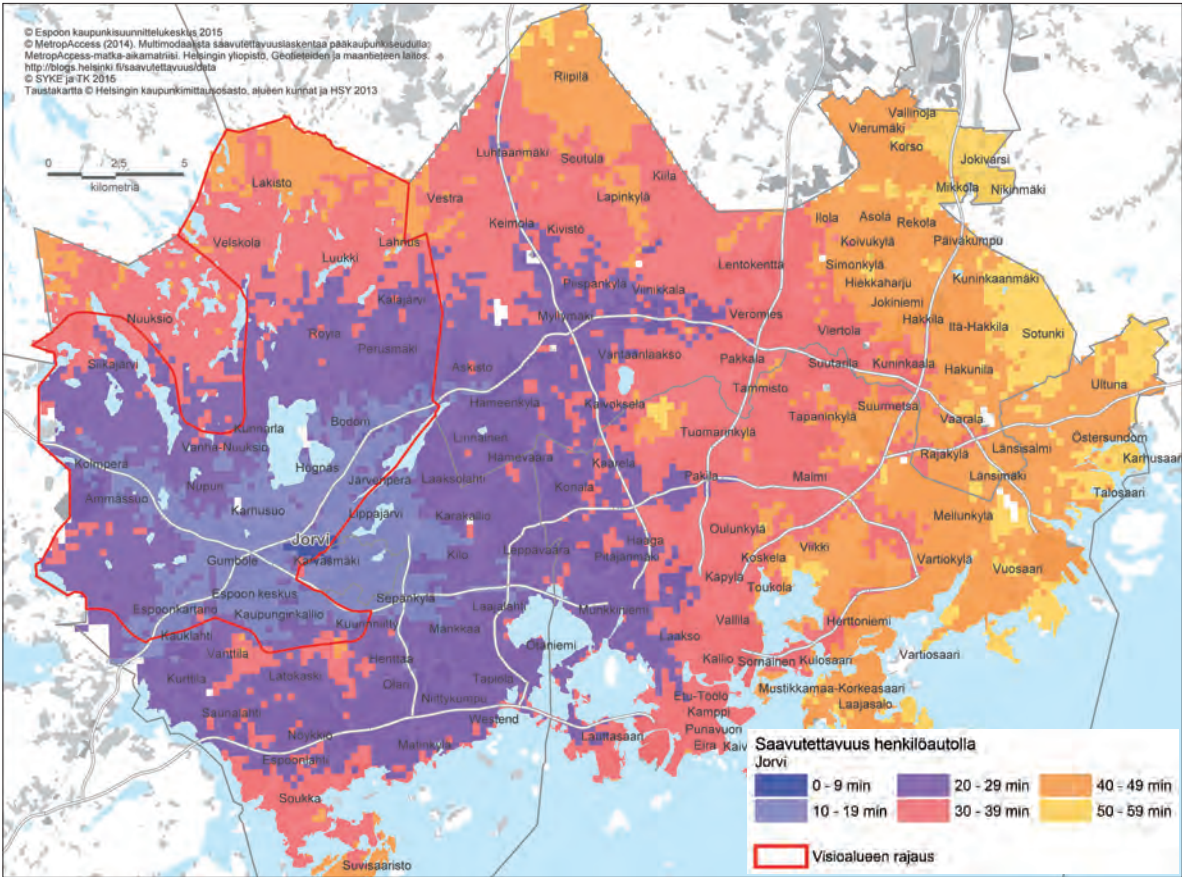
Kuva. Espoon keskuksen saavutettavuus joukkoliikenteellä.

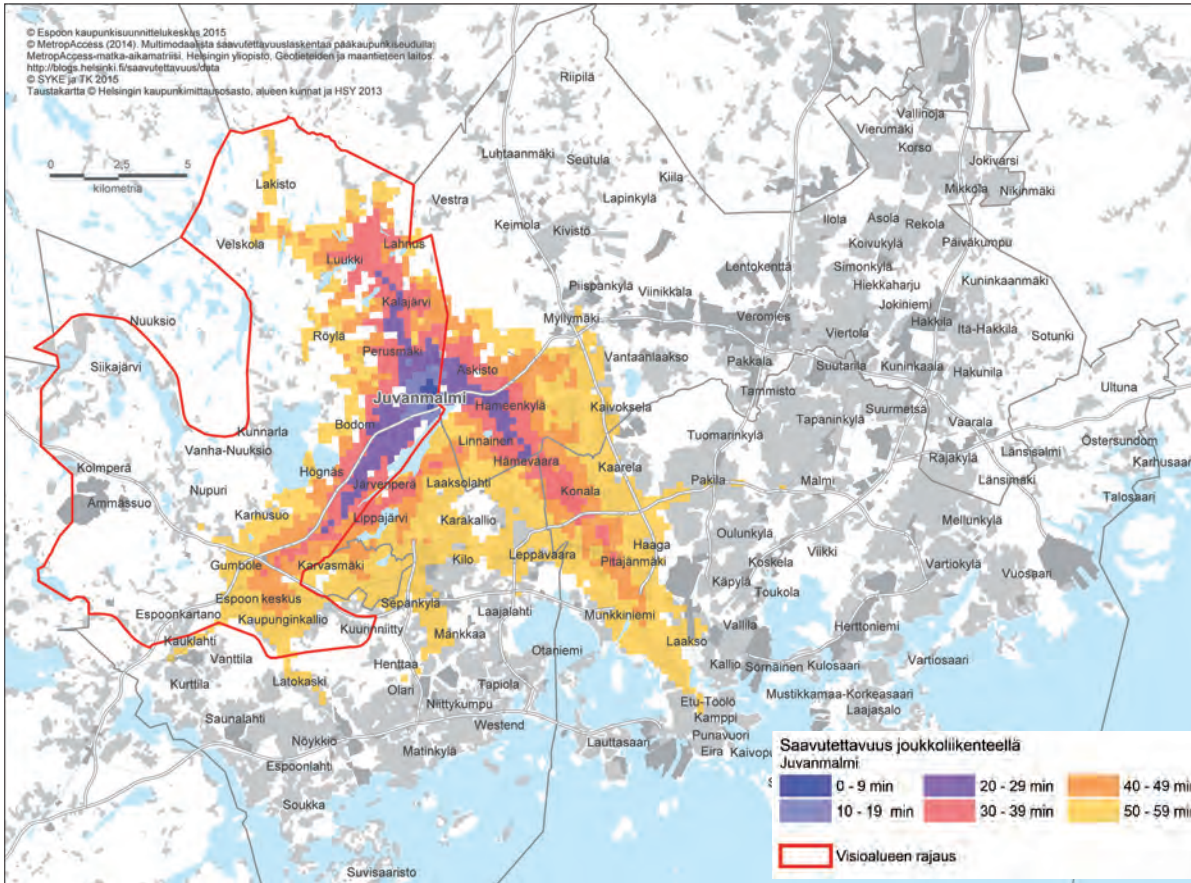
Kuva. Espoon keskuksen saavutettavuus henkilöautolla.

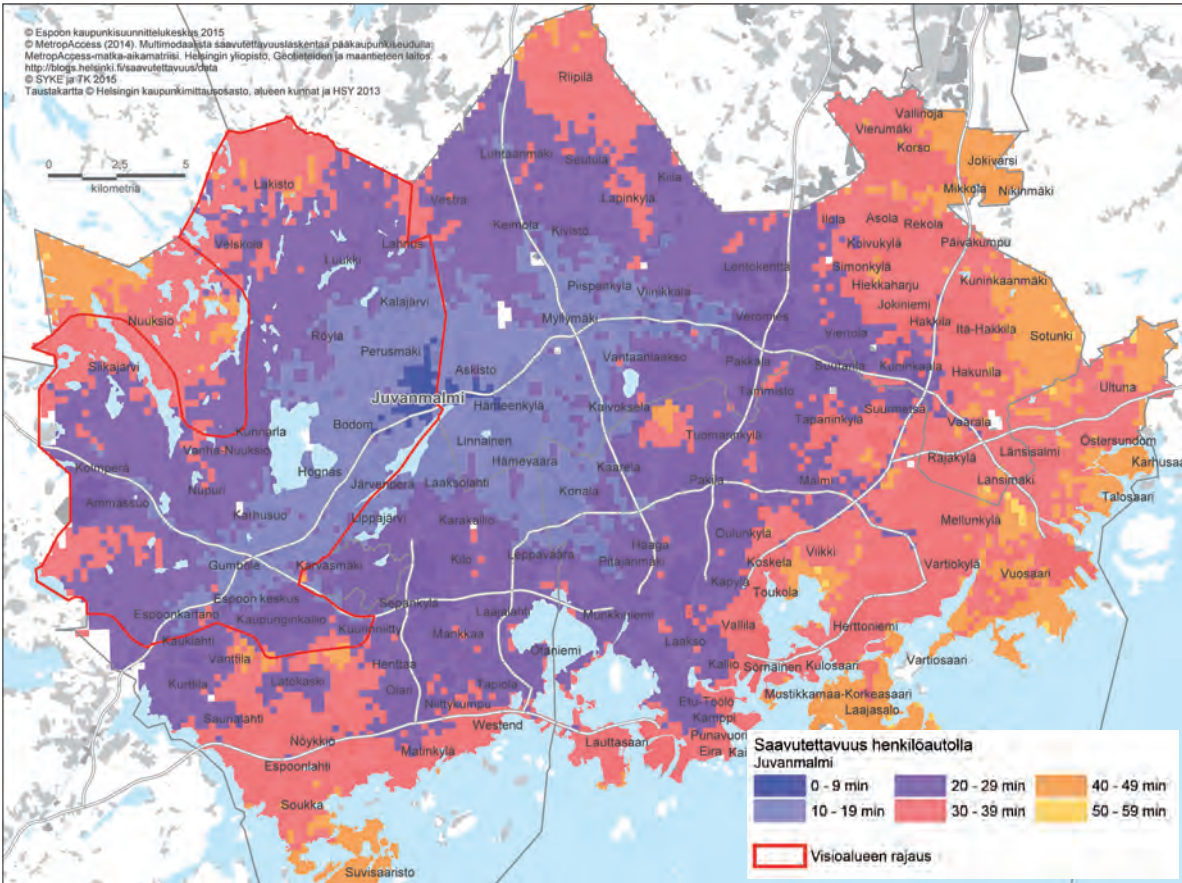
Kuva. Jorvin saavutettavuus joukkoliikenteellä.

Kuva. Jorvin saavutettavuus henkilöautolla.

Kuva. Juvanmalmin saavutettavuus joukkoliikenteellä.

Kuva. Juvanmalmin saavutettavuus henkilöautolla.

Espoon elinkeinokudelman 2050 (luonnos)

Elinkeinokudelmaluonnoksessa osoitetaan Espoon elinkeinon sijoittumisen tavoitetaso vuonna 2050. Lähtökohtia elinkeinokudelmassa ovat olleet esimerkiksi Espoo-tarina, poikkihallinnolliset kehitysohjelmat ja Espoon elinkeinovyöhykkeiden kehityskuva 2035. Elinkeinokudelmatyön aikana on tehty erilaisia nykytilanteen kuvauksia esimerkiksi elinkeinon sijoittumisesta ja saavutettavuudesta, ja tarkasteltu yrityksille hyviä sijainteja. Elinkeinokudelmassa esitetään kehittämismahdollisuuksia, ja sen tarkoituksena on tuottaa tietoa strategiseen yleiskaavoitukseen, seudulliseen suunnitteluun ja se on myös tukenut Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavatyötä.

Kuva. Yrityksiä Juvanmalmin teollisuusalueella. (Sanna Jaatinen, Espoon kaupunki)

Työpaikkojen sijoittuminen

Espoossa oli ennakoarvion mukaan noin 123 000 työpaikkaa vuodenvaihteessa 2014/2015. Espoon ja Vantaan työpaikkojen kasvu on ollut selvästi nopeampaa kuin muualla seudulla vuodesta 1980 vuoteen 2014. Ajanjaksolla Espoon työpaikat ovat kasvaneet keskimäärin 2200:lla vuodessa, kasvun vaihdellessa voimakkaasti talouden suhdanteiden mukaan. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman (HLJ 2015) ja Helsingin seudun maankäyttösuunnitelman (MASU) perustaksi laaditussa seudun ytimeen ja raideliikennevyöhykkeille tiivistyvässä maankäyttövaihtoehdossa (V1b) Espoon työpaikat kasvavat 170 000:een vuoteen 2050 mennessä. Espoon kasvu ja maankäytön vaihtoehdot -raportin mukaan maankäytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset työpaikkojen kasvulle vähintään 180 000 työpaikkaan vuoteen 2050 mennessä.

Yritykset pyrkivät sijaintipaikan valinnallaan turvaamaan mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset. Saavutettavuus on tärkeä sijoittumistekijä, jonka lisäksi yrityksen sijoittumiseen vaikuttavat tilatarpeet ja sijaintiin liittyvät palvelutarpeet, kuten toimivuus, joustavuus, teknologinen taso, turvallisuus, laajentumismahdollisuudet sekä sijainnin tai tilojen imago.

Toimistotyöpaikkojen sijoittumisessa tärkeitä tekijöitä ovat hyvä henkilöliikenteen saavutettavuus sekä toimitiloja ja niiden kommunikaatioyhteyksiä koskevat teknologiset ja toiminnalliset vaatimukset. Toimistotyöpaikat ovat keskittyneet suuriin työpaikkakeskitymiin, ja keskittymisellä yritykset saavat synergiaetuja. Asiakkaiden saavutettavuus on keskeinen kriteeri vähittäiskaupan ja kotitalouksien kaupallisten ja julkisten palveluiden sijoittumisessa. Toimialan yrityksille on yleensä hyötyä toisten yritysten läheisestä sijainnista, mikä osaltaan takaa asiakkaiden jatkuvan virran. Päivittäistavarakaupan sekä paikallisten julkisten palveluiden kannattaa sijaita lähellä asukkaita, kun taas isompien markettien, erikoistuneen kaupan ja kaupakeskusten henkilöauto- ja joukkoliikenteellä hyvin saavutettavissa sijainneissa. Teollisuus, varastointi ja logistiikka edustavat aloja, joissa tavaroiden valmistaminen, varastointi ja kuljettaminen edellyttävät hyviä liikenneyhteyksiä sekä suurta tilatarvetta suhteessa työvoiman määrään.

POKE:N ELINKEINOJEN VISIO 2050

Espoon elinkeinokudelmaluonnoksessa on esitetty viisi elinkeinovyöhykettä, joilla on erilaisia edellytyksiä toimintojen sijoittumiselle. Vyöhykkeistä kolme sijaitsee kokonaan tai osittain visioalueella. Rantaratavyöhykkeellä on hyvät edellytykset elinkeinotoimintojen sijoittumiselle ja kehävyöhykkeellä erityisesti tilaa vaativien toimintojen sijoittumiselle. Tulevan radan sekä Turunväylän varret ovat elinkeinokudelmaluonnoksessa oikoradan vyöhykettä, jolle voi sijoittua monimuotoisia työpaikka-alueita.

Kaupunkikeskukset on Espoo-tarinan mukaisesti esitetty elinkeinokudelmaluonnoksessa monipuolisina kaupallisten ja julkisten palveluiden, työpaikkojen ja monimuotoisen keskusta-asumisen alueina. Kaupunkikeskuksista visioalueella sijaitsee Espoon keskus, johon sisältyvät myös Lommila ja Nimismiehenpelto. Yleiskaavan visiossa alueet ovat Espoon keskuksen ja työpaikka- ja liiketoiminnan kehittämisvyöhykettä, ja Espoon keskus kytkeytyy Lommilan ja Nimismiehenpellon liiketoiminnan fantasia-alueeseen.

Tiiviisti rakennetut kaupunkiasumisen alueet sijoittuvat elinkeinokudelmaluonnoksessa kaupunkikeskuksiin ja muiden keskuksien ympärille sekä hyvien liikenneyhteyksien varsille. Niille voi sijoittua monimuotoisia lähipalveluja, asumista häiritsemättömiä työpaikkoja ja niissä voidaan yhdistää asuminen ja työtilat. Visioalueella sijaitsevia kaupunkiasumisen alueita ovat raideasemat Tuomarila, Mynttilä-Forsbacka sekä Hista. Raideasemille ja muille keskuksille on elinkeinokudelmaluonnoksessa myös osoitettu tavoitteellinen työpaikkojen ja asumisen suhde.

Työpaikka-alueet, joilla on hyvät edellytykset monipuolisten työtilojen, kuten pienyritysten, tuotanto- ja varastotoiminnan ja niihin liittyvien tilojen sekä logistiikan ja tilaa vaativan kaupan sijoittumiselle on esitetty elinkeinokudelmaluonnoksessa strategisesti. Ne sijoittuvat hyvin saavutettaville alueille väylien varsille, visioalueella Kehä III:n ja Turunväylän varsille. Elinkeinokudelmassa on erikseen osoitettu Kulmakorpi strategisesti merkittävänä elinkeinoalueena. Yleiskaavan visiossa Turunväylän varsi on tulevan radan ja työpaikka- ja liiketoiminnan vyöhykettä, jolla sijaitsevat Ämmässuo-Kulmakorpi ekoteollisuusalue sekä tulevan radan kyläkaupungit. Kehä III:n varsi on visiossa työpaikka- ja liiketoiminnan kehittämisvyöhykettä, jolla sijaitsee esimerkiksi Juvanmalmin pienteollisuus- ja työpaikka-alue.

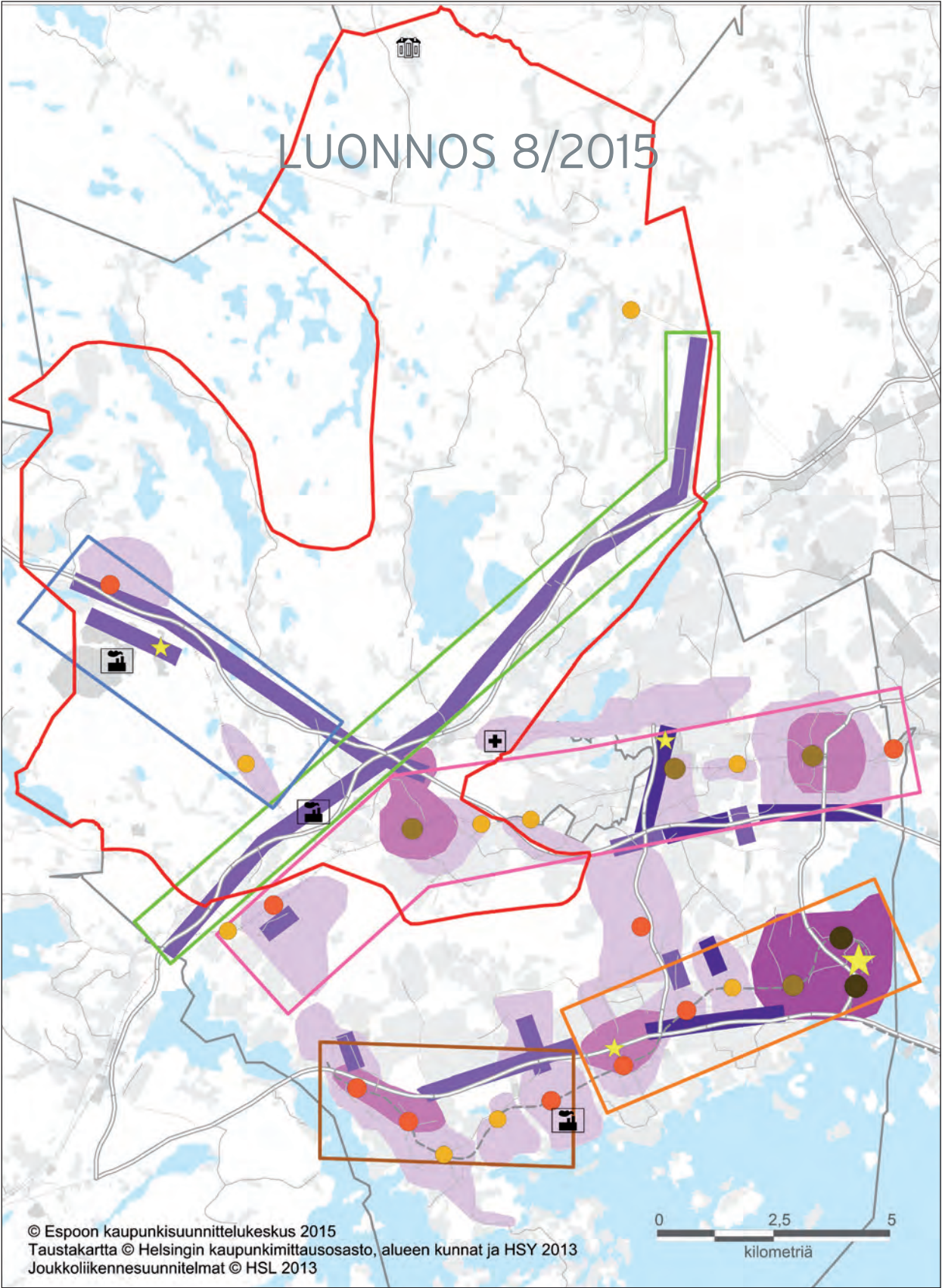
Elinkeinovyöhykkeiden ulkopuolella sijaitsevista elinkeinokudelmaluonnoksessa esitetyistä kohteista Kalajärvi on yleiskaavan visiossa paikalliskeskus ja Rinnekodin hyvinvointikeskus kehittyy edelleen työpaikka-alueena. Elinkeinokudelmaluonnoksen kohde-merkinnöistä visioalueella sijaitsevat lisäksi yhdyskuntatekniikan laitokset Ämmässuo ja Blominmäki sekä Jorvin sairaala.

Elinkeinokudelmaluonnos muilla alueilla

Eteläisessä Espoossa Länsimetrovyöhyke on seudullisesti hyvin saavutettavissa oleva vyöhyke, jota kehitetään tiiviinä työpaikka-, asiointi- ja asuinvyöhykkeenä ja jossa saavutettavuutta lisätään kävelijän, pyöräilijän ja joukkoliikenteen käyttäjän näkökulmasta. Metron jatkeen vyöhyke on myös seudullisesti hyvin saavutettavissa, ja myös sitä kehitetään tiiviinä työpaikka-, asiointi- ja asuinvyöhykkeenä. Vyöhykkeellä on hyvät edellytykset pienyritysten sijoittumiselle.

Tapiola-Otaniemi-Keilaniemi on esitetty yhtenäisenä valtakunnallisesti merkittävänä innovaatiotoiminnan, teknologian ja kansainvälisen kilpailukyvyyn alueena sekä keskusta-alueena ja lisäksi Keilaniemi-Otaniemi on osoitettu erikseen valtakunnallisesti merkittävänä elinkeinoalueena. Muita kaupunkikeskuksia ovat Lepävaara, Matinkylä-Olari ja Espoonlahti-Kivenlahti. Toimisto-, liike- ja työskentelytilojen keskittymät on osoitettu elinkeinokudelmaluonnoksessa strategisesti Länsiväylän, Kehä II:n ja Turuntien rajaamille alueille. Karamalmi ja Matinkylä-Olari on lisäksi esitetty strategisesti merkittävänä elinkeinoalueena.

Edellä mainittujen alueiden lisäksi lähipalvelujen ja asumista häiritsemättömien työpaikkojen sijoittuminen sekä asumisen ja työpaikkojen yhdistäminen on mahdollista kaikilla asuinalueilla. Lisäksi merellisellä alueella ja Nuuksion kansallispuistossa on mahdollista matkailuun ja virkistykseen liittyvien toimintojen kehittäminen.

Kuva. Elinkeinokudelmaluonnoksessa osoitetaan elinkeinojen sijoittumisen tavoitetaso vuonna 2050 (visioalueen raja on merkitty punaisella viivalla).

ESPOON ELINKEINOKUDELMA 2050 LUONNOS

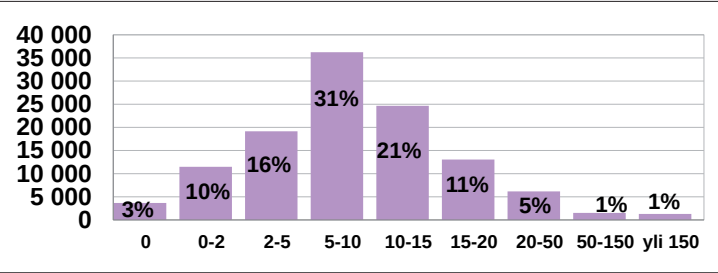
- Länsimetrovyöhyke**
Seudullisesti hyvin saavutettavissa oleva vyöhyke, jota kehitetään tiiviinä työpaikka-, asointi- ja asuinvyöhykkeenä sekä lisätään saavutettavuutta kävelijän, pyöräilijän ja joukkoliikenteen käyttäjän näkökulmasta
- Metron jatkeen vyöhyke**
Seudullisesti hyvin saavutettavissa oleva vyöhyke, jota kehitetään tiiviinä työpaikka-, asointi- ja asuinvyöhykkeenä, ja jossa on hyvät edellytykset pienyritysten sijoittumiselle
- Rantaratavyöhyke**
Seudullisesti hyvin saavutettavissa oleva työpaikka-, asointi- ja asuinvyöhyke, jolla on hyvät edellytykset elinkeinotoiminnalle
- Kehävyöhyke**
Hyvien liikenneyhteyksien vyöhyke, jolla on hyvät edellytykset tilaa vaativien toimintojen sijoittumiseen
- Oikoratavyöhyke**
Tulevaisuudessa kehittyvä vyöhyke, jolle voi sijoittua monimuotoisia työpaikka-alueita
- Alueet**
Valtakunnallisesti merkittävä innovaatiotoiminnan, teknologian ja kansainvälisen kilpailukykyyn alue, sekä monipuolisten kaupallisten ja julkisten palvelujen, työpaikkojen ja monimuotoisen keskusta-asumisen alue
Monipuolisten kaupallisten ja julkisten palvelujen, työpaikkojen ja monimuotoisen keskusta-asumisen alue
Toimisto-, liike- ja työskentelytilojen keskittymä
Työpaikka-alue, jolla on hyvät edellytykset monipuolisten työtilojen, kuten pienyritysten, tuotanto- ja varastotoiminnan ja niihin liittyvien tilojen sekä logistiikan ja tilaa vaativan kaupan sijoittumiselle
Tiiviisti rakennettu kaupunkiasumisen alue, jolle voi sijoittua monimuotoisia lähipalveluja, asumista häiritsemättömiä työpaikkoja ja jossa voidaan yhdistää asuminen ja työtilat
- Raideasemat ja keskukset**
Työpaikkojen ja asumisen suhde %
70 / 30
50 / 50
20 / 80
10 / 90
- Kohdemerkinnät**
Valtakunnallisesti merkittävä elinkeinoalue
Strategisesti merkittävä elinkeinoalue
Työpaikkakohde
Sairaala
Yhdyskuntatekniikan laitos
- Kaikille asuinalueille on mahdollista sijoittaa lähipalveluja, asumista häiritsemättömiä työpaikkoja, sekä asumisen ja työpaikkojen yhdistäminen
- Merellisellä alueella ja Nuuksion kansallispuistossa on mahdollista matkailuun ja virkistykseen liittyvien toimintojen kehittäminen

Työmatkat

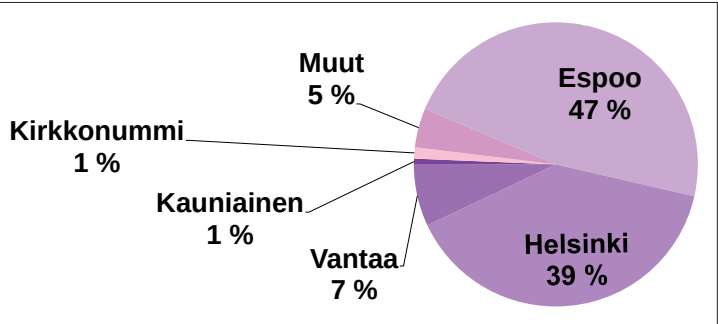
Missä Espoolaiset käyvät töissä?

Vuoden 2012 lopussa espoolaisesta työvoimasta oli työllisiä noin 126 000 henkeä. Työmatkan pituutta ei tiedetä kaikista ja aineiston lähtötietojen puutteellisuus saattaa hieman vääristää työmatkatietoja. Esimerkiksi monitoimipaikkaisen yrityksen palveluksessa olevat henkilöt ovat voineet kirjautua yrityksen päätoimipaikkaan.

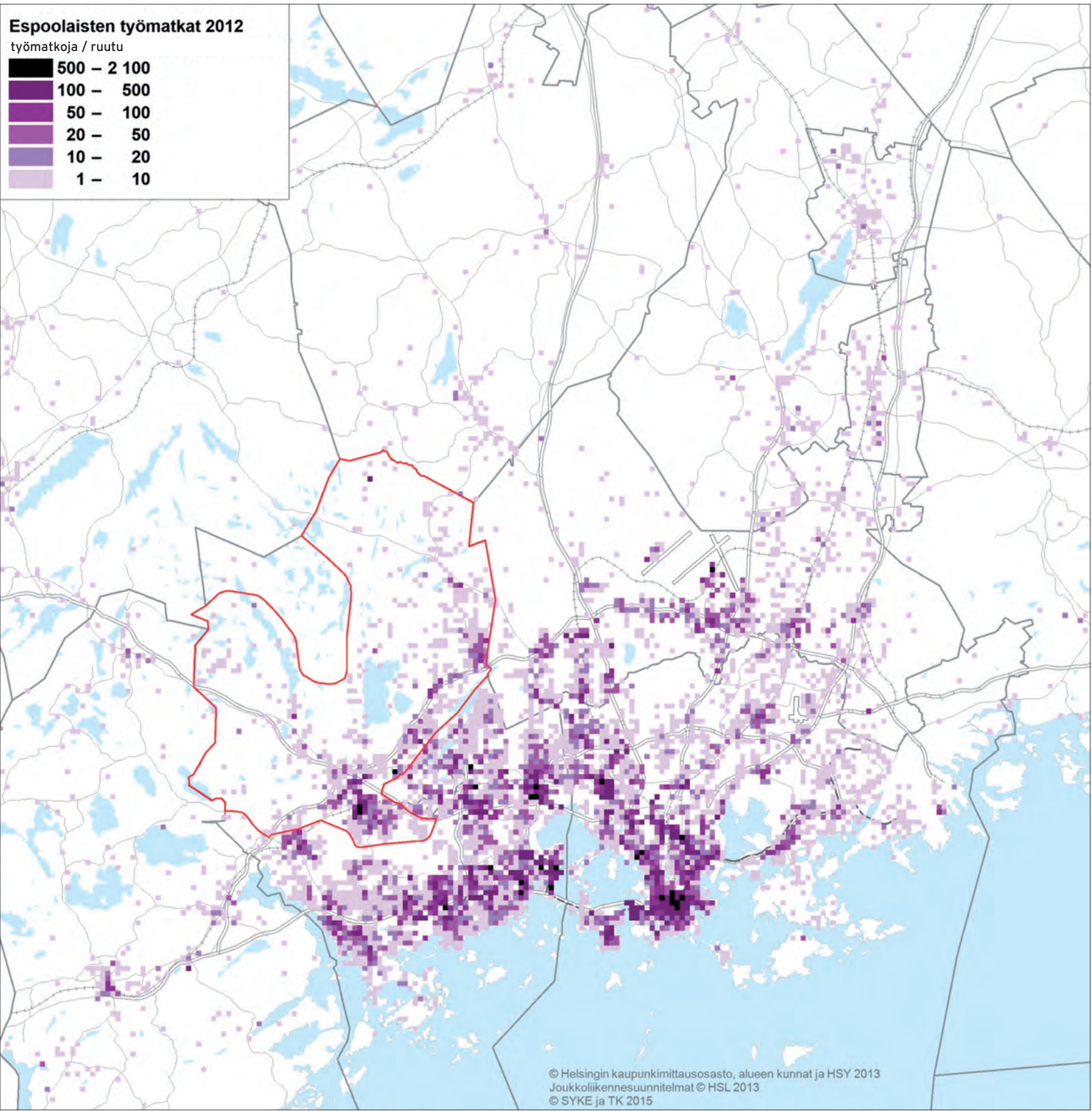
Espoolaiset käyvät paljon töissä pääkaupunkiseudun kunnissa. Vuonna 2012 espoolaisten työmatkoista yli 90 % tehtiin pääkaupunkiseudun kuntiin. Eniten työmatkoja tehtiin Helsingissä kantakaupunkiin sekä radan varren työpaikka keskittymiin. Espoossa työmatkat suuntautuivat suurimmille yritysalueille sekä kaikkiin viiteen kaupunkikeskukseen.

Kuva. Espoolaisten työmatkojen pituudet 2012.

Kuva. Espoolaisten työmatkojen suuntautuminen 2012.

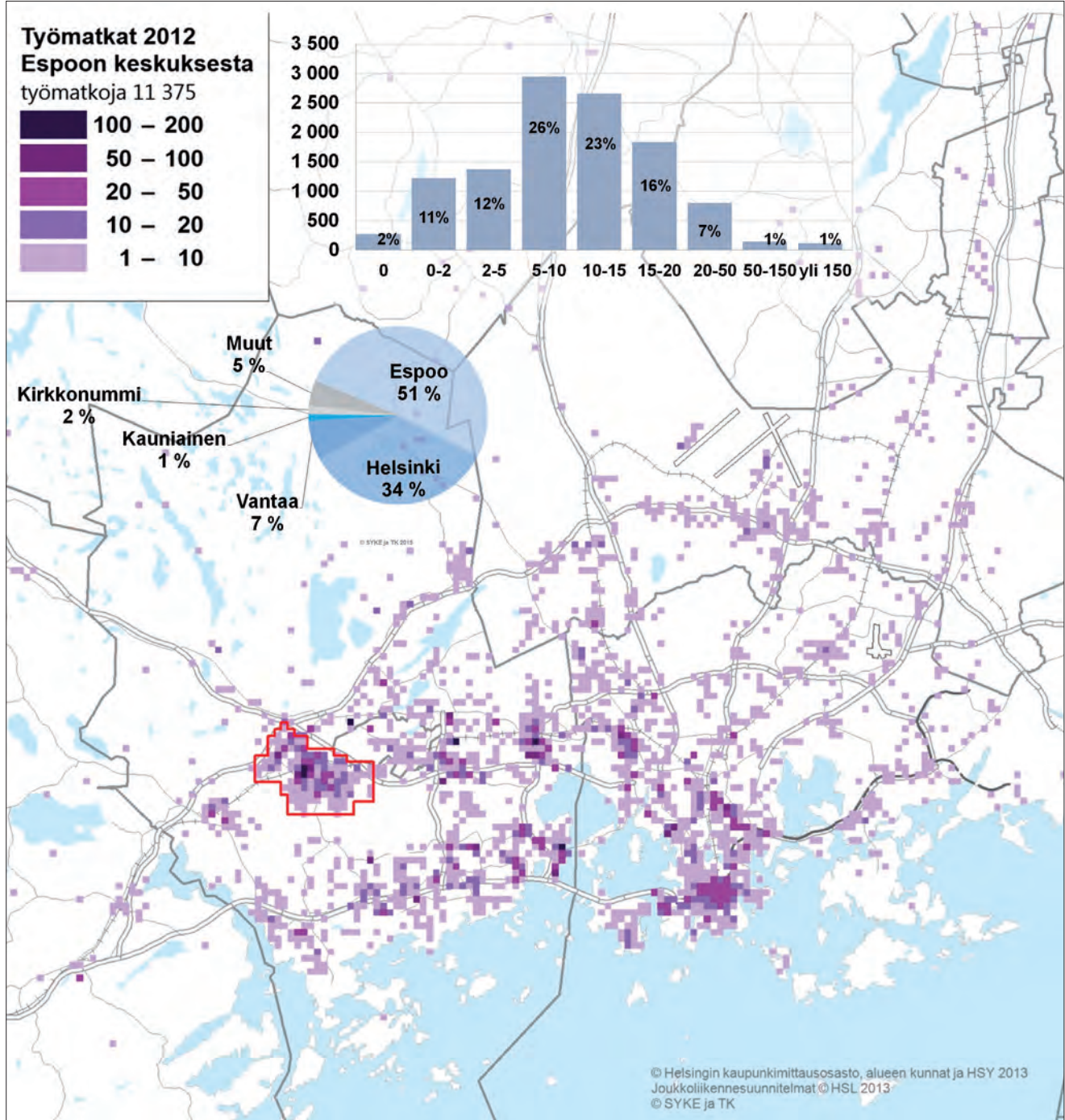
Kuva. Espoolaisten työmatkat 2012 (visioalueen rajaus merkitty punaisella viivalla).

Espoon keskus ja Kalajärvi

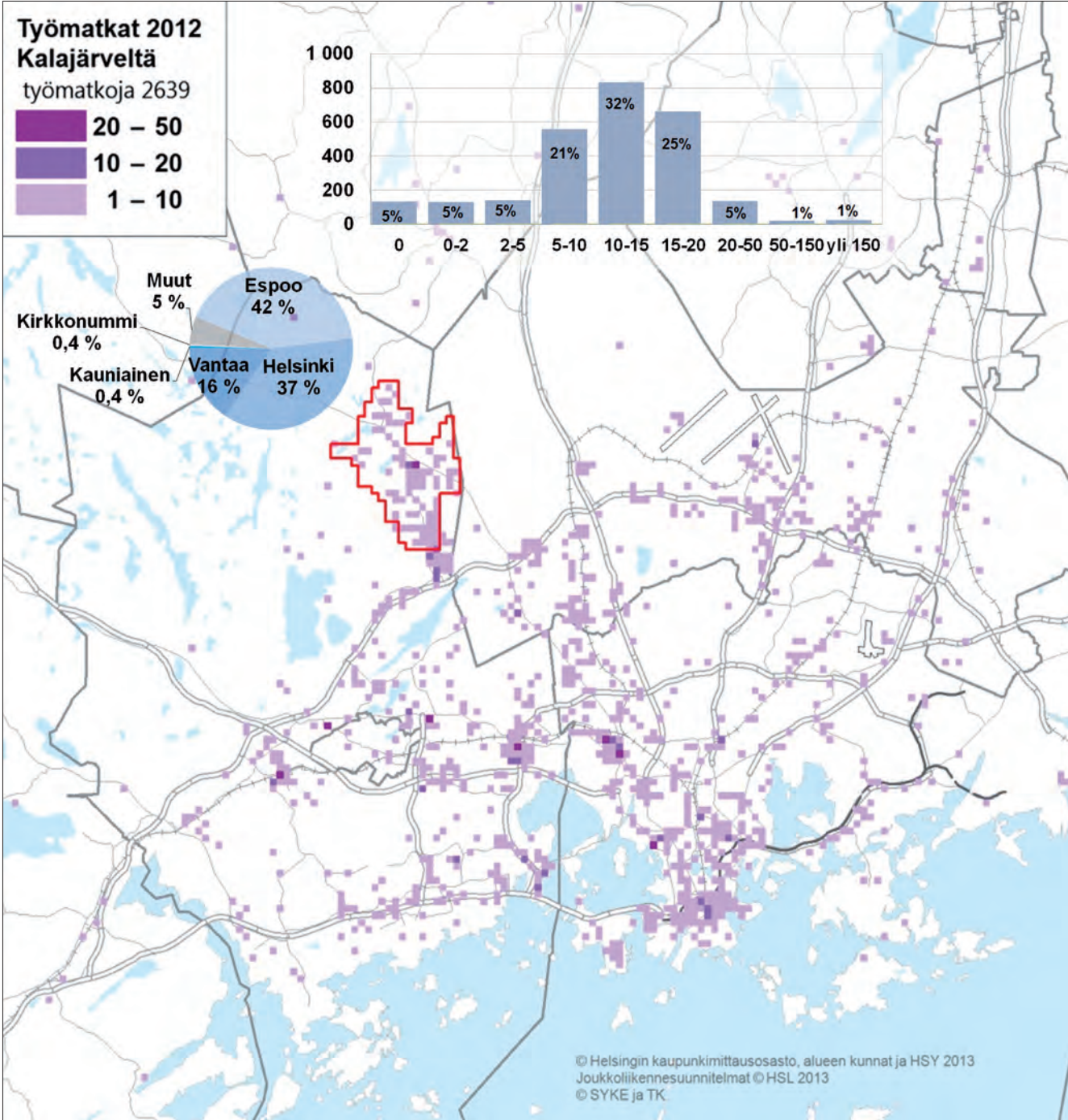
Visioalueelta tehdään työmatkoja paljon pääkaupunkiseudulle. Espoon keskuksen alueelta kuljetaan paljon töihin radan varren työpaikkakeskittymiin Espooseen ja Helsinkiin.

Kalajärveltä kuljetaan suhteessa enemmän Vantaan suuntaan kuin Espoon keskuksesta. Espoon keskuksen alueelta taas tehdään enemmän työmatkoja Kirkkonummelle ja Espooseen.

Espoon keskuksen alueelta tehdään paljon lyhyitä työmatkoja. Kaikista alueelta tehtävistä työmatkoista vuonna 2012 noin 25 % on alle 5 kilometriä ja yli puolella asukkaista työmatka oli alle 10 kilometriä. Kalajärveltä vuonna 2012 noin 36 %:lla oli alle 10 kilometrin työmatka. Molemmilta alueilta tehtävistä työmatkoista yli 90 % oli alle 20 kilometriä.

Kuva. Espoon keskuksen alueelta tehdyt työmatkat vuonna 2012.

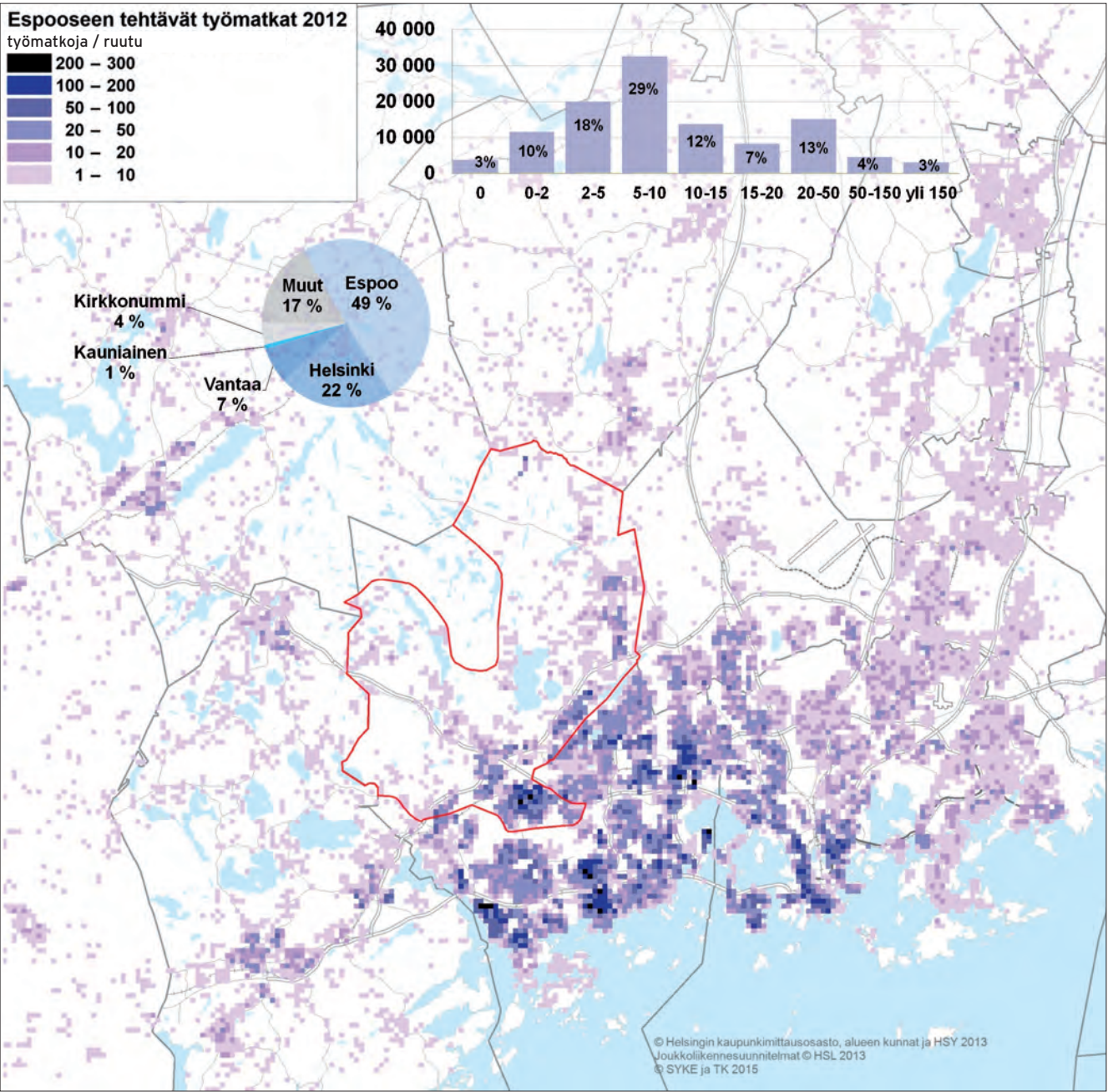

Kuva. Kalajärven alueelta tehdyt työmatkat vuonna 2012.

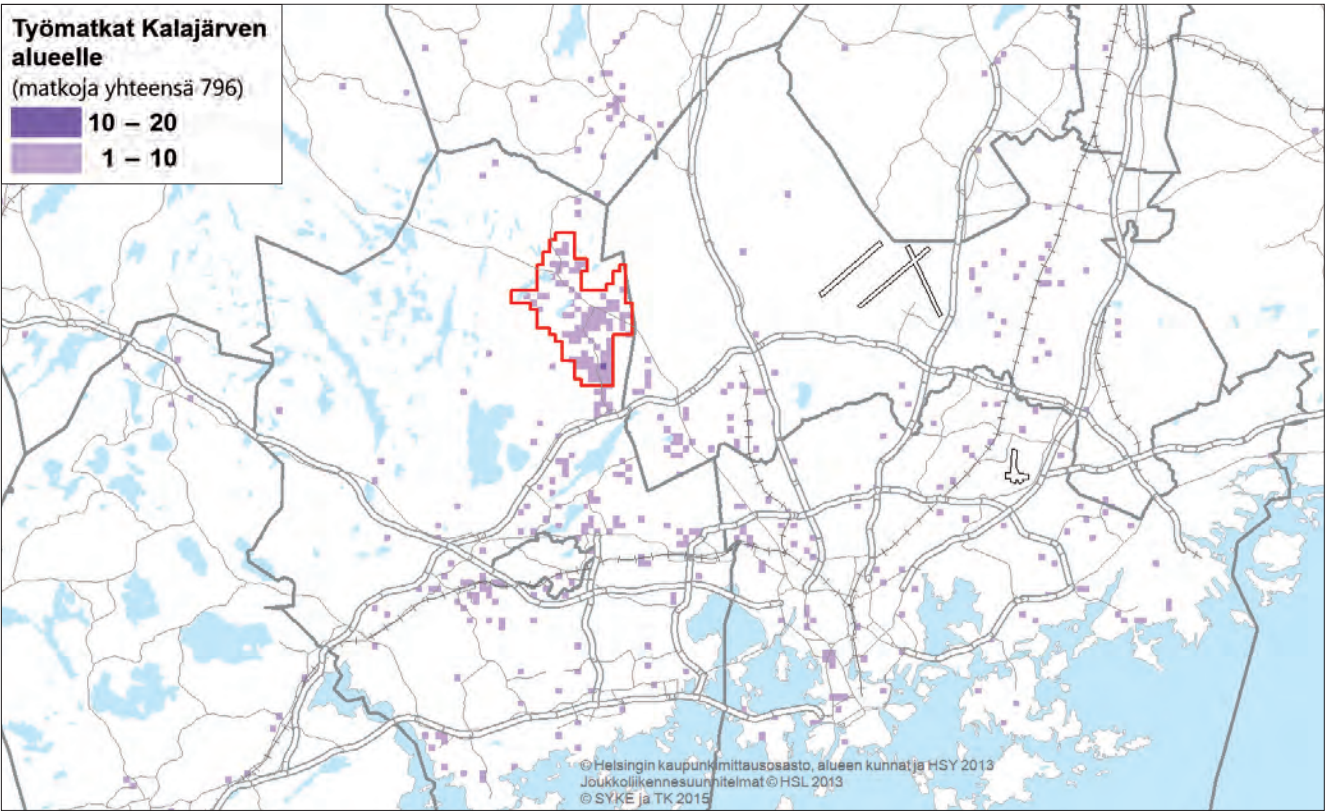
Mistä Espooseen tullaan töihin?

Espooseen tullaan töihin eniten pääkaupunkiseudulta. Lähes 90 % työmatkoista tehdään Espoon naapurikunnista. Vuonna 2012 noin joka viides Espoossa työssä käyvästä oli helsinkiläinen ja noin 7 % Espoossa työskentelevistä tuli Vantaalta. Espooseen tehdään paljon lyhyitä työmatkoja, koska kaikista Espooseen tehtävistä työmatkoista lähes puolet tehdään Espoosta. Noin 60 %:lla Espoossa työssäkäyvällä on alle 10 kilometrin työmatka.

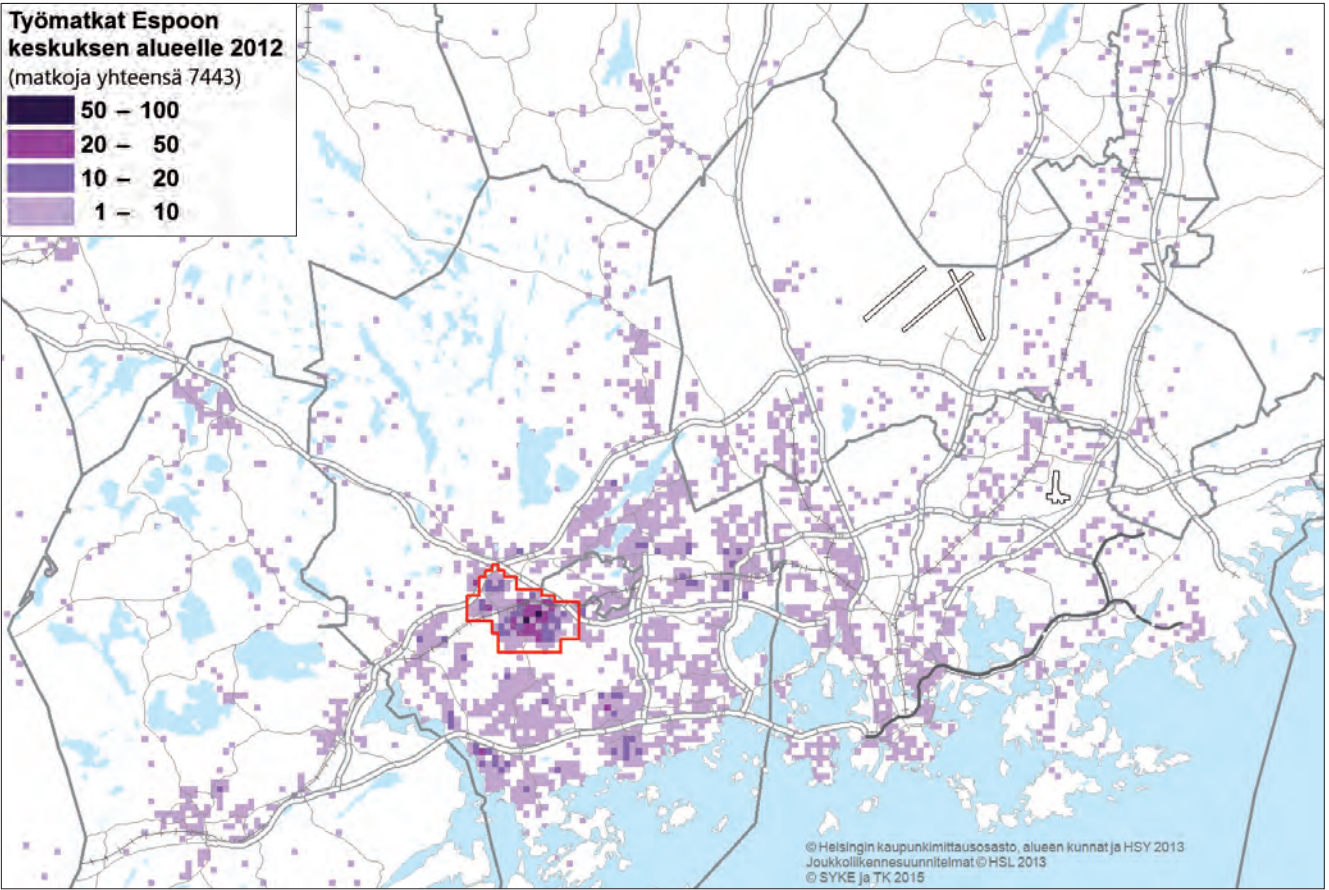
Espoon eri suuralueiden työpaikkarakenteet ja saavutettavuus poikkeavat toisistaan ja tämä näkyy myös työmatkoissa. Keilaniemi-Otaniemi alueelle sekä Leppävaaran alueelle tehdään paljon työmatkoja Helsingistä. Espoon keskukseen suuntautuvista työmatkoista yli 60 % tehtiin Espoosta. Kalajärven ja Leppävaaran alueelle tehdään suhteessa enemmän työmatkoja Vantaalta kuin muille alueille.

Kuva. Mistä Espooseen tultiin töihin vuonna 2012 (visioalueen rajausta merkitty punaisella viivalla).

Kuva. Mistä tultiin Kalajärven alueelle töihin 2012.

Kuva. Mistä tultiin Espoon keskuksen alueelle töihin 2012.

PALVELUT

PERUSPALVELUT VISIOALUEELLA

VIRKISTYSPALVELUT

POKE:N VIRKISTYSPALVELUIDEN VISIO 2050

JULKISET PALVELUT

PALVELUKUDELMA 2050 (LUONNOS)

POKE:N PALVELUIDEN VISIO 2050

ISOT SUPERMARKETIT

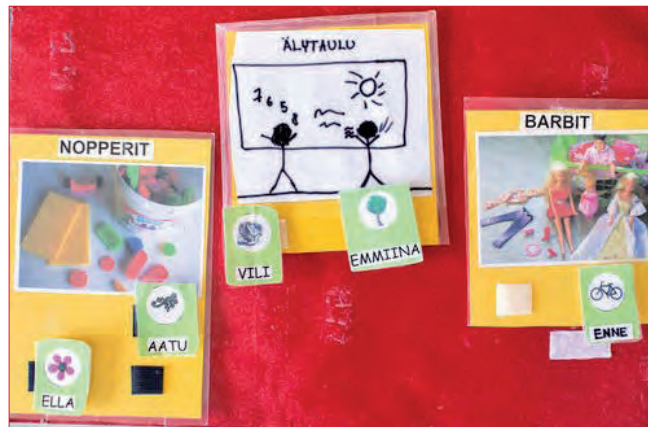
HYPERMARKETIT

PALVELUT

Peruspalvelut visioalueella

Julkisista palveluista on peruspalvelukartalla esitetty päiväkodit, koulut, kirjastot, neuvolat, hammashoitolat, terveysasemat, liikuntahallit ja turvallisuuspalvelut. Espoon keskuksessa on visioalueen suurin ja monipuolisin julkisten palveluiden tiheytymä. Muut julkisten palveluiden keskittymät ovat Kalajärvellä, Niipperissä ja Järvenperässä. Erityisesti Niipperissä ja Järvenperässä palvelut koostuvat pääasiassa päiväkodeista ja kouluista. Yksittäisiä julkisten palveluiden toimipisteitä sijaitsee muualla visioalueella.

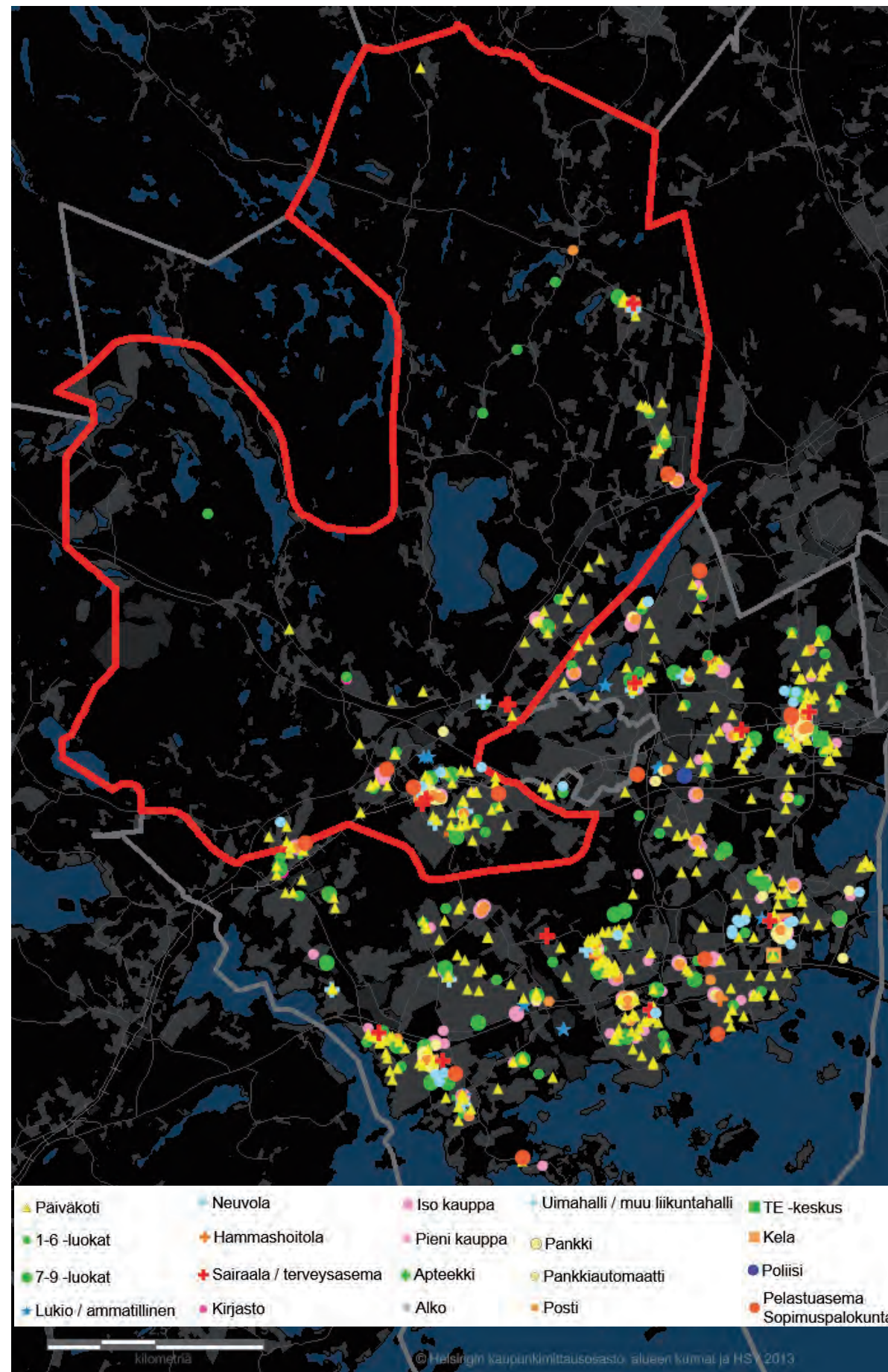
Kaupallisia peruspalveluita ovat päivittäistavarakauppa, apteekki, Alko, pankkikonttori, pankkiautomaatti ja postipalvelut. Espoon keskuksessa ovat kaikki nämä palvelut, sekä muita kaupunkikeskustason palveluita, kuten erikoistavarakauppoja. Myös Kauklahdessa on kattavat peruspalvelut. Päivittäistavarakauppa ja sen yhteydessä esimerkiksi pankkiautomaatti tai huoltoasema sijaitsee lisäksi Kalajärvellä, Juvankartanossa, Järvenperässä, Mikkilässä ja Suvelassa.

Kuva. Koulumestarin päiväkotia, leikkitalua. (Espoon kaupunki)

Kuva. K-Supermarket Aurora.
(Sanna Jaatinen, Espoon kaupunki)

Kuva. Peruspalvelut Espoossa (visioalueen rajausta merkitty punaisella viivalla).

Kuva. Kalajärvi. (Laura Malm-Grönroos, Espoon kaupunki)

Kuva. Hevosia. (Heidi-Hanna Karhu)

Kuva. Karhusuonkoulu. (Laura Malm-Grönroos, Espoon kaupunki)

Virkistyspalvelut

Visioalueen laajat metsäalueet ja muut viheralueet palvelevat ulkoilu- ja retkeilykäytössä ja tarjoavat monenlaisia ekosysteemipalveluita alueen asukkaille. Lähimetsät ja puistot ovat osa päivittäistä ulkoilua erityisesti rakennetummilla alueilla Espoon keskuksessa ja Niipperin-Kalajärven alueella. Kulttuurimiljööt, kartanoympäristöt ja viljelymaisemat sekä monipuoliset luontoarvot virkistyspalveluineen ovat osa liikkumista ja virkistäytymistä.

Alueella sijaitsee useita seudullisesti tärkeitä virkistysalueita kuten Serenan vesipuisto ja laskettelukeskus, Haltian luontokeskus sekä Luukkaan ja Oittaaan ulkoilukeskukset. Visioaluetta viistävät Espoon keskuspuisto etelässä sekä Nuuksion kansallispuisto pohjoisessa.

Nuuksion järviylänkö muodostaa laajan, harvaan asutun metsäalueen, joka sisältää useita kuntien ulkoilualueita sekä keskeiset osat Nuuksion kansallispuistosta. Järviylängön eri osilla on erilaiset, toisiaan täydentävät tehtävät (Metsähallitus 2006). Niistä keskeisiä ovat alueen kehittäminen ulkoilun ja luonnon-suojelun tarkoituksiin Valtioneuvoston vuonna 1989 tekemän päätöksen mukaan (Ympäristöministeriö 1989). Päätöksen mukaan Nuuksion kansallispuisto toimii suomalaisen luonnon näyteikkunana sekä alkuperäisen luonnon opetus- ja nähtävyysskohteena koko pääkaupunkiseudun asukkaille.

Visioalueen keskeisiä virkistysalueita yhdistää ulkoilureitistö, joka jatkuu yhtenäisenä naapurikuntiin. Ulkoilureitit kulkevat nykyisellään pääsääntöisesti metsäalueilla, mutta myös tiestöä käytetään virkistykseen. Muun muassa Bodominjärveä kiertävä tiestö on suosittu pyöräilyreitillä. Pohjois-eteläsuuntainen pääulkoilureitistö on sujuva ja etenkin Bodominjärven etelä- ja länsipuolella sekä Espoon keskuksen ympäristössä myös paikallinen virkistysreitistö on kattava. Sen sijaan itä-länsisuuntainen pääulkoilureitistö, eri liikuntamuodoille tarkoitetut reitistöt sekä lähiulkoilua palveleva rengasreitistö kaipaavat monin paikoin kehittämistä.

Alueen liikuntapalvelut ovat keskittyneet Espoon keskuksen ympäristöön. Siellä erilaisten kenttien ja sisäliikuntapaikkojen määrä on suurin. Runsaasti erilaisia virkistysmahdollisuuksia tarjoavat muun muassa Oittaa ja Solvalla. Ratsastustalleja sijoittuu eri puolille visioaluetta kaikkiaan kolmisenkymmentä. Uimarantoja on erityisesti pohjoisten lampien ja järvien rannoilla.

Myös golfkenttiä on alueella useita. Viljelypalstoja on Sunassa ja Järvenperässä ja alueen ainoa ryhmäpuutarha-alue sijaitsee Niipperissä. Visioalueen virkistyspalveluiden erikoisuuksia ovat Espoon ainoat laskettelukeskukset Korpilammella ja Solvalla, vesipuisto Korpilammella ja kylpylä Pakankylässä, luontokeskus Solvalla, off-road rata Kulmakorvessa, Suomen vanhin ulkokartingrata Bembölessä sekä ampumarata Lahnuksessa.

POKE:N VIRKISTYSPALVELUIDEN VISIO 2050

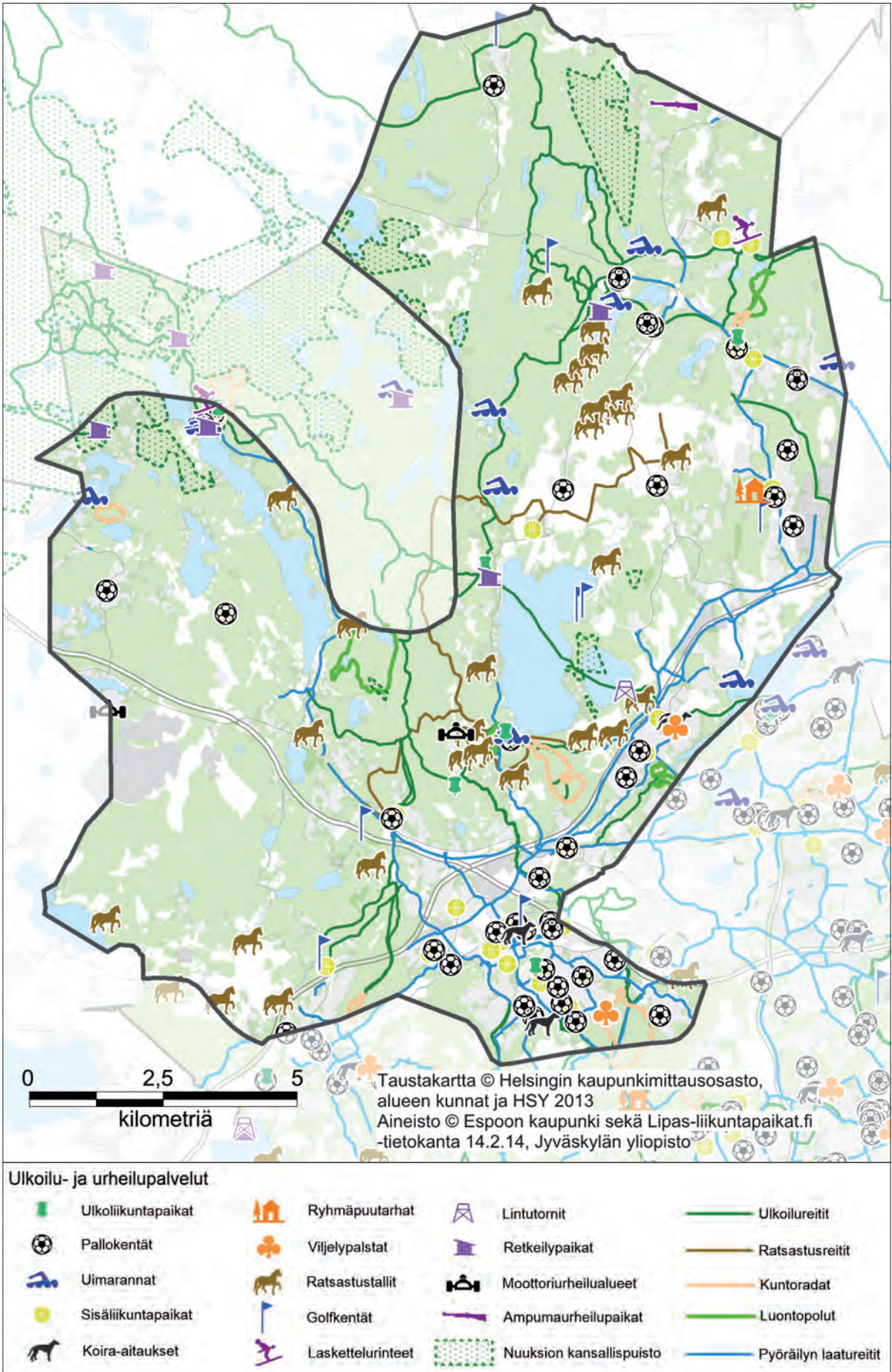
Alueen ulkoilu- ja retkeilymahdollisuuksia kehitetään monipuolisina. Laajoja, erämaisia metsäselänteitä säilytetään retkeily- ja ulkoilutoimintaan ja retkeilypalveluiden verkostoa täydennetään. Asuntoalueille suunnitellaan riittävät lähivirkistysalueet, -reitistöt ja -palvelut. Erityisen tärkeää se on radan varressa ja taajaan asutuilla alueilla. Alueen vesistöt tarjoavat asukkaille virkistysmahdollisuuksia lähivirkistykseen ja erämaaretkeilyyn. Vesistöjen rannat varataan pääasiassa julkiseen virkistyskäyttöön.

Lähimetsien sekä laajempien metsäisten virkistysalueiden, kuten Keskuspuiston, Nuuksion ja Espoonjokilaakson saavutettavuudesta jalan tai pyörällä huolehditaan. Tärkeiden ulkoilu- ja retkeilyalueiden, vapaa-ajankeskusten ja harrastuspaikkojen saavutettavuutta joukkoliikenteellä parannetaan.

Virkistystoiminnan vaikutukset ympäristöön tunnetaan ja niitä ennaltaehkäistään huolellisella suunnittelulla ja vaikutusten arvioinnilla. Esimerkiksi melua aiheuttavien toimintojen ympäristössä otetaan huomioon riittävä meluntorjunta ja kulunohjausta suunnitellaan erityisesti taajaan asuttujen alueiden läheisyydessä. Virkistysalueita, -reittejä ja -palveluita kehitetään maisemalliset, kulttuurihistorialliset ja luontoarvot huomioiden sekä käyttäen vahvuutena paikallisia identiteettitekijöitä ja ympäristön ominaispiirteitä.

Fyysisen virkistäytymisen ohella otetaan huomioon henkinen virkistäytymisen; virkistysalueiden ja -reitien miellyttävyys, toimivuus ja elvyttävyys. Alueen arvot ja erityispiirteet tarjoavat myös kiinnostavan oppimisympäristön.

Seudullista virkistysalueverkostoa kehitetään yhteistyössä ympäröivien kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Eri toimijoiden toimintaedellytyksiä virkistyspalveluiden tuottamisessa edistetään.

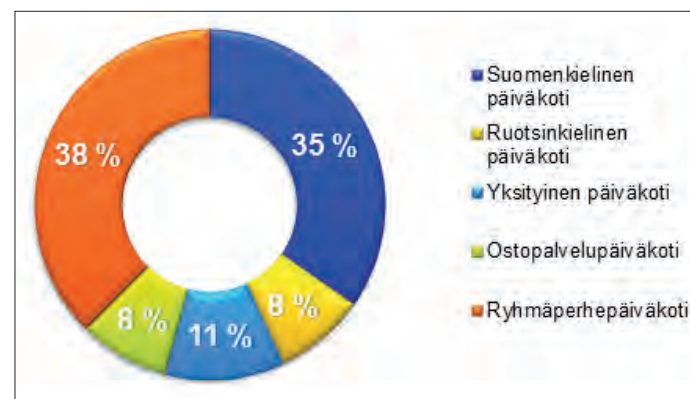

Kuva. Ulkoilu- ja urheilupalvelut visioalueella.

Julkiset palvelut

Palveluiden järjestämisen ja palveluverkon tavoitetila 2020:n (kaupunginvaltuusto 13.12.2010) mukaan palvelut keskitetään solmukohtiin hyvien liikenneyhteyksien varteen, kuten junaradan, kauppakeskusten ja tulevan Länsimetron läheisyyteen. Palveluverkko muodostuu osin lähipalveluista ja osin eriasteisesti keskitetyistä palveluista. Lähipalvelu ei välttämättä edellytä fyysistä toimipistettä. Palveluverkkoa kehitetään tukeutuen mahdollisimman paljon jo olemassa oleviin toimitiloihin. Palveluja on tarkoitus koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja lisätä tilojen yhteiskäyttöä. Samalla epätarkoituksenmukaisista tiloista luovutaan. Palveluita keskitetään myös suurempiin palvelukeskittymiin eli palvelutoreihin. Palvelutoreihin keskitetään erityisesti kaupunki- ja aluekeskustasoisia palveluita ja ne sijoituvat kaupunkikeskuksiin. Visioalueella sijaitsee yksi kaupunkikeskus (Espoon keskus) ja aluekeskus (Kalajärvi). Espoon keskukseen sijoittuu kaupunkitasoisia palveluja ja Kalajärvelle aluepalveluja.

Vuonna 2015 päiväkoteja visioalueella on yhteensä 45, joista suomenkielisiä päiväkoteja 25, ruotsinkielisiä päiväkoteja 6, yksityisiä päiväkoteja 8 ja ostopalvelupäiväkoteja 6. Päiväkotien lisäksi visioalueella on 27 ryhmäperhepäiväkotia. Visioalueella suomenkielinen perusopetus jakautuu kahteen oppilasalueeseen: Keski-Espoon oppilasalue ja Pohjois-Espoon oppilasalue. Oppilasalueet sisältävät yhteensä 13 alakoulua, kaksi yläkoulua ja kolme yhtenäistä koulua. Ruotsinkieliseen perusopetuksen oppilasalueita visioalueella on neljä: Rödskog, Bemböle, Lagstad ja Kungsgård. Ruotsinkieliset oppilasalueet sisältävät kaksi alakoulua ja yhden yhtenäisen koulu.

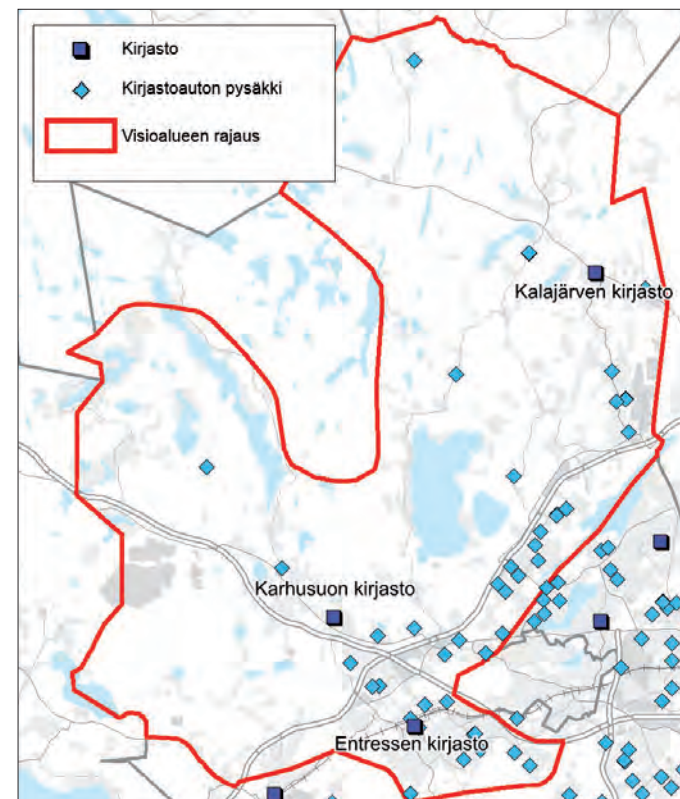

Kuva. Päiväkotien suhteelliset osuudet visioalueen päiväkotitarjonnasta (2015).

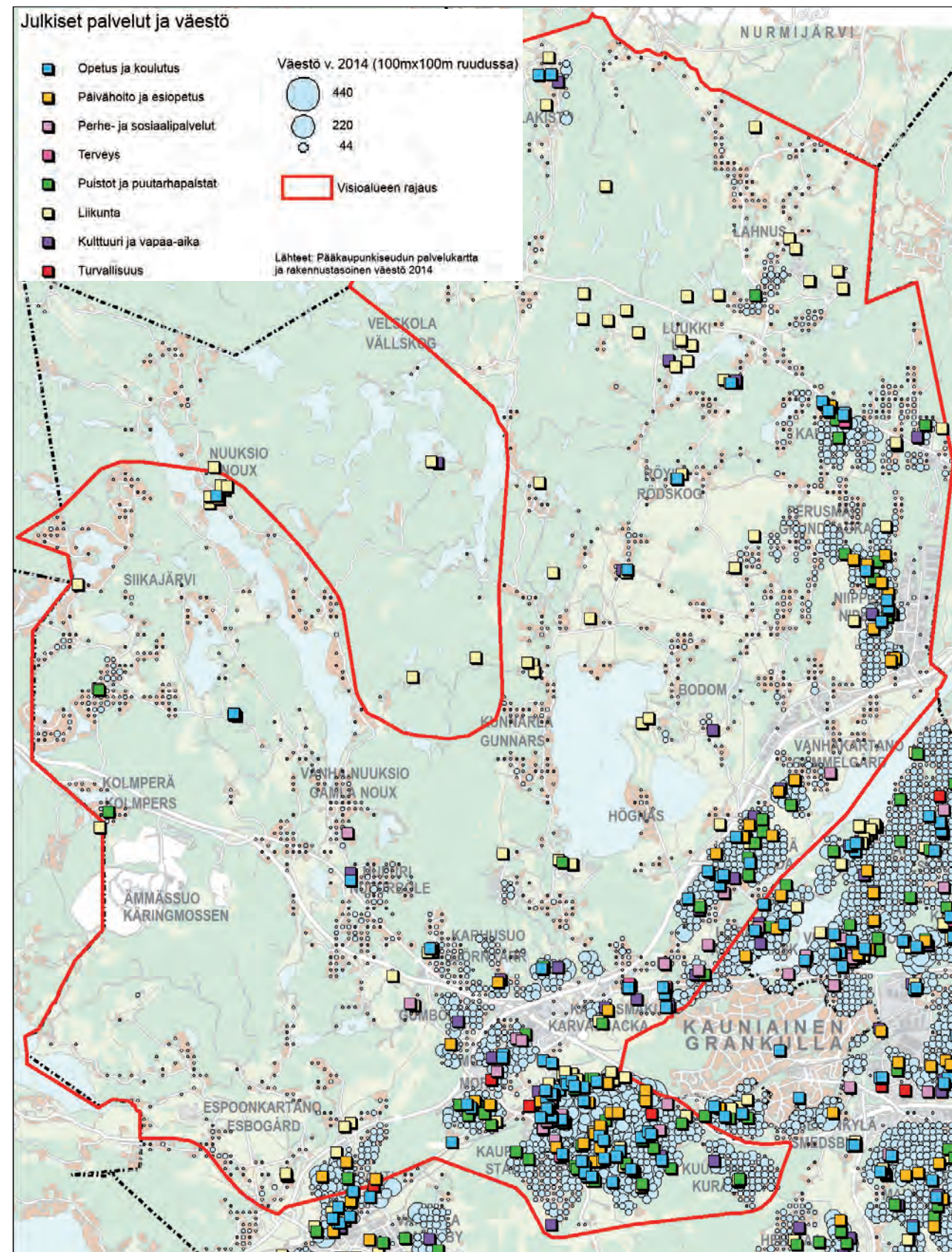
Vuodesta 2014 alkaen asukkailla on mahdollisuus valita oma terveysasema ja erikoissairaanhoidon yksikkö kaikista Suomen julkisista terveysasemista ja sairaaloista. Visioalueella sijaitsee Jorvin sairaalan lisäksi Samarian ja Kalajärven terveysasemat, sekä Oma Lääkärisi terveysasema. Uusi Espoon sairaala valmistuu Jorvin sairaalan viereen keväällä 2016. Hammashoitoiloita visioalueella on kuusi ja neuvoloita myös kuusi.

Visioalueella sijaitsee kolme kirjastoa ja 41 kirjastoauton pysäkkiä. Alueen suurin kirjasto on Entressen kirjasto Espoon keskuksessa. Karhusuon kirjasto toimii Karhusuon koulun vieressä ja Kalajärven kirjasto Ruskatalossa.

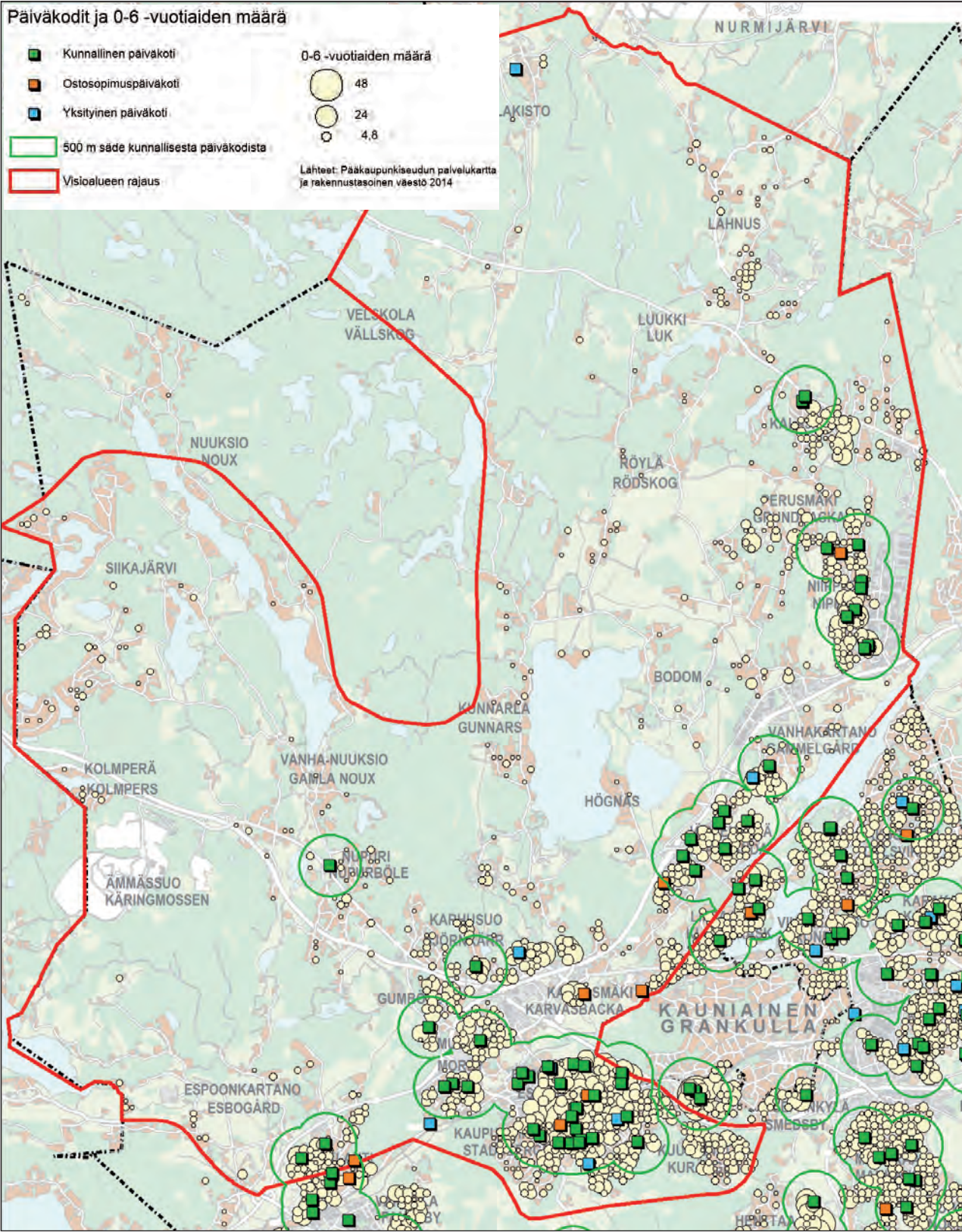
Yleiskaava-alueen uudet julkiset palvelut tullaan määrittämään tarkemman suunnittelun yhteydessä, ottaen huomioon yleiskaavalle määritellyn väestötavoitteen ja uuden väestön sijoittumisen painopisteet.

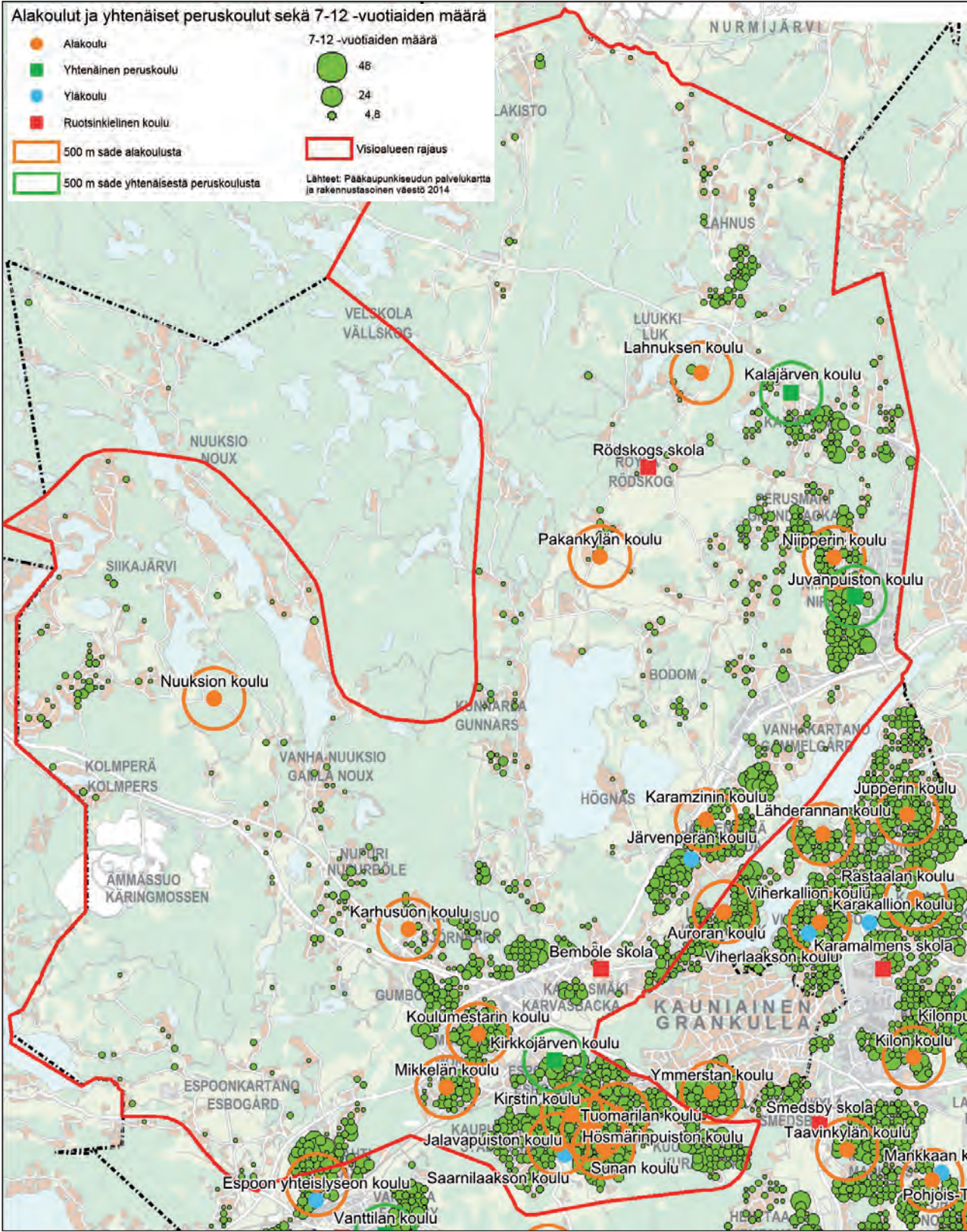
Kuva. Kirjastot ja kirjastoauton pysäkit. (Pääkaupunkiseudun palvelukartta 2015)

Kuva. Julkiset palvelut ja väestö visioalueella.

Kuva. Päiväkodit ja 0-6 -vuotiaiden määrä visioalueella.

Kuva. Alakoulut ja yhtenäiset peruskoulut sekä 7-12 -vuotiaiden määrä visioalueella.

**Espoon palvelukudelma 2050
(luonnos, kevät 2015)**

Palvelukudelma on yksi koko Espoota kattavista kudel-
mista. Palvelukudelmassa tarkastellaan julkisten pal-
veluiden tulevia ratkaisuja eri kaupunkivyöhykkeillä.
Kudelman tavoitevuosi on 2050.

**Palvelukudelmaluonnoksessa on kaikille vyöhykkeille
määritelty seuraavat kriteerit.**

1. Keskeinen sijainti

Keskeinen sijainti olemassa oleviin ja tuleviin asuk-
kaihin nähden, hyvien joukkoliikennelähtöjen var-
rella/solmukohdissa.

2. Hyvä rakennettavuus

Y-tontit sijoitetaan rakennettavuudeltaan hyvälle alu-
elle.

3. Keskitetty pysäköinti

Edistetään pysäköinnin kehittämissuunnitelman toimen-
pidettä pysäköinnin tehostamisesta ja keskittämisestä.

4. Polkupyöräpysäköinti

Edistetään pysäköinnin kehittämissuunnitelman toimen-
pidettä pyöräpysäköinnin kehittämisestä.

5. Isot urheilukentät

Isot urheilukentät ovat usean koulun yhteiskäytössä.
Pienet kentät ovat koulujen lähellä ja ovat osa alueen
virkistystoimintojen verkostoa.

**6. Palveluiden keskittäminen ja tilojen
yhteiskäyttö**

Edistetään Palveluiden järjestämisen ja palveluverkon
tavoitetilaa 2020:

*Palveluverkkoa kehitetään tukeutuen mahdollisim-
man paljon jo olemassa oleviin toimitiloihin. Palveluja
on tarkoitus koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja
tilojen yhteiskäyttöä on tarkoitus lisätä. Samalla epä-
tarkoituksenmukaisista tiloista luovutaan.*

7. Olemassa olevat julkiset palvelut

Julkisten palveluiden rakennusten peruskorjaus-/
laajennustarpeiden yhteydessä tarkastellaan: Onko
rakennuksen sijainti Y-tontilla kaupunkirakenteel-
lisesti toimiva? Onko kaupunkirakenteellisesti ja
taloudellisesti kannattavampaa sijoittaa rakennus
keskeisemmälle paikalle? Onko mahdollista muuttaa
työpaikka-/asuinrakennuksia julkisten palveluiden ra-
kennuksiksi?

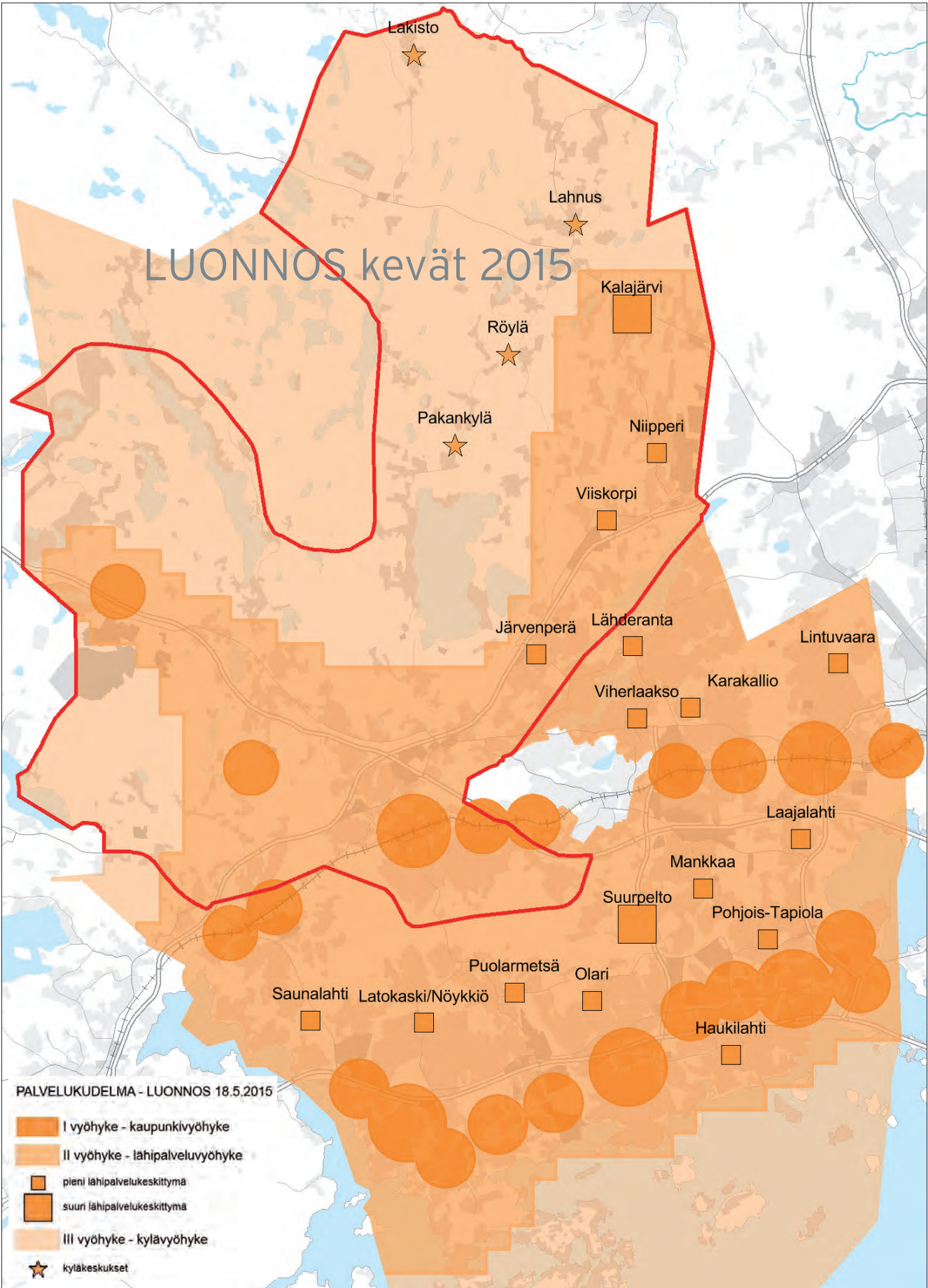
POKE:N PALVELUIDEN VISIO 2050

Visioalue sijoittuu palvelukudelmassa kaikille vyöhyk-
keille.

Palvelukudelmaluonnoksessa vyöhyke I (kaupunkivyö-
hyke) on urbaani, kaupunkimainen vyöhyke metro- ja
junaradan asemilla. Kaupunkivyöhyke käsittää suun-
taa-antavasti alueen 800 metrin säteellä kaupunkikes-
kuksista ja 600 metrin säteellä muilta metro- ja juna-
radan asemilta. Visioalueella Espoon keskuksella on
800 metrin säteellä oleva kaupunkivyöhyke, nykyisistä
asemista Tuomarilassa ja tulevan Länsiradan asemilla
kaupunkivyöhyke on 600 metrin säteellä. Asukkailla
on mahdollisuus saavuttaa palvelut vyöhykkeellä kä-
vellessä. Isot urheilukentät sijoittuvat pääsääntöisesti
vyöhykkeen ulkopuolelle. Palvelurakentaminen on
tehokkainta tällä vyöhykkeellä. Tämä tarkoittaa, että
muun muassa päiväkodit pyritään sijoittamaan ra-
kennusten kivijalkoihin, asuinrakennusten jatkeiksi tai
kortteleiden sisäpihalle. Koulut rakennetaan useam-
paan kerrokseen ja kouluille varattu tonttipinta-ala on
korkeintaan 1,4 ha.

Palvelukudelmaluonnoksen vyöhyke II (lähipalvelu-
vyöhyke) käsittää kaupunkivyöhykkeen ulkopuoliset
taajama-alueet. Tällä vyöhykkeellä sijaitsee pääsään-
töisesti lähipalveluita, joiden tulee sijaita lähellä palve-
luiden käyttäjiä. Asukkailla on mahdollisuus saavuttaa
palvelut polkupyörällä. Lähipalveluvyöhykkeen sisällä
oleviin lähipalvelukeskittymiin voidaan keskittää niin
julkisia kuin kaupallisia palveluita, jolloin ne muodos-
tavat selkeän keskuksen asuinalueelle. Lähipalvelukes-
kittymät sijaitsevat liikenneverkko- ja/tai olemassa olevassa/
tulevassa lähipalvelukeskittymässä. Lähipalvelukeskit-
tymiä on kooltaan pieniä ja suuria. Visioalueella Ka-
lajärvi muodostaa ison lähipalvelukeskittymän. Pieniä
lähipalvelukeskittymiä palvelukudelmaluonnoksessa
ovat Järvenperä, Viiskorpi ja Niipperi. Useaan ker-
rokseen rakennettavan koulun tonttikoko lähipalve-
lukeskittymässä on korkeintaan 2 ha ja 8-ryhmäisen
päiväkodin tontti enintään 3600 m². Lähipalveluvyö-
hykkeellä puolestaan useaan kerrokseen rakennetta-
van koulun tonttikoko on korkeintaan 2,4 ha ja 8-ryh-
mäisen päiväkodin tonttikoko on enintään 5 000 m².

Palvelukudelmaluonnoksen vyöhyke III (kylävyöhyke)
käsittää Espoon harvaan asutut alueet. Kylävyöhyk-
keen sisällä palvelut keskitetään kyläkeskuksiin, vah-
vistaen niiden perinteistä asemaa espoolaisina kylinä.
Palvelukudelmaluonnoksessa kyläkeskuksia ovat Pa-
kankylä, Röylä, Lahnus ja Lakisto.

Kuva. Palvelukudelma 2050 luonnos (visioalueen rajaus merkitty punaisella viivalla).

Isot supermarketit

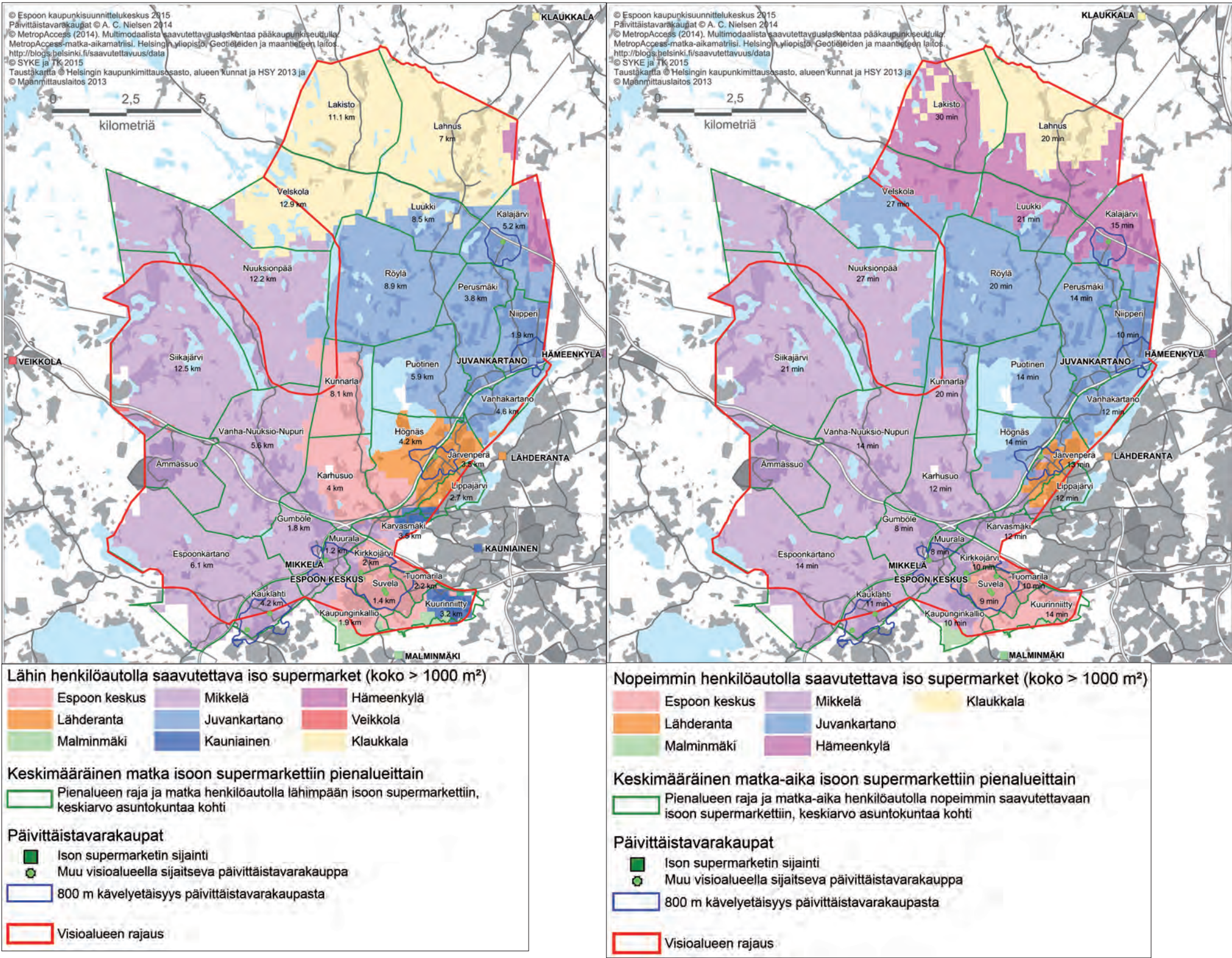
Visioalueella sijaitsee tällä hetkellä isoja supermarket-teja (myyntipinta-ala yli 1000 m²) Mikkellä, Espoon keskuksessa sekä Juvankartanossa. Muita päivittäis-tavarakauppoja sijaitsee Kauklahdessa, Espoon keskuksessa, Suvelassa, Kalajärvellä sekä Järvenperässä. Näillä alueilla sijaitsee paljon asutokuntia 800 met-rin kävelyetäisyydellä päivittäistavarakaupasta. Uusia päivittäistavarakauppoja on suunnitteilla Lommilaan, Kauklahteen, Tuomarilaan, Kuurinniittyyn ja Juvan-kartanoon.

Visioalueella sijaitsevien isojen supermarkettien li-säksi lähimpiä henkilöautolla saavutettavia isoja su-permarketteja ovat Lähderannan, Malminmäen, Kau-niaisten, Hämeenkyän, Klaukkalan sekä Veikkolan isot supermarketit. Pisimmät keskimääräiset matkat ovat visioalueen pohjoisimmilta pienalueilta, noin 12 kilometriä asutokuntaa kohti. Asutokuntia näillä alueilla on yhteensä noin 600. Niillä pienalueilla, joilla keskimääräinen matka henkilöautolla lähimpään isoon supermarkettiin on yli viisi kilometriä, asutokuntia on korkeintaan noin 350.

Nopeimmin henkilöautolla visioalueelta saavutetta-vat isot supermarketit sijaitsevat Mikkellä, Espoon keskuksessa, Lähderannassa, Juvankartanossa, Hä-meenkylässä sekä Klaukkalassa. Vihdintie vaikuttaa visioalueen pohjoisosissa Hämeenkyän saavutetta-vuuteen. Pohjoisimmista osista matka-aika on yli 20 minuuttia, kun muilta pienalueilta matka-aika on kor-keintaan 15 minuuttia henkilöautolla nopeimmin saa-vutettavaan isoon supermarkettiin.

Kuva. Juvankartanon S-market valmistui 2012. (Sanna Jaatinen, Espoon kaupunki)

Kuva. Lähin henkilöautolla saavutettava iso supermarket (myyntipinta-ala > 1000 m²), keskimääräinen matka henkilöautolla lähimpään isoon supermarkettiin asutokuntaa kohti pienalueittain sekä visioalueella sijaitsevat muut päivittäistavarakaupat ja 800 metrin kävelyetäisyydet kaikista visioalueella sijaitsevista päivittäistavarakaupoista.

Kuva. Nopeimmin henkilöautolla saavutettava iso supermarket (myyntipinta-ala > 1000 m²), keskimääräinen matka-aika henkilöautolla nopeimmin saavutettavaan isoon supermarkettiin asutokuntaa kohti pienalueittain sekä visioalueella sijaitsevat muut päivittäistavarakaupat ja 800 metrin kävelyetäisyydet kaikista visioalueella sijaitsevista päivittäistavarakaupoista.

Hypermarketit

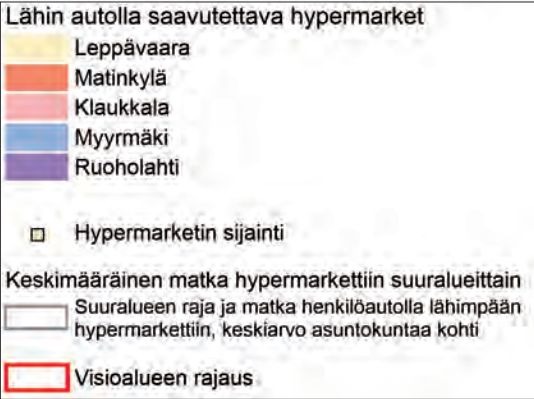
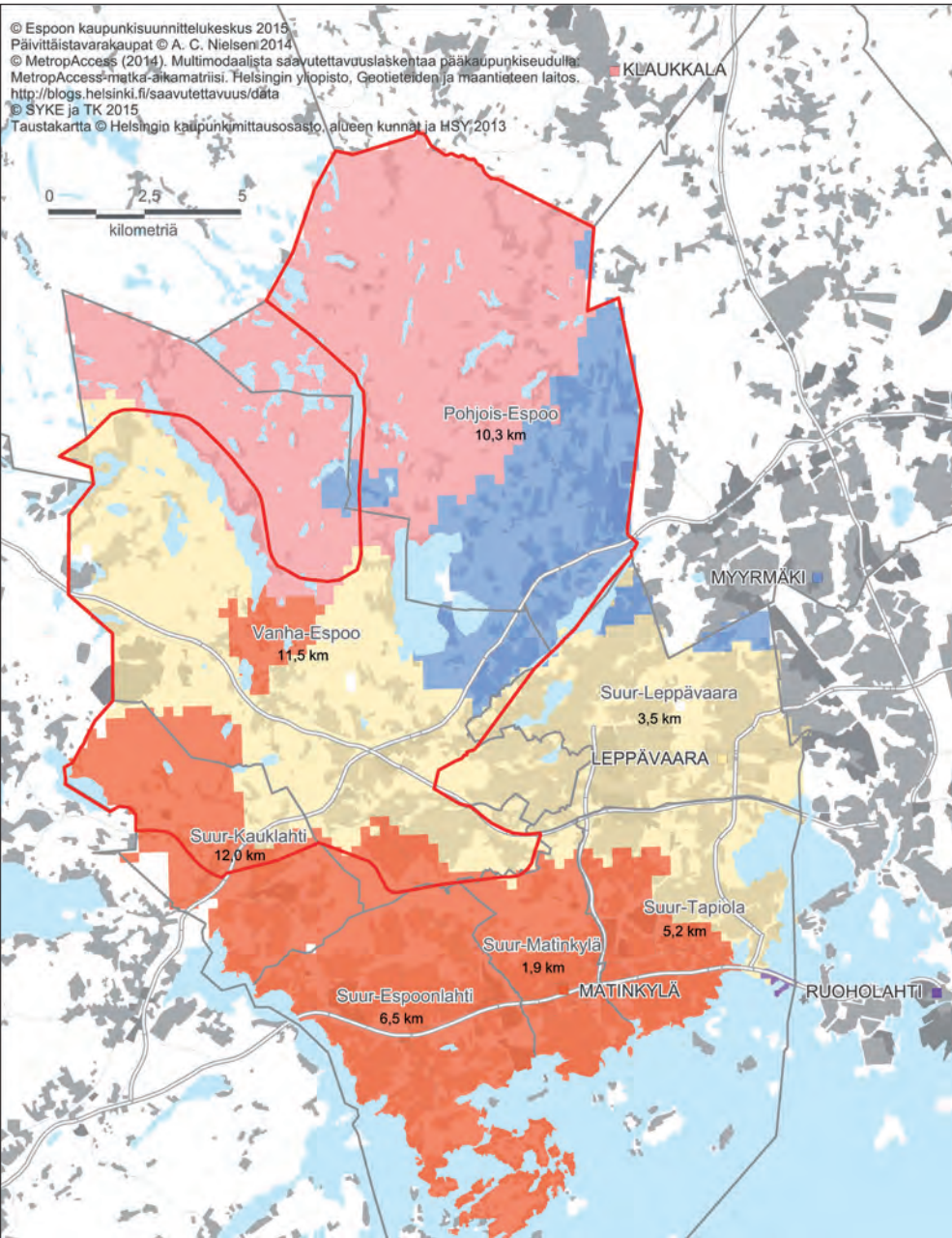
Lähimmät ja nopeimmin visioalueelta henkilöautolla saavutettavat hypermarketit sijaitsevat Leppävaarassa, Matinkylässä, Klaukkalassa ja Myyrmäessä. Keskimääräinen matka Pohjois-Espoon, Vanha-Espoon ja Suur-Kauklahten suuralueilta lähimpään hypermarkettiin on 10–12 kilometriä asutokuntaa kohti. Vanha-Espoon asutokuntien määrä on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin mainituilla muilla suuralueilla.

Keskimääräinen matka-aika henkilöautolla nopeimmin saavutettavaan hypermarkettiin on Pohjois-Espoon ja Suur-Kauklahten alueilta yli 20 minuuttia ja Vanha-Espoosta vajaa 20 minuuttia asutokuntaa kohti. Muilla suuralueilla keskimääräinen matka-aika on noin 10–15 minuuttia.

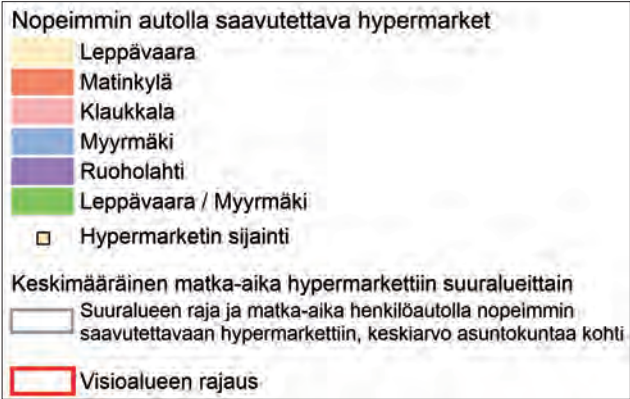
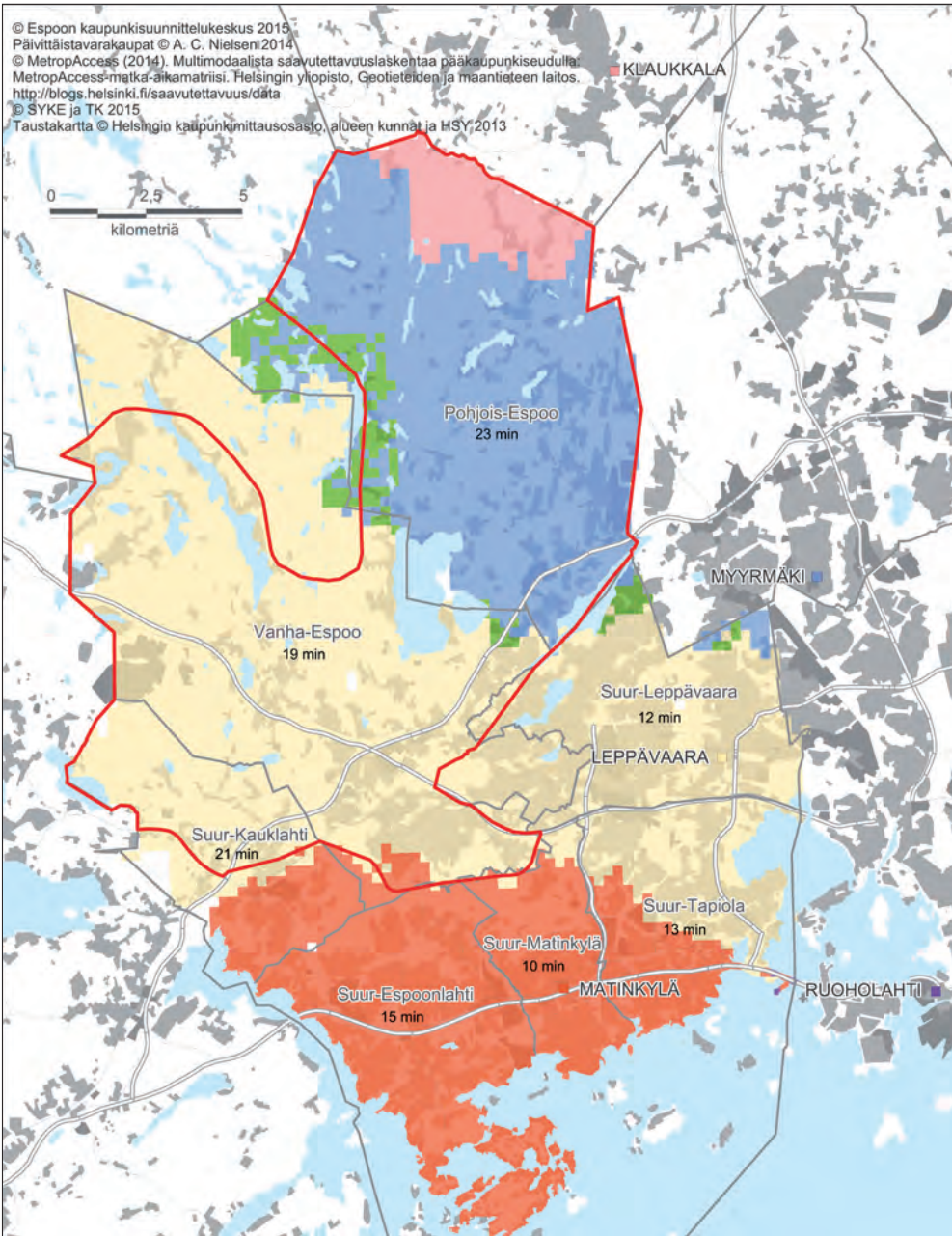
Uusia hypermarketteja on suunnitteilla Kivistön kauppakeskukseen Vantaalle sekä Klaukkalaan. Nykyisellä tieverkolla uusilla hypermarketeilla ei ole vaikutusta saavutettavuuteen, mutta Kivistön kauppakeskus saattaa olla houkutteleva ostospaikka erityisesti visioalueen pohjoisosissa.

Kuva. K-Citymarket ja Prisma kauppakeskus Sellossa Leppävaarassa. (Sanna Jaatinen, Espoon kaupunki)

Kuva. Lähin henkilöautolla saavutettava hypermarket ja keskimääräinen matka henkilöautolla lähimpään hypermarkettiin asutokuntaa kohti suuralueittain.

Kuva. Keskimääräinen matka-aika henkilöautolla nopeimmin saavutettavaan hypermarkettiin suuralueittain asutokuntaa kohti sekä asutokuntien määrä suuralueittain vuonna 2012.

TEKNINEN HUOLTO

TEKNISEN HUOLLON TOIMINNOT

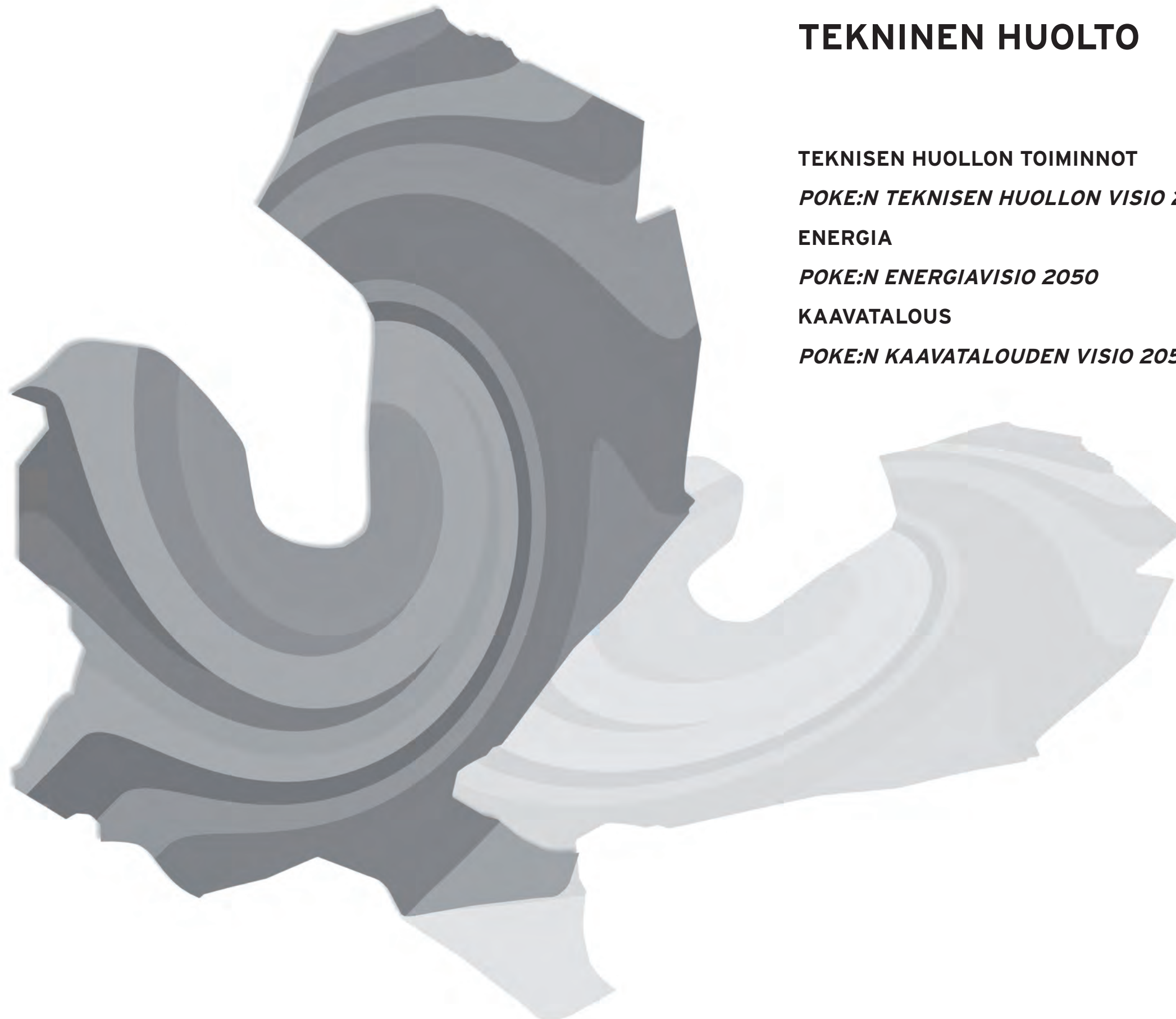
POKE:N TEKNISEN HUOLLON VISIO 2050

ENERGIA

POKE:N ENERGIAVISIO 2050

KAAVATALOUS

POKE:N KAAVATALOUDEN VISIO 2050

TEKNINEN HUOLTO

Teknisen huollon toiminnot

Ämmässuo-Kulmakorpi -alueelle sijoittuu seudullisesti merkittäviä teknisen huollon alueita: Ämmässuon jätteenkäsittelykeskus ja Kulmakorven maa-ainesten otto- ja läjitystoiminta. Lisäksi alueella on tai sinne on suunniteltu muita teknisen huollon toimintoja ja teollisuus/varastoalueita sekä moottoriurheilukeskus.

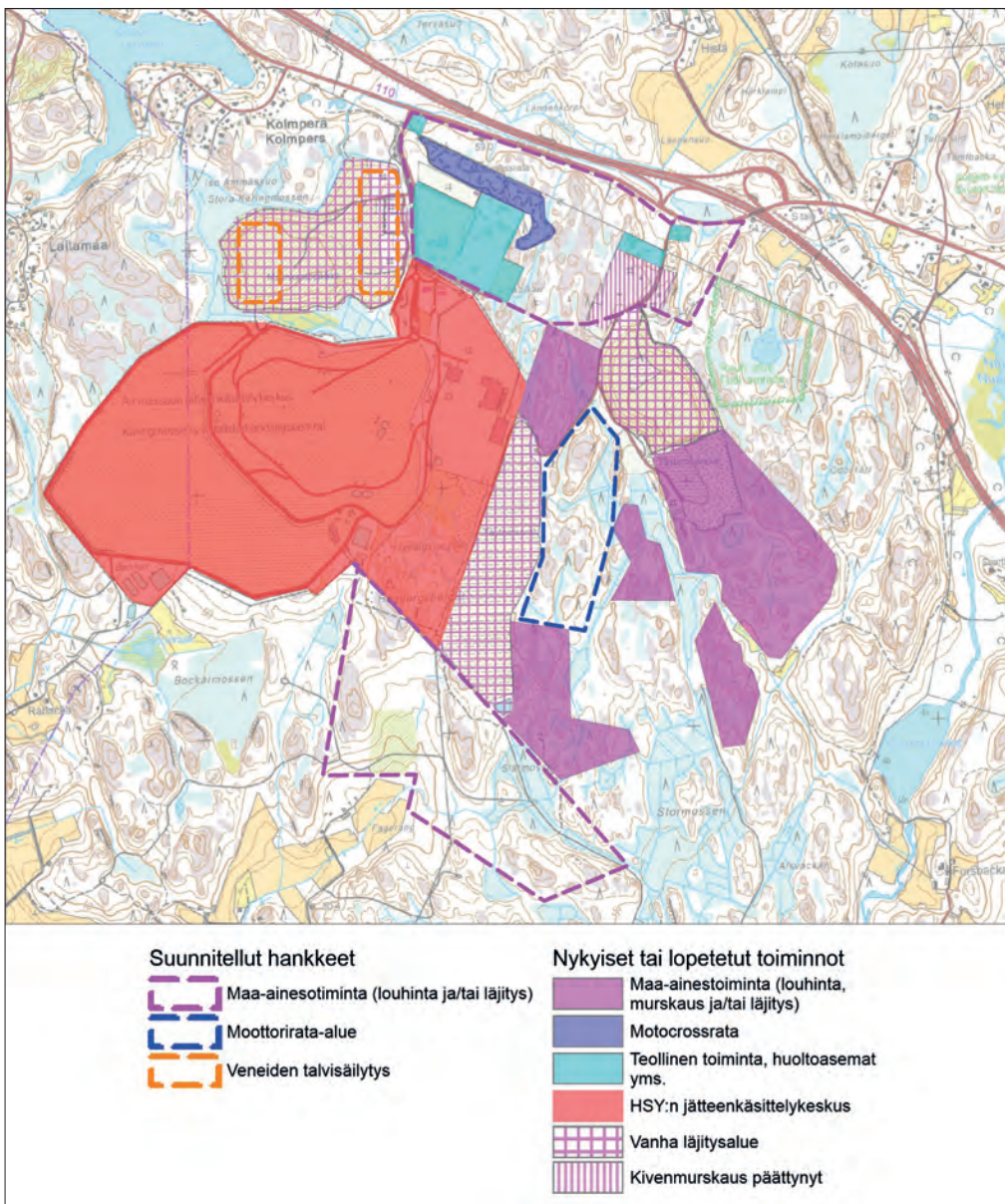
Jätteenkäsittely ja materiaalikierrätys

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa sijaitsee pääkaupunkiseudun ainoa käytössä oleva kaatopaikka. Laitoksen toiminta muuttui vuonna 2014 voimakkaasti, kun kiinteistöjen sekajätteet alettiin ohjata Vantaalla käyttöön otettuun uuteen jätevoimalaan. Kaatopaikalle tulee kuitenkin edelleen jätettä HSY:n alueen ulkopuolelta ja Sortti-asemilta. Jätteenkäsittelykeskuksen tämänhetkisiä toimintoja ovat muun muassa jätteen vastaanotto, jätteen kaatopaikkasijoitus, biojätteen laitosmainen käsittely (kompostointi) sekä pilaantuneiden maiden ja jätevoimalan tuhkan ja kuonan käsittely, hyödyntäminen tai loppusijoitus (Kuisma-Granvik & Uuksulainen 2015). Lisäksi alueella on Sortti-asema asukkaiden pienjätteille. Kaatopaikalta kerätään kaatopaikkakaasua talteen hyödynnettäväksi kaasuvoimalassa sähkön ja lämmön tuotannossa. (Kuisma-Granvik & Uuksulainen 2015) Lisäksi biojätteen käsittelyä tehostava mädätystekniikkaan perustuva biokaasulaitos otettiin käyttöön kesällä 2015 (HSY 2015a). Jatkossa Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen toiminnot keskittyvät jätepohjaisten materiaalien jalostamiseen uudelleenkäyttöä ja muuta hyödyntämistä varten (Kuisma-Granvik & Uuksulainen 2015). Jätteenkäsittelykeskuksesta on tarkoitus luoda yritysysteistyöhön ja materiaalikierrätykseen perustuva toimintojen keskittymä (HSY 2015b).

Ämmässuon alueella on jätteenkäsittelykeskuksen lisäksi motocross-rata, pieniä varasto- ja teollisuusyriksiä sekä betoniasema. Aluetta kehitetään jatkossa laajemmaksi teollisuus- ja varastoalueeksi, jonne osoitetaan teollisuustonttien lisäksi toimitila- ja toimistotontteja (Kulmakorpi I, asemakaavan selostus). Alueen tavoitteena on monipuolinen ja imagoltaan korkeatasoinen työpaikka-alue logistisesti hyvällä paikalla. Parhaimmillaan alueen yritykset voivat hyötyä toistensa läheisyydestä ja parantaa palvelujaan.

Kiviaineshuolto ja moottoriurheilukeskus

Kulmakorven alue on yksi harvoista pääkaupunkiseudulla toimivista kiviaineshuollon alueista. Alueelta otetaan kalliokiviainesta louhimalla ja vastaanotetaan pilaantumattomia maa-aineksia. Maankaatopaikkatoiminta on Ämmässuo-Kulmakorpi -alueella jatkunut jo vuodesta 1989, ja alueella on useita jo maisemoituja maantäyttöalueita. Ämmäsmäen maantäyttöalue sijaitsee jätteenkäsittelykeskuksen luoteispuolella, Kulmakorven maantäyttöalue sen itäpuolella ja Kalliosuon maantäyttöalue kaakkoispuolella. Kalliosuon täyttöaluetta on laajennettu pohjoiseen (Kalliosuon

Kuva. Ämmässuo-Kulmakorpi -alueen nykyiset ja suunnitellut toiminnot.

jatke). Takapellon alueella on louhinta ja louheen murskaus käynnissä. Louhintojen aikana ja päätyttyä louhosta täytetään maa-aineksilla. Läjitystoiminnan on hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan arvioitu jatkuvan Takapellon alueella 2030-luvulle asti (Ramboll 2009). Louhetta syntyy Espoossa myös metron louhinnasta, eikä kaikkea louhetta ole voitu suoraan hyödyntää. Louhetta onkin varastoitu Kalliosuon laajennusalueelle sekä Kalliosuon ja Takapellon väliselle alueelle rakennetulla kentällä (Espoon maantäyttöalueiden rakentaminen ja toiminta 2013). Louhinta- ja läjitystoiminnan on suunniteltu jatkuvan Takapellon alueen jälkeen Kalliosuon ja Takapellon maantäyttöalueiden väliin jäävällä alueella aina 2100-luvulle saakka. Kyseiselle alueelle on suunnitella myös moottoriurheilukeskus. Kiviainestoiminta

alueella on tarkoitus sovittaa yhteen moottoriurheilutoiminnan kanssa. Lisäksi Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen koillispuolelle suunnitellun uuden työpaikka-alueen rakentaminen edellyttää kallion louhintaa, louheen murskausta ja murskeen poistoa alueelta. Hankkeesta on laadittu ympäristövaikutusten arviointi (Ramboll 2015a). Espoon nykyisten maantäyttöalueiden lounaispuolelle on vireillä hanke uuden alueen perustamiseksi kalliokiviaineksen ottamiseen ja murskaamisen sekä pilaantumattomien maa-ainesten vastaanottoon ja loppusijoitukseen. Hankkeesta on laadittu ympäristövaikutusten arviointi (Ramboll 2015b).

Ylijäämämassoja syntyy rakentamistoiminnassa noin 4 miljoonaa tonnia vuodessa pääkaupunkiseudulla. Tästä suuri osa on savea tai muuta vaikeasti suoraan hyödynnettävissä olevaa materiaalia, jota on perinteisesti loppusijoitettu maankaatopaikoille. Maa-ainesten kuljettaminen aiheuttaa päästöjä ja on lisäksi merkittävä kustannustekijä. Tulevaisuuden tavoitteena Espoossa voidaan pitää ylijäämämassojen läjittämisen merkittävää vähentämistä, mikä edellyttää sitä, että maa-ainesten välivarastointitoimintaan ja hyödyntämiseen luodaan paremmat mahdollisuudet. Lisäksi uusia alueita kaavoitettaessa pitäisi pyrkiä massatasapainoon (Vaara 2011). Massojen hyötykäytön lisääntymisestä huolimatta läjitysalueille lienee tulevaisuudessakin seudullista tarvetta. Espoon kannalta on tärkeää, että läjitettäväksi päätyvien massojen kuljetusmatkat eivät kasva liian pitkiksi, vaan maa-ainesten loppusijoitus Kulmakorvessa on mahdollista jatkossakin.

Jätteenkäsittelyn ja maa-ainestoiminnan aiheuttamat haitat

Ämmässuo-Kulmakorpi -alueella on useita ympäristöhäiriöitä aiheuttavia toimintoja. Alueen asukkaat kokevat, että toiminnoista aiheutuu melu-, pöly- ja hajuhaittoja niin asuin- kuin virkistysalueillekin (Ramboll 2015a). Jätteenkäsittelykeskuksesta aiheutuu ympäristöön haju- ja meluhaittoja. Hajuhaittoja on aiheutunut ympäristöön erityisesti kaatopaikkakasasta. Voimakkaimmin ja useimmin hajuhaittoja on esiintynyt 0–2 km etäisyydellä jätteenkäsittelykeskuksesta. Yli 3 km etäisyydellä hajua tai selvää hajua on myös havaittu, joskin melko harvoin. (VTT 2013) Jätteenkäsittelykeskuksen ympäristössä hajun on koettu ajoittain rajoittavan ulkoilua ja virkistystä (Ramboll 2015a). Hajuhaittojen voidaan kuitenkin olettaa vähenevän tulevaisuudessa sekajätteen kaatopaikkasijoituksen loppumisen myötä. Lisäksi asukkaat ovat kertoneet Kulmakorpi I:n YVA:n yhteydessä tehdyissä ryhmähaastatteluissa (Ramboll 2015a) havainneensa Äm-

mässuon ja Kulmakorven toiminta-alueilta kantautuvan tuulten mukana pölyä ja roskia pahimmillaan yli 1,5 kilometrin päähän. Voimassa oleva ympäristölupa (UUS-2009-Y-267-111) edellyttää hiukkasmittauksia vain 12 kk ajan toiminnan siirryttyä Takapeltoon, eikä hiukkasmittauksia siten ole tehty vuonna 2014. Vuonna 2015 mittaus on kuitenkin tarkoitus tehdä. Pölyämistä vähennetään alueella kastelulla ja kuljettimien kattamisella ja tiesuolauksella (Rudus 2014).

Jätteenkäsittelykeskus aiheuttaa ympäristöön melua. Keskimääräinen melutaso on kuitenkin jäänyt mittausepävarmuus huomioiden noin 500–1000 metrin etäisyydellä sijainneissa tutkimuspisteissä alle tai yhtä suureksi kuin melun raja-arvo (LAeq 7–22 55 dB) (Ramboll 2014). Kulmakorven alueen kiviaineksen murskaus, louhinta ja räjäytykset aiheuttavat myös melua, jonka alueen asukkaat kokevat häiritseväne (Ramboll 2015a). Toiminnanharjoittajan melumittauksen mukaan päiväaikaisten keskiäänitasot kuitenkin alittavat tai ovat yhtä suuret ympäristöluvan (UUS-2009-Y-267-111) raja-arvojen kanssa. Kolmena ajankohdana tapahtuneiden raja-arvon ylitysten toiminnanharjoittaja on arvioinut johtuvan alueella muusta melusta kuin Kulmakorven murskauslaitoksen toiminnasta. (Rudus 2014)

Melu- pöly- ja hajuhaittojen lisäksi Ämmässuo-Kulmakorpi -alueen asukkaat ovat huolissaan alueen toimintojen vaikutuksesta pohja- ja kaivovesien laatuun, sillä erityisesti Nupurin alueen kaivoissa on viime aikoina esiintynyt ongelmia veden hygieenisessä laadussa (Ramboll 2015a).

Kaiken kaikkiaan Ämmässuo-Kulmakorpi -alueen toimintojen haju-, melu- ja pölyvaikutukset sekä erityisesti asukkaiden huoli terveydellisistä vaikutuksista ovat asioita, jotka tulee huomioida alueen maankäytön suunnittelussa ja sen yhteydessä tehtävässä teollisten ja teknisen huollon toimintojen suunnittelussa. Alueen ympäristön mahdollinen tiivistäminen edellyttää alueen nykyisten ja tulevien toimintojen vaikutusten arviointia myös suhteessa tulevaan maankäyttöön.

Veneiden talvisäilytys

Veneiden talvisäilytyksen järjestämistä Espoossa kehitetään tulevaisuudessa siten, että ratkaisu muun muassa mahdollistaa kaupunkirakenteen tiivistämisen ja maankäytön tehostamisen metroasemien läheisyydessä, vapauttaa merenrantaa asuntorakentamiseen ja sen toteuttaminen on teknisesti mahdollista ja kohtuuhintaista (Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaosto 2014). Lisäksi ratkaisun tulee mah-

dollistaa riittävän ison ja mahdollisesti laajennettavissa olevan säilytysalueen toteuttamisen sekä veneiden talvisäilytykseen liittyvän yritystoiminnan kehittymisen. Veneiden talvisäilytysalueita koskeneessa esiselvityksessä toteuttamiskelpoisimmaksi vaihtoehdoksi suuren ja pysyvän alueen toteuttamiseksi on todettu Ämmässuontien vanhan maankaatopaikan alue (Vahanan Environment Oy 2014). Talvisäilytyksen järjestäminen tällä alueella on suunniteltu toteutettavaksi kahdessa vaiheessa, joista ensin toteutettava, itäisempi alue (noin 5 ha), mahdollistaa 1000–1400 veneen ja/tai asuntovaunun, auton tai peräkärryn säilyttämisen (Leivo 2014). Tavoitteena on, että alue on valmis talvitelakointiin 2016–2017. Alueelle tullaan laatimaan asemakaava, joka mahdollistaa veneiden talvitelakointiin soveltuvan varastoalueen.

Lumen vastaanotto

Visioalueella on tällä hetkellä yksi varsinainen lumen vastaanottopaikka Blominmäessä. Lisäksi Ämmässuota on käytetty runsaslumisena talvena 2009–2010 varapaikkana. Espoon lumen vastaanottopaikkoihin kohdistuu suuria paineita: Kolmesta vastaanottopaikasta Turvesuo on kokonaisuudessaan kaavoitettu kaupan alueeksi. Lisäksi Bondaksen alue Suomenojalla poistuu käytöstä Finnnoon alueen rakentamisen myötä, eikä Blominmäen kaavoituksessa ei ole varauduttu lumen vastaanoton jatkumiseen. Aurattava pinta-ala kasvaa rakentamisen myötä ja tiivistyvässä kaupunkirakenteessa katualueilla on yhä vähemmän tilaa lumen sijoittamiselle. Toisaalta ilmastomuutoksen myötä talvien lumisuus tulee vähenemään. Lumen kuljetuksen ja siihen liittyvien hiilidioksidipäästöjen vuoksi aurauslumi tulisi sijoittaa tulevaisuudessa syntymäalueelleen, ja kaavoitettavilla alueilla tulee varata riittävästi tilaa lähisijoituspaikoille. Lähisijoituspaikat eivät kuitenkaan poista isompien lumen vastaanottopaikkojen tarvetta. Nykyisten lumenvastaanottopaikkojen poistuessa käytöstä on tärkeää löytää uusia lumen vastaanottoon soveltuvia alueita myös visioalueelta. Ämmässuon vanhaa maankaatopaikka-aluetta on käytetty varoalueena jo tähän asti, mutta se sijaitsee kaukana ja sulamisvesiin liittyy alueella ympäristöriskejä. (Selvitys aurauslumien sijoittamisesta Espoossa 2012)

Vesihuolto

Keskitetty vesijohtoverkosto ulottuu visioalueella pääasiassa itä- ja eteläosiin. Alueen Pohjois- ja länsiosissa vesihuoltoverkosto pääosin puuttuu, joskin Kolmirantaan ja Nuuskion Pitkäjärven pohjoispuolelle on rakennettu vesihuoltolinjat. Oittaalla on vesijohtoverkosto, mutta ei viemäriä. Lisäksi Kalmarin alueelle Bodominjärven länsipuolelle on johdettu kesävesijohto. Pääosa vesihuoltoverkostosta on Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) hallinnoimaa. Laajoista verkostojen ulkopuolisista alueista huolimatta yli 90 % alueen asukkaista asuu HSY:n vesihuollon toiminta-alueella.

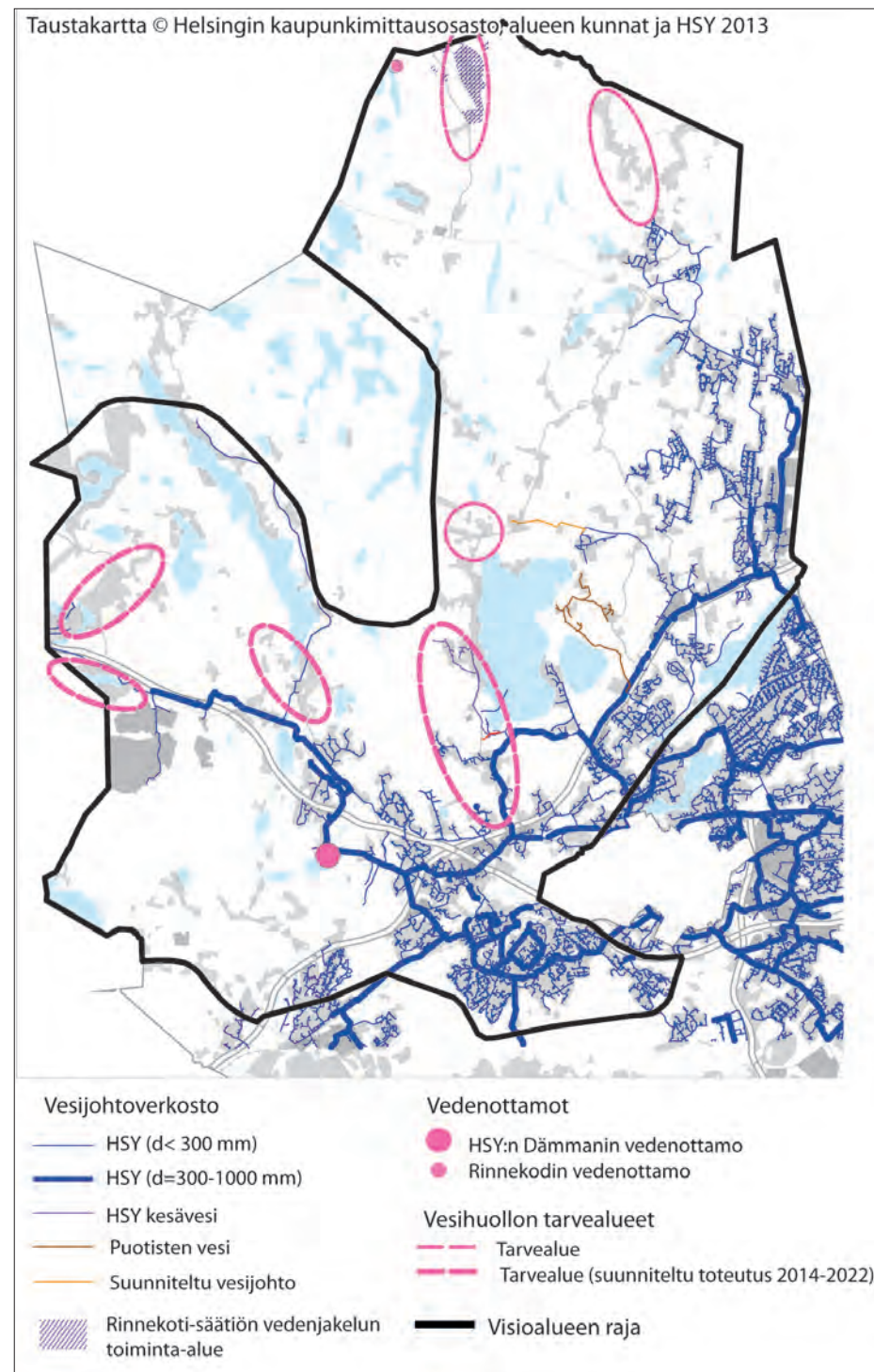
Puotisten Vesi Oy:n vesiosuuskunnalla on vesihuoltoverkostoa Bodominjärven itärannalla. Puotisten vesiosuuskunta ottaa vetensä HSY:n vesijohtoverkostosta ja johtaa jätevetensä HSY:n jätevesiviemäriverkostoon. HSY:n jakamasta talousvedestä osa tuotetaan Helsingissä sijaitsevalla Pitkäkosken vesilaitoksella (Päijänteiden vedestä) ja osa visioalueella sijaitsevalla Dämmanin vesilaitoksella. Dämmanin vesilaitos on kuitenkin tarkoitus raakaveden laatuongelmien vuoksi sulkea vuoden 2016 loppuun mennessä. Visioalueella syntyvät jätevedet käsitellään Suomenojan jätevedenpuhdistamolla, joka tullaan korvaamaan uudella Blominmäkeen rakennettavalla puhdistamolla noin vuonna 2020.

Rinne koti-Säätiö, jolla on oma vesilaitos (pintavesi) ja jätevedenpuhdistamo, huolehtii noin 1000 asukkaan vesihuollosta Lakistossa. Vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolella vedenhankinta ja jätevesien käsittely perustuvat pääasiassa kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin. Lisäksi alueella sijaitsee joitakin pienempiä vedenottamoja ja jätevedenpuhdistamoja, jotka palvelevat esimerkiksi yksittäisiä kouluja, virkistysalueita tai majoitus- ja juhlatiloja.

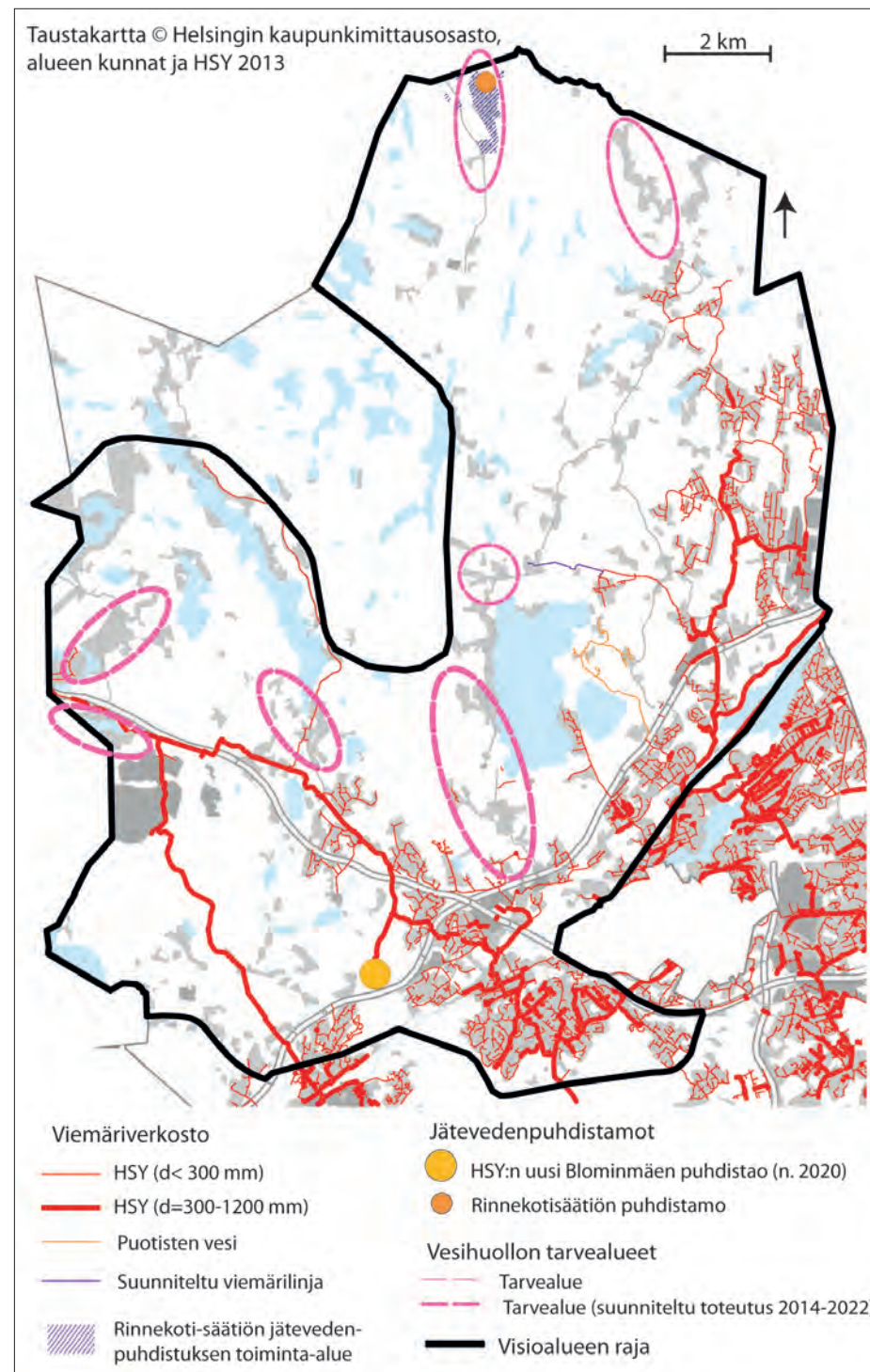
Muilla kuin asemakaava-alueilla keskitetyn vesihuollon tarve on asukasmäärän ja ympäristöllisten tai terveydellisten syiden (pohja- tai pintaveden suojeleminen, veden laatuongelmat) vuoksi erityisen suuri Kolmperässä, Kotimäessä, Brobackassa, Oittaalla, Kunnarlassa, Rinnekodissa ja Ketunkorvessa (Espoon vesihuollon kehittämissuunnitelma 2014–2022). Neljä ensin mainittua aluetta on vesihuollon kehittämissuunnitelmassa merkitty vesihuollon kehittämisalueiksi, joille verkostot on tarkoitus laajentaa vuoteen 2022 mennessä. Vesihuoltoverkoston laajentaminen on jo käynnissä Brobackassa.

Visioalueen maankäytön suunnittelu ohjaa myös alueen vesihuoltoverkoston rakentamista. Vesihuoltolain mukaisesti kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti. Asemakaava-alueilla vesihuollon toteutusmuoto on Espoossa lähtökohtaisesti HSY:n vesihuoltoverkosto. Asemakaavoittamattomilla taajama- ja haja-asutusalueilla, joilla ei ole keskitettyä vesi- ja viemäriverkostoa, vesihuoltoratkaisu on lähtökohtaisesti kiinteistökohtainen käsittely. Vesihuoltolain mukaisesti kunnan tulee kuitenkin huolehtia siitä, että vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella laajennetaan tai vesihuolto muuten turvataan, jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat. Tällaisissa tapauksissa HSY:n vesihuoltoverkostoa voidaan laajentaa asemakaavoitettujen alueiden ulkopuolelle. Tällaisten alueiden priorisointi tehdään vesihuollon kehittämissuunnitelmien yhteydessä.

Vesihuoltoverkostojen rakentamisen kustannuksiin vaikuttavat muun muassa etäisyys nykyisiin, riittävän kapasiteetin omaaviin verkostoihin, alueen maaperän rakennettavuus sekä rakentamisen tehokkuus. Vesihuoltoverkoston rakennuskustannusten kannalta visioalueen kehittäminen kaupunkirakennetta tiivistämällä on edullisinta. Erityisesti kaupunkirakenteesta irrallaan olevien alueiden keskitetyn vesihuollon toteuttaminen lisää huomattavasti alueiden kunnallisteknisiä kustannuksia.

Kuva. Visioalueen nykyinen vedenjakeluverkosto.

Kuva. Visioalueen nykyinen viemäriverkosto.

POKE:N TEKNISEN HUOLLON VISIO 2050

Tulevaisuudessa Ämmässuo on muuttuu jätteenkäsittelykeskuksesta materiaalikierrätykseen keskittyväksi ekoteollisuuspuistoksi, jossa kuitenkin säilyy osa nykyisistä jätteenkäsittelytoiminnoista. Alueella on merkitystä myös erityisesti tilaa vievään teollisuuteen ja varastointiin keskittyvän yritystoiminnan keskuksena. Kulmakorven alue toimii myös seudullisesti merkittävänä kiviaineshuollon alueena. Alueelta louhitaan kiviainesta, ja sijoitetaan pilaantumattomia ylijäämämassoja, joille ei voida osoittaa hyötykäyttöä. Ylijäämämassoja hyödyntäminen on kuitenkin merkittävää, ja vuosittain loppusijoitettavan maa-aineksen määrä on huomattavasti nykyistä pienempi. Maisemoidut täyttöalueet on hyödynnetty virkistysalueina.

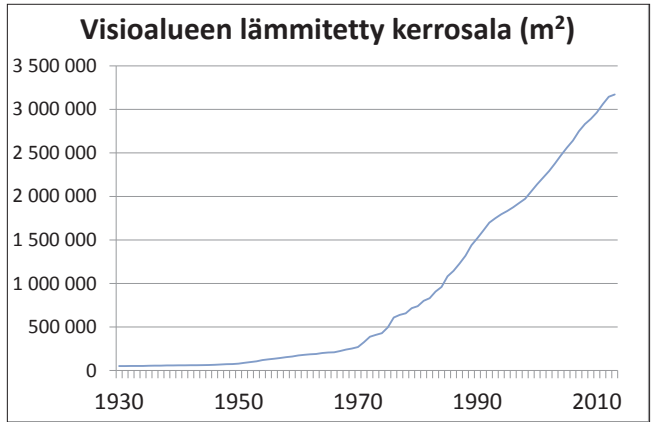
Espoon tekninen huolto voidaan järjestää tehokkaasti ja ekologisesti muun muassa Espoon ilmastotavoitteet huomioon ottaen siten, että pitkiltä kuljetusmatkoilta vältytään. Teknisen huollon toiminnoille (muun muassa lumen vastaanotto) on tätä varten osoitettu riittävästi alueita eri puolilta visioaluetta.

Visioalueen maankäyttö on tiivistynyt, ja keskitetty vesihuolto on toteutettu uusille alueille kohtuullisin kustannuksin. Vesihuoltoverkostoa on laajennettu niille alueille, joilla on selkeä keskitetyn vesihuollon tarve. Tämä edesauttaa myös pinta- ja pohjavesien suojelua.

Energia

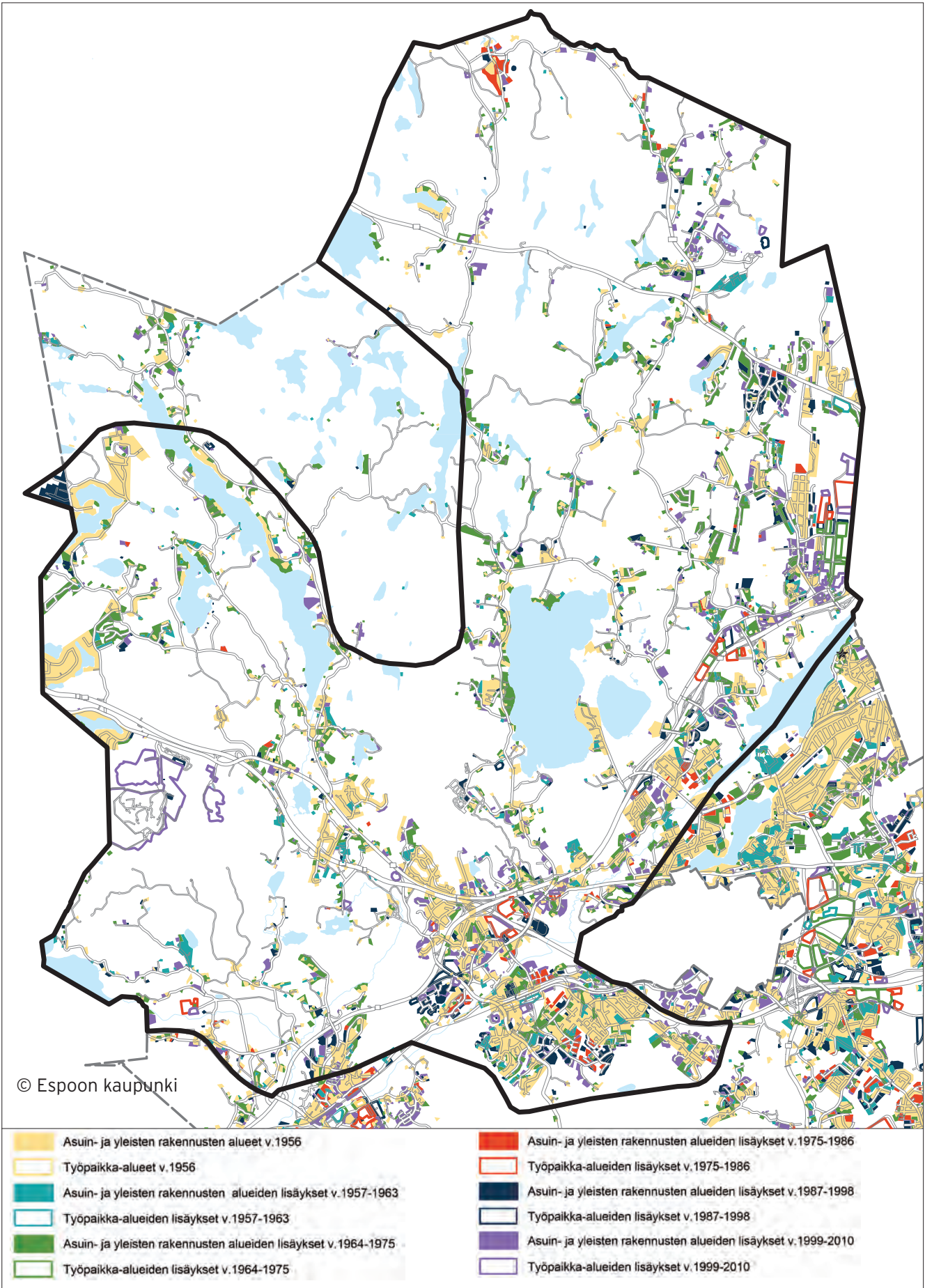
Nykytilanne

Espoon väestömäärän nopea kasvu 1960-luvulta eteenpäin näkyy myös Pohjois- ja Keski-Espoon rakennuskannassa, sillä visioalueen lämmitetty kerrosala on otettu käyttöön lähes kokonaan 1970-luvun jälkeen. Alueella on myös suhteellisen paljon uutta rakennuskantaa, sillä noin kolmannes alueen kerrosalasta on tehty 2000-luvulla.

Kuva. Pohjois- ja Keski-Espoon lämmitetyn rakennusmassan lisääntyminen vuosina 1930–2013.

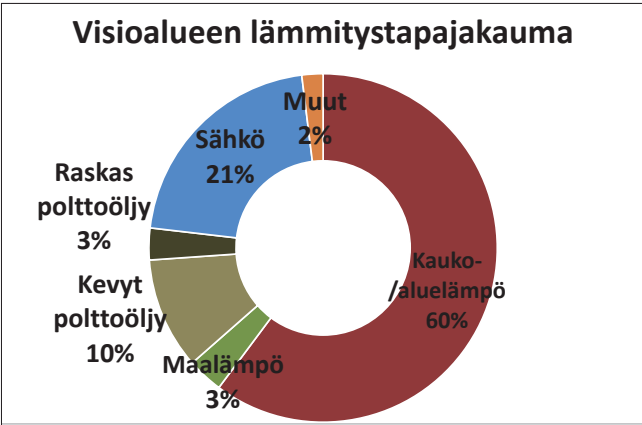
1980-luvulta eteenpäin rakentaminen on keskittynyt Pohjois- ja Keski-Espoossa lähes kokonaisuudessaan jo olemassa olevien alueiden läheisyyteen. Saman trendin jatkuvuus pyritään turvaamaan tulevaisuudessaakin, jotta rakennusten energiantarve voitaisiin kattaa alueellisilla ratkaisulla ja yhdyskuntatekniset kustannukset pysyisivät kohtuullisina. Tästä johtuen visiossa pyritään kehittämään Kehä III:n, Turunväylän ja Vihdintien ympäristöä.

Kuva. Visioalueen maankäytön kehitys vuosina 1956–2010 (visioalueen raja-
us merkitty mustalla viivalla).

Lämmitystavat

Lähes kaksi kolmasosaa visioalueen lämmitetystä rakennusmassasta on liitetty kaukolämpöverkkoon. Toiseksi käytetyin lämmitystapa on sähkölämmitys (21 %) ja kolmantena kevyt polttoöljy (10 %). Muilla polttoaineilla katetaan alle 10 % visioalueen lämmitysenergiatarpeesta.

Kuva. Visioalueen lämmityksen polttoainejakauma.

Vaikka kauko- ja aluelämmöllä katetaan merkittävä osa visioalueen lämmitystarpeesta, on niiden käyttö-alue hyvin rajoittunut. Kaukolämpöverkkoa on rakennettu pääasiassa tiiviisti rakennetuille alueille Espoon keskuksen lähetyville ja Kehä III:sta pitkin Kalajärvelle asti Vihdintien suuntaisesti. Eniten kaukolämpöä käytetään kerros- ja rivitaloissa. Maakaasuverkosto visioalueella on vielä rajatumpi. Lisäksi visioalueella on muutamia pienempiä alueellisia lämpölaitoksia, joilla katetaan yhden tai useamman kiinteistön lämmitystarve. Esimerkiksi Lakiston pohjoisosassa sijaitsevalla Rinnekoti-Säätiöllä on oma biopolttoaineilla toimiva aluelämpöverkko.

Kaukolämmityksen jälkeen suosituin lämmönlähde visioalueella on sähkö, jolla lämmitetään yli viidennes alueen rakennuskannasta. Mielenkiintoista sähkölämmityksen osalta on, että visioalueella kappalemäärissä laskettuna se on selkeästi suosituin yksittäisen rakennuksen lämmitysmuoto. Sähkölämmitys on erityisen suosittua erillistaloissa, jotka muodostavat lähes 60 % sähkölämmitettyjen kiinteistöjen kerrosalasta. Myös paritaloissa, rivitaloissa sekä pienissä talusrakennuksissa, kuten varastotiloissa ja autohalleissa, sähkölämmitys on yleistä.

Öljylämmitteisiä rakennuksia visioalueella on noin 13 % alueen lämmitettävästä kerrosalasta. Suurin osa öljylämmitteisestä rakennuskannasta käyttää kevyttä polttoöljyä, mutta myös raskasta polttoöljyä käytetään. Öljy- ja sähkölämmitteiset rakennukset ovat keskittyneet suurelta osin alueille, joilla ei ole mahdollisuutta liittyä alueelliseen lämpöverkkoon. Toisaalta Niipperin ja Kalajärven alueilla kulkee kaukolämpöverkko, mutta tästä huolimatta yleisin lämmitystapa on sähkö tai polttoöljy. Tähän on voinut vaikuttaa kaukolämpöverkon rakentaminen alueelle vasta 2000-luvulla, sillä valtaosa alueen rakennuskannasta on rakennettu ennen aluelämpölaitoksen käyttöönottoa. Lämmitystavan muutokseen vaikuttaa nykyisen lämmitysjärjestelmän tekninen käyttöikä, kaukolämmön liittymismaksun suuruus sekä kiinteistön nykyinen lämmönjakotapa. Kaukolämmitys vaatii nestekiertoisen lämmönjakotavan, joka on harvinainen sähkölämmitteisissä kiinteistöissä, mutta varsin yleinen öljylämmitteisissä kohteissa.

Neljänneksi suosituin lämmitystapa alueella on maalämpö, jolla katetaan toistaiseksi vain kolme prosenttia alueen lämmitystarpeesta. Eniten maalämpöä hyödynnetään Turunväylän varrella, mutta maalämpöjärjestelmiä on käytössä koko visioalueella. Todellisuudessa maalämpöä hyödyntävien kiinteistöjen määrä voi olla suurempi, sillä kiinteistön lämmitystavan muutosta ei ole välttämättä päivitetty kiinteistörekisteriin. Maalämmöllä korvataan useimmiten öljylämmitysjärjestelmä, joten vastaavasti öljylämmitteisten kiinteistöjen määrä voi olla esitettyä pienempi.

Kaasulla ja puulla katetaan molemmilla noin prosentti visioalueen lämmitetystä kerrosalasta. Kaasulämmitteiset kiinteistöt ovat pääasiassa 1990-luvulla tai sen jälkeen käyttöönotettuja suuria teollisuusrakennuksia. Suurin osa puulämmitteisistä kohteista on visioalueen pohjoisosissa, kuten Nuuksiossa, Siikajärven, Luukissa ja Lakistossa. Muilla polttoaineilla lämmitettäviä kohteita ei visioalueella juuri ole.

Tulevaisuus

Valtakunnalliset tavoitteet

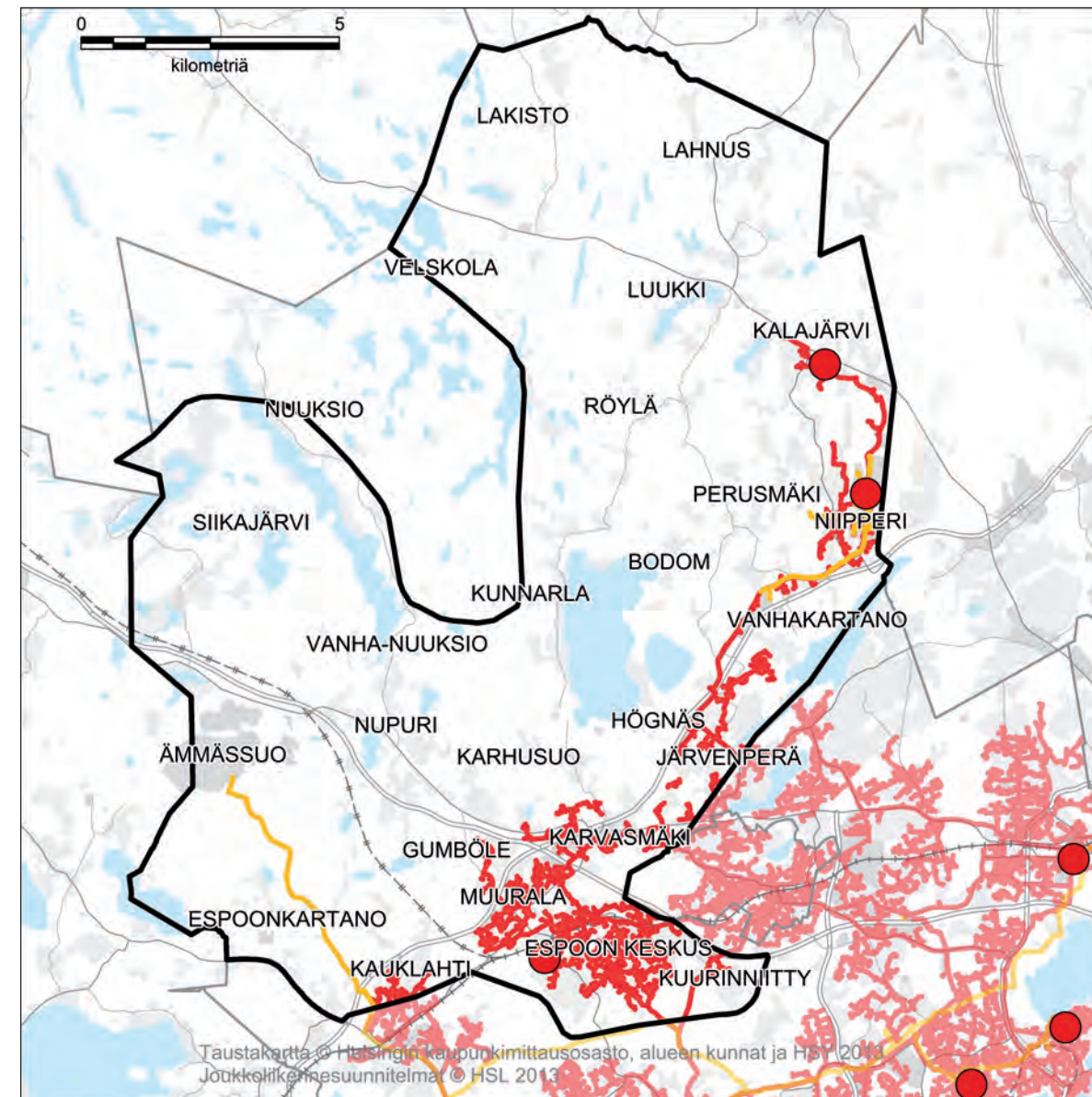
Euroopan unionin tavoitteiden myötä Suomen valtakunnallisena tavoitteena on, että vuoden 2019 alusta kaikki julkiset uudisrakennukset ja vuoden 2021 alusta kaikki uudiskohteet ovat lähes nollaenergiataloja. Lähes nollaenergiarakentamiseen ohjataan Suomen rakentamismääräyskokoelman kautta, jossa olevia energiatehokkuusvaatimuksia on kiristetty säännöllisesti 2000-luvulla.

Lähes nollaenergiarakennuksien energiantarve tulee kattaa laajalti uusiutuvilla energiantuotantomuodoilla. Tästä johtuen visioalueen energiaratkaisut tulee huomioida alusta alkaen, jotta tarvittavat tilavaraukset mahdollisille energiantuotantolaitoksille ja -verkostoille saadaan huomioitua kaavoituksessa.

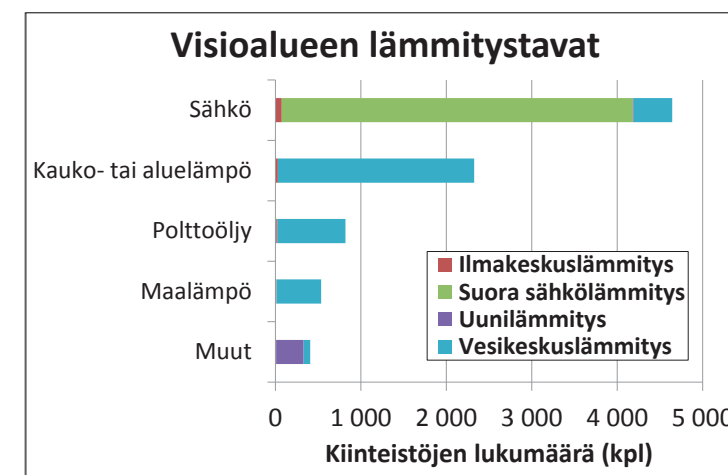
Espoon kaupungin ilmastostrategia

Espoon kaupunki on mukana muun muassa pääkaupunkiseudun ilmastostrategiassa, jonka tavoitteena on vähentää CO₂-päästöjä 39 % vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi Espoo on mukana Covenant of Mayors -sopimuksessa, kuntien energiatehokkuussopimuksessa (KETS) sekä kaupunginjohtajien ilmastoverkostossa.

Espoon ilmastostrategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseksi Espoon kaupungilla on erillinen Espoostrategian ilmasto- ja energiatoimenpiteet -ohjelma. Edellinen ohjelma oli laadittu vuosille 2012–2014 ja uutta ohjelmaa ollaan parhaillaan päivittämässä vuosille 2015–2020. Toimenpideohjelman avulla kartoitetaan kaupungin tärkeimmät toimet CO₂-päästöjen vähentämiseksi, jotta niiden toteuttamiseen osataan varata riittävät resurssit. Suuri osa toimenpiteistä liittyy liikenteen energiankulutuksen pienentämiseen, rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ja uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseen.

Kuva. Fortumin omistama kaukolämpöverkosto ja visioalueen lämpölaitokset sekä Espoon maakaasuverkosto. Lisäksi alueella on pienempiä alueellisia lämpölaitoksia, joita ei ole esitetty kuvassa.

Kuva. Visioalueen kiinteistöissä käytetyt lämmityspolttoaineet ja niiden lämmönjakotavat.

Energiantuotantomuoto	Ominaispäästökerroin
	g CO ₂ / kWh
Kaukolämpö (Espoo, nykytila)	240
Lämmityssähkö	400
Polttoöljy, kevyt / raskas	267 / 279
Maalämpö	130
Maakaasu	202
Puuperäiset polttoaineet	0

Kuva. Lämmitysenergian ominaispäästökertoimia eri energiantuotantomuodoille.

POKE:N ENERGIAVISIO 2050

Ilmastotavoitteita edistetään yleiskaavoituksessa luomalla alueelle tiiviimpiä paikallisia keskittymiä, joissa lämmitysenergiantarve voidaan tuottaa yksittäisten ratkaisujen sijaan keskitetyillä järjestelmillä, kuten kaukolämmöllä, paikallisilla lämpölaitoksilla, keskitetyillä maalämpöratkaisulla, aurinkoenergiapuistolla tai näiden yhdistelmillä. Aluetehokkuuden lisäksi myös sijainti vaikuttaa siihen, mitkä energiantuotantovaihtoehdot ovat mahdollisia.

Hiilidioksidipäästöjen pienentämiseksi oleellista on, millä energiantuotantomuodoilla lämmitystarve kate-taan. Tällä hetkellä sähkölämmityksen päästöt ovat lähes kaksi kertaa niin suuret kuin kaukolämmön ja noin kolme kertaa niin suuret kuin maalämmön. Myös polttoöljyn ominaispäästöt ovat suuret maalämpöön verrattuna. Sähkölämmityksen ja kaukolämmön osalta tulee kuitenkin huomioida tulevaisuuden tavoitteet hiilineutraalista energiantuotannosta.

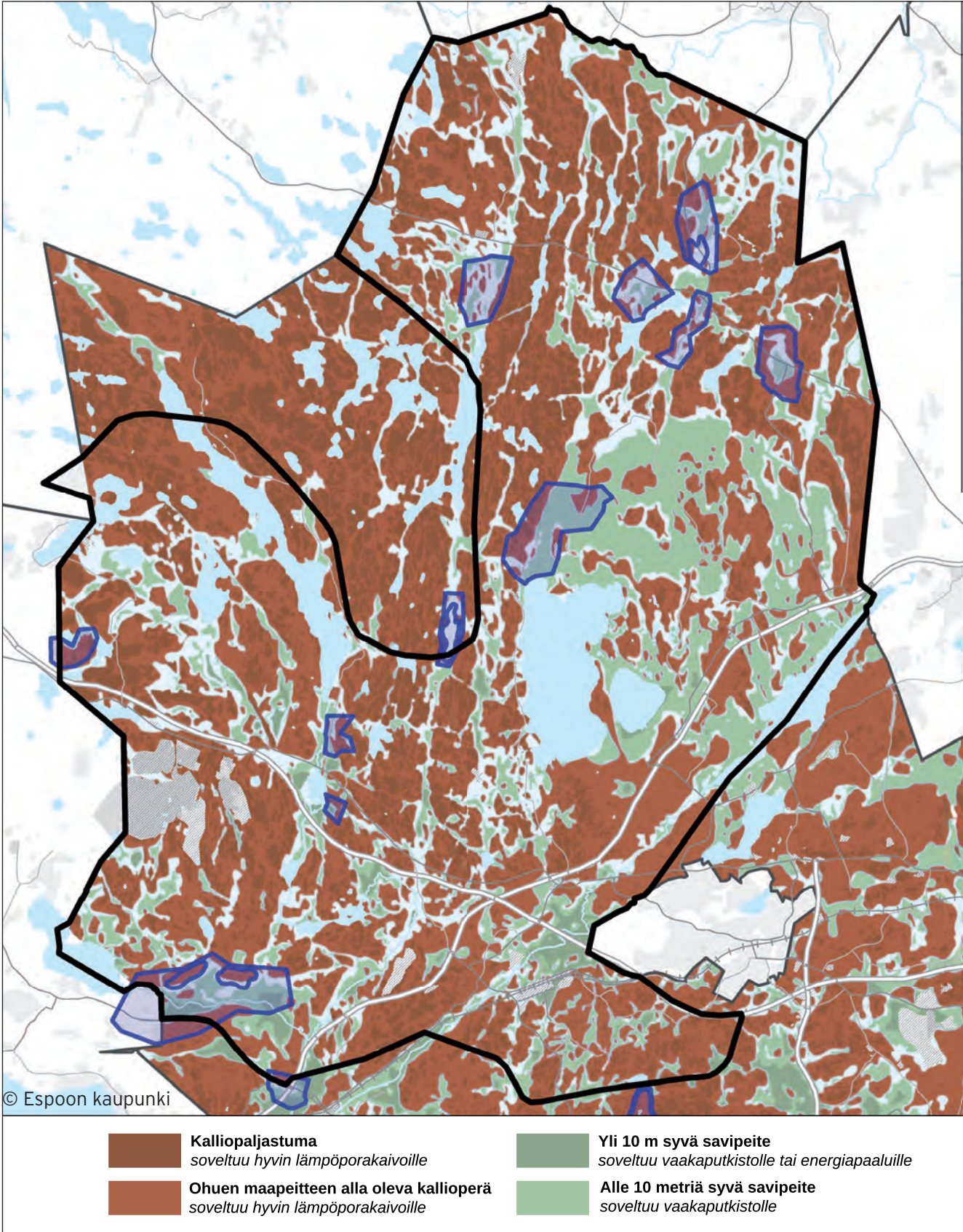
Maalämpöratkaisussa noin kolme neljäsosaa saadusta lämpöenergiasta on uusiutuvaa, maaperään sitoutunut aurinkoenergiaa ja loput sähköenergiaa. Maalämpöratkaisun uusiutuvan energian osuutta voidaan kasvattaa entisestään tuottamalla tarvittava sähköenergia esimerkiksi tuuli- tai aurinkovoimalla. Maalämmön haittapuolena on sähköntarpeen keskittyminen talviaikaan, jolloin maalämpö lisää korkeapäästöistä sähkön huipputehontarvetta verrattuna esimerkiksi alueelliseen lämpölaitokseen. Käyttäessään vähäpäästöistä sähköenergiaa maalämpö on muihin lämmitystapoihin verrattuna ilmastovaikutuksiltaan erittäin hyvä ja maalämmön päästöt tulevat laskemaan samassa suhteessa sähkölämmityksen päästöjen kanssa.

Keskitettyjen ratkaisujen hyödyntäminen on teknistaloudellisinta tiiviissä kaupunkirakenteessa, sillä erityäin väljässä rakenteessa lämpöhäviöt voivat olla jopa kuusinkertaiset verrattuna tiiviiseen kerrostaloalu-

eeseen. Länsiradan varrella riittävän tiiviitä asemanseutuja voisivat olla Histan ja ja Forsbacka/Mynttilän alueet, ja ne voisivat mahdollistaa kaukolämpöverkoston laajentamisen Turunväylää pitkin Nupurin ja Brobackan alueiden läpi, vaikka näiden kohteiden aluetehokkuus olisi hieman väljempi. Toteutusaikataulusta ja Turunväylän varren aluetehokkuudesta riippuen alueet voidaan toteuttaa myös alueellisina lämpöverkoina, jolloin vähemmän kaavoitettavilla alueilla tulee mahdollistaa paikallinen uusiutuvan energian tuotanto. Espoon Keskus- ja Kalajärven välillä kulkee kaukolämpöverkko Kehä III:sta itään, joten energiataloudellisinta olisi keskittää kaavoitus tälle alueelle ja näin saada nykyinen energiainfrastruktuuri tehokkaam-paan käyttöön.

Keskitetty eli alueellinen energiaratkaisu voi yksittäisen kiinteistön osalta vähentää lämmitysjärjestelmän tarvitsemää teknistä tilaa ja huoltotarvetta sekä pienentää energiakustannuksia. Keskitetty ratkaisu tulisi huomioida kaavoituksessa, jotta sen tarvitsemat tilavaraukset ja mahdolliset rasitukset tulee huomioitua jo aikaisessa vaiheessa. Keskitetty ratkaisu voi perustua esimerkiksi suureen maalämpökenttään tai alueelliseen lämpölaitokseen. Lämpölaitoksen pääpolttoaineena voidaan käyttää puuperäisiä polttoaineita, kuten haketta tai pellettejä, tai maakaasua. Toistaiseksi kaasuputkistoja kulkee Ämmässuolta Espoonkartanon läpi kohti Kivenlahtea sekä Juvanmalmin teollisuusalueella Niipperin ja Vanhakartanon kaupunginosissa. Biopolttoaineilla toimivia energiantuotantoratkaisuja varten etsitään sijoituskohteita hyvien liikenne-yhteyksien, kuten Kehä III:n ja Turunväylän, varrelta.

Maalämmön hyödyntäminen visioalueella on maaperän soveltuvuuden kannalta mahdollista suurimassa osassa aluetta. Järvien läheisyydessä voi olla mahdollista hyödyntää sedimentteihin sitoutunutta lämpöenergiaa, kuten Vaasan Suvilahden asuntomesualueella. Mikäli maalämpöä halutaan hyödyntää uudiskohteissa, tulee niiden sijoittelussa huomioida maaperän laatu. Maalämmön soveltuvuus täytyy tarkastella paikkakohtaisesti ja tarvittaessa tulisi mahdollistaa esimerkiksi läheisten viheralueiden hyödyntäminen maalämmön tuotantoon. Kallioperäisillä alueilla maalämpöä voidaan hyödyntää korkeammalla aluetehokkuudella toteutetuissa kohteissa porakaivojen avulla, mutta savipeitteisille alueille sopivan vaakaputkiston hyödyntäminen tarvitsee huomattavasti enemmän maapinta-alaa. Erityisesti sedimenttien ja järvien lämpöenergian hyödyntäminen voi vaatia myös ympäristövaikutukset huomioon ottavia tarkasteluja.

Kuva. Eri maalämpöratkaisuille soveltuvat alueet. Karttaan on merkitty pohjavesialueet sinisellä, sillä niitä ei voida hyödyntää maalämmön tuotannossa (visioalueen raja-
us merkitty mustalla viivalla).

Alueellisista lämpöverkostoista voidaan tehdä matalalämpöisiä ja avoimia, jolloin ne ovat kenen tahansa hyödynnettävissä. Matalalämpötilainen lämmönjako parantaa hajautettujen energianlähteiden, kuten maa- ja aurinkolämmön, sekä hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuksia, kun näistä lähteistä saatu ylimääräinen, matalalämpöinen lämpöenergia voidaan syöttää verkkoon muiden hyödynnettäväksi. Lisäksi matalalämpöisessä verkostossa on pienemmät häviöt ja CO₂-päästöt kuin perinteisessä lämpöverkostossa, joten se voisi soveltua myös hieman väljemmille alueille.

Alueellisia ratkaisuja suunniteltaessa tulee huomioida myös alueen nykyiset kiinteistöt ja niiden mahdollisuudet liittyä vähäpäästöisempään lämmitysmuotoon. Mikäli keskitetty ratkaisu ei ole mahdollinen, tulee nykyisiä sähkö-, öljy- ja maakaasulämmitteisiä kiinteistöjä kannustaa siirtymään muihin puhtaampiin lämmitysmuotoihin, kuten maalämpöön tai biopolttoaineisiin. Maalämpöön siirtyminen on usein helpointa toteuttaa kiinteistöissä, joissa on vesikeskuslämmitys. Lämmitystapamuutokseen kannustaa maalämmön suhteellisen lyhyt takaisinmaksuaika ja huollon helpous verrattuna esimerkiksi öljylämmitykseen. Myös ilmalämpöpumpun käyttöönotolla voidaan saavuttaa huomattavia säästöjä kiinteistön vuosittaisissa energiamaksumissa.

Lämmitystarpeen lisäksi tulee huomioida kasva- va viilennys- ja jäähdytystarve. Pääasiassa asumista sisältävillä alueilla tulee mahdollistaa passiiviset auringonsuojaukset, jolloin viilennystarve saadaan pienemmäksi tai mahdollisesti kokonaan poistettua. Lisäksi näillä alueilla voidaan suosia maalämpöä, sillä samalla järjestelmällä on mahdollista tuottaa hyvin energiatehokkaasti myös jäähdytystä eli maakyilmää. Tehokkaammin rakennettavilla alueilla, kuten Histassa ja Kalajärvellä, tulisi pyrkiä synnyttämään sekoittunut kaupunkirakenne, joka mahdollistaisi myös kaukokylmän hyödyntämisen alueella. Erityisesti Espoonkeskuksen ja Lommilan alueella tulee luoda edellytykset jäähdytysratkaisulle, joka mahdollistaa yllämmön keräämisen rakennuksista ja sen hyödyntämisen verkon toisessa osassa tilojen tai käyttöveden lämmityksessä. Kaukokylmän edellytykset luodaan riittävillä kauppa- ja toimistopaikoilla, sillä asuintalojen jäähdytystarve on liian vähäinen, jotta keskitetty jäähdytysratkaisu verkostoineen olisi taloudellisesti kannattava.

Ämmässuon alueelle on tulossa ekoteollisuuskeskus, johon olisi luontevaa yhdistää paikallinen energiantuotanto, jolla voitaisiin kattaa ekoteollisuuskeskuksen oman energiantarpeen lisäksi myös esimerkiksi osa Kulmakorven toimistoalueen sekä Histan asuinalueen energiantarpeesta.

Tukevat energianlähteet

Edellä esitettyjen päälämmitysjärjestelmien lisäksi visioalueella olisi mahdollista hyödyntää aurinkoenergiaa ja tuulivoimaa. Molemmat energianlähteet tarvitsevat kuitenkin rinnalleen toisen energiantuotantomuodon, jolla energiaa voidaan tuottaa vuoden ajasta ja säätilasta riippumatta. Energiantuotannon ja -kulutuksen eriaikaisuutta helpottaa jatkuvasti kehittyvä akkuteknologia, jota voidaan hyödyntää aurinko- ja tuulivoimalla tuotetun energian varastointiin. Erityisesti sähköautojen lisääntyminen nopeuttaa akkuteknologian kehittymistä ja akkujen yleistymistä, sillä jokaisella sähköauton omistajalla on käytössään akku, johon aurinko- ja tuulienergiaa voi ladata.

Aurinkoenergian hyödyntäminen tulisi huomioida rakennusten sijoittelussa ja suuntauksessa. Aurinkoenergiantuotantojärjestelmien kehittyessä niiden takaisinmaksuaika lyhenee ja ne pystyvät kilpailemaan muiden energiantuotantomuotojen kanssa. Kiinteistökohtaisten järjestelmien lisäksi visioalueella voidaan tarkastella myös mahdollisuuksia tehdä tilavarauksia suuremmille aurinkoenergiaratkaisuille alueilta, joiden hyödyntäminen muuhun käyttöön on haasteellista esimerkiksi maaperän huonon rakennettavuuden, melun tai ilmanpäästöjen vuoksi.

Tuulivoiman osalta pakolliset ennakoedellytykset tuulivoiman käyttöönotolle täyttyvät visioalueella parhaiten Ämmässuon kaatopaikka-alueella. Tulevaisuudessa sähkö- ja tieverkostojen sekä tuulivoimatekniikan kehittyessä voi potentiaalisia hyödyntämiskohteita löytyä muualtakin visioalueelta.

Kaavatalous

Kaavatalouslaskelmissa esitetään kaavan toteuttamisesta kaupungille aiheutuvat kustannukset ja tuotot. Kaavatalouteen eivät pelkistetyssä muodossa kuulu esimerkiksi väestön sijoittumiseen, liikkumiseen tai työpaikkatoimintaan liittyvät tulot tai menot. Näitä kutsutaan muun muassa yhdyskuntataloudelliseksi laskelmiksi ja ne tehdään erillisen laskentaprosessin kautta. Niitä voidaan tuki sivuta myös kaavataloudellisen laskennan kautta.

Perusmuodossaan kaavatalouslaskenta suoritetaan laskenta-ajankohdan arvioitujen tulojen ja kustannusten mukaan. Yhdyskuntataloudellisesta laskennasta on kyse myös silloin, jos suunnittelualueeseen liittyvät tulot ja menot arvioidaan pidemmälle tulevaisuuteen eli diskontataan nykyarvoon esimerkiksi 30 vuoden ajalle.

Kustannukset

Kaavoitukseen liittyvistä kustannuksista suurimmat ovat yleensä yhdyskuntateknisen huollon (perusinfrastruktuurin) rakentamisesta aiheutuvat menot. Niistä vastaa lähtökohtaisesti kaupunki. Näitä kustannuksia ovat esimerkiksi

- liikenneväylät (mm. kadut sekä jalankulun ja pyöräilyn väylät)
- järjestelmät (mm. vesihuolto, tietoliikenne, kaukolämpö, valaistus, liikenteenohjaus)
- erikoisrakenteet (mm. sillat)
- puistot
- aukiot ja torit
- esirakentaminen

Kustannuksiin lasketaan myös alueen rakennuskelpoiseksi saattamisen aikaansaamat menot. Siihen kuuluvat esimerkiksi pilaantuneen maaperän kunnostaminen (paikan päällä tai korvaaminen uudella maa- massalla ja pilaantuneen aineksen uudelleensijoittaminen).

Alueen tutkimuksen ja kunnostuksen maksaa pilaantumisen aiheuttaja. Alueen kiinteistönomistaja tai -haltija voi myös joutua toissijaiseksi maksuvelvolliseksi. Viime kädessä maksuvelvollisena on lopulta kunta, mikäli edellä mainittuja ei saada kustannusvastuuseen. Suomessa on kuitenkin rahoitusjärjestelmiä, joiden kautta voi hakea harkinnanvaraista tukea tutkimusten ja kunnostusten toteuttamiseen. Lisäksi kustannuksiin lasketaan kaavoituskustannukset ja kuulutuskulut sekä mahdolliset tonttijaon muutokset.

Yhdyskuntateknisen huollon rakentamiskustannukset ovat suurimmillaan, mikäli suunnittelualueella ei ole valmista perusinfrastruktuuria. Mikäli alueella ei myöskään ole (tai ole suunnitteilla) toimivaa joukkoliikenneverkostoa, on kaavatalous negatiivinen. Toimiva joukkoliikenneverkosto kasvattaa alueen vetovoimaa

ja tätä kautta maa-alueiden arvoa. Tämä arvon kohoneminen voi kompensoida infrastruktuurin rakentamiskustannuksia. Kaavataloudellisesti edullisin alue sijaitsee toimivien, merkittävien joukkoliikenneyhteyksien varrella, mikäli alueella on jo olemassa käyttökelpoista perusinfrastruktuuria. Suunnittelualue sisältää kaavataloudellisesti niin positiivisia, neutraaleja kuin myös negatiivisia alueita.

Tulot

Kaavoituksen aikaansaamina tuloina arvioidaan esimerkiksi tontinmyynnistä saatavat tulot, mikäli maa-alueet ovat kaupungin omassa omistuksessa. Mikäli kaupunki ei omista kaavoitettua maa- aluetta, ovat kaupungin tulonlähteenä kehittämiskorvaukset tulonlähteenä ja/tai maankäyttösopimukset. Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) velvoittaa kaavasta merkittävästi hyötyä saavat maanomistajat osallistumaan kaupungille aiheutuviin kaavan toteuttamiskustannuksiin. Kustannuksiin osallistumisesta on pyrittävä ensisijaisesti sopimaan kaupungin ja maanomistajan välillä tehtävin maankäyttösopimuksin.

Mikäli maankäyttösopimusneuvottelut eivät johda molempia osapuolia tyydyttävään tulokseen, kaupungilla on mahdollisuus periä yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvat kustannukset kehittämiskorvauksena. Ne kohdistetaan niille maanomistajille, jotka saavat kaavasta merkittävää hyötyä. Kehittämiskorvaus lasketaan prosenttiosuutena maanomistajan saamasta tontin arvonnoususta. Tämä tarkoittaa käytännössä kaavan toteutumisen jälkeisen ja sitä edeltäneen tilanteen erotusta. Tuloihin lasketaan myös kunnallistekniset tai muut liittymismaksut. Tuloina käsitellään myös kaavan toteutumisen kautta mahdollisesti saatavat kiinteistöverot.

POKE:N KAAVATALOUDEN VISIO 2050

Uuden maankäytön edellyttämän liikennejärjestelmän ja perusrakenteen rahoittamiseen tarvitaan uusia malleja, koska nopea kasvu ja niukkeneva rahoituspohja ovat entistä vaikeampi sovittaa yhteen. Nykyistä suurempi osa näistä kustannuksista tulisi rahoittaa hyvän saavutettavuuden ja kaavoituksen aikaansaamalla maan arvon nousulla.

Espoon arvojen ja toimintaperiaatteiden mukaan visioaluetta kehitetään vastuullisesti ja taloudellisesti kestävästi. Uusi maankäyttö tukeutuu joukkoliikenneyhteyksiin sekä pääsääntöisesti olemassa olevaan kunnallistekniseen verkostoon vahvistaen nykyisiä keskuksia.

ASUKKAIDEN ÄÄNI

ASUKASYHTEISTYÖ

POKE:N ASUKASTILAISUUKSIS SAATU PALAUTE

PAIKAN HENKI JA TARINAT -KYSELY

HARAVA-KYSELYT 2014–2015

ASUKKAIDEN ÄÄNI

Asukasyhteistyö

Visiotyössä on pyritty huomioimaan asukkaiden näkökulmia ja ajatuksia. Asukkaiden ajatuksia visioalueesta on kerätty useammalla karttapohjaisella nettikyselyllä, asukasyhdistysten visiotyöpajassa sekä kaikille avoimessa asukastilaisuudessa. Lisäksi asukkaat ovat voineet lähettää omia ajatuksiaan ja suunnitelmiaan koko visiotyön ajan suunnittelijoille. Asukkaita on myös mahdollisuuksien mukaan tavattu henkilökohtaisesti. Kaikki asukkailta saatu palaute on käsitelty ja saadut suunnitelmat on tallennettu niin että niitä voidaan hyödyntää myös jatkosuunnittelussa.

Seurantaryhmä

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti 11.6.2014 asettaa Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavatyötä varten seurantaryhmän, jonka tehtävänä on käsitellä yleiskaavatyön etenemistä sekä edistää asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja hyvää asukas- ja sidosryhmäyhteistyötä. Asukkaiden näkökulmaa seurantaryhmässä ovat edustaneet Vanhan Espoon asukasfoorumin puheenjohtaja ja Pohjois-Espoon asukasfoorumin puheenjohtaja. Seurantaryhmä on vuoden aikana kokoontunut 9 kertaa. Seurantaryhmässä on esitelty vision ajatuksia ja käyty aktiivista vuoropuhelua vision teemoista sekä kerrottu asukakkailta saatuja kommentteja ja ideoita.

Kyselyt

Vuonna 2013 toteutettiin karttapohjainen verkkokysely espoolaisesta asuinympäristöstä. Asuin ympäristö -kyselyn tulokset on analysoitu, ja visioalueelta tuli noin 800 vastausta. Niitä on tarkemmin käsitelty Pohjois- ja Keski-Espoo - Asukkaiden näkökulma-raportissa. Raportti löytyy Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan internetsivuilta.

Vuonna 2015 on toteutettu kaksi karttapohjaista koko Espoota koskevaa nettikyselyä. Kyselyjen teemoina olivat tulevaisuuden asuin ympäristöt Espoossa ja virkistysmahdollisuudet Espoossa. Kyselyjen tuloksia ei analysoida erikseen Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan alueella. Raportit näistä kyselyistä julkaistaan vuoden 2015 aikana ja ne löytyvät yleiskaavan internetsivuilta.

Keväällä 2015 toteutettiin visioalueelle suunnattu kysely, jonka teemana oli paikan henki ja tarinat. Kyselystä saatiin paljon asukkaiden näkökulmia alueeseen ja näitä ajatuksia on pyritty jo visiossa ottamaan huomioon.

Asukastilaisuudet

Pohjois- ja Keski-Espoon osayleiskaavoituksesta pidettiin ensimmäinen asukastapaaminen elokuussa 2014. Paikalle oli kutsuttu alueen asukasyhdistysten edustajia keskustelemaan ja ideoimaan alueen suunnittelua visiotyöpajan muodossa. Työpajassa käsiteltiin ryhmissä neljää eri teemaa: työpaikat ja palvelut, liikenne, asuminen sekä maisema, luonto ja kulttuuriympäristöt. Tapaamiseen osallistui noin 20 asukasyhdistysten jäsentä. Elokussa 2014 järjestettiin myös kaikille avoin asukastilaisuus

Vuorovaikutus kaavatyössä

Yhteistyötä asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa tullaan tekemään koko kaavoitusprosessin ajan. Tehtyjä asukaskyselyjä ja asukakkailta saatuja ajatuksia tullaan hyödyntämään jatkosuunnittelussa.

Espoo osallistaa asukkaita yleiskaavan suunnittelussa

Kaksi ja puoli vuotta sitten tässä lehdessä julkaistiin mielipiteeni-Espoon kaavoitus-kulttuurista. Kerroin sen olevan meidän asukkaiden kannalta näennäisdemokraattista ja turhauttavaa.

Nyt haluaisin tuoda julki päinvastaisen esimerkin. Espoon kaupunkisuunnittelulautakunta päätti loppuvuodesta 2013 käynnistää Pohjois- ja Keski-Espoon yleiskaavasuunnittelun. Pääsyynä tähän oli nykyisen yleiskaavan vanhentuneisuus ja sitä kautta asemakaavoituksen jumiutuminen eri oikeusasteissa tapahtuneisiin valituksiin ja hylkäyksiin.

Uuden yleiskaavan suunnittelu on siis vasta lähtökuopissaan, mutta jo tässä vaiheessa alueemme asukasyhdistykset saivat kutsun saapua visiointipalaveriin tapamaan yleiskaavoituksesta vastaavia suunnittelijoita.

Espoon yleiskaavayksikkö oli panostanut tilaisuuden järjestelyihin. Alkuesittelyn

jälkeen jakauduimme erillisiin ideointityöryhmiin karttojen äärelle. Piirtelimme kartoille ja kirjasimme ajatuksia muistilapuille. Kussakin työryhmässä oli mukana suunnittelijoita, jotka kirjasiivat suullisesti esitettyjä ideoita ylös ja pallottelivat ajatuksia meidän asukkaiden kanssa.

Minulle tuli tunne, että tässä me asukkaat nyt osallistumme aidosti ja konkreettisesti kaavoitukseen – aivan kuten juhlapuheissa on tapana lausua.

Haluan kiittää Espoon yleiskaavayksikköä hyvin toteutetusta tilaisuudesta. Vaikka sen hedelmällisyydestä tai vaikuttavuudesta ei ole vielä tietoa, olen erityisen iloinen siitä, että me asukkaat olemme voineet aloittaa osallistumisen jo näin varhaisessa vaiheessa. Tämä on malliesimerkki toimivasta paikallisdemokratiasta.

Mikko Myyryläinen
yrittäjä
Espoo

Kuva. Helsingin Sanomat keskiviikkona 17. syyskuuta 2014.

Kuva. Asukkaiden äänen huomioiminen suunnittelussa - Jokilaakson kehittämisvyöhyke asukkaiden kommentein.

Asukastilaisuuksissa saatu palaute

Visioalueen kehittäminen asukkaiden näkökulmasta

Espoon keskukseen toivotaan rakennettavan uusi, moderni kaupunkikeskus, joka kuvastaa asemaa Suomen toiseksi suurimman kaupungin keskuksena. Liityntä-pysäköintiä tulisi myös lisätä alueella.

”Seudullinen brändäys” – Asukkaan kommentti

Espoon keskuksen pohjoispuolelle Karhusuon ja Miilukorven alueelle toivotaan lisärakentamista erityisesti pientaloasumista.

”Karhusuolle ehdotan verrattain tiivistä pientaloasumista, koska se on Gumbölestä erotettu yhteisöllinen huvila-alue, jossa tiivis tunnelma on tuttua.” – Asukkaan kommentti

Toisaalta erityisesti vanha Karhusuo nähdään myös suojelemisen arvoisena alueena, jonne asumisen tiivistäminen jo korkeuserojen suhteen on hankalaa. Karhusuo-Miilukorpi-Vesirattaanmäki -aluetta toivotaan kehitettävän yhtenäisemmiksi. Alueelta koetaan olevan huonot yhteydet päivittäistavarakauppaan, sillä moottoritie on erottava tekijä, vaikka Espoon keskus onkin kartalla lähellä. Asukkaiden mielestä Gumböle voisi myös olla osa kehitettävää toiminnallista aluetta.

”Karhusuon ’linkki’ Nuuksion erämaa-alueeseen tulisi säilyttää.” – Asukkaan kommentti

Nupurin alue nähdään tällä hetkellä sirpaleisena asutusalueena, johon toivottaisiin enemmän aluetta yhdistäviä kävely- ja pyöräteitä. Alue nähdään tulevaisuudessakin väljän omakotiasutuksen alueena, mutta Nupurintien kupeeseen toivotaan sijoitettavan mieluummin rivitaloja kuin pienteollisuutta. Asukkaat pelkäävät Lommilan kehittymisen vievän mahdollisuuden kaupallisten palvelujen kehittämiseltä esimerkiksi Nupuriin.

Nuuskiontien ja Brobackan rakentamisen tehokkuuden kasvu nähdään mahdollisena olemassa olevan kunnallistekniikan ja kevyenliikenteen väylän ansiosta. Kolmperän alue halutaan säilyttää pientalovaltaisena ja luonnonmukaisena alueena. Alueelle ei toivota teollisuutta, mutta toimistot voidaan nähdä mahdollisina. Kulmakorven suunnittelussa toivotaan huomioitavan lähialueen asumisedellytykset ja -mukavuus.

Kehä III -varren kehittäminen jakaa mielipiteitä. Alueen halutaan kehittyvän voimakkaasti ja sinne toivotaan voimakasta rakentamista. Mielipiteitä kuitenkin jakaa soveltuuko alue asuinrakentamiseen vai tulisiko alue hyödyntää vain työpaikkojen ja suurten kauppojen rakentamiseen. Asuntorakentamista ei toivota teollisuusalueille eikä toisaalta myöskään meluväyliin varteen. Kehä III, Turunväylä ja Ämmäsuon alueet ovat otollisia työpaikkakehitykselle. Toivotaan, että myös pienyrittäjät huomioidaan. Pikaraitiotietä toivotaan Kehä III:n varteen yhdistämään Kehärata ja Rantarata.

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

Kalajärvi-Gobbacka-Niipperi-Viiskorpi -akselille toivotaan pientaloja sekä palveluita kouluista ja päiväkodeista päivittäistavarakauppaan ja terveyskeskukseen. Pohjois-Espoon sitomista kulkuyhteyksiin esimerkiksi Kalajärvi-Viiskorpi-Espoon keskus välille ehdotetaan. Joukkoliikenneyhteyksien kehittäminen erityisesti Kalajärvelle ja Espoon keskukseen nähdään merkittävänä jo niihin sijoittuvien sosiaali- ja terveyspalveluiden takia. Toisaalta Pohjois-Espoon läpiajoliikenne häiritsee asukkaita ja sen toivotaan ohjautuvan reiteille Vihdintie–Kehä III ja Vihdintie–Juvanmalmintie–Kehä III.

Olemassa olevien keskuksien kehittämistä ja alueellisen merkittävyyden lisäämistä toivotaan. Näistä yhtenä mainitaan Kalajärvi, jonne halutaan lisää asukkaita ja palveluita.

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

”Kalajärveä tulisi kehittää monipuolisesti jotta palvelut paranisivat.” – Asukkaan kommentti

”Kalajärven keskus on luontainen sijainti palveluille. Pitäisi kuitenkin miettiä, mikä sen identiteetti on, ja miten sitä halutaan kehittää. Jotta palveluja voidaan kehittää, pitäisi kehittää myös asuinalueita.” – Asukkaan kommentti

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

Kalajärven suunnitelmat pientalovaltaisuudesta pidetään hyvänä. Keskukseen toivotaan kuitenkin tiivistä rakentamista ja mahdollisesti luhtitaloja tai townhouseja. Kalajärvelle ehdotettiin myös Asu ja Elä -keskusta. Lahnuksen toivotaan lisää pientalotontteja, jotta saataisiin lisää lähipalveluita, kuten ruokakauppa, päiväkotit ja koulu.

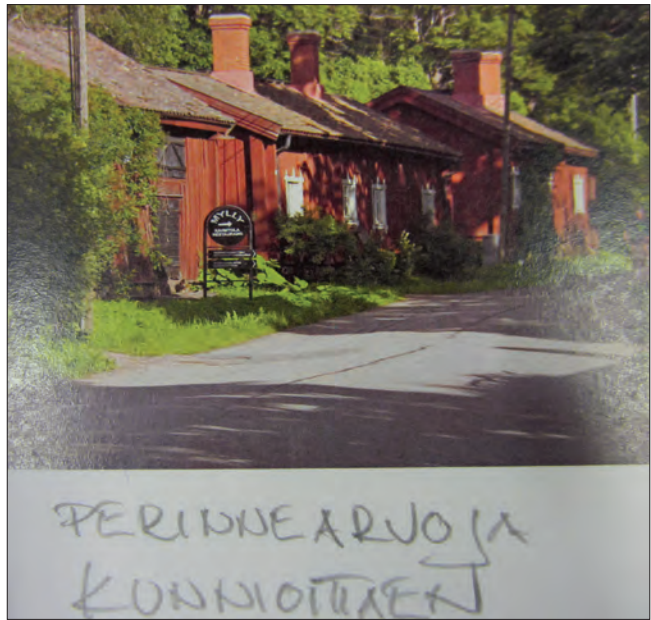

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

”Serena olisi hyvä ottaa huomioon visioalueen erityispiirteitä ja kohteena.” – Asukkaan kommentti

Visioalueen asukkaiden kehittämistoiveissa mainitaan useaan otteeseen alueen kyläalueet (erityisesti Röylän alue) ja niiden kehittäminen vanhaa kunnioittaen. Kyläalueille toivotaan pientä (muutaman talon) lisärakentamista. Alueiden toivotaan pysyvän pientaloalueina eikä muuta asuinrakentamista poikkeusluvalla. Kylämaisyyden nähdään koostuvan sekä vanhasta että uudesta.

"Vanhojen rakennusten ja kylämielöiden säilyttäminen tärkeää. Uuden suunnittelu vanhaa kunnioittaen." - Asukkaan kommentti

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

Erilaiset alueet vaativat erilaisia ja eritasoisia palveluita. Sosiaali- ja terveyspalvelut halutaan lähelle ihmistä, mutta ymmärretään myös, että joillain alueilla palvelut pitää hakea kauempaa. Jotkut alueella asuvat arvostavat luonnonläheisyyttä enemmän kuin lähellä sijaitsevia palveluja, ja hyväksyvät tästä syystä pitemmät asiointimatkat.

"Bodomin alue on ympäristöltään erityisalue, josta syystä ymmärretään, että palvelut on haettava kauempaa." - Asukkaan kommentti

Alueita tulisi kehittää kylämaisina kokonaisuuksina ja niiden välisiä yhteyksiä parantaa. Kylätalot lisäisivät yhteisöllisyyttä. Aluekokonaisuuksia voidaan alueella kehittää kylinä suosien puurakentamista, energiatehokkuutta ja ekologisuutta. Kunnallistekniikan sijaan uskotaan vaihtoehtoisten energiamuotojen hyödyntämisen kehittämiseen alueella.

Maa- ja metsätalousalueita tulisi kehittää ja säilyttää, sillä sopivat alueen luonteeseen. Alueella merkittäviä elinkeinoja ovat luomu- ja hevostilat, sekä maatalous. Pienillä pelloilla uusien omakotialueiden lomassa on kauneusarvoa. Hevoset voivat myös olla asutuksen lähellä.

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

"Hevostallien naapurietäisyydet pienemmiksi ja tilakoot järkeviksi, pienten tallien pito myös hie- man keskeisemmille paikoille asutuksen seassa, ratsastuspolkuja" - Asukkaan kommentti

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

Visioalueen arvo asukkaiden näkökulmasta

Luonto ja kulttuuri ovat alueella arvostettuja ja virkistyskohteita on runsaasti. Erityisesti Bodomjärven alue ja Vihdintien pohjoispuoli erottuvat merkittäviksi.

Bodomjärven alue tulisi säilyttää maisemallisesti ja identiteetiltään. Aluetta tulisi käsitellä kokonaisuutena ja täydennysrakentaa ympäristöön soveltuen hillitysti. Alueen kehittämiselle tulisi luoda oma typologiansa. Bodomjärven virkistyspalveluita voisi myös kehittää ja alue tulisi varata mahdollisimman laajasti virkistykseen.

"Bodomin järvellä uidaan, hiihdetään ja kalastetaan." - Asukkaan kommentti

Vihdintien pohjoispuolella on potentiaalia seudullisesti merkittäväksi ulkoilu- ja virkistysalueeksi. Reittejä ja niiden merkitsemistä tulisi kehittää.

Kartanoiden ympäristöt jätettävä rauhaan asutukselta, mutta toimivat ihanina virkistys- ja puistokohteina julkisessa käytössä. Pohjois-Espoon virkistyskeskukse- na nähdään Luukin kartanon alue.

Asukkaiden mielestä Nuuksion viher- ja luonnonaluetta ei saa pienentää pala kerrallaan, koska se palvelee koko metropolialuetta. Viheryhteydet on myös Nuuksion ja Keskuspuiston välillä säilytettävä. Lisäksi toivotaan erämaa-alueiden ja luonnon uimarantojen säilymistä. Virkistysalueilla keskeisinä tekijöinä nähdään luonto ja metsäisyys.

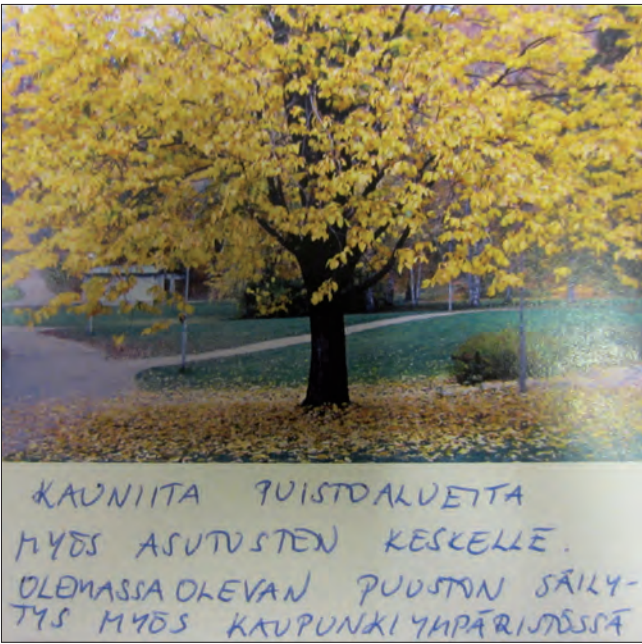
Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

Alueen toivotaan pysyvän väljänä niin että viheralueet säilyvät ja viherväyliä kulkisi myös asuinalueiden välillä.

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

"Tehokkuus ei ole kaikki. Luonto huomioitava." - Asukkaan kommentti

Kuva. Asukkaan kommentti.
(Tuula Palaste-Eerola, Uudenmaan liitto)

Toivotaan monimuotoista, vaihtelevaa maisemaa luontoa säästämällä ja asutuksen sulauttamista maisemaan. Luonnontilaisten virkistysalueiden lisäksi tulee suunnitella rakennettuja puistoja asutuksen keskelle.

Paikan henki ja tarinat -kysely

Espoon pohjois- ja keskiosien visiotyötä varten kerättiin asukkaiden näkökulmia oman alueensa hengestä sekä tarjottiin asukkaille mahdollisuus kertoa tarinoita alueelta. Kysely oli avoinna 1.–22.4.2015.

Kysely oli kaikille avoin ja siihen vastaaminen oli pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi. Aikaa kyselyyn vastaamiseen kului noin 10 minuuttia. Kysely oli näkyvästi esillä Espoon kaupungin yleiskaavasivustolla (www.espoo.fi/yleiskaava), Espoon kaupungin Facebook-sivulla ja Espoon keskuksen Facebook-sivulla. Lisäksi kyselyn linkki lähetettiin sähköpostilla kaikille Espoon pohjois- ja keskiosien asukastilaisuudessa (syksyllä 2014) sähköpostiosoitteensa antaneille sekä alueen asukasyhdistyksille.

Kyselyssä toivottiin asukkaiden kirjoittavan omia näkemyksiä alueista ja niiden historiasta sekä tulevaisuudesta. Jokaisen kysymyksen yhteydessä oli vastaajalla myös mahdollisuus liittää valokuva vastaukseen. Vastaajista kukaan ei ollut hyödyntänyt valokuvan liittämismahdollisuutta.

Kyselyllä kerättyjä vastauksia on visiotyössä hyödynnetty erityisesti alueiden identiteettien tunnistamisessa. Vastauksia tullaan hyödyntämään myös jatkossa Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavatyössä. Vastauksia voidaan hyödyntää myös alueella vireillä olevissa asemakaavoissa.

Vastaajat

Kyselyyn vastasi noin 200 henkilöä. Naiset vastasivat miehiä aktiivisemmin. Vastaajista 63 % oli naisia ja 37 % miehiä. Aktiivisimmin vastasivat työikäiset henkilöt. Vastaajista suurin osa asuu visioalueella tai sen läheisyydessä. Osoitetietonsa oli antanut noin 83 % vastaajista ja ne sijoitettiin kartalle.

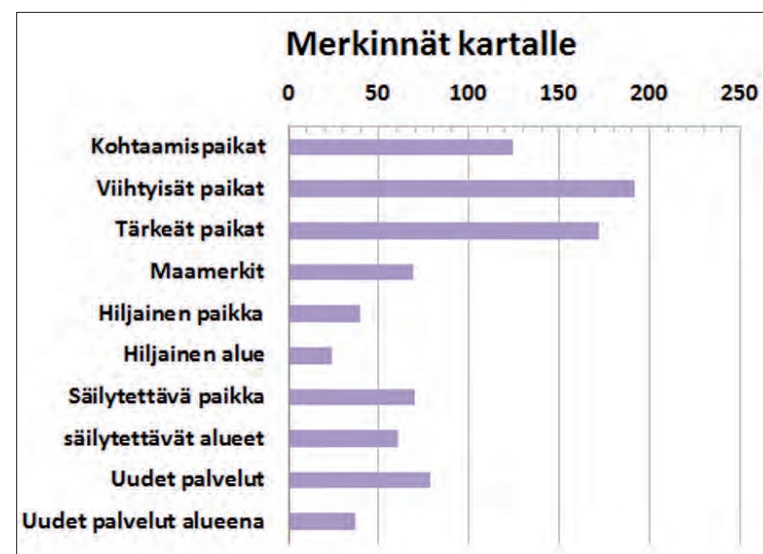
Eniten merkintöjä saatiin Kalajärven, Espoon keskuksen ja Karhusuon ympäristöihin. Vastaajien laittamien osoitetietojen perusteella vastaajista suurin osa asui näillä alueilla.

Vastaukset

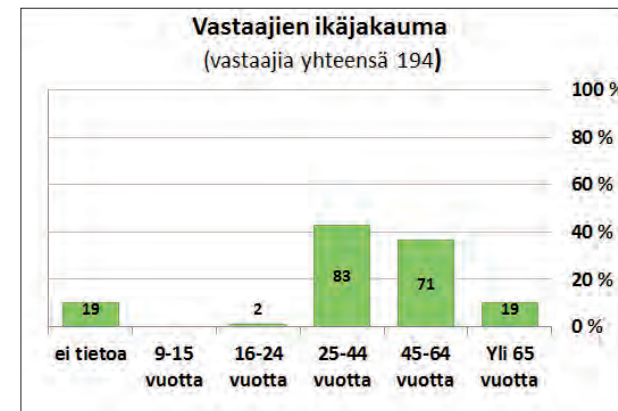
Vastaajat tekivät 867 merkintää kartalle, joista 746 oli pistettä ja 121 aluetta. Jokaiseen pisteeseen ja alueeseen oli mahdollista liittää paikkaan liittyvä tarina. Vastaajat olivat kirjoittaneet lähes 600 pisteeseen arvokasta lisätietoa alueesta.

Pisteet ja alueet osuivat lähes kaikki visioalueelle. Eniten merkittiin viihtyisiä ja tärkeitä paikkoja. Näihin pisteisiin kirjoitettiin myös eniten tarinoita. Viihtyisissä ja tärkeissä paikoissa yli 80 %:ssa oli kerrottu miksi paikka on vastaajalle viihtyisä tai tärkeä.

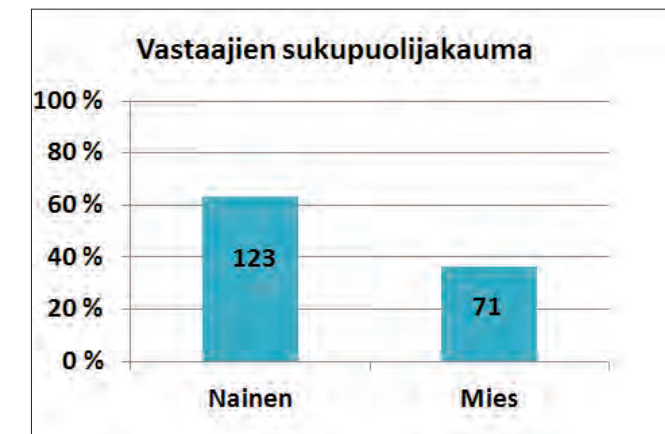
Vastauksissa nousi esille se, että samaan paikkaan oli merkitty monenlaisia pisteitä. Sama kohde koettiin esimerkiksi tärkeänä, viihtyisänä ja kohtaamispaikkana. Tällaisia monen pisteen paikkoja olivat esimerkiksi Bembölen kahvitupa, Oittaaan ulkoilualue ja Espoon kirkon ympäristö.

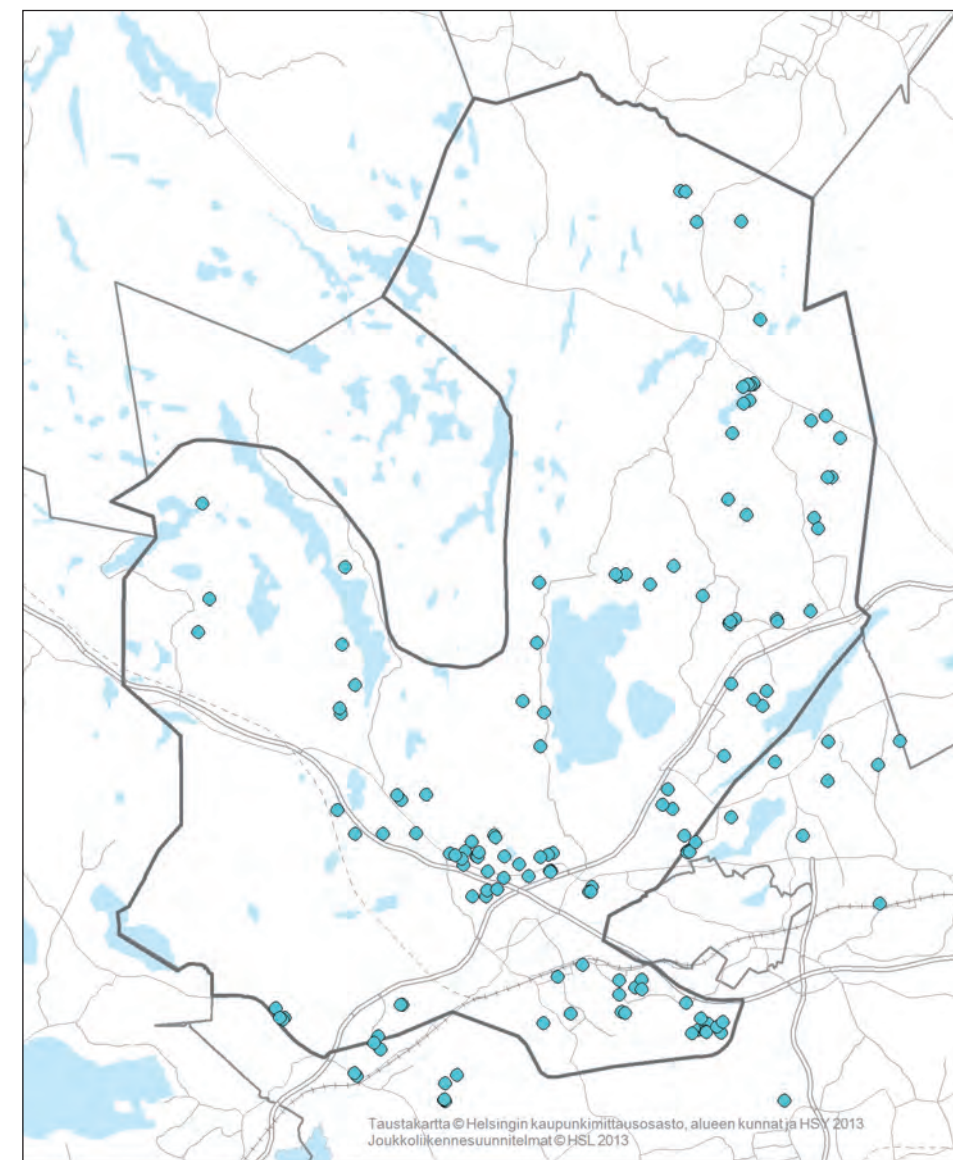
Kuva. Kyselyn karttamerkinnot.

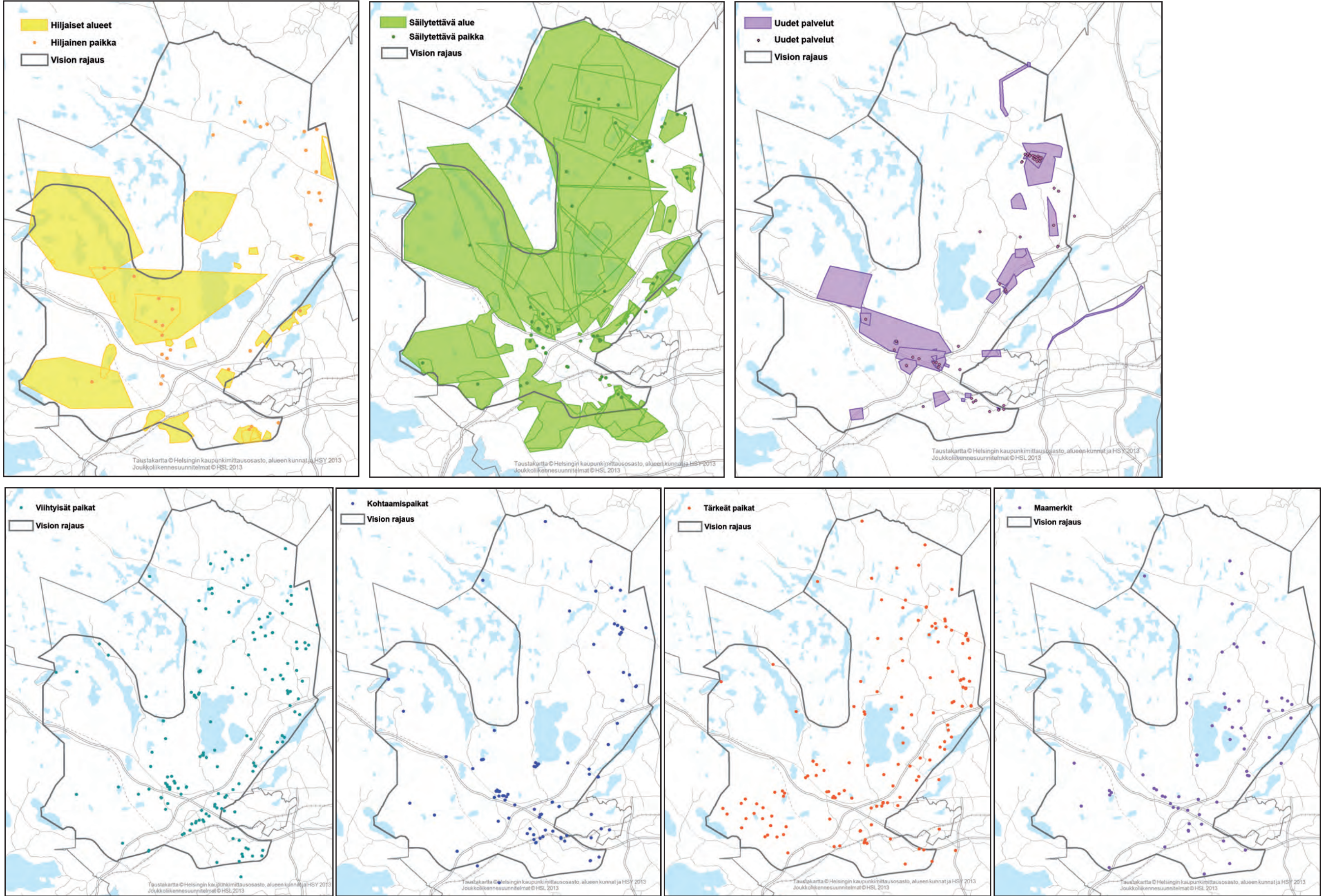
Kuva. Vastaajien ikäjakauma.

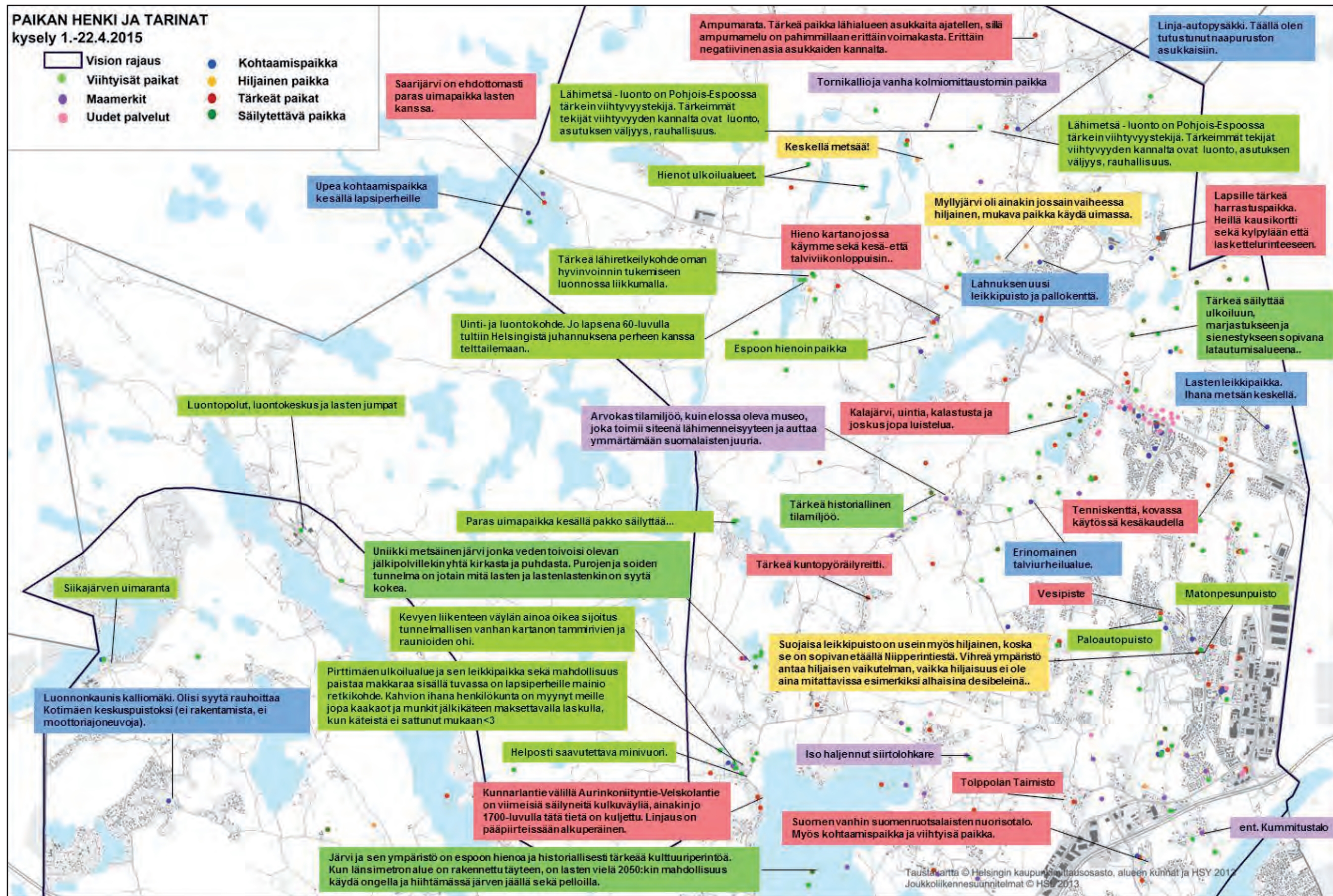
Kuva. Vastaajien sukupuolijakauma.

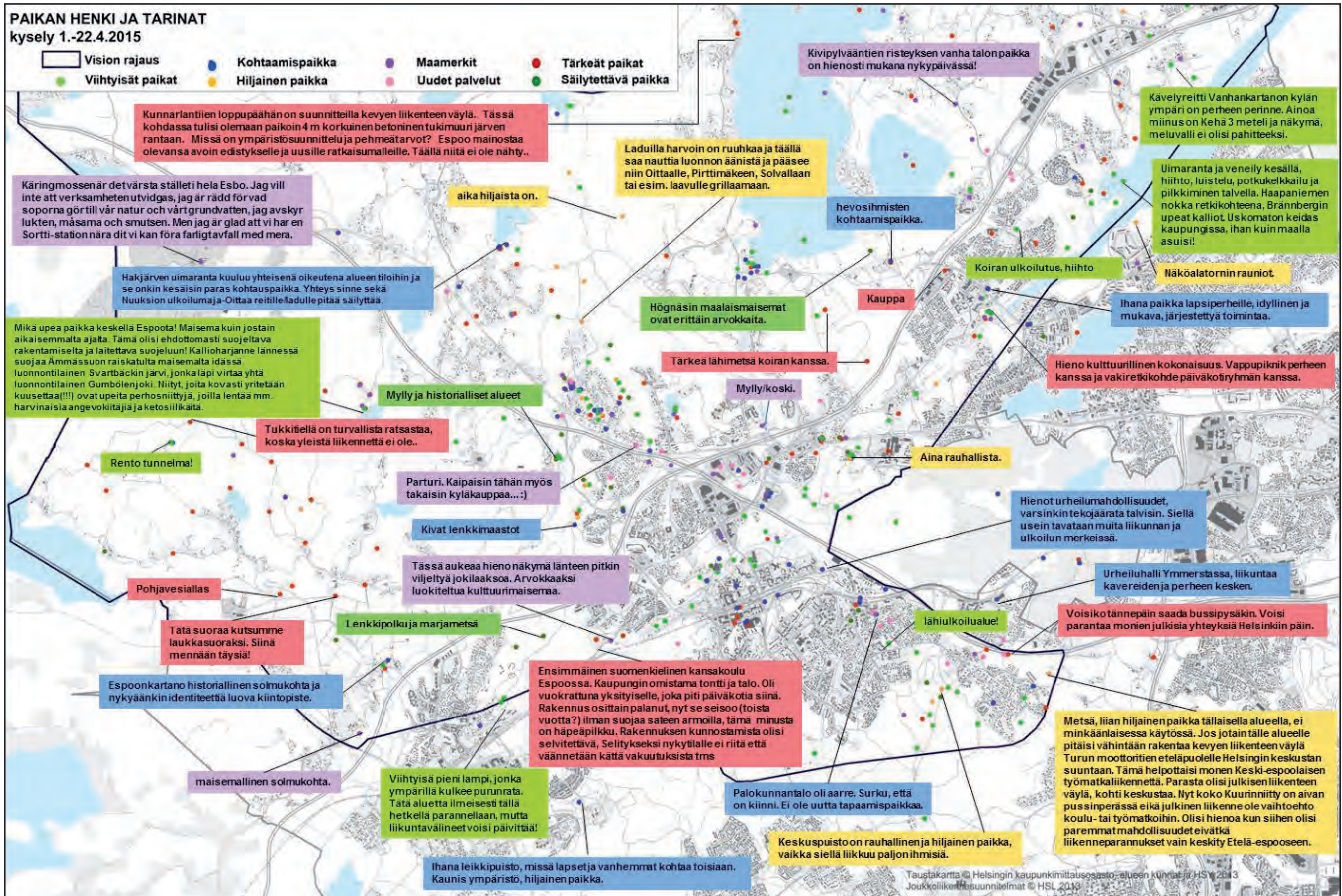
Kuva. Kyselyn vastaajat.

Kuvat. Kyselyn karttavastaukset.

Kuva. Paikan henki ja tarina -kyselyn visioalueen pohjoisosan vastauksia.

Kuva. Paikan henki ja tarina -kyselyn visioalueen eteläosan vastauksia.

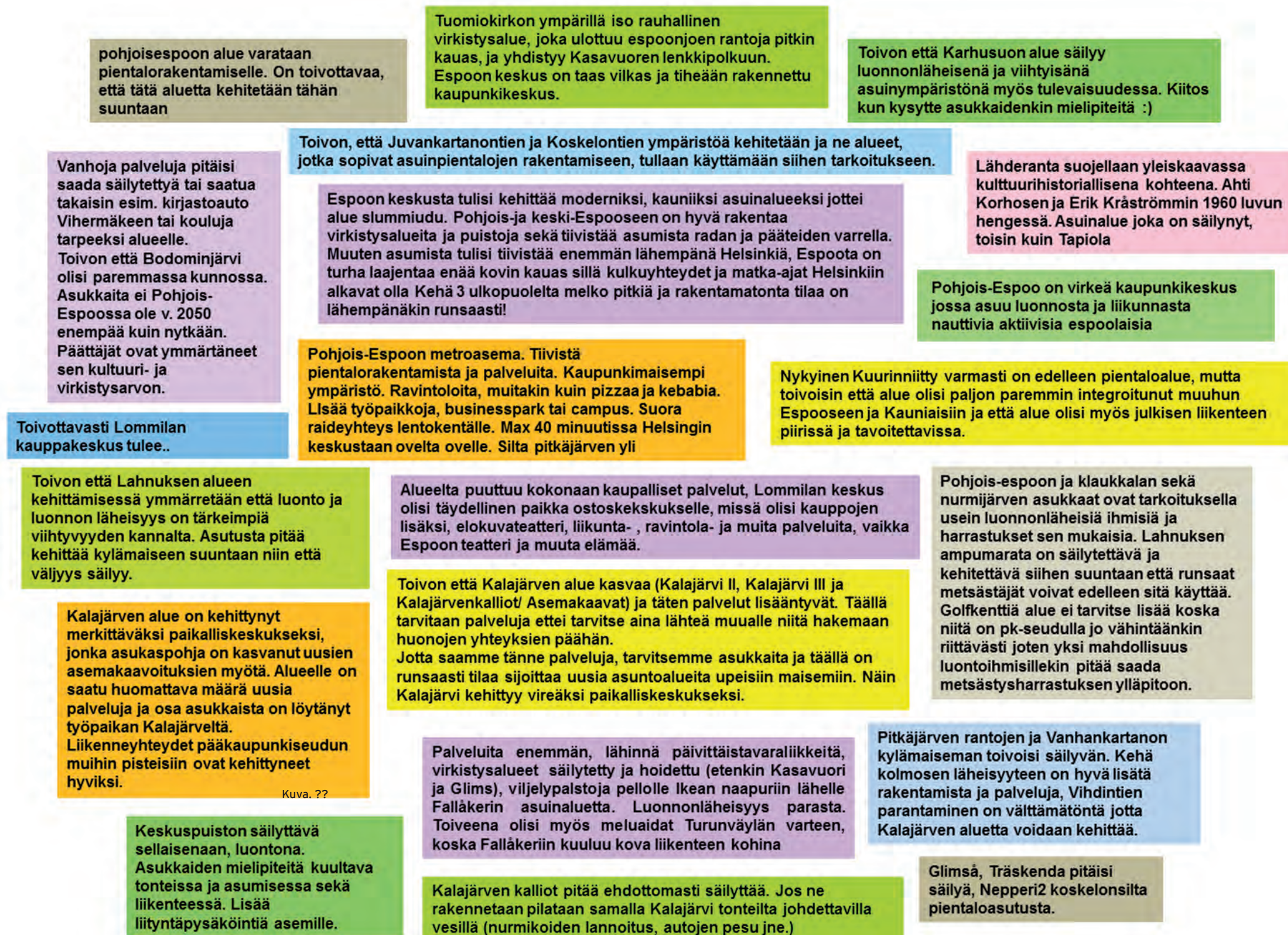
Millainen alue on vuonna 2050?

Viimeisenä kohtana Paikan henki ja tarinat -kyselyssä kysyttiin millaisena alue nähdään vuonna 2050, mitkä asiat ovat muuttuneet ja miten ja minkä paikkojen toivotaan säilyvän samanlaisina kun nyt. Vastaajista 61 henkilöä oli vastannut kysymykseen.

Vastauksista heijastui selkeästi se että vastaajat olivat eniten miettineet omaa lähiympäristöään. Monissa vastauksissa toivottiin luonnonympäristön säilyvän ja palveluiden paranevan alueella. Luonnon läheisyys ja alueen virkistyskäyttömahdollisuudet nousivat selkeästi esiin useissa vastauksissa.

Kuva. Asukkaiden vastauksia kysymykseen millaisena alue nähdään vuonna 2050.

Kuva. Asukkaiden vastauksia kysymykseen millaisena alue nähdään vuonna 2050.

Harava-kyselyt 2014–2015

Täydennysrakentaminen visioalueella

Harava-kyselyn täydennysrakentamista koskevassa osiossa vastaajia pyydettiin merkitsemään kartalle alueita, joille pientalovaltaista ja kerrostalovaltaista täydennysrakentamista tulisi ensisijaisesti suunnata. Karttaesityksissä vastaajien piirtämät täydennysrakentamisalueet on yleistetty 100 x 100 metrin ruutuihin.

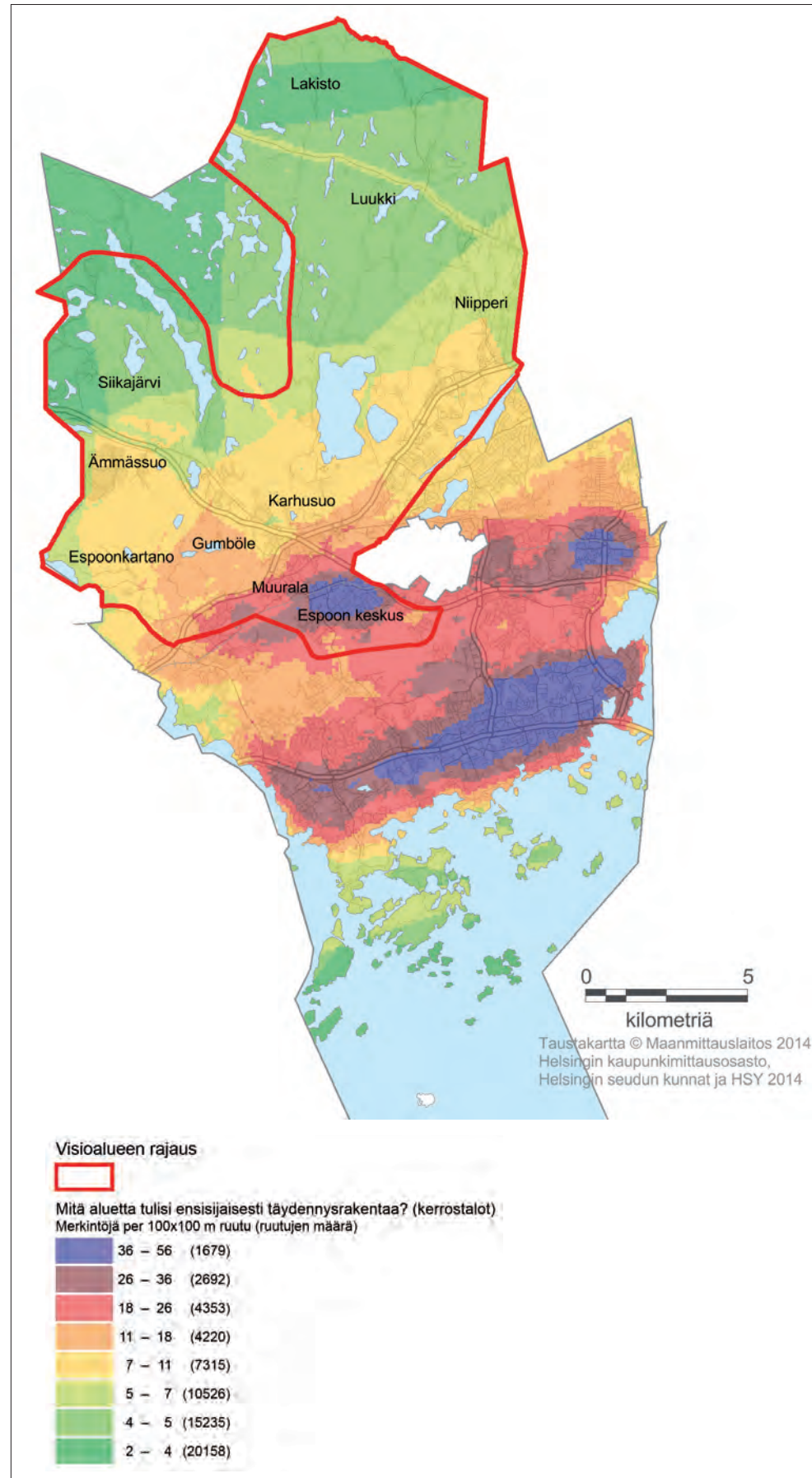
Kerrostalovaltainen täydennysrakentaminen

Kerrostalovaltaisen täydennysrakentamisen osalta yksi koko Espoon merkintöjen tiheimmistä keskittymistä osuu Espoon keskukseen. Visioalueen eteläosassa sijaitsevasta Espoon keskuksesta sekä itä- että länsisuuntaan leviävä merkintöjen vyöhyke mukailee radanvarrtta, kuten muuallakin Keski-Espoossa. Pohjoiseen siirryttäessä merkintöjen määrät vähenevät nopeasti Etelä-Espooseen verrattuna. Siikajärven ja Niipperin pohjoispuoliset alueet ovat keränneet vain yksittäisiä ehdotuksia kerrostalovaltaisiksi täydennysrakentamiskohteiksi. Espoonkartanon ja Gumbölen seutu sekä Bemböle Kehä III:n molemmiin puolin ovat keränneet jonkin verran merkintöjä.

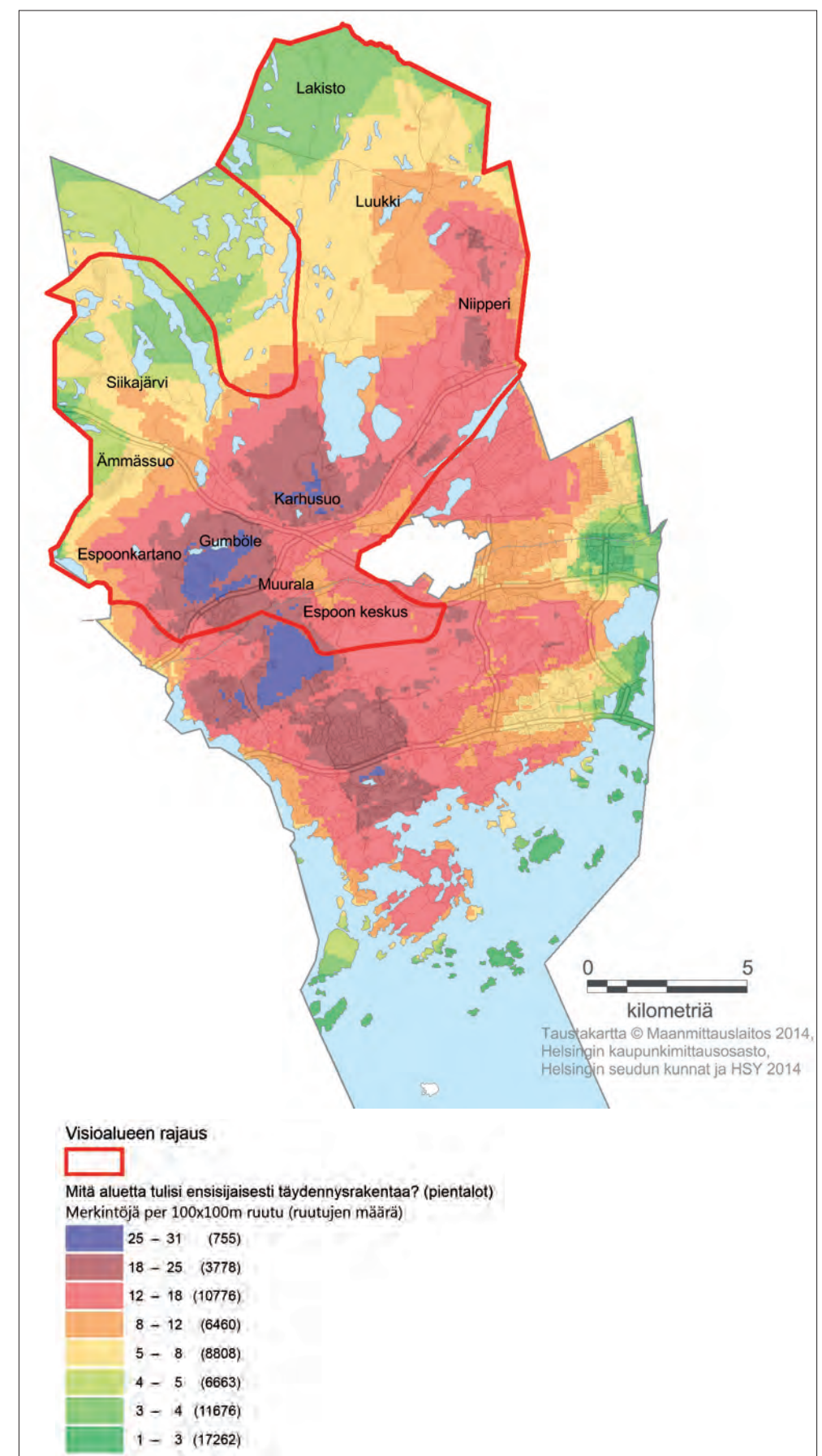
Pientalovaltainen täydennysrakentaminen

Pientalovaltaiseen täydennysrakentamiseen ehdotetut alueet leviävät laajemmalle alueelle Espoossa kuin kerrostalovaltaiset alueet. Selkeitä keskittymiä kuitenkin löytyy kaupungin läntisistä osista. Visioalueella erottuu kaksi selvää keskittymää, Espoonkartanon ja Gumbölen välimaasto sekä Karhusuon ympärysalue. Pienempiä keskittymiä löytyy myös Niipperin, Perusmäen ja Kalajärven suunnalta. Ylipäätään pientalovaltaista täydennysrakentamista on ehdotettu enemmän Pohjois-Espooseen kerrostalovaltaiseen täydennysrakentamiseen verrattuna. Kymmenen ehdotuksen molemmiin puolin saavat alueet (kartassa oranssilla värillä näkyvät) yltävät Luukkiin saakka.

Yhteenvetona visioalue nähdään suurelta osin potentiaalisena täydennysrakentamiskohteena uusille pientaloille. Kerrostalovaltaista täydennysrakentamista toivotaan suunnattavan sinne, missä rakennuskanta on jo pääasiassa kerrostalovaltaista (radanvarsi ja Espoon keskus).

Kuva. Kerrostalovaltainen täydennysrakentaminen: merkinnät suhteessa visioalueeseen (Haravakysely 2014–2015)

Kuva. Pientalovaltainen täydennysrakentaminen: merkinnät suhteessa visioalueeseen (Harava-kysely 2014–2015)

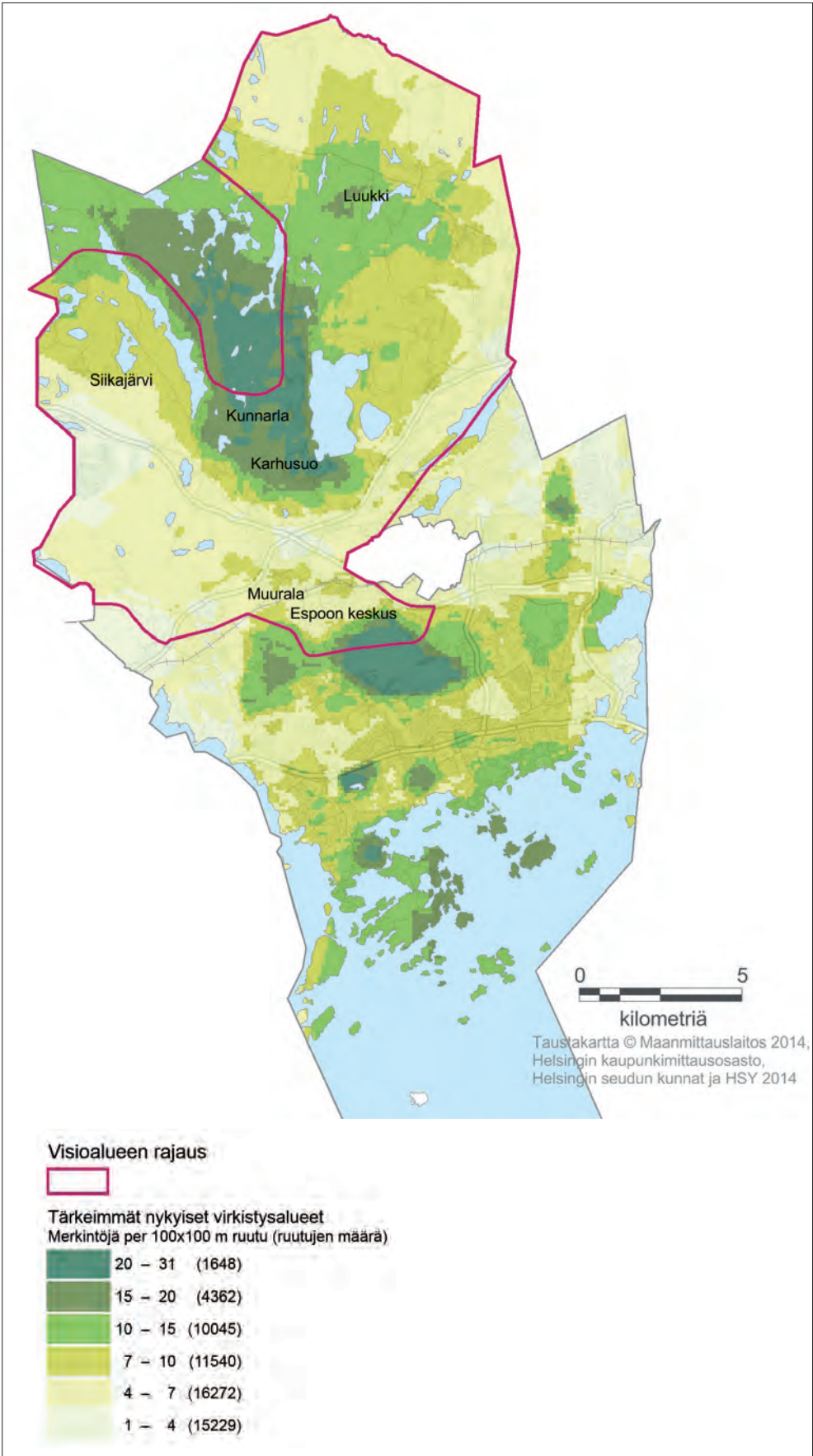
Virkistysalueet visioalueella

Virkistykseen toiveympäristöjä koskevassa Harava-kyselyssä vastaajia pyydettiin merkitsemään kartalle tärkeimmiksi kokemiaan virkistysalueita, virkistysreittejä ja virkistyspalveluita Espoossa. Toisessa kysymyksessä vastaajilta pyydettiin mielipidettä siihen, minne heidän mielestään tulisi perustaa uusia virkistysalueita tai virkistysreittejä. Oheisissa kartoissa on keskittynyt virkistysalueita koskeviin vastauksiin. Kuviiin on visualisoitu nykyisiä ja uusia virkistysalueita koskevat karttavastaukset suhteessa visioalueen rajaukseen.

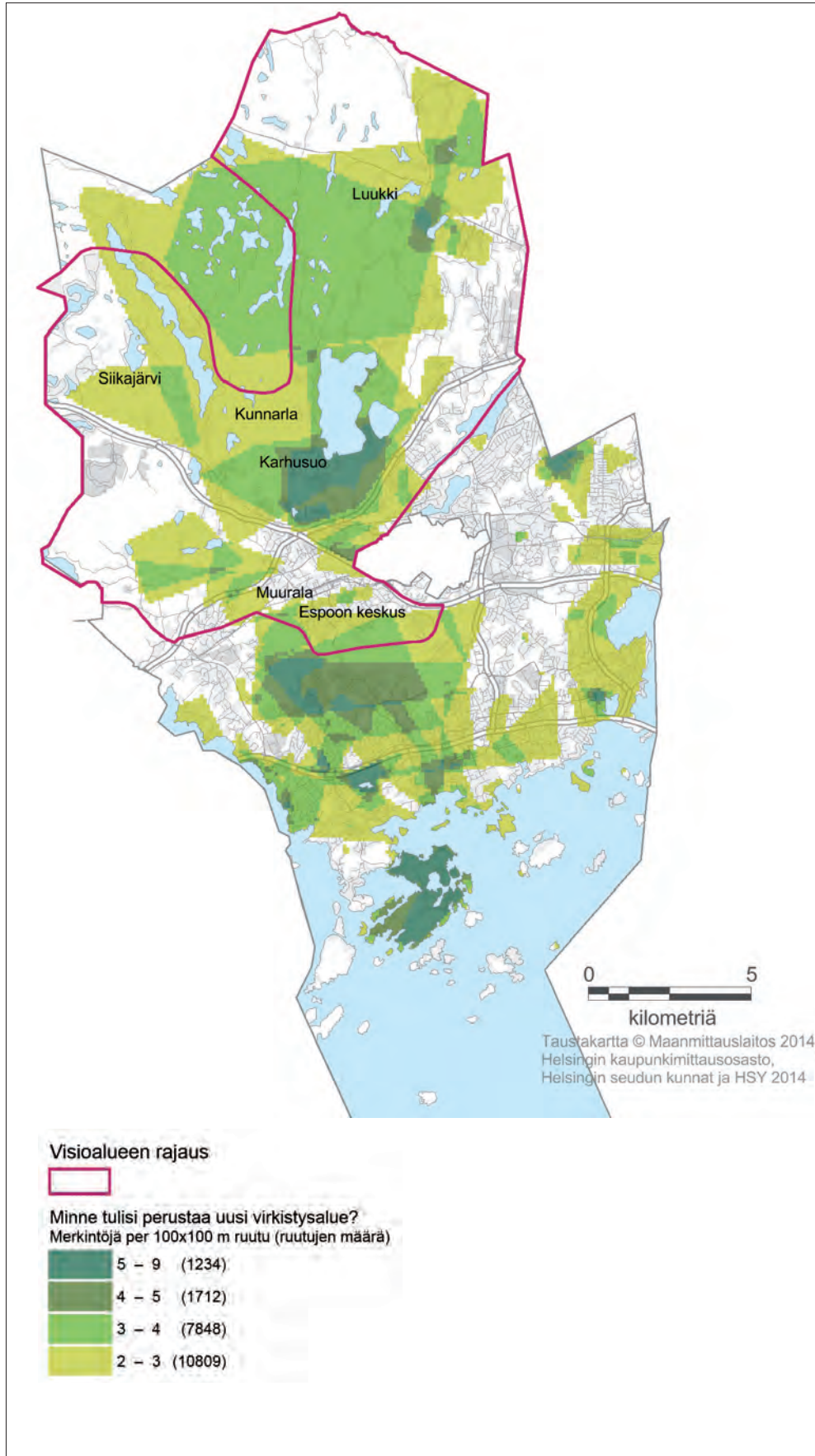
Kuvassa näkyvät Espoon tärkeimmiksi koetut nykyiset virkistysalueet. Vastaajien kartalle piirtämät virkistysalueet on yleistetty 100 x 100 metrin ruutuihin, jolloin monia merkintöjä keränneet alueet erottuvat tummempina. Eniten merkintöjä keränneinä keskittyminä erottuvat visioalueelle ulottuva Keskuspuisto sekä Bodominjärven länsipuoliset ulkoilualueet. Oit-taalta Nuuksioon ulottuva alue piirtyy kartalle laajim-pana tärkeänä virkistysalueena koko Espoossa. Luukin ulkoilualue Pohjois-Espoossa on kerännyt myös paljon merkintöjä. Visioalueen eteläosissa yksittäiset metsä-alueet Espoon keskuksen ja Muuralan pohjoispuolella nousevat myös esiin.

Kuvaan on koottu merkintöjä siitä, mihin vastaajien mielestä tulisi perustaa uusia virkistysalueita. Uusia virkistysalueita koskeva kysymys sai vähemmän vasta-uksia kuin nykyisiä alueita koskeva: tummimmalla kar-talla erottuvat keskittymät tarkoittavat maksimissaan yhdeksän henkilön mielipidettä.

Toivomukset uusista virkistysalueista ovat monelta osin päällekkäisiä olemassa olevien virkistysalueiden kanssa. Myös uusien virkistysalueiden kartasta erottu-vat Bodominjärven seutu ja keskuspuisto. Vastaukset voinee siis osin tulkita toivomuksiksi laajentaa tai pa-rantaa nykyisiä virkistysalueita. Esimerkiksi visioalu-eseen kuuluvalla Bodominjärven alueella tärkeäksi koetut nykyiset virkistysalueet painottuvat järven länsilaidalle siinä missä uusia virkistysalueita toivo-taan järven etelälaidasta itään Matalajärvelle saakka. Pohjoisessa moni toivoo uusia virkistysalueita Luukin lisäksi idemmäs Kalajärven seudulle.

Kuva. Tärkeimmät nykyiset virkistysalueet: merkinnät suhteessa visioalueen rajaukseen (Harava-kysely 2014–2015)

Kuva. Uudet virkistysalueet: merkinnät suhteessa visioalueen rajaukseen (Harava-kysely 2014–2015)

LÄHTEET

VÄESTÖ, KAUPUNKIRAKENNE JA ASUMINEN

Espoo-tarina (2013). Espoon strategia vuosille 2013-2017.

Kosonen, Leo (2015). Model of Three Urban Fabrics. <http://www.urbanfabrics.fi/>

Seppo Laakso ja Päivi Kilpeläinen Kaupunkitutkimus TA Oy. Espoon kasvu ja maankäytön vaihtoehdot. 2/2015

KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA MAASEUTU

Kulttuuriympäristö

Espoon kaupunki (2015). Espoon kaupungin virallinen matkailusivusto: www.visitespoo.fi

Espoon kaupunki (2011). Bodominjärven ympäristön kulttuurinen maankäytön selvitys.

Härö, Erkki (1991). Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Espoon kaupunginmuseo.

Härö, Mikko (1985, korjattu 1994). Espoon historiallinen tieverkko.

Kokkonen, Jüri (1990). Muinaisaikojen Espoo. Espoo-sarja. Espoon kaupunki, kaupunginmuseo.

Lampinen & Annala (2014). Espoon perinneympäristöt 2014. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 3/2014.

Mallat, Suviranta & Luoto (toim.) (2008). Kylä-Espoo. Espoon vanha asutusnimistö ja kylämaisema. Espoon kaupunkisuunnittelukeskus, Espoon kaupunki.

Museovirasto (2015). Muinaisjäännösrekisteri: <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaa-li/portti/default.aspx>

Museovirasto (2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY: www.rky.fi

Nurminen, Teija (2000). Espoon keskiaikaiset kylämaet. Inventointi 2000. Espoon kaupunginmuseo.

Paikkala, Sirkka (toim.) (1992). Järvi-Espoo. Vesistönimet, luontoa, historiaa ja tulevaisuutta. Espoon kaupunkisuunnitteluvirasto, Nimistöyksikkö.

Piltz & Soosalu (2012). Espoon kartanon sillat Sägbro ja Qvarnbro, Espoo. Hoito- ja ylläpitosuunnitelma. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 85/2012.

Lehtonen, Anniina (2014). Maankäytön kehitys Espoossa. Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen julkaisuja 6/2014.

Työryhmän raportti (1985). Espoon vanhojen teiden säilyttämismahdollisuudet. Espoon kaupunki. Uudenmaan liitto (2014). Tien päällä. Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tiet ja reitit. Uudenmaan liiton julkaisuja E 132 - 2014.

Uudenmaanliitto (2012). Missä maat on mainiommat - Uudenmaan kulttuuriympäristöt. Uudenmaan liiton julkaisuja E 114 - 2012.

Maaseutu

Arkkitehdit Paunila & Rautamäki Ky (2003). Hevosalueiden osayleiskaava. Ypäjän kunta.

Laitinen & Mäki-Tuuri (toim.) (2014). Hevoset ja kunta - rajapintoja. Hippolis - Hevosalan osaamiskeskus ry.

Muukka, Laura (2004). Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvitys. Vantaan kaupunki.

Sillanpää, Pihla (2014). Visuaalisen maisemaseuran avulla todennettavat maisemamuutokset ja valokuvausmenetelmän sovellusmahdollisuuksia. Turun yliopiston maantieteen ja geologian laitos, Turun yliopisto.

Uudenmaan liitto (2011). Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla. Uudenmaan liiton julkaisuja E 115 - 2011.

Ympäristöministeriö (2008). Hevostallityöryhmän raportti.

Ympäristöministeriö (1992). Arvokkaat maisema-alueet: maisema-alueityöryhmän mietintö II. Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto, Työryhmän mietintö 66/1992.

MAISEMA

Maa- ja kallioperä

Geologian tutkimuskeskus (2015).Happamat sulfaattimaat. <http://gtkdata.gtk.fi/Hasu/index.html>. Katsottu 14.10.2015.

Haavisto-Hyvärinen, M., S. Grönholm, S. Kielosto & C.-G. Sten (2001). Nuuksion järviylänpö. Opaskirja. Geologian tutkimuskeskus, Espoo.

Kahma, K.; Pellikka, H.; Leinonen, K.; Leijala, U.; Johansson, M. (2014). Pitkän aikavälin tulvariskit ja alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet Suomen rannikolla. Ilmatieteen laitos, Raportteja 2014:6.

Petrell, L. (2006). Espoon arvokkaat geologiset kohteet. Espoon ympäristökeskus, Monistesarja 2/2006.

Vedet

Aittola, M. (2015). Espoon pohjavesialueiden suojelu-suunnitelma. Espoon ympäristökeskuksen monistesarja 1/2015.

Espoon hulevesiohjelma (2011). 13.5.2011.

FCG (2011). Kirkkojärven teknistaloudellinen selvitys. Loppuraportti 0101-P14454. 27.9.2011. FCG (2013). Espoonjoen tulva-alueiden tarkastelu Kirkkokadun ja Turunväylän ympäristössä. Loppuraportti. 18.4.2013.

FCG (2015). Esiselvitys. Dämmanin säännöstelyn muutos. Ennakkokokopio 12.5.2015.

Hagman, A-M. (2009). Eräiden Espoon järvien kunnostustarpeen arviointi. Uudenmaan ympäristökeskuksen raportteja 20/2009.

Harilainen, L. (2006). Espoonjoki. Ylivirtaamien tarkastelu sekä tulosten nojalla laadittu tulvakartoitus. 12.12.2006.

Janatuinen, A. (2008). Espoon virtavesiselvitys 2008. Osa1: Espoon virtavesi-inventointi. Espoon ympäristökeskuksen monistesarja 1a/2009.

Kivimäki, A-L. & P. Luodeslampi (2014). HSY:n toimialueen pohjavesialueiden käyttömahdollisuus pääkaupunkiseudun vedenhankinnassa. Selvitystyön loppuraportti. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry, raportti 8/2014.

Kleemola, L. (2012). Espoon lähteitä. Kartoitus 2012.

Kärkäs, N. (2012). Bodominjärven ja Matalajärven säännöstely: Säännöstelyn muutosmahdollisuudet. Uudenmaan ELY-keskus, Raportteja 45/2012.

Lammi, E. & Routasuo, P. 2013. Espoon arvokkaat luontokohteet 2012. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2013.

Lähteenmäki, T. (2013). Espoon luonnon monimuotoisuuden suojelun toimenpideohjelma. 14.8.2013.

Parjanne, A. & M. Huokuna (toim.) (2014). Tulviin varautuminen rakentamisessa - opas alimpien rakentamiskorkeuksien määrittämiseksi ranta-alueilla. Ympäristöopas/2014.

Soveltamisopas Uimavesi-asetukseen 177/2008. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 177/2008 yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta STTV.

Uudenmaan ELY (2014). Espoonjoen tulvasuojelu, Espoo. Muistio perkauslaskelmista, päivitys 05/2014.

Uudenmaan ELY (2012). Espoonjoen tulvariskikartointi Kirkkojärven kohdalla (VT1). Esiselvitys perkauksen vaikutusmahdollisuuksista. 29.6.2012.

Uudenmaan ELY-keskus (2010). Tulvariskien alustava arviointi. 81. Suomenlahden rannikkoalue/Uusimaa. 82. Saaristomeren rannikkoalue/Uusimaa.

Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelma (2014). Vuosille 2016-2021. Luonnos 1.10.2014.

Viheralueet

Espoon kaupunki 2014. Metsien suunnittelu. Espoon kaupungin verkkosivut: http://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Ymparisto_ja_luonto/Luonto/Metsat/Metsien_suunnittelu 8.12.2014. Tiedot on haettu 2.6.2015. Helimäki, J. (toim.). 2008. Kotinurkilta kallioille. Espoon luontokohteet. Espoon tekninen keskus ja Espoon ympäristökeskus.

Hirvensalo, J. 2014. Ekologiset yhteydet ja viheralueverkosto Espoossa. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 1/2014.

Husa, J. & Teeriaho, J. 2004. Luonnon ja maisemasuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Uudellamaalla. Alueelliset ympäristöjulkaisut 350. Suomen ympäristökeskus. 2004.

Ilmatieteen laitos 2015. Kuntien kuuluminen kasvuyöhykkeisiin. Ilmatieteen laitoksen www-sivut <http://ilmatieteenlaitos.fi/kunnat-ja-kasvuyohykkeet> 3.6.2015.

Kersalo, J & Pirinen, P. (toim.) 2009. Suomen maakuntien ilmasto. Ilmatieteen laitoksen raportteja 2009:8.

Lammi, E. & Routasuo, P. 2013. Espoon arvokkaat luontokohteet 2012. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2013.

Metsähallitus 2014. Kansainväliset ympäristösopimukset. Metsähallituksen verkkosivut: http://www.ym.fi/fi-FI/Kansainvalinen_yhteistyö/Kansainvaliset_ymparistosopimukset 6.2.2015. Tiedot on haettu 10.6.2015.

Paikkala, S. (1992). Järvi-Espoo. Espoon kaupunkisuunnitteluvirasto. Nimistöyksikkö.

Ramboll 2015. Pohjois-Espoo, Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelma 2015-2025. Teknisen keskuksen julkaisusarja 3/2015, Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmia 2/2015.

Suomen metsäkeskuksen metsänkäyttöilmoitukset 2007-2014. Aineisto saatu 7.2.2014.

Väre, S. & Krisp, J. 2005. Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön suunnittelu. Suomen ympäristö 780. Ympäristöministeriö, Alueiden käytön osasto. 30.10.2005.

Ympäristötutkimus Yrjölä Oy 2014. Liito-oravien radioseuranta Espoonlahden ja Matinkylän suuralueilla 2013.

LIIKENNE JA LIIKKUMINEN

Espoon kaupungin rakennusjärjestys, Espoon kaupunki 2012.

Espoon liikenneverkkovisio. Espoon kaupunki 18.8.2014.

Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan visiovaiheen liikenneselvitys. Espoon kaupunki 12.8.2015.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma HLJ 2015. HSL Helsingin seudun liikenne 3.3.2015.

Helsinki-Vantaan lentoasema, Lentokonemeluselvitys, toteutunut tilanne vuonna 2013, Finavia Oyj 2.3.2015

Helsinki-Vantaan lentoaseman lentokonemelun hallintasuunnitelma, Finavia Oyj 30.9.2013.

Tieliikenteen toimintaympäristö ja liikkuminen vuonna 2030 - neljä skenaariota. Markus Pöllänen, Lasse Nykänen, Heikki Liimatainen, Jouni Wallander- Liikenteen tutkimuskeskus Verne, Tampereen teknillinen yliopisto. Trafin tutkimuksia 01/2014.

TYÖPAIKAT JA TYÖMATKAT

Työssäkäyntitilasto 2012, Espoon kaupunki, Tietoisku 1/2015.

PALVELUT

Espoon kaupunki (2012). Espoo-strategian ilmasto- ja energiatoimenpiteet 2012-2014. 30.3.2012.

MAL 2020 (2012). Helsingin seudun maankäytön, asu- misen ja liikenteen toteutusohjelma 2020. Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2012:23.

Metsähallitus (2006). Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuoje- lujulkaisuja. Sarja C 19.

Ympäristöministeriö (1989). Nuuksion järviylänpöly- seen kehittäminen ulkoilun ja luonnonsuojelun tarkoi- tuksiin. Valtioneuvoston päätös 5181/501/89. 8.9.1989.

TEKNINEN HUOLTO

Teknisen huollon toiminnot

Espoon maantäyttöalueiden rakentaminen ja toi- minta 2013. Espoon ympäristölautakunta, pöytäkirja 10.4.2014 §38.

Espoon vesihuollon kehittämissuunnitelma 2013-2022 (2013). Espoon kaupunki. 25.1.2013.

HSY (2015a). Uuden biokaasulaitoksen koekäyttö voi aiheuttaa hajuhaittoja. <https://www.hsy.fi/fi/tietoa-hsy/uutishuone/2015/Sivut/uuden-biokaasulaitoksen-koekaytto-voi-aiheuttaa-hajuhaittoja.aspx> . Katsottu 4.3.2015.

HSY (2015b). Ekomo - Ämmässuon ekoteollisuuspuisto. <https://www.hsy.fi/fi/asiantuntijalle/jatehuolto/ekoteollisuuskeskus/Sivut/default.aspx>. Katsottu 4.3.2015.

Kuisma-Granvik, S. & J. uuksulainen (2015). Ämmäs- suon jätteenkäsittelykeskuksen toiminta vuonna 2014. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä 27.2.2015.

Leivo (2014). Veneiden talvisäilytyksen kehittäminen. Liite Elinkeino- ja kilpailukykyjaoston päätökseen (pöytäkirja 1.12.2014 §123).

Ramboll (2009). Espoon kulmakorven puhtaiden yli- jäämämassojen läjityksen sekä maa-ainesten oton YVA-menettely. Ympäristövaikutusten arviointiselos- tus. Tammikuu 2009.

Ramboll (2014). Ämmässuon jätteenkäsittelykeskus, Espoo. Ympäristömelumittaukset. 18.8.2014.

Ramboll (2015a). Espoon Kulmakorpo I kalliolouhinnan ja murskauksen YVA-menettely. Ympäristövaikutusten arviointiselostus. Huhtikuu 2015.

Ramboll (2015b). Högberget, maa-ainestoiminnan ym- päristövaikutusten arviointiselostus. 21.5.2015.

Selvitys aurauslumien sijoittamisesta Espoossa (2012). Liite Teknisen lautakunnan päätökseen 19.9.2012 § 120. <http://espoo04.hosting.documenta.fi/kous/2012232705-4-1.PDF>.

Vaara, P. (2011). Ylijäämämassojen vastaanotto palve- luliiketoimintana pääkaupunkiseudulla -hankintaki- nikka. Loppuraportti 31.5.2011.

Vahanan Environment Oy (2014). Veneiden talvisäily- tysalueet. Esiselvitys. ENV528. 16.9.2014.

VTT (2013). Hajun määrittäminen Ämmässuon jät- teenkäsittelykeskuksen ympäristössä kenttähavain- noinnilla 2012-2013 - Loppuraportti. Tutkimusselostus Nro VTT-S-04032-13. 19.6.2013.

Energia

Granlund Oy (2014). Djupsundsbäcken energiasuunnit- telu RAPORTTI 5.12.2014.

Espoon tuotantosuunnitelmat. Fortum 9/2014.

Heljo, J. & Laine, H. (2005). Sähkölämmitys ja lämpö- pumpput sähkönkäyttäjänä ja päästöjen aiheuttajina Suomessa - Näkökulma ja malli sähkönkäytön aihe- uttamien CO2-ekv päästöjen arviointia varten Tampe- reen teknillinen yliopisto. Rakentamistalouden laitos. Raportti 2005:2.

Energiateollisuus ry (2014). Kaukolämpötilasto 2013, Taulukko 4. Kaukolämmön tuotantolaitokset, sivu 29.

Markku Hagström, Juha Vanhanen, Iivo Vehviläinen (2009). Kevennetty kaukolämpötekniikka, Kustannus- tehokkaan jakelu- ja asiakasteknologian kehittäminen matalan kulutustason olosuhteisiin, Loppuraportti 30.9.2009 Gaia Consulting Oy,

Lähienergiaa. Mateve Oy:n asiakaslehti n:o 1/2008.

Motiva Oy (2004). Pientalon lämmitysjärjestelmät [WWW]. [Viitattu 19.10.2015]. Saatavilla: http://www.motiva.fi/files/2701/Pientalon_lammitysjarjestelmat.pdf

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EPDB). 2010/31/EU. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0013:0035:FI:PDF>

Rinnekoti-Säätiö konserni (2014). Vuosikerto- mus 2013. Luettavissa: http://www.rinnekoti.fi/fi-les/9614/0169/9972/Rinnekoti_vuosikertomus_2013.pdf SeutuCD'14. Helsingin seudun ympäristöpalvelut. Uudenmaanliitto (2013). Uudenmaan tuulivoimaselvi- tys, osa 1: Nykytila-analyysi. Uudenmaan liiton julkai- suja E127 - 2013

Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistäminen (RES). 2009/28/EY. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0028&from=EN>

Ympäristöministeriö. Rakennusala siirtyy lähes nolla- energiarakennuksiin [WWW]. Viitattu 11.3.2015. http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Rakennusala_siirtyy_lahes_nollaenergiara%2828243%29

Ympäristöministeriö. Uusiutuvan energian käytön edistämistä rakennuksissa RES-direktiivin mukaises- ti selvitetiin. [WWW]. Viitattu 11.3.2015. [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset/Uusiutuvan_energi-an_kayton_edistamista_r\(31244\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset/Uusiutuvan_energi-an_kayton_edistamista_r(31244))

Kaavatalous

Vuoden 2015 talousarvio sekä taloussuunnitelma. Val- tuusto 3.12.2014. Espoon kaupunki.

SANASTOA

Aurinkoenergiapuisto

Aurinkoenergiapuistolla tarkoitetaan useampien satojen neliöiden aurinkoenergiajärjestelmää, jolla tuotetaan aurinkolämpöä (aurinkokeräinpuisto) tai aurinkoSähköä (aurinkopaneelit).

Biomaakaasu

Biokaasu on uusiutuva polttoaine, jota voidaan tuottaa hajottamalla biomassaa anaerobisesti mädättämällä. Kaasu sisältää pääasiassa metaania ja hiilidioksidia. Biokaasun tuotantoon käy suurin osa biohajoavasta materiaalista. Esimerkiksi maataloilta voidaan raaka-aineiksi kerätä lantaa tai eläin- ja kasvijätettä. Myös energiakasveista, biojätteistä, puhdistamo- ja saostuskaivolietteistä voidaan tehdä biokaasua. Teknisesti maakaasu vastaa lähestulkoon biokaasua.

Ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalvelut Ihmisen luonnosta saamat aineelliset ja aineettomat hyödyt.

Hukkalämpö

Hukkalämmöllä tarkoitetaan lämpöenergiaa, jota syntyy kiinteistössä, mutta jota kiinteistö ei pysty itse hyödyntämään energian syntyhetkellä. Hukkalämpöä voi syntyä esimerkiksi keittiössä, konesalissa tai aurinkoisella kesäsäällä etelänpuoleisissa tiloissa. Kiinteistö voi varastoida hukkalämmön, jolloin se on kiinteistön myöhemmin hyödynnettävissä, tai se voidaan siirtää toiseen hyödyntämiskohteeseen.

Hypermarket

Hypermarket on monen alan tavaroita myyvä pääosin itsepalveluperiaatteella toimiva vähittäismyymälä, jonka myyntipinta-ala on yli 2 500 m². Elintarvikkeiden osuus on vähemmän kuin puolet kokonaispinta-alasta, mutta myynnin painopiste on päivittäistavaroissa. Hypermarket voi sijaita kaupungin keskustassa, sen tuntumassa, kauppakeskuksessa tai muualla liikenteellisesti hyvin saavutettavissa paikoissa.

Kauko- ja aluelämpö

Kauko- tai aluelämmöllä tarkoitetaan lämpöä, joka on tuotettu kauko- tai aluelämpölaitoksissa ja jonka jakelu tapahtuu verkoston välityksellä asiakkaina oleville kiinteistöille.

Kaupunkimainen pientalorakentaminen, kaupunkipientalo

Erillispientalo tai kytketty pientalo, jolla on pieni oma tontti (400-600 m²) tai pieni oma piha. Asuminen voi olla yhtiö- tai omakotimuotoista.

Kaupunkimaisema

Kaupunkimaisema eli urbaani maisema on lähes yksinomaan ihmistyön tuloksena syntynyt kulttuurimaisema.

Historiallinen kylä, keskiaikainen kylätontti

Historialliset kylät ja keskiaikaiset kylätontit ovat osa historiallisen ajan muinaisjäännöksiä ja maaseudun kulttuurimaiseman vanhinta kerrostumaa.

Keskitetty energiantuotantoratkaisu

Keskitetyllä energiantuotantoratkaisulla tarkoitetaan useamman kiinteistön yhteistä energiantuotantoa. Esimerkiksi useamman kiinteistön lämmitysenergian tarpeen kattava lämpölaitos tai suuri maalämpökenttä on keskitetty energiantuotantoratkaisu.

Kulttuurimaisema

Kulttuurimaisema on ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksesta syntynyttä ympäristöä. Kulttuurimaisema on ihmisen käyttämä, hoitama, muuttama tai rakentama fyysinen ympäristö, jonka maisemakuvassa on näkyvissä em. toiminnan jälkiä. Kulttuurimaisemassa voidaan erottaa luonnon ja ihmisen pitkäaikaisen vuorovaikutuksen myötä muovautunut maaseudun kulttuurimaisema ja suurimmaksi osaksi ihmistyön tuloksena kehittynyt kaupunkimaisema eli urbaanimaisema.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöt ovat seurausta ihmisen aikaansaamasta ympäristön kehittämisestä kulloisiinkin yhteiskunnan tarpeisiin ja vaatimuksiin sopivaksi. Kulttuuriympäristöille yhteisiä piirteitä on, että ihmisen

toiminta on niissä keskeisessä osassa sekä aiemman työn näkyvinä jälkinä että nykyisenä läsnäolona. Kulttuuriympäristön arvot ovat ihmisen toiminnan vaikutuksesta luotuja.

Kulttuuriympäristöä ovat dynaamiset ja monimuotoiset kaupunkiympäristöt, joita luonnehtii yleensä tiivis rakentaminen ja väyläverkoston keskittymät. Toisaalta kulttuuriympäristöä ovat myös viljelymaisemat ja perinneympäristöt, jotka ovat syntyneet ihmisen ja luonnon pitkäaikaisesta vuorovaikutuksesta.

LAeq

Melun tunnusluvulla tarkoitetaan melun häiritsevyyden tai muiden haittojen arviointiin käytettävää melun fysiikaalista voimakkuutta kuvaavaa suuretta. Keskiäänitasot eli ekvivalentit A-painotetut äänitasot ovat olleet Suomessa käytetyt melutasosuureet, päivän keskiäänitaso LAeq (7-22) ja yöajan LAeq (22-7).

Lähes nollaenergiarakennus

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) mukaan kaikkien uusien julkisten rakennusten tulee olla 31.12.2018 lähes nollaenergiarakennuksia ja kaikkien uusien rakennusten 31.12.2020 jälkeen. Direktiivissä ”lähes nollaenergiarakennus” on kuvattu rakennuksella, jonka energiatehokkuus on erittäin korkea ja sen tarvitsema lähes olematon tai erittäin vähäinen energiamäärä tulee kattaa hyvin laajalti uusiutuvista lähteistä olevalla energialla. Vielä ei ole annettu täsmällisempiä ohjeistuksia siitä, mitä ”lähes nollaenergiarakennus” Suomessa tulee tarkoittamaan.

Lämmitetty kerrosala/ rakennusmassa

Lämmitetyllä kerrosalalla/ rakennusmassalla tarkoitetaan rakennuksen niitä tiloja, joka on suunniteltu jatkuvaan oleskeluun lämmityskaudella ja joka on tarkoituksellisesti lämmitetty. Lämmitetyn tilan mitoitettava huonelämpötila on yleensä vähintään +17 °C. Esimerkiksi vapaa-ajan asumiseen tarkoitettuja lomiasuntoja, varastoja tai teollisuushalleja ei välttämättä lämmitetä, jolloin ne eivät ole mukana lämmitetyssä rakennustilavuudessa. Kiinteistöt, joiden lämmitystapatieoa ei ole saatavilla, on myös oletettu lämmittämättömiksi tiloiksi.

Lämmitystapa

Lämmitystavalla voidaan tarkoittaa sekä kiinteistön lämmitykseen käyttämää polttoainetta sekä lämmönjakotekniikkaa. Pohjois- ja Keski-Espoon alueella lämmitykseen käytettäviä polttoaineita ovat pääasiassa kauko- ja aluelämpö, sähkö ja polttoöljy. Lämmönjakotekniikoita ovat vesi- ja ilmakekuslämmitys, suora sähkölämmitys ja uunilämmitys. Tarkastelussa käytettyyn tietorekisteriin ei päivitetä muuttuneita lämmitystapoja, joten esimerkiksi maalämmön osuus voi olla hieman esitettyä suurempi.

Maakaasu

Maakaasu on kiinteistöjen lämmitykseen ja sähköntuotantoon käytetty fossiilinen polttoaine, joka sisältää pääasiassa metaania. Maakaasua on syntynyt biomasan hajotessa maan alla anaerobisen bakteeritoiminnan ja maaperän lämmön vuorovaikutuksesta.

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö sisältää maakunnallisesti tärkeiksi katsottuja ominaispiirteitä ja arvoa. Maakunnallisten rakennuskulttuuriselvitysten teosta vastaa yleensä maakunnan liitto, yhteistyössä Museoviraston, maakuntamuseon, alueellisen ympäristökeskuksen ja alueen muiden asiantuntijoiden kanssa. Maakunnalliset selvitykset tehdään yleensä seutu/maakuntakaavoitusta varten.

Maaseudun kulttuurimaisema

Maaseudun kulttuurimaisema on ihmisen ja luonnon pitkäaikaisen vuorovaikutuksen myötä muovautunut kulttuurimaisema. Maaseudun kulttuurimaisemaan kuuluvat niin keskiaikaiset kylämäet, historialliset tiet, viljelyalueet kuin vanhat tilat ja kartanot.

Maisema

Maisema muodostuu elollisista ja elottomista tekijöistä sekä ihmisen tuottamasta vaikutuksesta, jotka ovat ns. maiseman perustekijöitä, niiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta sekä maiseman visuaalisesti hahmotettavasta ilmasusta, maisemakuvasta. Maisema on siis kokonaisuus, joka muodostuu geomorfologisista, ekologisista sekä kulttuurihistoriallisista tekijöistä sekä niiden vuorovaikutussuhteista. Maisema -käsitteeseen liittyy myös ihmisen mielikuvia ja henkisiä sekä esteettisiä käsityksiä.

Maisemarakenne

Maisemarakenne muodostuu maiseman perustekijöiden keskinäisestä suhteesta ja vaihtelusta, jossa maiseman solmukohdat ja maamerkit jäsentävät maisemaa.

Muinaisjäännös (kiinteä muinaisjäännös)

Muinaisjäännökset ovat maisemassa, maaperässä tai veden alla säilyneitä rakenteita, kerrostumia tai esineitä, jotka ovat syntyneet paikalla kauan sitten eläneiden ihmisten toiminnasta. Kiinteät muinaisjäännökset ovat usein maastossa silmin havaittavissa ja selvästi erottuvia, kuten hautaröykkiöt, uhrikivet, linnavuoret, jätinkirkot, jatulintarhat ja puolustuslaitteet. Toisena ryhmänä ovat maanalaiset kiinteät muinaisjäännökset, kuten asuin- ja työpaikat sekä ruumishaudat. Kiinteät muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain rauhoittamia.

Paikkatieto

Paikkatieto on tietoa, johon liittyy maantieteellinen sijainti. Se on tietoa kohteista, joiden paikka tunnetaan. Paikkatieto voi olla joko inhimillistä, havaintoihin ja kokemuksiin perustuvaa laadullista paikkatietoa, tai mittaustietoa.

Perinnebiotooppi

Perinnebiotooppeja ovat kulttuurivaikutteiset luontotyypit, joilla on arvokasta, uhanalaista kasvillisuutta. Niitä ovat esim. kuivat ja kosteat niityt, hakamaat ja metsälaitumet.

Perinneympäristö

Perinneympäristö on muodostunut perinteisten elinkeinojen ja maankäyttötapojen myötä vuosisatojen kuluessa ennen nopeaa ja laajamittaista yhteiskunnan muutosta. Perinteiseen maatalouteen liittyi pellon ulkopuolisten alueiden, kuten niittymaiden ja luonnonlaitumien, hyödyntäminen. Perinneympäristö on perinnebiotooppia laajempi käsite, johon voi kuulua mm. sellaisia laidunnettuja, perinteisen näköisiä alueita, joilta ei välttämättä ole löytynyt arvokasta kasvillisuutta. Ne ovat kuitenkin historiallisesti tai maisemakuvalisesti arvokkaita. Perinnemaisemia ovat erityyppiset niityt, kedot, kaskimetsät, hakamaat, nummet ja perinteisesti viljellyt ja hoidetut maatilat. Perinnemaisemiin kuuluvat niiden käyttöön liittyvät rakenteet ja rakennelmat, aidat ja ladot.

Rakennettu kulttuuriympäristö (rakennusperintö)

Rakennettu kulttuuriympäristö muodostuu yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista sisä- ja ulkotiloineen, pihoista, puistoista sekä erilaisista rakenteista (kuten esim. kadut tai kanavat). Käsite viittaa sekä konkreettisesti rakennettuun ympäristöön että maankäytön ja rakentamisen historiaan ja tapaan, jolla se on syntynyt.

Suomen rakentamismääräyskokoelma

Suomen rakentamismääräyskokoelma sisältää maankäyttö- ja rakennuslakia tarkemmat rakentamista koskevat säännökset ja ohjeet. Kokoelman osa D: LVI ja energiatalous sisältää muun muassa rakennusten sisäilmastoon ja energiatehokkuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sekä ohjeet rakennuksen energiankulutuksen ja lämmitystarpeen laskentaan.

Takaisinmaksuaika

Takaisinmaksuajalla tarkoitetaan ajanjaksoa, jonka aikana investointi 'maksaa' hintansa takaisin eli hankinnan johdosta syntyneitä tuottoja tai säästöjä kertyy alkuinvestoinnin verran takaisin.

Tiivistäminen

Olemassa olevan kaupunkirakenteen sisään rakentaminen. Esim. tyhjän tontin rakentaminen tai tontin jakaminen ja uudisrakentaminen muodostuneelle uudelle tontille. Myös olemassa oleville tonteille voidaan osoittaa lisärakennusoikeutta. Esim. pientaloalueiden sukupolvenvaihdon edistämiseksi voidaan myöntää lisärakennusoikeutta usean sukupolven sijoittumiseksi samaan pihapiiriin.

Työpaikkaomavaraisuus

Alueella työssä käyvät prosentteina alueen työllisten määrästä.

Täydennysrakentaminen, täydentäminen

Olemassa olevan kaupunkirakenteen reunoille tai välittömään läheisyyteen rakentaminen.

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö tarkoittaa aluetta tai kohdetta, joka on määriteltä koko valtakunnan kannalta merkittäväksi. RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 30.11.2000 ja sen tarkistus 1.3.2009. Valtakunnalliseen inventointiin valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Viheralue

Julkiset ja yksityiset kasvulliset alueet, kuten puistot, metsät, rannat ja pellot sekä kallioalueet.

Viljelymaisema

Viljelymaisema on maa- tai karjatalouden tuottama maisema, jonka tärkeä elementti ovat pellot tai niityt.

Yhdyskuntarakenne

Asuinalueiden, työpaikka-alueiden, palveluiden ja virkistysalueiden muodostama toiminnallinen kokonaisuus, näitä yhdistävät tiet ja radat sekä niiden tarvitsema tekninen verkosto kuten vesi- ja viemäriputkistot, sähkölinjat ja tietoliikenneyhteydet.

Yhdyskuntatekniset kustannukset

Yhdyskuntateknisillä kustannuksilla tarkoitetaan yhdyskuntatekniikan, kuten vesi- ja viemärijohtojen ja katujen rakentamisesta aiheutuvia, kunnan maksamia kustannuksia.